

וְסוּד כָּאן, וְהָאִיר לָנוּ בְּמִדְבָּר, מְדוּעַ מִתְעוֹרֵר דִּין עֲלִיּוֹן בְּיוֹם זֶה. אֲלֵא כֹל סוּדוֹת וְכֹל הַקְּדוּשׁוֹת הַנִּכְבְּדוֹת, כֻּלָּם תְּלוּיִים בְּשִׁבְעֵי. וְהַשְּׁבִיעִי הֵהוּא הָעֲלִיּוֹן, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׁנִקְרָא עוֹלָם הַבָּא. מִמֶּנּוּ מְאִירִים כֹּל הַנְּרוֹת וְכֹל הַקְּדוּשׁוֹת וְכֹל הַבְּרָכוֹת. וְכֹאֲשֶׁר מְגִיעַ הַזְּמַן לְחִדּוּשׁ הַבְּרָכוֹת וְהַקְּדוּשׁוֹת לְהָאִיר, צְרִיף לְהַשְׁגִּיחַ בְּכֹל תְּקוּנָה שֶׁל הָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם, וְכֹל הַתְּקוּנִים הֵם לְקִים כֻּלָּם עוֹלָם מִתּוֹךְ הַתְּחִתּוֹנִים, אִם הֵם כְּשָׂרִים. וְאִם אֵינֶם כְּשָׂרִים, אִז עוֹמְדִת, (דְּבַר) שְׁלֵא מְאִירָה, עַד שְׁנִפְרָדִים הַתְּיָבִים מִתּוֹךְ הַזְּכָאִים, אִז מִתְעוֹרֵר הַדִּין.

וּמִהֲרִין הֵהוּא מִתְחַזֵּק הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִמְצָא מְקַטְרֵג, כְּדִי שִׁינְתָנוּ לוֹ אֵלּוֹ הַתְּיָבִים, מִפְּנֵי שְׁפָתוֹב (אֵיבּוֹב כַּח) וְלְכֹל תְּכֵלִית הוּא חוֹקֵר. וּמְכַסֶּה לְלִבָּנָה. מְדוּעַ (לֹא מוֹסֵרֵת אוֹתָם בִּיד הַמְקַטְרֵג)? מִפְּנֵי שְׁאִין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִבְדֵּל אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו.

וְהַצַּד הָאֲחֵר הֵהוּא עוֹמֵד כְּקִלְפָה חֲזָקָה, שְׂאִינָה יְכוּלָה לְהַשְׁבֵּר חוּץ בְּאוֹתָהּ עֲצָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לְיִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹב תְּקַעוּ בְּחִדּוּשׁ שׁוֹפֵר בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגְנוּ. כְּדִי לְשַׁבֵּר הַכְּסוּי הֵהוּא שְׁמִכְסָה אֶת הַלִּבָּנָה, וְלֹא מְאִירָה.

וְכֹאֲשֶׁר מִתְעוֹרְרִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה בְּשׁוֹפֵר, הַקּוֹל הֵהוּא שְׁיוּצָא מִהַשׁוֹפֵר מִכָּה בְּאִוִיר, וּבּוֹקֵעַ אֶת הַרְקִיעִים, עַד שְׁעוֹלָה לְגַבֵּי הַסַּלְעִים הֵהוּא הַחֲזִק, (הַצַּד הָאֲחֵר) שְׁמִכְסָה לְלִבָּנָה, מְשַׁגִּיחַ וּמוּצָא הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְחָמִים, אִז הֵהוּא שְׁעוֹלָה וְעוֹמֵד לְמַעְלָה, מִתְעַרְבֵב. אִז הַקּוֹל הֵהוּא עוֹמֵד וּמַעֲבִיר הַדִּין הֵהוּא, וְכִיּוֹן שְׁלִמְטָה

וְרָזָא הַכָּא, וְאֵתְנַהִיר לָן בְּמִדְבָּרָא, אֲמַאי אֲתַעֵר דִּינָא עֲלָאָה בְּיוֹמָא דָּא. אֲלֵא כֹל רְזִין וְכֹל קְדוּשִׁין וְקִירִין, כִּלְהוּ תְלִיין בְּשִׁבְעֵאָה. וְהֵהוּא שְׁבִיעֵאָה עֲלָאָה, עֲלָמָא עֲלָאָה, דְּאֲקָרִי עֲלָמָא דְּאֵתִי. מְנִיָּה נְהַרִין כֹּל בּוֹצִינִין, וְכֹל קְדוּשִׁין, וְכֹל בְּרַפָּאן. וְכַד מְטִי זְמַנָּא, לְחִדּוּתֵי בְּרַפָּאן וְקְדוּשִׁין לְאַנְהָרָא, בְּעָא לְאַשְׁגָּחָא בְּכֹל תְּקוּנָא דְּעֲלָמִין כִּלְהוּ, וְכֹל אֵינּוֹן תְּקוּנִים לְאַתְקִימָא כִּלְהוּן סְלִקִין מְגוּ תְתָאִי, אִי אֵינּוֹן כְּשָׂרָאן. וְאִי לֹא כְּשָׂרָאן, כְּדִין קְיִימָא (ס"א מְלָה) דְּלֹא נְהִיר, עַד דְּאַתְפְּרָשׁוּן חֲיִיבִין מְגוּ זְכָאִין, כְּדִין אֲתַעֵר דִּינָא.

וּמִהֲהוּא דִּינָא, אֲתַתְקַף סְטָרָא אֲחֵרָא, וְאַשְׁתַּכַּח מְקַטְרֵגָא, בְּגִין דִּינִתְנַוּוֹן לִיָּה אֵינּוֹן, חֲיִיבֵיָא. בְּגִין דְּעֲלִיָּה כְּתִיב, (אֵיבּוֹב כַּח) וְלְכֹל תְּכֵלִית הוּא חוֹקֵר. וְחַפְיָא לְסִיְהָרָא, אֲמַאי (ד"א לֹא סְטָרָא לֹאן בִּידָא דְּמְקַטְרֵגָא). בְּגִין דְּלִית תִּיאֻבְכְּתִיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, לְאוּבְדָא לְעוֹבְדֵי יָדָיו.

וְהֵהוּא סְטָרָא אֲחֵרָא, קְיִימָא קְלִיפָה תְּקִיפָא, דְּלֹא יְכִיל לְאַתְבָּרָא, בַּר בְּהֵהוּא עֵיטָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא יְהִיב לְיִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב תְּקַעוּ בְּחִדּוּשׁ שׁוֹפֵר בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגְנוּ. בְּגִין לְתַבָּרָא הֵהוּא כֶּסֶה דְּאַתְחַפְיָא סִיְהָרָא, וְלֹא נְהִיר.

וְכַד מִתְעַרְי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּשׁוֹפֵר, הֵהוּא קָלָא דְּנִפְיָק מְשׁוֹפֵר, בְּטַשׁ בְּאִוִירָא, וּבְקַע רְקִיעִין, עַד דְּסִלְקָא לְגַבֵּי הֵהוּא טְנָרָא תְּקִיפָא, (נ"א סְטָרָא אֲחֵרָא) דְּחַפֵּי לְסִיְהָרָא, אֲשַׁגַּח, וְאַשְׁפַּח אֲתַעֲרוּתָא דְּרַחֲמֵי, כְּדִין הֵהוּא (דף קפ"ד ע"ב) דְּסִלְקִין וְקְיִימָא לְעֵילָא, אֲתַעַרְבֵב. כְּדִין הֵהוּא קָלָא קְיִימָא, וְאַעֲבַר הֵהוּא דִּינָא, וְכִיּוֹן דְּלְתַתָּא אֲתַעֲרוּ רַחֲמֵי, הִכִּי נְמִי לְעֵילָא, אֲתַעֵר שׁוֹפָרָא

אֲחֵרָא עֲלָאָה, וְאַפִּיק קָלָא

מתעוררים הרחמים, כִּף גַּם
לְמַעַל מִתְעוֹרֵר שׁוֹפֵר אַחַר עֲלִיּוֹן
וּמוֹצֵיא קוֹל שֶׁהוּא רַחֲמִים,
וּמִתְעַרְבִּים קוֹל בְּקוֹל, רַחֲמִים
בְּרַחֲמִים, וּבִהֲתַעֲוֲרוֹת שֶׁל
לְמִטָּה מִתְעוֹרֵר כִּף גַּם לְמַעַל.
וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ יָכוֹל קוֹל שֶׁל
לְמִטָּה אוֹ הֲתַעֲוֲרוֹת שֶׁל לְמִטָּה
לְהִתְעוֹרֵר - כִּמוֹ כֵּן? בֵּא וּרְאֵה,
עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן עוֹמֵד לְקַבֵּל תְּמִיד,
וְהוּא נִקְרָא אֲבָן טוֹבָה, וְעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן לֹא נוֹתֵן לוֹ, אֲלֵא כִּמוֹ
שֶׁהוּא עוֹמֵד. אִם הוּא קִים בְּהֶאֱרַת
פְּנִים מִלְמַטָּה, כִּמוֹ כֵּן מְאִירִים לוֹ
מִלְמַעַל. וְאִם הוּא עוֹמֵד
בְּעֵצְבוֹת, נוֹתֵנִים לוֹ דִּין כְּנִגְדּוֹ.
כִּמוֹ זֶה, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה'
בְּשִׂמְחָה. שִׂמְחָה שֶׁל בֶּן אָדָם
מוֹשֵׁף לְעֵצְמוֹ שִׂמְחָה אַחֲרַת
עֲלִיּוֹנָה. כִּף גַּם זֶה הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן
- כִּמוֹ שֶׁהִיא מִתְעוֹרֶרֶת, כִּף מוֹשֵׁף
מִלְמַעַל. מִשׁוּם כִּף מְקַדִּימִים
יִשְׂרָאֵל וּמְעוֹרְרִים בְּשׁוֹפֵר קוֹל
שֶׁהוּא (סוד שֶׁל רַחֲמִים) כְּלוֹל בְּאֵשׁ
וּמִים וְרוּחַ, וְנִעֲשֶׂה אֶחָד, וְעוֹלָה
לְמַעַל, וּמִכָּה בְּאֲבָן הַטּוֹבָה הַזֶּה,
וְנִצְבַּע בְּגוֹנִים אֵלֶי שֶׁל הַקּוֹל הַזֶּה,
וְאֵז כִּמוֹ שִׂמְחָתָהּ, כִּף מוֹשֵׁף
מִלְמַעַל.

וְכִיּוֹן שֶׁנִּתְקַנְתָּ בְּקוֹל זֶה, רַחֲמִים
יוֹצְאִים מִלְמַעַל וְשׁוֹרִים עֲלֶיךָ,
וְנִכְלָלֶת בְּרַחֲמִים מִלְמַטָּה
וּמִלְמַעַל. וְאֵז מִתְעַרְבֵב הַצַּד
הָאֲחֵר, (מִסְתַּכֵּל וּרְאֵה בְּהֶאֱרַת הַפְּנִים)
וְנִחְלַשׁ כַּחוֹ וְלֹא יָכוֹל לְקַטְרֵג.
וְהָאֲבָן הַטּוֹבָה הַזֶּה קִיַּמְתָּ בְּהֶאֱרַת
הַפְּנִים מִכָּל הַצְּדָדִים - בְּהֶאֱרַח שֶׁל
לְמִטָּה וּבְהֶאֱרַח שֶׁל לְמַעַל.
כִּתִּי עוֹמֵד בְּהֶאֱרַח שֶׁל לְמַעַל?
הִיא אוֹמֵר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. וְכִיּוֹם
הַכַּפּוּרִים מְאִירָה הָאֲבָן הַטּוֹבָה
הַהִיא בְּאוֹר שֶׁל לְמַעַל מִתּוֹף
הָאוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, (וּמִתְעַרְבֵב

דְּאִיהוּ רַחֲמִי, וְאִתְעַרְעְרוּ קָלָא בְּקָלָא, רַחֲמִי
בְּרַחֲמִי, וּבְאִתְעַרוּתָא דְלִתְתָּא, אִתְעַר הָכִי נְמִי
לְעִילָא.

וְאִי תִימָא, הִיךְ יָכִיל קָלָא דְלִתְתָּא, אוֹ
אִתְעַרוּתָא דְלִתְתָּא לְאִתְעַרָא, הָכִי נְמִי.
תָּא חֲזִי, עֲלֵמָא תַתָּאה, קִיַּימָא לְקַבְּלָא תְדִיר,
וְהוּא אִקְרִי אֲבָן טָבָא. וְעֲלֵמָא עֲלָאָה לָא יְהִיב
לִיה, אֲלָא כְּגוֹוֹנָא דְאִיהוּ קִיַּימָא. אִי אִיהוּ
קִיַּימָא בְּנִהִירוֹ דְאִנְפִּין מִתְתָּא, כְּדִין הָכִי נְהִרִין
לִיה מְלַעֲיָלָא. וְאִי אִיהוּ קִיַּימָא בְּעֵצִיבוֹ, יְהִיבִין
לִיה דִּינָא בְּקַבְּלִיה.

בְּגוֹוֹנָא דָא, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת יי' בְּשִׂמְחָה.
חֲדוּה דְבֵר נֶשׁ, מְשִׁיךְ לְגַבִּיּה חֲדוּה
אַחְרָא עֲלָאָה. הָכִי נְמִי הִיא עֲלֵמָא תַתָּאה,
כְּגוֹוֹנָא דְאִיהִי אִתְעַטְרַת, הָכִי אִמְשִׁיךְ
מְלַעֲיָלָא. בְּגִין כִּף מְקַדְמִי יִשְׂרָאֵל, וְאִתְעַרִי
בְּשׁוֹפֵר קָלָא דְאִיהוּ (הוּא רַחֲמִי) כְּלוֹל בְּאֵשׁ וּמִיָּא
וְרוּחָא, וְאִתְעַבִּיד חַד, וְסִלְקָא לְעִילָא, וּבִטְשׁ
בְּהִיא אֲבָן טָבָא, וְאַצְטַבַּע בְּאִינוֹן גּוֹוֹנִין דְהִיא
קָלָא, וּכְדִין כְּמָה דְאִתְחַזִּיאַת, הָכִי מְשִׁיךְ
מְלַעֲיָלָא.

וְכִיּוֹן דְאִתְקַנְתָּ בְּהִיא קָלָא. רַחֲמִי נִפְקִי
מְלַעֲיָלָא, וְשִׁרְיִין עֲלֶה, וְאִתְפְּלִילָא
בְּרַחֲמִי, מִתְתָּא וּמְלַעֲיָלָא. וּכְדִין אִתְעַרְבֵב
סְטְרָא אַחְרָא. (אִסְתַּכֵּל וְחֲמִי בְּנִהִירוֹ דְאִנְפִּין) וְאִתְחַלַּשׁ
תְּקִפִּיה, וְלֹא יָכִיל לְקַטְרֵגָא. וְהִיא אֲבָן טָבָא,
קִיַּימָא בְּנִהִירוֹ דְאִנְפִּין, מִכָּל סְטְרִין, בְּנִהִירוֹ
דְלִתְתָּא, וּבְנִהִירוֹ דְלַעֲיָלָא.

אִימְרִי קִיַּימָא בְּנִהִירוֹ דְלַעֲיָלָא, הוּי אוֹמֵר
בְּיוֹמָא דְכַפּוּרִי. וּבְיוֹמָא דְכַפּוּרִי
אִתְנַהִיר הִהוּא אֲבָן טָבָא, בְּנִהִירוֹ דְלַעֲיָלָא,
מִגּוֹ נִהִירוֹ דְעֲלֵמָא דְאִתִּי, (וְאִתְעַרְבֵב הִהוּא דְלַטְוִרָא)
וּכְדִין מְתַקְנִין יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא חַד שְׁעִיר,

המקטרג ההוא), ואז מתקנים ישראל
למטה שעיר אחד, ושולחים
למדבר הזה החזק שהוא שולט
עליו.

והצד האחר ההוא הוא נקדה
אמצעית של העולם החרב,
משום שכל חרבה ושקמה (הוא
ממנו, מהצד האחר ההוא השולט) ממנו,
הצד האחר ההוא שולט עליו,
ונקדה האמצעית של כל הישוב,
צד הקדשה הוא. ועל זה עומדת
ירושלים באמצע כל הישוב של
העולם.

בשתי נקודות נבדלת מלכות
שמים, צד הקדשה - אחת שלה,
ואחת של העולם הבא. נקדה
עליונה נעלמת, ועל זה קימת
בשתי נקודות. נקדה שלה עומדת
תחתיה, ירושלים, אמצע של כל
הישוב. נקדה שלוקחת מאמא
עליונה וסתומה, היא גן עדן של
הארץ, שעומדת באמצע של כל
העולם לכל הצדדים, של החרבה
והישוב וכל צדדי העולם.

ועל זה באמצע גן עדן עומדת
נקדה אחת עליונה נעלמת
וסתומה שלא נודעת. ועמוד אחד
נעוץ מלמטה למעלה תוף הנקדה
היא, ומשם נובעים מים
שנפרדים לארבעת צדדי העולם.
נמצאו שלש נקודות בעולם
שעומדות זו על זו, כדגמת שלש
נקודות של התורה.

בא וראה, השעיר ההוא
ששולחים ישראל לעזאזל
למדבר ההוא, כדי לתת חלק לצד
האחר ההוא להתעסק אתו. ואם
תאמר, שני שעירים למה כאן?
אחד לה, ואחד לצד האחר
ההוא. ניחא השעיר ההוא של
הצד האחר, אף לה מדוע?

א"א, למלך שהיה כועס על בנו,
קרא לשוטר, זה שעושה דין בבני
אדם תמיד, כדי שיתכונן לעשות

ומשדרין להאי מדברא תקיפא, דאיהו שלטא
עליה.

וההוא סטרא אחרא, איהו נקודה אמצעיתא
דחריבו דעלמא, בגין דכל חריבו
ושממון (ס"א מניה, הוא מההוא סטרא אחרא רשליט) מניה,
ההוא סטרא אחרא שליט עליה. ונקודה
אמצעיתא דכל ישובא, סטרא דקדושה איהו,
ועל דא, קיימא ירושלים באמצעיתא דכל
ישובא דעלמא.

בתרין נקודין אתפרשת מלכו שמיא, סטרא
דקדושא, חד דילה, וחד דעלמא
דאתי, נקודה עלאה טמיראה, ועל דא קיימא
בתרין נקודין: נקודה דילה קיימא תחותה,
ירושלים, אמצעיתא דכל ישובא. נקודא
דנטלא מאימא עלאה טמירא, איהו גן עדן
דארעא, דקיימא באמצעיתא דכל עלמא, לכל
סטרין, דחריבו וישובא, וכל סטרין דעלמא.

ועל דא, באמצעיתא דגן עדן, קיימא נקודה
חדא עלאה טמירא ונגניזא, דלא ידיע.
וחד עמודא, נעיץ מתתא לעילא, גו ההיא
נקודה, ומתמן נבעי מיא, דאתפרישו לארבע
סטרי עלמא. אשתכחו תלת נקודין בעלמא,
דקיימאן דא על דא, פגוונא דתלת נקודין
דאורייתא.

הא חזי, ההוא שעיר דמשדרין ישראל
לעזאזל, לההוא מדברא, בגין למיהב
חולקא לההוא סטרא אחרא, לאתעסקא
בהדיה. ואי תימא, תרין שעירין אמאי הכא,
חד ליי' וחד לההוא סטרא אחרא. תינח ההוא
שעיר דסטרא אחרא. ליי' אמאי.

א"א למלכא דהוה ארגיז על בריה, קרא
לסנטירא, ההוא דעביד דינא בבני נשא
תדיר, בגין דיזדמן למעבד דינא בכריה.

דין בכנו. השוטר ההוא שמח, ונכנס לבית המלך לאכל שם. פיון שראה אותו בנו, אמר, ודאי לא נכנס השוטר כאן בבית אבי אלא משום שפעם המלך עלי. מה עשה? הלך והתפייס עמו. ומשום שהתפייס עמו, צוה המלך לעשות סעודה עליונה לו ולבנו, וצוה שלא ידע בו השוטר ההוא.

בבסוף נכנס השוטר ההוא. אמר המלך, עתה אם ידע זה מהסעודה העליונה שהכנתי לי ולבני, יתבלבל השלחן. מה עשה? קרא לממנה על הסעודה ואמר לו, תכין משהו ותשים לפני, ותשים לפני השוטר ההוא, כדי שיחשב שסועד לפני משלי, ולא ידע מהסעודה החשובה ההיא של שמחה שלי ושל בני, וינחח החלק ההוא וילך לו, ויתרחק מהשמחה של הסעודה שלנו. ואם לא שעשה המלך כך, לא יתרחק השוטר ההוא מבית המלך.

כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, תזמינו שני שעירים, אחד לי ואחד למקטרג ההוא, כדי שיחשב שמסעודה שלי הוא אוכל, ולא ידע בסעודת השמחה האחרת שלנו, וינחח החלק ההוא וילך לדרך ויתרחק מביתי. פיון שאמא העליונה, עולם הבא, באה לשרות תוף ההיכל של העולם התחתון למצא אור (להשיג עליה בהארה) של הפנים, דין הוא שלא ימצא המקטרג ההוא, ולא בעלי הדין לפניו, פאשר מוציא כל הברכות ומאיר לכלם. וכל שפע חרות ההוא נמצא, וישראל נוטלים מאלו הברכות.

שהרי פאשר העולם הבא נכנס להיכל של העולם התחתון ומוצא ששמח העולם התחתון עם בניו בסעודה העליונה ההיא, אז הוא מברך השלחן, והעולמות

ההוא סנטירא חדי, ועאל בבי מלפא למיכל תמן, פיון דאשגח ביה בריה, אמר, ודאי לא עאל סנטירא דא בבי אפא, אלא בגין דארגיז מלפא עלי. מה עבד, אזל ואתפייס בהדיה. פיון דאתפייס בהדיה, פקיד מלפא למעבד סעודתא עלאה ליה ולבריה, ופקיד דלא ידע ביה ההוא סנטירא.

לבתר עאל ההוא סנטירא. אמר מלפא השתא אי ינדע דא, מסעודתא עלאה (דף קפ"ה ע"א) דאתקינית לי ולברי, יתערבב פתורא. מה עבד. קרא לממנא על סעודתא, אמר ליה, אתקין מדי, ותשוי קמאי, ותשוי קמיה דההוא סנטירא, בגין דיחשיב דסעיד קמאי מדילי, ולא ינדע בהדיה סעודתא יקירא דחדוה דילי ודברי, ויטול ההוא חולקא ויזיל ליה, ויתפרש מחדוה דסעודתא דילן. ואי לאו דמלפא עביד הכי, לא יתפרש ההוא סנטירא מבי מלפא.

כך אמר קדשא בריה הוא לישראל, אזמינו תרין שעירין, חד לי וחד לההוא דלטורא, בגין דיחשיב דמסעודתא דילי קאכיל, ולא ינדע בסעודתא דחדוה אחרא דילן, ויפב ההוא חולקא, ויזיל לארחה, ויתפרש מביתי. פיון דאמא עלאה, עלמא דאתי, אתי למשרי גו היכלא דעלמא תתאה, לאשפחא נהירו (נ"א לאשפחא עלה בנהירו) דאנפין, דין הוא דלא ישתפח ההוא דלטורא, ולא מארי דדינין לקמיה, פד אפיק פל ברכאן, ואנהיר לכלא. וכל ההוא חירו ישתפח, וישראל נטלי מאינון ברכאן.

דהא פד עלמא דאתי, עאל להיכלא דעלמא תתאה, ואשפח דחדי עלמא תתאה עם בנוי בהדיה סעודתא עלאה, כדין איהו בריך

פתורא, ועלמין פלהו מתברכין, וכל חידו וכל נהירו דאנפין אשתכחו תמן. הָדָא הוּא דכתיב, (ויקרא טז) לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ.

בתיב (ויקרא טז) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד ליי' וגורל אחד לעזאזל. דא איהו ההוא חדוה דההוא דלטורא, בגין דקודשא בריהוּ הוא יטיל עמיה גורל, וזמין ליה, ולא ידע דנור דליק אטיל על רישיה, ועל עמא דיליה, פמה דאת אמר (משלי כה) **כי גחלים אתה חותה על ראשו.**

וסימנך, (אסתר ה) אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשטה אשר עשיתה כי אם אותי. וכתיב, ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב. בההוא חולקא דנטיל, ואזיל ליה. ולבתר פד אתי מלכא עלאה, לבי מטרוניתא, מטרוניתא תבעת עלהא, ועל בנהא, ועל עמא מן מלכא.

ואפילו בזמנא דישראל בגלותא, וצלו צלותין בכל יומא, איהי סלקת ביומא דא, לקמי מלכא עלאה, ותבעת על בנהא. וכדין אתגזרו, כל אינון נוקמין, דזמין קדשא בריהוּ הוא למעבד עם אדום, ואתגזר הין זמין דלטורא דא לאתעברא מעלמא, פמה דאת אמר (ישעיה כה) בלע המות לנצח.

וסימנך, בזמנא דגלותא (אסתר ז) כי נמפרנו אני וגו'. כי אין הצר שוה בגזק המלך. מאי בגזק המלך. פמה דאת אמר, (יהושע ז) והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול. פמה דאת אמר, לא אתקיים בקיומיה, ודא איהו בגזק המלך.

וכדין והמן נבעת מלפני המלך והמלכה כדין, נהירו דאנפין, וכל חידו אשתכח, וישראל נפקי לחירו, בההוא יומא. פדין מההוא יומא ולהלאה, חירו

כלם מתברכים, וכל שמחה וכל הארת הפנים נמצאות שם. זהו שכתוב (ויקרא טז) לפני ה' תטהרו.

כתוב (ויקרא טז) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. זוהי השמחה ההיא של המקטרג ההוא, פדי שהקדוש ברוך הוא יפיל עמו גורל, ומזמין אותו, ולא ידע שאש דולק שם על ראשו ועל העם שלו, כמו שנאמר (משלי כה) כי גחלים אתה חותה על ראשו.

וסימנך - (אסתר ה) אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשטה אשר עשיתה כי אם אותי. וכתיב, ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב. בחלק ההוא שנוטל, והולך לו. ובסוף, כאשר בא המלך העליון לבית המלכה, המלכה מבקשת עליה ועל בניה ועל עמה מן המלך.

ואפילו בזמן שישראל בגלות ומתפללים תפלות בכל יום, היא עולה ביום זה לפני המלך העליון ומבקשת על בניה, ואז נגזרות כל אותן נקמות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות עם אדום, ונגזר איך עתיד המקטרג הזה לעבר מן העולם, כמו שנאמר (ישעיה כה) בלע המות לנצח.

וסימנך - בזמן הגלות (אסתר ז) כי נמפרנו אני וגו'. כי אין הצר שוה בגזק המלך. מה זה בגזק המלך? כמו שנאמר (יהושע ז) והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול. שהרי השם העליון לא מתקיים בקיומו, וזהו בגזק המלך.

ואז, והמן נבעת מלפני המלך והמלכה. אז אור הפנים וכל שמחה נמצאת, וישראל יוצאים לחרות ביום ההוא. ואז, מהיום

וישראל נפקי לחירו, בההוא יומא. פדין מההוא יומא ולהלאה, חירו

ההוא והלאה, תרות ושמחה בגלוי לשלט עליהם, ואז צריך לשמח עמם. מפאן והלאה, כמו שנתנו לו חלק להתרחק מהם, כך גם נותנים לשאר העמים להתרחק מהם למטה.

בא וראה, מה הוא סוד הקרבנות להקריב ששעיר (פגנר שעיר) ולא דבר אחר? ומדוע שעיר בראש חדש, וכאן גם פן שעיר? אלא, אם תאמר משום שהוא צד שלו - טוב. מדוע לא הנה עז?

אלא דבר זה צריך, והוא נמצא לבעלי כשופים, שכל מעשיהם במה שלא (מתחבר) יהיה בנקבה. ועל זה שעיר, שלא התחבר בנקבה בכל הצדדים שלו. עז, כאשר התחבר בנקבה. ומשום שהוא מלך, נותנים לו משום הפבוד שלו, זה שלא התחבר בנקבה ולא נתן פחו לאחר. וזה ידוע לאותם המכשפים שמשפמשים במעשים אלה. ומפני כך שורים על השעיר ההוא כל אותם החטאים.

בא וראה, אף על גב שהוא חלק לצד האחר ההוא - סוד פאן. כל אלו צדדים אחרים שלמטה (שנקראים מצולות ים), כלם טמאים יותר. וכל מה שיוצאים מדרגות תחתונות, כך הטמאה שלהם יותר. ומפני כן בעז, חלקם יותר, משום שהשערות שלו תלויות יותר מבהמה אחרת, כמו שדין שלהם תלוי למטה בטמאה. אבל מלכות הרשעה הזו האחרת, מלך של הכל בצד ההוא, הטמאה שלו היא יותר מבחרת, ולא טמאה שלמה כאלה הפחתונים. ועל זה שעיר, שהשער שלו לא תלוי ולא חלק. לא חלק, מפני הטמאה ההיא שלו. ולא תלוי, כדי שלא תתחזק בו טמאה כאלה הפחתונים,

וחדוה באתגליא, לשלטאה עליהו, פדין בעי למחדי עמהון, מפאן ולהלאה, כמה דיהבו ליה חולקא לאתפרשא מנהון, הכי נמי יהבין לשאר עמין, לאתפרשא מנהון לתתא.

הא חזי, מה הוא רזא דקרבנא, לקרבא שעיר, (לקבל שעיר) ולא מלה אחרא. ואמאי שעיר בראש חדש, והכא נמי שעיר. אלא אי תימא בגין דאיהו סטרא דיליה יאות. אמאי לא הוי עז.

אלא מלה דא אצטריך, ואיהי אשתכחת למאריהון דחרשין, דכל עובדייהו במה דלא (מתחבר) יהא בנוקבא. ועל דא שעיר לא אתחבר בנוקבא, בסטרין דיליה פלהו. עז פד אתחבר בנוקבא. ובגין דאיהו מלפא, יהבין ליה בגין יקרא דיליה, האי דלא אתחבר בנוקבא, ולא יהיב חיליה לאחרא. ודא אשתמודע לאינון חרשין, דמשפמשין בהני עובדי. ובגיני כך, שריין על ההוא שעיר, כל אינון חטאיהון.

והא חזי, אף על גב דאיהו חולקא לההוא סטרא אחרא, רזא הכא, כל הני סטרין אחרנין דלתתא, (דאקרון מצולות ים) פלהו מסאבין יתיר. וכל מה דנחתין דרגין תתאין, הכי מסאבו דלהון יתיר. ובגין כך, בעז יתיר חולקיהון, בגין דשערא (דף קפ"ה ע"ב) דיליה תליא יתיר מבעירא אחרא, כמה דדינא דלהון תלי לתתא במסאבו. אבל האי מלפו חייבתא אחרא, מלפא דכלא בההוא סטרא, ברור איהו יתיר מסאבו דיליה, ולא מסאבו שלים כהני תתאי. ועל דא שעיר, דשער דיליה לא תליא, ולא שעיע. לא שעיע, בגין דההוא מסאבו דיליה. ולא תליא, בגין דלא יתתקף ביה מסאבו כהני

תתאי, ועל דא ודאי שְׁעִיר וְלֹא אַחְרָא. כפּוּר, אַמַּאי אַקְרִי כפּוּר, אֶלֶּא בְּגִין דְּנָקִי כָּל מְסֻאָבו, וְאַעֲבַר לִיהּ מִקְמִיָּה, בַּהֲהוּא יוֹמָא. וְעַל דָּא, יוֹם כפּוּר: יוֹמָא דְּנָקִיוּתָא, וְהָכִי קָרִינָא לִיהּ. כְּתִיב (ויקרא טז) פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם, פִּי הַיּוֹם הַזֶּה מִיבְעֵי לִיהּ, מָאִי כִּי בַיּוֹם הַזֶּה. אֶלֶּא בְּגִין דְּאִתְדַּכִּי מִקְדָּשָׁא לְעֵילָא, וְאִתְנַקִּי (נ"א וְאִתְנַהֵר), כְּתִיב פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם. יִכְפֹּר וַיִּנְקֵי בְּקַדְמִיתָא בַיּוֹם הַזֶּה, בְּגִין דִּיתְדַכִּי, וְלִבְתַּר עֲלֵיכֶם.

ועל זה ודאי שְׁעִיר, וְלֹא אַחְרָא. כפּוּר, מדוע נקרא כפּוּר? אֶלֶּא מִפְּנֵי שְׂמֻנְקָה כָּל טְמֵאָה וּמַעֲבִיר אוֹתָהּ מִלְּפָנָיו בַּיּוֹם הַהוּא. וְעַל זֶה יוֹם כפּוּר יוֹם שֶׁל נִקְיוֹן, וְכָף קוֹרְאִים לוֹ, שְׂכַתוּב (ויקרא טז) פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם. פִּי הַיּוֹם הַזֶּה צְרִיף לוֹ לְכַתּוּב! מַה זֶה פִּי בַיּוֹם הַזֶּה? אֶלֶּא מִשּׁוּם שְׂמֻטָּה מִקְדָּשׁ לְמַעַלָּה וּמִתְנַקֵּה (ומאיר), כְּתוּב פִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכְפֹּר עֲלֵיכֶם. יִכְפֹּר וַיִּנְקֵה בְּתַחֲלָה בַיּוֹם הַזֶּה, כְּדִי שִׂיטְהַר, וְלִבְסוּף עֲלֵיכֶם.

עוד, יִכְפֹּר בַיּוֹם הַזֶּה, וַיִּנְקֵה לוֹ בְּתַחֲלָה. וְכָל זֶה עֲלֵיכֶם, בְּסַבְתְּכֶם צְרִיף לְנִקּוֹת אוֹתָהּ, וְלְטַהַר אוֹתָהּ תַּחֲלָה. יִכְפֹּר - מִי יִכְפֹּר? אֶלֶּא זֶהוּ עוֹלָם הַעֲלִיּוֹן שְׂמַאִיר וּמִנְקָה לְכֻלָּם. וְעַל זֶה כָּל צְדָדִים רְעִים, שְׂנֵקְרָאִים מְצוּלוֹת יָם, עוֹבְרִים. וְכִמּוֹ שְׂאוֹתָן מְצוּלוֹת יָם תְּלוּיוֹת, כְּף גַּם תְּלוּיוֹת שְׂעֵרוֹת (שְׁלוֹ, שְׁהוּא צד) שְׁלוֹ, שְׁהוּא צד שְׁלֵהֶם, וְשְׂעִיר שֶׁל הַצֵּד הַהוּא לֹא חֵלֵק.

כִּמּוֹ זֶה כְּתוּב, (שם) וְכִפֹּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשַׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם. וְכָל חַטָּאתָם צְרִיף לוֹ לומר! אֶלֶּא לְהִנָּאֵה שְׁלֵהֶם. מִכָּאֵן וְהִלָּאֵה לְכָל חַטָּאתָם, שְׁלֵא יָכוֹל הַמְקַטְרֵג לְשַׁלֵּט עֲלֵיהֶם (ועל זה) בַּיּוֹם כפּוּר, שְׁהוּא הַעֲבֵרַת כָּל הַחֻבוֹת וְנִקְוֵי שְׁלֵהֶם. צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְנִקּוֹת עֲצָמָם וְלִלְכַת יַחֲפֵי רַגְלִים כְּמִלְאָכֵי עֲלִיּוֹן. חֲמֵשׁ עֲנוּיִים כְּדִי לְהַעֲזֹר בְּחֲמֵשׁ צְדָדִים עֲלִיּוֹנִים שְׁיֻם הַכפּוּרִים מוֹצִיא אוֹתָם, וְהֵם שְׂעִירִים שְׁלוֹ.

ואם שְׂתִיָּה מַחְשִׁיב, שְׁהִיא מַצֵּד שֶׁל יִצְחָק, הָרִי שְׁשָׁה. וְאַף עַל גַּב שְׂבַכְלָל אֲכִילָה הִיא, וְאַזּוּ הֵם שְׁשָׁה, וְעֲנוּי אַחְרוֹן תְּשֻׁמִּישׁ הַמְּטָה הוּא, וּבְדַרְגָּה שְׂשִׁית

הֵנוּ, יִכְפֹּר בַיּוֹם הַזֶּה, וַיִּנְקֵי לִיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְכָל דָּא עֲלֵיכֶם, בְּגִינְכוֹן אֲצִטְרִיף לְנִקְאָה לִיהּ, וְלִדְכָאֵה לִיהּ בְּקַדְמִיתָא. יִכְפֹּר, מָאֵן יִכְפֹּר. אֶלֶּא דָּא הוּא עֲלֵמָא עֲלָאָה, דְּנִהִיר וְנָקִי לְכֻלָּא. וְעַל דָּא כְּלָהּוּ סְטָרִין בִּישׁוּן, דְּאִקְרוּן מְצוּלוֹת יָם, אִתְעַבְרוּ. וְכִמּוֹ דְּאִינוּן מְצוּלוֹת יָם תְּלִיזִין, הָכִי נְמִי תְּלִיזֵי שְׂעִירָא (ס"א דִּילִיָּהּ, רַהוּא סְטָרָא וְכוּ') דִּילִיָּהּ כָּל הַהוּא סְטָרָא דְּלַהוּן, וְשְׂעִירָא דְּהַהוּא סְטָרָא לֹא שְׂעִיעַ.

בְּגִינוּנָא דָּא כְּתִיב, (ויקרא טז) וְכִפֹּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשַׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם. וְכָל חַטָּאתָם מִבְּעֵי לִיהּ, אֶלֶּא לְהִנָּאֵה לְהוֹן, מִכָּאֵן וְהִלָּאֵה לְכָל חַטָּאתָם דְּלֹא יָכִיל מְקַטְרֵגָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ (ועל דא) בַּיּוֹמָא דְּכפּוּר, דְּאִיָּהּוּ קְנוּחָא דְּכָל חוֹבִין, וְנִקְוֵי דְּלַהוּן. בְּעָאן יִשְׂרָאֵל לְנִקְאָה גְּרַמִּיָּהּ, וְלִמְהַף יַחֲפֵי רַגְלִין, כְּמִלְאָכֵי עֲלִיּוֹן. חֲמֵשׁ עֲנוּיִין, בְּגִין לְאַסְתֵּייעָא בְּחֲמֵשׁ סְטָרִין עֲלִיּוֹן, דִּיוֹמָא דְּכפּוּרִי אֲפִיק לֹון, וְאִינוּן תְּרַעִין דִּילִיָּהּ.

ואי שְׂתִיָּה קָא חָשִׁיב, דְּאִיָּהּוּ מִסְטָרָא דִּיצְחָק, הָא שִׁית, וְאַף עַל גַּב דְּבַכְלָל אֲכִילָה אִיָּהּ, וְכִדִּין אִינוּן שִׁית, וְעֲנוּיָא בְּתַרְאָה תְּשֻׁמִּישׁ

הַמָּטָה אִיהוּ, וּבִדְרָגָא שְׁתִּיתָאָה שְׂכִיחַ, וְלִקְבֻלֵיהּ אָנָן עֲבָדִין עֲנוּיָא דָא.

בְּתִיב (במדבר כט) וּבַעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה, וּכְתִיב (ויקרא כג) אַךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ.

בַּעֲשׂוֹר, בַּעֲשִׂירֵי מִיבְעֵי לֵיהּ, מָאֵי בַּעֲשׂוֹר. אֱלֹא, בְּגִין דְּהִשְׁתָּא בְיוֹמָא דָא, כָּל דְּרָגִין עֲלֵאִין, אֲתֵיִן אֱלִין עַל אֱלִין, לְמַשְׁרֵי עַל סִיְהָרָא, וְלֹאֲנַהֲרָא לֵהּ. וְכִלְהוּ בְרוּזָא דְעֶשֶׂר, עַד דְּסִלְקָא לְמַאָה. וְכַד קִיַּיְמָא בְרוּזָא דְמַאָה, כְּדִין כָּלָא חַד, וְאֶקְרִי יוֹם הַכַּפּוּרִים. וְעַל דָּא בַּעֲשׂוֹר, כְּמָה דְאֵת אֶמֶר זְכוּר, שְׁמוֹר, דְּכִלְהוּ אֲתֵיִן בְּגִין לְעֶשְׂרָא וְלֹאֲנַהֲרָא בְרוּזָא דְעֶשֶׂר.

אֲהֲרָר הָאֵי סְבָא רִישֵׁיהּ לִקְבֻלֵיהּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאֶמֶר לֵיהּ, (רַבִּי שְׁמַעוֹן) הָא יִדְעָנָא דְשִׂאֲלָתָא תַּבְעֵי בְהָאֵי, בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. אֶמֶר לֵיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדָאֵי, (ס"א דָא

בַּעֲשִׂירֵי יָאוֹת הוּא, וְהָכִי הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר אֲמַאי וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר יָאוֹת הוּא. אֵי הָכִי הוּא, אֲמַאי סָלִיק לְמַאָה, וְהָא מִקְרָא לָא אֲתַחֲזִי, אֱלֹא דְסָלִיק לְשַׁבְעִין, מִשְׁמַע דְּכְתִיב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וְכַד מַעֲשִׂירֵי לְשַׁבְעָאָה עֶשֶׂר זְמַנִּין, הָא וְדָאֵי סָלִיק לְשַׁבְעִין. אֶמֶר לֵיהּ, עַל דָּא אֲהַדְרִנָּא רִישָׁא לְגַבְדָּא, דְּהָא יִדְעָנָא דְּחַפִּימָא אֲנָתָּ.

הָא חֲזִי, תְרִין רִזִּין הָכָא, חַד דְּהָא סִיְהָרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי אֶקְרִי, וּבְגִין כְּפֹךְ אֶקְרִי חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, בְּגִין דְּקָא מְנַהֲרִין לֵהּ עֶשֶׂר זְמַנִּין, הָא מַאָה. וְתוּ, הָאֵי מְלָה דְּקָאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִין סָלִיקָא בְּהָאֵי יוֹמָא, (וּבְדִרְגָא דְּשַׁבְעִין

אִיהוּ, וּבְדִרְגָא דְּמַאָה אִיהוּ. לְדִרְגָא דְּמַאָה לֹאֲשַׁלְמָא וְלֹאֲנַהֲרָא.) וּבְהָאֵי דְרָגָא דְּשַׁבְעִין, דְּהָא בְיוֹמָא דָא נָטִיל לְכָל עַמָּא דִּישְׂרָאֵל לְמִידָן, וְכִלְהוּ קִיַּיְמִין בְּנִשְׁמַתָּא יַתִּיר מִגּוּפָא, דְּהָא בְיוֹמָא דָא עֲנוּיָא דְנִפְשָׁא אִיהוּ, וְלֹא מִגּוּפָא, כְּמָה דְאֵת אֶמֶר וְעֲנִיתָם אֵת

נִמְצָא, וּכְנֻגָּדָה אָנוּ עוֹשִׂים עֲנוּיָא דָּהּ.

כְּתוּב (במדבר כט) וּבַעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה, וּכְתוּב (ויקרא כג) אַךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ. בַּעֲשׂוֹר - בַּעֲשִׂירֵי צְרִיף לוֹ לומר! מָה זֶה בַּעֲשׂוֹר? אֱלֹא מְשׁוּם שְׁעִתָּה בְיוֹם זֶה, כָּל מְדַרְגוֹת עֲלִיוּנוֹת בְּאוֹת אֱלוֹי עַל אֱלוֹי לְשֵׁרוֹת עַל הַלְּבָנָה וְלֵהָאִיר אוֹתָהּ, וְכֵלָן בְּסוּד שֶׁל עֶשֶׂר, עַד שְׁעוּלָה לְמַאָה. וְכֹאֲשֶׁר עוֹמֶדֶת בְּסוּד שֶׁל מַאָה, אִזּוּ הַכָּל אַחַד, וְנִקְרָא יוֹם הַכַּפּוּרִים. וְעַל זֶה בַּעֲשׂוֹר, כְּמוֹ שֶׁאֵתָּה אוֹמֵר זְכוּר, שְׁמוֹר, שְׁכֹלָם בְּאִים כְּדֵי לְעֶשֶׂר וְלֵהָאִיר בְּסוּד שֶׁל עֶשֶׂר.

הַחֲזוֹר הַזֶּקֶן הָיָה רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאֶמֶר לוֹ, (רַבִּי שְׁמַעוֹן) הָרִי יִדְעָתִי שִׂשְׂאֵלָה תִקְשָׁה כְּכֹאֵן, בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. אֶמֶר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדָאֵי, (זֶה בַּעֲשִׂירֵי נִכּוֹן הוּא

וְכֵן הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר מְדוּעַ וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר נִכּוֹן הוּא. אִם כֵּף הוּא, מְדוּעַ עוֹלָה לְמַאָה? וְהָרִי מִהִפְסוּק לֹא נִרְאָה, אֱלֹא שְׁעוּלָה לְשַׁבְעִים, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹאֲשֶׁר מַעֲשִׂרִים לְשַׁבְעִי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הָרִי וְדָאֵי עוֹלָה לְשַׁבְעִים. אֶמֶר לוֹ, עַל זֶה הַחֲזוֹרְתִי רֹאשִׁי כְּלַפִּיד, שֶׁהָרִי יִדְעָתִי שְׁחָכְם אֵתָּה. בָּא וְרָאָה, שְׁנֵי סוּדוֹת כָּאֵן. אַחַד, שֶׁהָרִי הַלְּבָנָה נִקְרָאת חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וּמִפְּנֵי כֵן נִקְרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, מִפְּנֵי שְׁכַשְׁמֵאִירִים לֵהּ עֶשֶׂר פְּעָמִים - הָרִי מַאָה. וְעוֹד, דְּכַר זֶה שֶׁאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִים עוֹלָה בְיוֹם זֶה

(וּבְמִדְרָגָה שֶׁל שַׁבְעִים הִיא, וּבְמִדְרָגָה שֶׁל מַאָה הִיא, לְדִרְגָּה שֶׁל מַאָה לְהַשְׁלִים וְלֵהָאִיר.) וּבְדִרְגָּה זֹאת שֶׁל שַׁבְעִים, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה נוֹטֵל לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹן, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּנִשְׁמָה יוֹתֵר מִהַגּוּף, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה עֲנוּיָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא, וְלֹא שֶׁל הַגּוּף, כְּמוֹ

וְכֵן הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר מְדוּעַ וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר נִכּוֹן הוּא. אִם כֵּף הוּא, מְדוּעַ עוֹלָה לְמַאָה? וְהָרִי מִהִפְסוּק לֹא נִרְאָה, אֱלֹא שְׁעוּלָה לְשַׁבְעִים, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹאֲשֶׁר מַעֲשִׂרִים לְשַׁבְעִי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הָרִי וְדָאֵי עוֹלָה לְשַׁבְעִים. אֶמֶר לוֹ, עַל זֶה הַחֲזוֹרְתִי רֹאשִׁי כְּלַפִּיד, שֶׁהָרִי יִדְעָתִי שְׁחָכְם אֵתָּה. בָּא וְרָאָה, שְׁנֵי סוּדוֹת כָּאֵן. אַחַד, שֶׁהָרִי הַלְּבָנָה נִקְרָאת חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וּמִפְּנֵי כֵן נִקְרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, מִפְּנֵי שְׁכַשְׁמֵאִירִים לֵהּ עֶשֶׂר פְּעָמִים - הָרִי מַאָה. וְעוֹד, דְּכַר זֶה שֶׁאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִים עוֹלָה בְיוֹם זֶה

(וּבְמִדְרָגָה שֶׁל שַׁבְעִים הִיא, וּבְמִדְרָגָה שֶׁל מַאָה הִיא, לְדִרְגָּה שֶׁל מַאָה לְהַשְׁלִים וְלֵהָאִיר.) וּבְדִרְגָּה זֹאת שֶׁל שַׁבְעִים, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה נוֹטֵל לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹן, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּנִשְׁמָה יוֹתֵר מִהַגּוּף, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה עֲנוּיָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא, וְלֹא שֶׁל הַגּוּף, כְּמוֹ

וְכֵן הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר מְדוּעַ וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר נִכּוֹן הוּא. אִם כֵּף הוּא, מְדוּעַ עוֹלָה לְמַאָה? וְהָרִי מִהִפְסוּק לֹא נִרְאָה, אֱלֹא שְׁעוּלָה לְשַׁבְעִים, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹאֲשֶׁר מַעֲשִׂרִים לְשַׁבְעִי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הָרִי וְדָאֵי עוֹלָה לְשַׁבְעִים. אֶמֶר לוֹ, עַל זֶה הַחֲזוֹרְתִי רֹאשִׁי כְּלַפִּיד, שֶׁהָרִי יִדְעָתִי שְׁחָכְם אֵתָּה. בָּא וְרָאָה, שְׁנֵי סוּדוֹת כָּאֵן. אַחַד, שֶׁהָרִי הַלְּבָנָה נִקְרָאת חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וּמִפְּנֵי כֵן נִקְרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, מִפְּנֵי שְׁכַשְׁמֵאִירִים לֵהּ עֶשֶׂר פְּעָמִים - הָרִי מַאָה. וְעוֹד, דְּכַר זֶה שֶׁאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִים עוֹלָה בְיוֹם זֶה

(וּבְמִדְרָגָה שֶׁל שַׁבְעִים הִיא, וּבְמִדְרָגָה שֶׁל מַאָה הִיא, לְדִרְגָּה שֶׁל מַאָה לְהַשְׁלִים וְלֵהָאִיר.) וּבְדִרְגָּה זֹאת שֶׁל שַׁבְעִים, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה נוֹטֵל לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹן, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּנִשְׁמָה יוֹתֵר מִהַגּוּף, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה עֲנוּיָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא, וְלֹא שֶׁל הַגּוּף, כְּמוֹ

וְכֵן הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר מְדוּעַ וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר נִכּוֹן הוּא. אִם כֵּף הוּא, מְדוּעַ עוֹלָה לְמַאָה? וְהָרִי מִהִפְסוּק לֹא נִרְאָה, אֱלֹא שְׁעוּלָה לְשַׁבְעִים, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹאֲשֶׁר מַעֲשִׂרִים לְשַׁבְעִי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הָרִי וְדָאֵי עוֹלָה לְשַׁבְעִים. אֶמֶר לוֹ, עַל זֶה הַחֲזוֹרְתִי רֹאשִׁי כְּלַפִּיד, שֶׁהָרִי יִדְעָתִי שְׁחָכְם אֵתָּה. בָּא וְרָאָה, שְׁנֵי סוּדוֹת כָּאֵן. אַחַד, שֶׁהָרִי הַלְּבָנָה נִקְרָאת חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וּמִפְּנֵי כֵן נִקְרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, מִפְּנֵי שְׁכַשְׁמֵאִירִים לֵהּ עֶשֶׂר פְּעָמִים - הָרִי מַאָה. וְעוֹד, דְּכַר זֶה שֶׁאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִים עוֹלָה בְיוֹם זֶה

(וּבְמִדְרָגָה שֶׁל שַׁבְעִים הִיא, וּבְמִדְרָגָה שֶׁל מַאָה הִיא, לְדִרְגָּה שֶׁל מַאָה לְהַשְׁלִים וְלֵהָאִיר.) וּבְדִרְגָּה זֹאת שֶׁל שַׁבְעִים, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה נוֹטֵל לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹן, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּנִשְׁמָה יוֹתֵר מִהַגּוּף, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה עֲנוּיָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא, וְלֹא שֶׁל הַגּוּף, כְּמוֹ

וְכֵן הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר מְדוּעַ וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר נִכּוֹן הוּא. אִם כֵּף הוּא, מְדוּעַ עוֹלָה לְמַאָה? וְהָרִי מִהִפְסוּק לֹא נִרְאָה, אֱלֹא שְׁעוּלָה לְשַׁבְעִים, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹאֲשֶׁר מַעֲשִׂרִים לְשַׁבְעִי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הָרִי וְדָאֵי עוֹלָה לְשַׁבְעִים. אֶמֶר לוֹ, עַל זֶה הַחֲזוֹרְתִי רֹאשִׁי כְּלַפִּיד, שֶׁהָרִי יִדְעָתִי שְׁחָכְם אֵתָּה. בָּא וְרָאָה, שְׁנֵי סוּדוֹת כָּאֵן. אַחַד, שֶׁהָרִי הַלְּבָנָה נִקְרָאת חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וּמִפְּנֵי כֵן נִקְרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, מִפְּנֵי שְׁכַשְׁמֵאִירִים לֵהּ עֶשֶׂר פְּעָמִים - הָרִי מַאָה. וְעוֹד, דְּכַר זֶה שֶׁאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִים עוֹלָה בְיוֹם זֶה

(וּבְמִדְרָגָה שֶׁל שַׁבְעִים הִיא, וּבְמִדְרָגָה שֶׁל מַאָה הִיא, לְדִרְגָּה שֶׁל מַאָה לְהַשְׁלִים וְלֵהָאִיר.) וּבְדִרְגָּה זֹאת שֶׁל שַׁבְעִים, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה נוֹטֵל לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹן, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּנִשְׁמָה יוֹתֵר מִהַגּוּף, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה עֲנוּיָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא, וְלֹא שֶׁל הַגּוּף, כְּמוֹ

וְכֵן הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר מְדוּעַ וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר נִכּוֹן הוּא. אִם כֵּף הוּא, מְדוּעַ עוֹלָה לְמַאָה? וְהָרִי מִהִפְסוּק לֹא נִרְאָה, אֱלֹא שְׁעוּלָה לְשַׁבְעִים, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹאֲשֶׁר מַעֲשִׂרִים לְשַׁבְעִי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הָרִי וְדָאֵי עוֹלָה לְשַׁבְעִים. אֶמֶר לוֹ, עַל זֶה הַחֲזוֹרְתִי רֹאשִׁי כְּלַפִּיד, שֶׁהָרִי יִדְעָתִי שְׁחָכְם אֵתָּה. בָּא וְרָאָה, שְׁנֵי סוּדוֹת כָּאֵן. אַחַד, שֶׁהָרִי הַלְּבָנָה נִקְרָאת חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וּמִפְּנֵי כֵן נִקְרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, מִפְּנֵי שְׁכַשְׁמֵאִירִים לֵהּ עֶשֶׂר פְּעָמִים - הָרִי מַאָה. וְעוֹד, דְּכַר זֶה שֶׁאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִים עוֹלָה בְיוֹם זֶה

(וּבְמִדְרָגָה שֶׁל שַׁבְעִים הִיא, וּבְמִדְרָגָה שֶׁל מַאָה הִיא, לְדִרְגָּה שֶׁל מַאָה לְהַשְׁלִים וְלֵהָאִיר.) וּבְדִרְגָּה זֹאת שֶׁל שַׁבְעִים, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה נוֹטֵל לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹן, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּנִשְׁמָה יוֹתֵר מִהַגּוּף, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה עֲנוּיָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא, וְלֹא שֶׁל הַגּוּף, כְּמוֹ

וְכֵן הוּא, אֲבָל בַּעֲשׂוֹר מְדוּעַ וְכוּ') בַּעֲשׂוֹר נִכּוֹן הוּא. אִם כֵּף הוּא, מְדוּעַ עוֹלָה לְמַאָה? וְהָרִי מִהִפְסוּק לֹא נִרְאָה, אֱלֹא שְׁעוּלָה לְשַׁבְעִים, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתּוּב בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי. וְכֹאֲשֶׁר מַעֲשִׂרִים לְשַׁבְעִי עֶשֶׂר פְּעָמִים, הָרִי וְדָאֵי עוֹלָה לְשַׁבְעִים. אֶמֶר לוֹ, עַל זֶה הַחֲזוֹרְתִי רֹאשִׁי כְּלַפִּיד, שֶׁהָרִי יִדְעָתִי שְׁחָכְם אֵתָּה. בָּא וְרָאָה, שְׁנֵי סוּדוֹת כָּאֵן. אַחַד, שֶׁהָרִי הַלְּבָנָה נִקְרָאת חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, וּמִפְּנֵי כֵן נִקְרָא חֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי עֶשׂוֹר, מִפְּנֵי שְׁכַשְׁמֵאִירִים לֵהּ עֶשֶׂר פְּעָמִים - הָרִי מַאָה. וְעוֹד, דְּכַר זֶה שֶׁאֲמַרְתָּ, וְדָאֵי לְשַׁבְעִים עוֹלָה בְיוֹם זֶה

(וּבְמִדְרָגָה שֶׁל שַׁבְעִים הִיא, וּבְמִדְרָגָה שֶׁל מַאָה הִיא, לְדִרְגָּה שֶׁל מַאָה לְהַשְׁלִים וְלֵהָאִיר.) וּבְדִרְגָּה זֹאת שֶׁל שַׁבְעִים, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה נוֹטֵל לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל לְדוֹן, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּנִשְׁמָה יוֹתֵר מִהַגּוּף, שֶׁהָרִי בְיוֹם זֶה עֲנוּיָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ הוּא, וְלֹא שֶׁל הַגּוּף, כְּמוֹ

נפשותיכם פי כל הנפש אשר לא תעונה. והאי
 יומא נטיל לכל נפשאן והווי ברשותיה, ואי
 לא קיימא ברזא (נ"א ברשותא) דשבועין, לית ליה
 רשו בנפשאן, (ס"א לקיימא תמו) דקיימא דנפשאן
 ברזא (דף קפ"ו ע"א) דשבועין, פמה דאת אמר (תהלים
 ז) ימי שנותינו בהם שבועים שנה וגו'.

ואי תימא נפשאן דרביי דלא אשלימו לשבועין
 שנין לא שלטא בהו. ודאי שלטא בהו,
 אבל לא בשלימו, פמאן דזכי יומין סגיאין
 לפקודי אורייתא, ועם פל דא בכלהו שבועין
 שנין אזלא. ועל דא תנינן אחד המרבה ואחד
 הממעט. מאן אחד. ביחודא דשבועין שנין,
 מאן דאסגי, ומאן דאמעט.

ועל דא, ביומא דכפורי אעבר בכלהו שבועין,
 ואשתלים האי דרגא בכלהו, וכל נשמתין
 סלקין קמיה, ודאין להון בדינא, וקודשא
 בריך הוא חייס עלייהו דישראל ביומא דא,
 מאן דלא אעבר טינא מרוחיה לכפרא עליה,
 (ביומא דא) פד סליק צלותיה בהאי יומא, טבע
 בהווא אתר דאקרי רפש וטיט, ואיהו
 מצולות ים ולא סליק לאתעטרא ברישא
 דמלפא.

ביומא דא לא אצטריך בר נש לפרשא חטאוי
 קמי אתרא, בגין דכמה אינון דנטלי
 ההיא מלה, וסלקי לה לעילא, ואית סהדין
 בההיא מלה. ומה (מיכה ז) משכבת חיקך שמר
 פתחי פיך, פל שפן אינון דאזלי ועייני
 לקטרגא לון, וסהדי עליה. וכל שפן דחציפו
 איהו לקמי כלא, וחלול שמא דקודשא בריך
 הוא. ועל דא כתיב, (קהלת ה) אל תתן את פיך
 לחטיא את בשרך. (מכאן והלאה רוא בנון אחרא).

פתח ואמר, (שמות יב) החדש הזה לכם ראש
 חדשים וגו', וכי כלהו זמנין וחדשין

שנאמר ועניתם את נפשתיכם. פי
 כל הנפש אשר לא תענה. ויום זה
 לוקח לכל הנפשות ונמצאות
 ברשותו. ואם לא עומדת בסוד
 (ברשות) של שבועים, אין לה רשות
 בנפשות (לעמוד שם), שעמידת
 הנפשות בסוד של שבועים, כמו
 שנאמר (תהלים ז) מי שנותינו בהם
 שבועים שנה וגו'.

ואם תאמר, נפשות הילדים שלא
 השלימו לשבועים שנה לא
 שולטת בהם - ודאי ששולטת
 בהם, אבל לא בשלמות, פמי
 שזכה לימים הרבה למצוות
 התורה, ועם פל זה, בכל שבועים
 שנה היא הולכת. ועל זה למדנו,
 אחד המרבה ואחד הממעט. מה
 זה אחד? ביחוד של שבועים שנה,
 מי שמרבה ומי שממעט.

ועל זה ביום הכפורים עוברת
 בכל השבועים, ונשלמת דרגה זו
 בכלם, וכל הנשמות עולות לפניו,
 ודן את פלן בדין, והקדוש ברוך
 הוא מרחם על ישראל ביום זה.
 מי שלא העביר טנוף מרוחו
 לכפר עליו, (ביום זה) פאשר עולה
 תפלתו ביום זה, טובע במקום
 ההוא שנקרא רפש וטיט, והוא
 מצולות ים, ולא עולה להיות
 עטרה בראש המלך.

ביום זה לא צריך בן אדם לפרש
 חטאיו בפני אחר, משום שכמה
 הם שלוקחים הדבור ההוא
 ומעלים אותו למעלה, ויש עדים
 בדבור ההוא. ומה (מיכה ז) משכבת
 חיקך שמר פתחי פיך - פל שפן
 אלו שהולכים ומסתכלים לקטרג
 עליהם ומעידים עליהם, וכל שפן
 שעזות הוא לפני הכל וחלול שמו
 של הקדוש ברוך הוא. ועל זה
 פתויב, (קהלת ה) אל תתן את פיך
 לחטיא את בשרך. (מכאן והלאה סוד

באופן אחר)

פתח ואמר, (שמות יב) החדש הזה

לֹא אֵינּוֹן דְּקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אלא חֲדָשִׁים לֹא כְּתִיב) אֶלֶּא הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם, דִּילִי אִיהוּ, אֲבָל אֲנָא מְסָרִית לִיהּ לְכוּן, דְּלְכוּן אִיהוּ בְּאַתְגְּלִיא, אֲבָל שְׂבִיעָא דִּילִי אִיהוּ, וְעַל דָּא אִיהוּ בְּכֶסֶה, וְלֹא בְּאַתְגְּלִיא. יִרְחֵא דְלְכוּן, אִיהוּ בְּסִדְרָא, כְּסִדְר דְּאַתְוּוֹן אָבִיב, דְּאִיהוּ אב"ג. י"ב אִיהוּ רְזָא דְג'. (ס"א וְאִיהוּ אב"ג כְּסִדְרָא דְאַתְוּוֹן) אֲבָל יִרְחֵא שְׂבִיעָא דִּילִי אִיהוּ מְסוּפָא דְאַתְוּוֹן. (ס"א תְּשָׁרִי) מְאִי טַעְמָא. אֲתוּן מִתְתָּא לְעִילָא, וְאַנָּא מְעִילָא לְתַתָּא.

לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים וְגו'. וְכִי כַל הַזְמַנִּים וְהַחֲדָשִׁים אֵינָם שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? (אלא חֲדָשִׁים לֹא כְּתִיב) אֶלֶּא הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם, שְׁלִי הוּא, אֲבָל אֲנִי מְסָרִית אוֹתוֹ לָכֶם. שְׁלָכֶם הוּא בְּנִגְלָה, אֲבָל שְׂבִיעִי שְׁלִי הוּא, וְעַל זֶה הוּא בְּכֶסֶה וְלֹא בְּגִלּוּי. חֲדָשׁ שְׁלָכֶם הוּא מְסָדְר כְּסִדְר אוֹתִיּוֹת אָבִיב, שֶׁהוּא א' ב' ג'. י"ב הוּא סוּד אוֹת ג' (וְהוּא א' ב' ג' כְּסִדְר הָאוֹתִיּוֹת). אֲבָל הַחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי, שְׁלִי הוּא מְסוּפָא הָאוֹתִיּוֹת (תְּשָׁרִי). מַה הַטַּעַם? אֲתָם מְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאֲנִי מְמַעְלָה לְמַטָּה.

הָאִי דִּילִי. בְּרִישָׁא דִּירְחָא, אֲנָא אִיהוּ בְּאַתְפְּסִיָּא. בְּעֶשְׂרָה דִּירְחָא, אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין דְּאַנָּא בְּחֻמְשׁ קְדָמָי, וּבְחֻמְשׁ אַחֲרָנִין, וּבְחֻמְשׁ תְּלִיתָאִי. בְּקְדָמִיתָא דִּירְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֻמְשָׁא יוֹמִין. בְּעֶשְׂרָה דִּירְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֻמְשׁ יוֹמִין אַחֲרָנִין. בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר דִּירְחָא אֲנָא אִיהוּ, בְּגִין חֻמְשׁ תְּלִיתָאִי.

זֶה שְׁלִי. בְּרֵאשׁ הַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא, בְּכִסּוּי, וּבְעֶשְׂרָה לַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא, מְשׁוּם שְׂאֲנִי בְּחֻמְשׁ רֵאשׁוֹנוֹת, וּבְחֻמְשׁ אַחֲרוֹנוֹת, וּבְחֻמְשׁ שְׁלִישִׁיּוֹת. בְּתַחֲלַת הַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא מְשׁוּם חֻמְשָׁה יָמִים. בְּעֶשְׂרָה לַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא מְשׁוּם חֻמְשָׁה יָמִים אַחֲרֵים. בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר לַחֲדָשׁ אֲנִי הוּא מְשׁוּם חֻמְשׁ שְׁלִישִׁיִּים.

מְאִי טַעְמָא כּוּלֵי הָאִי. בְּגִין דְּכָל יִרְחָא דָּא מְעַלְמָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְעַלְמָא עֲלָאָה בְּרְזָא דְחֻמְשׁ אִיהוּ, בְּכָל זְמָנָא וְזְמָנָא, וּבְגִינֵי כַּף יִרְחָא דָּא אִיהוּ בְּכֶסֶה, וְלֹא בְּאַתְגְּלִיא, בְּגִין דְּעַלְמָא עֲלָאָה בְּכֶסֶה אִיהוּ, וְכָל מְלוּי בְּאַתְפְּסִיָּא. וְיִרְחָא דָּא דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵי. פִּינּוּן דְּמָטָא יוֹמָא דְחֻמְיָסְר, כְּדִין גְּלִיָּא. פְּלָא אִיהוּ מְטָא בְּחֻדְתוֹתָא דְסִיְהָרָא, וְסִיְהָרָא אֲשֶׁתְּלִימָתָא, וְאַתְנַהֲרִית מְאִימָא עֲלָאָה, וְקִיִּימָא לְאַנְהָרָא לְתַתָּאִי מְגוּ נְהוּרָא דְלְעִילָא, וְעַל דָּא אֲקָרִי רֵאשׁוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא כג) וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בְּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן. עַד הַשָּׁתָּא קִיִּימֵי כְּלָהוּ יוֹמִין בְּרְזָא עֲלָאָה, מְכַאֲן נַחֲתִין לְרְזָא תַתָּאָה.

מַה הַטַּעַם כֹּל זֶה? מְשׁוּם שְׁכַל חֲדָשׁ זֶה הוּא מְעוּלָם הָעֲלִיּוֹן, וְעוּלָם הָעֲלִיּוֹן בְּסוּד חֻמְשׁ הוּא, בְּכָל זְמַן וְזְמַן, וּמְשׁוּם כַּף חֲדָשׁ זֶה הוּא בְּכִסּוּי וְלֹא בְּגִלּוּי, מְשׁוּם שְׁעוּלָם הָעֲלִיּוֹן בְּכִסּוּי הוּא, וְכָל דְּכִרְוִי בְּהֶסְתֵּר. וְחֲדָשׁ זֶה הוּא שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ. פִּינּוּן שְׂמִינִיעַ יוֹם הַט"ו לַחֲדָשׁ, אֲזַי מְתַגְּלָה. הַכֹּל הוּא מְגִיעַ בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת הַלְּבָנָה, וְנִשְׁלַמַת הַלְּבָנָה וּמְאִירָה מְאִמָּא הָעֲלִיּוֹנָה, וְעוֹמְדַת לְהָאִיר לְתַתְּחוּנֵים מִתּוֹף הָאוּר הָעֲלִיּוֹן, וְעַל זֶה נִקְרָא רֵאשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (ויקרא כג) וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בְּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן. עַד עַכְשָׁו עוֹמְדִים כֹּל הַיָּמִים בְּסוּד עֲלִיּוֹן. מְכַאֲן יוֹרְדִים לְסוּד תַּתְּחוּן. בְּאִירָאָה, מִיּוֹם הָעֲלִיּוֹן הָיוּ יָמִים

חָזִי, מִיּוֹמָא עֲלָאָה הוּוּ אֲלִין יוֹמִין קְדָמָיִן, רְזָא דְעַלְמָא עֲלָאָה, מְאִן דְּאִין

אלו הראשונים, סוד של העולם העליון, מי דן דין העולם, שהרי דין לא נמצא בזה העולם אלא מדין התחתון? (סוד) שנה - (ישעיה נד) אלהי כל הארץ יקרא. שאם תאמר דין העולם דן למעלה, אם כן לא היה נקרא עולם החרות, עולם שהיא אור של כל העולמות, עולם של כל החיים, עולם של כל החרות. ואם תאמר מדין של יצחק - אם הוא מעורר דין לגבי העולם הזה, לא יכולים כל העולם לסבל, שהאש העליון התקיף ההוא, אין מי שסובל אותו, אלא אש שלמטה, שהוא אש שסובל אש.

אף כמו שהעולם הזה עולם התחתון של כל העולמות, כך גם כל דיניו מעולם התחתון, של אלקים שופט. וזה נקרא דין עליון על העולם הזה, ומשום שהוא דרנה שביעית, לא גוזרים גזרה על בן אדם אלא מעשרים שנה ומעלה.

הסתבר הנקן הזה ברבי שמעון, וראה אותו שזולגות עיניו דמעות. אמר רבי שמעון, אם היא שביעית, מדוע מעשרים שנה ומעלה? אמר לו, אשרי מי שמדבר על אונים שומעות.

בא וראה, בית דין שלמטה בארץ לא גוזרים דין על בן אדם עד שלש עשרה שנה. מה הטעם? משום שעוזבים שבע שנים לשביעית, אלהי כל הארץ יקרא. ואין רשות לאדם באלו השבע. ואלו השבע לא נמצאות אלא על שלש עשרה שלמטה (בארץ), שאלו כסא לגביו, ומשום זה כל גזרות וכל הדינים שלמטה, מאלו השבע שנים שלמטה, כפלות של עשרים שנה הם.

ודין העולם בראש השנה הוא על כפי להטהר לגבי העולם העליון,

דינא דעלמא, דהא דינא לא אשתכח בהאי עלמא, אלא מדינא תתאה, (ס"א ר"א) דדא (ישעיה נד) אלהי כל הארץ יקרא. דאי תימא דינא דעלמא דאין לעילא, אי הכי לא אתקרי עלמא דחירו, עלמא דנהירו דכל עלמין. עלמא דכל חיין, עלמא דכל חירו. ואי תימא מדינא דיצחק. אי איהו אתער דינא לגבי האי עלמא, לא יכלין כל עלמא למסבל, דההוא אשא תקיפא עלאה, לא אית מאן דסביל ליה, אלא אשא דלתתא, דאיהו אשא דסביל אשא. אלא, כמה דעלמא דא עלמא תתאה דכלהו עלמין. הכי נמי כל דינוי מעלמא תתאה, דאלהים שופט. ודא אקרי דינא עלאה על האי עלמא, ובגין דאיהו דרגא שביעאה, לא גזיר גזרה על בר נש, אלא מעשרין שנין ולעילא.

אשגח האי סבא ברבי שמעון, וחקמא ליה דזולגין עינוי דמעין. אמר רבי שמעון, אי היא שביעאה, אמאי (דף קפ"ו ע"ב) מעשרין שנין ולעילא. אמר ליה, זכאה מאן דמליל על או דנין דשמעין.

הא חזי, בי דינא דלתתא בארעא, לא גזרין דינא על בר נש, עד תליסר שנין. מאי טעמא. בגין דשבקין שבע שנין לשביעאה, אלהי כל הארץ יקרא. ולית רשו לבר נש באינון שבע. ואינון שבע, לא שראן אלא על תליסר דלתתא, (בארעא) דאינון פורסייא לגביה, ובגין כד, כל גזרין, וכל דינין דלתתא, מאינון שבע שנין דלתתא, כללא דעשרין שנין איהו. ודינא דעלמא בראש השנה, על ידא דהאי דרגא איהו, דאיהו ממש קיימא בדינא על בנוי בהאי עלמא, בגין לאתדפאה לגבי

ידי זו המדרגה, שהוא ממש עומד בדין על בניו בעולם הזה

עֲלָמָא עֲלָאָה, בְּגִין דְּלִית לִיהּ סִיּוּעַ לְסַלְקָא
וְלֹא תִדְפָּאָה אֶלָּא מִגּוּ תַתָּאי.

וְכֹד יִשְׂרָאֵל אֵינּוּן בַּחֲמִיסָר יוֹמִין, כְּדִין נָטִיל
לְבָנוּי, לְפָרְשָׁא גְדַפּוּי עַלִּיהוּ, וְלִמְחַדִּי
עֲמָהוּן. וְעַל דָּא כְּתִיב וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם
הָרֵאשׁוֹן, פְּרִי, דָּא אִיהוּ אֵילָנָא דְאַקְרִי עֵץ
פְּרִי, וְאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ פְּרִי. עֵץ הָדָר: כְּמָה דְאַתְּ
אָמַר (תהלים צו) הוּד וְהָדָר לְפָנָיו. מְאִי טַעְמָא
אַקְרִי הָדָר, וּמֵאַן אִיהוּ הָדָר. אֶלָּא דָּא צְדִיק.

אֲמַאי אַקְרִי הָדָר, וְהָא אַתְר טְמִירָא אִיהוּ
דְּלִית לִיהּ גְלוּיָא, וְצְרִיכָא לְאַתְּפִסְיָא
תְּדִיר, וְלִית הָדָר אֶלָּא מֵאַן דְּאַתְּגַלִּיָּא וְאַתְּחִזִּי.
אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּאִיהוּ דְרָגָא טְמִירָא, הִדְוּרָא
אִיהוּ דְכָל גּוּפָא, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח הִדְוּרָא לְגוּפָא,
אֶלָּא בֵּיהּ. מְאִי טַעְמָא. מֵאַן דְּלִית עֲמִיָּה הָאִי
דְרָגָא, לִית בֵּיהּ הִדְוּרָא, לְמִיעַל בְּכַנְי נֶשְׂא.
קָלָא לָאו עֲמִיָּה בְּדַבְּרוּרָא, (ס"א כְּדַבְּרוּרָא) וְהִדְוּרָא
(ס"א וְדַבְּרוּרָא) דְּקָלָא אֲתַפְּסִק מִנִּיהּ. דִּיקָנָא, וְהִדְוּרָא
דְּדִיקָנָא לָאו עֲמִיָּה, וְאַף עַל גַּב דְּאַתְּפִסְיָא
הִהוּא דְרָגָא, כָּל הִדְוּרָא דְּגוּפָא בֵּיהּ תִּלְיָא.
וְאַתְּפִסִּי וְאַתְּגַלִּיָּא. וּבְגִין כֶּף עֵץ הָדָר אִיהוּ,
עֵץ דְּכָל הִדְוּרָא דְּגוּפָא בֵּיהּ תִּלְיָא, וְדָא אִיהוּ
(בראשית א) עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי.

כַּפַּת תְּמָרִים, הָכָא אֲתַפְּלִילת אֲתַתָּא בְּבַעֲלָה
בְּלָא פְּרוּדָא, כַּפּוֹת תְּמָרִים כְּחָדָא. וְעַנְף
עֵץ עֲבוֹת, תִּלְתָּא. וְעַלִּין דִּילִיָּה, דָּא בְּסִטְרָא
דָּא, וְדָא בְּסִטְרָא דָּא, וְחַד דִּשְׁלִיט עַלִּיהוּ.
וְעַרְבֵי נַחַל, תְּרִין. דְּלִית לֵהוּ רִיחָא וְטַעְמָא,
כְּשׁוּקִין בְּכַנְי נֶשְׂא. (ובגין כף) לוּלֵב נָטִיל כְּלָהוּ,
כְּחוּטָא דְּשַׁדְרָה קְיִימָא דְּגוּפָא. וּמָה דְּנִפְיָק
לְבַר טַפַּח, הָכִי הוּא, בְּגִין לְאַשְׁלָמָא וְלֹא פְּקָא
כְּלָא, וְלִשְׁמָשָׁא כְּדָקָא חִזִּי.

מִשׁוּם שְׁאִין לוֹ סִיּוּעַ לַעֲלוֹת
וְלִהְטֵהָר אֶלָּא מִתּוֹךְ הַתַּחֲתוֹנִים.
וְכַאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל הֵם בַּחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר
יוֹם, אֲזַ נּוֹטֵל לְכַנְי לְפָרֵשׁ כְּכַפּוּי
עַלִּיהֶם וְלִשְׁמַח עִמָּהֶם. וְעַל זֶה
כְּתוּב וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם
הָרֵאשׁוֹן. פְּרִי זֶה הוּא אֵילָן
שְׁנִקְרָא עֵץ פְּרִי, וְנִמְצָא בּוֹ פְּרִי.
עֵץ הָדָר - כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים צו)
הוּד וְהָדָר לְפָנָיו. מָה הִטְעַם נִקְרָא
הָדָר, וּמִי הוּא הָדָר? אֶלָּא זֶה
צְדִיק.

מִדּוּעַ נִקְרָא הָדָר, וְהָרִי מְקוּם
מְסִתָּר הוּא שְׁאִין לוֹ גְלוּיָא, וְצְרִיף
לְהַתְּפִסוֹת תְּמִיד, וְאִין הָדָר אֶלָּא
מִי שְׁמַתְגַּלָּה וּמִתְרַאָּה? אֶלָּא, אַף
עַל גַּב שֶׁהוּא דְרָגָה מְסִתְרָת, הִדְוּר
הוּא שֶׁל כָּל הַגּוּף, וְלֹא נִמְצָא
הִדְוּר לְגוּף אֶלָּא בּוֹ. מָה הִטְעַם?
מִי שְׁאִין עִמּוֹ מְדַרְגָּה זוֹ, אִין בּוֹ
הִדְוּר לְבַא בְּכַנְי אָדָם. קוּלוֹ אִין
עִמּוֹ כְּדַבְּרוּרָא (כְּפִרָא), וְהִדְוּר (וְדַבְּרוּרָא)
שֶׁל קוּל נִפְסֵק מִמֶּנּוּ. זְקַנּוֹ וְהָדָר
זְקַנּוֹ לֹא עִמּוֹ, וְאַף עַל גַּב
שְׁמַתְכַסִּית הִדְרָגָה הִיָּא, כָּל
הִדְוּר הַגּוּף תִּלּוּי בּוֹ, וּמִתְכַּסֶּה
וּמִתְגַּלָּה. וּמִפְּנֵי כֵן עֵץ הָדָר הוּא,
עֵץ שֶׁכָּל הִדְוּר הַגּוּף תִּלּוּי בּוֹ, וְזֵהוּ
הוּא עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי.

כַּפַּת תְּמָרִים - כְּאֵן נִכְלַלְתָּ אִשָּׁה
בְּכַעֲלָה בְּלִי פְּרוּד, כַּפַּת תְּמָרִים
כְּאַחַד. וְעַנְף עֵץ עֲבַת - שְׁלִשָּׁה.
וְעַלִּים שְׁלוֹ - זֶה בְּצַד זֶה, וְזֶה בְּצַד
זֶה, וְאַחַד שְׁשׁוּלֵט עַלִּיהֶם. וְעַרְבֵי
נַחַל - שְׁנַיִם, שְׁאִין לָהֶם רִיחַ
וְטַעַם, כְּשׁוּקִים כְּכֵן אָדָם. (ומפני כן)
לוּלֵב נּוֹטֵל כָּלָם, כְּחוּט הַשַּׁדְרָה
שְׁמַעְמִיד אֶת הַגּוּף. וּמָה שְׁיּוּצָא
הַחוּצָה טַפַּח - כֶּף הוּא, כְּדִי
לְהַשְׁלִים וְלִהְיוּצִיא הַכֹּל וְלִשְׁמַשׁ
כְּמוֹ שְׁצְרִיף.

(ומפני כן) בְּמִינִים אֵלוֹ צְרִיף בֵּן אָדָם

(ובגין כף) בְּהַנִּי זִינִין, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַתְחַזָּאָה קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. עַלִּין

להראות לפני הקדוש ברוך הוא. עלים של אלו התמרים, הם כל שאר חילות שמתאחדים באלו הכנתיים שהקדוש ברוך הוא נקרא בהם, מפני שצריכים (להתאחד) למטה פדגמת למעלה. שאין לה דבר בעולם שאין לו דגמא למעלה. פדגמא של למעלה כף יש למטה. וצריכים ישראל להתאחד בסוד זה של האמונה לפני הקדוש ברוך הוא. בתוב (ויקרא כג) בפסכת תשבו שבעת ימים. זהו סוד האמונה, וסוד זה נאמר על העולם העליון. וכך למדנו, כאשר נברא העולם נאמר פסוק זה.

כאשר התחילה חכמה לצאת ממקום שלא ידוע ולא נראה, אז יוצאת מדה אחת ומפכה, והחכמה ההיא העליונה מאירה ומתפשטת לכל הצדדים בסוד המשפך העליון. והמשפך העליון ההוא מוציא ששה צדדים, ואז הניצוץ ההוא של המדה מאיר לכלם, ואמר בפסכת תשבו שבעת ימים.

מי הוא ספת חסר ו' ? זה משפך תחתון, שהוא כעששית, להראות את כל האורות. ואז אמר בפסכת תשבו שבעת ימים. מי הם שבעת ימים ? מעולם העליון לתחתון, שכלם עומדים ומזמנים להאיר לזו הספת. ומי היא זו (עמוס ט) ספת דויד הנפלת. ספת שלום. וצריך העם הקדוש לשבת תחת הצל שלה, בסוד האמונה. ומי שיושב בצל זה, יושב באלו הימים העליונים.

ועל זה כלם בפסכת בפסכת, ואחד בפסכות שלם. אחד שלם, להראות שמי שיושב בצל זה, יושב באלו הימים העליונים למעלה, שעומדים על זה התחתון להאיר לו, לכסות עליו ולהגן עליו בשעה שצריך.

וטרפין דהני תמרים, אינון כל שאר חילין דאתאחדן באינון פנויין דקודשא בריך הוא אקרי בהון. בגין דבעינן (ס"א לאתחדתא) לתתא כגוונא דלעילא, דלית לה מלה בעלמא, דלא אית לה דוגמא לעילא, כגוונא דלעילא הכי אית לתתא, ובעו ישראל לאתאחדא ברזא דא דמהימנותא, קמי קדשא בריך הוא.

בתיב (ויקרא כג) בפסכת תשבו שבעת ימים, דא הוא רזא דמהימנותא, והאי קרא על עלמא עלאה אתמר, והכי תנינן, פד אתברי עלמא, אתמר האי קרא.

בר שא חכמה לנפקא, מאתר דלא ידיע ולא אתחזי, פדין נפיק חד משחתא, ובטש, וההיא חכמתא עלאה, נציץ ואתפשט לכל סטריין, ברזא דמשפנא עלאה. וההיא משפנא עלאה, אפיק שית סטריין, וכדין ההוא נציצו דמשחתא נהיר לכלא, ואמר בפסכת תשבו שבעת ימים.

מאן ספת חסר ו'. דא משפנא תתאה, דאיהו כעששיתא, לאחזאה לכל נהוריין, וכדין אמר, בפסכת תשבו שבעת ימים. מאן שבעת ימים. מעלמא עלאה לתתאה, דכלהו קיימי בקיומא, לאנהרא להאי ספת. ומאן איהי. דא (עמוס ט) ספת דויד הנפלת. ספת שלום. ובעי עמא קדישא למיתב תחות צלהא, ברזא דמהימנותא, ומאן דיתב בצלא דא, יתיב באינון יומין עלאין.

ועל דא כלהו בפסכת בפסכת וחד בסופות שלים, חד שלים, לאחזאה דמאן דיתב בצלא דא, יתיב באינון יומין עלאין לעילא, דקיימין על האי תתאה, לאנהרא ליה, לחפיא עליה, ולאגנא עליה, בשעתא דאצטריך.

ועוד, כלם נקראים ספות בשלמות, וכתוב סכת חסר, זה העולם התחתון שצריך באלו השבעה ימים קדושים לזון לשאר הממנים הגדולים של העמים, בשעה שהיא לוקחת שמחה בבעלה, ולא יקלקלו שמחתה, כדי שיתבלבלו (שיתערבו) במזון ההוא, הקרבנות שלהם רבים יותר משאר ימים, כדי שיתעסקו בהם ולא יתערכו לבסוף בשמחה של ישראל. ומי היא שמחה של ישראל? זה יום שמיני עצרת.

ובא ראה, בעוד שאלו שאר הממנים שמחים ואוכלים במזון ההוא שמתקנים להם ישראל, הם מתקנים כסא לקב"ה מלמטה, ולהעלות אותו למעלה באלו המינים, ובשמחה, ובחלל, ולהקיף המזבחת. אז היא עולה ולוקחת ברכות ושמחה בבעלה. ושאר חיות גדולות ממנות העמים, אוכלות ושוחקות ורומסות ונזונות. והיא נוטלת נפשות בענג למעלה, כמו שאמרנו. כיון שירדת, והיא לוקחת כל הברכות וכל הקדושות וכל הענוגים, וישראל כל אלו השבעה ימים היו מושכים אותה באלו המעשים שהם עושים ומקריבים לה, אז ירדת להתקרב בכנייה ולשמח אותם יום אחד. והיום ההוא הוא יום שמיני, משום שכל שבעה ימים אחרים אפה. ועל זה הוא שמיני, ושמונה ימים כאחד. ומפני זה נקרא עצרת - פנוס. מהכנסים כלם ביום זה. ונקרא שמיני, ואין שמיני אלא מתוך שבעה.

כתוב (איוב א) 'יהי שם ה' מבורך. מהו מבורך? (אלא הכל ידוע) אבל סוד אחד ידע אחד מחברנו, במדבר הראו לו בחלום, ושמו רבי יצחק

ותו, פלהו אקרון ספות בשלימו, וכתוב ספת חסר, דא עלמא תתאה, דבעא בהני שבעה יומין (דק"פ"ו ע"ב א) קדישין, למיזן לשאר ממנן רברבן דעמין, בעוד דאיהי נטלא חדוה בבעלה, ולא יקטרגון חדותא, בגין דיתערבבון (כ"א דיתערבבו) בההוא מזונא, קרבנין דלהון סגיאין יתיר משאר יומין, בגין דיתעסקון בהו, ולא יתערבבון לבתר בחדוה דישראל. ומאן חדוה דישראל, דא יומא תמינאה דעצרת.

ותא חזי, בעוד דאינון שאר ממנן חדאן, ואכלין בההוא מזונא דמתקני לון ישראל. אינון מתקני כורסייא לקודשא בריה הוא מתתא, ולסלקא ליה לעילא, באינון זינין, ובחדוה, ובהלולא, ולאקפא מדבחא. כדין איהי סלקא, ונטלא ברפאן וחדוה בבעלה.

ושאר חיוון רברבן ממנן דעמין, אכלן ומדקן ורפסן ואתגנו. ואיהי נקטא נפשא בענוגין לעילא, כמה דאתמר. כיון דנחתא, ואיהי נקטא כל ברפאן וכל קדושין וכל ענוגין, וישראל כל הני שבעה יומין הוו משכין לה באינון עובדין דקא עבדין ומקרבין בהדיה, כדין נחתא לקרבא בבנהא, ולמחדי לון יומא חד, וההוא יומא איהו יומא תמינאה, בגין דכל שבעה יומין אחרנין בהדיה. ועל דא איהו תמינאה, ותמינא יומין כחדא. ובגין פה אקרי עצרת: פנישין. פנישין פלהו בהאי יומא. ואקרי שמיני, ולית שמיני אלא מגו שבעה.

כתוב (איוב א) 'יהי שם יי' מבורך. מאי מבורך. (אלא כלא ידעי), אבל רזא חדא ידע חד מחברנא, במדברא אחזיאוי ליה בחלמא, ורבי

יִצְחָק בְּפִתּוּרָא שְׁמִיה. מָאי מְבוֹרָךְ. שִׁירוּתָא קָשָׁה, וְסוֹפִיָּה רַךְ. מ"ב קָשָׁה, וְדִינָא אִיהוּ וְדָאִי. (ולבקר כף) כְּגוֹנוֹנָא דָּא, יוֹמָא דְרֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב, דְּהָא בְּאַרְבַּעִין וְתַרְיֵן (וּבְרֹא דמ"ב) אֲתוּוֹן אֲתַבְרִי עֲלֵמָא, וְעַל דָּא אֲתַבְרִי בְּדִינָא. לְבַתָּר רַךְ, וְעַל דָּא תְּנִינֵן, כָּל שִׁירוּתֵין קָשִׁין, וְסוֹפָא דְלַהוּן רַכִּין. (ס"א דא כמ"ב וּבְרֹא דאַרְבַּעִין וְתַרְיֵן אֲתוּוֹן אֲתַבְרִי עֲלֵמָא וְעַל דָּא אֲתַבְרִי בְּדִינָא לְבַתָּר כֶּף כְּגוֹנוֹנָא דָּא) בְּיוֹמָא דְרֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב קָשָׁה בְּדִינָא. בְּיוֹמָא דְעֲצָרַת רַךְ בְּחֻדְוָה.

תָּא חֲזִי, מָה בֵּין דִּינָא עֲלָאָה, לְהֵאֵי דִינָא. דִּינָא עֲלָאָה שִׁירוּתָא וְסוֹפָא קָשָׁה, וְלִית מָאן דִּיקוּם בֵּיה, וְכָל מָה דְאֵזִיל אֲתַתְקַף, וּבַתָּר דְשִׁאֲרִי, לָא סְלִיק מִנֵּיה, עַד דְאֵכִיל וְשַׁעֲי כֻּלָּא, דְלָא אֲשַׁתָּאר כְּלוּם. אֲבָל דִּינָא אֲחֵרָא דְתַתָּא, שִׁירוּתָא קָשָׁה, וְכָל מָה דְאֵזִיל אֲתַחְלָשׁ, עַד דְנִהִיר אֲנִפִּין, כְּגוֹנוֹנָא (ס"א דא דִּינָא דִּינוּקָא) דְנוּקָא דְחֵלְשׁ חִילָּהָא.

אִימְתִי אֲתַעַר דִּינָא דְלַעִילָא לְמִשְׁרֵי עַל עֲלֵמָא. בְּיוֹמָא דְטוֹפְנָא. וְעַל דָּא לָא אֲשַׁתָּאר כְּלוּם בְּעֲלֵמָא, כִּרְהוּא תְבוּתָא דְנַח, דְאִיהִי כְּגוֹנוֹנָא עֲלָאָה, דְסָבִיל לְהֵהוּא תוּקָפָא. וְאִי לָאו דְזִמִּין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְאֲשַׁתְּכַח בְּרַחֲמֵי עַל עֲלֵמָא, כָּל עֲלֵמָא אֲתַאבִּיד, דְכַתִּיב, (תהלים כט) יי' לְמַבּוּל יִשָּׁב, וְעַל דָּא לָא שְׂרִיא דִּינָא דְלַעִילָא עַל עֲלֵמָא, דְלָא יְכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל לֵיה, אֲפִילוּ רִגְעָא חָדָא.

אֲדַהֲבִי הוּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּכִי וְחֲדִי. זְקַפּוּ עֵינַיִן, וְחַמּוּ חֲמֻשָּׁה מְאִינוֹן פְּרוּשִׁים, דְהוּוּ אֲזִלֵי אֲבַתְרִיָּה, לְמַתְבַּע לֵיה. קָמוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכָּאן וּלְהֵלָאָה מָה שְׁמָךְ. אָמַר, נְהוּרָאִי סָבָא, בְּגִין דְנְהוּרָאִי אֲחֵרָא אִית גַּבְּן. אֲזִלוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאִינוֹן חֲבַרְיָא עֲמִיָּה תִלַּת

מִכְּפַתּוּר. מָהוּ מְבוֹרָךְ? רֵאשִׁיתוּ קָשָׁה וְסוֹפּוֹ רַךְ. מ"ב קָשָׁה, וְדִין הוּא וְדָאִי. (ואחר כף) כְּעֵין זֶה יוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב, שְׁהִירִי בְּאַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם (ובסוד מ"ב) אוֹתִיּוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל זֶה נִבְרָא בְּדִין. לְבַסוּף רַךְ. וְעַל זֶה לְמַדְנֵה, כָּל הַהֲתַחֲלוֹת קָשׁוֹת, וְסוֹף הַכֹּל רַךְ. (זה מ"ב ובסוד של ארבעים ושתים אוֹתִיּוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל זֶה נִבְרָא בְּדִין לְבַסוּף כְּדָגְמַת זֶה) בְּיוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה מ"ב קָשָׁה, בְּדִין. בְּיוֹם שֶׁל עֲצָרַת רַךְ, בְּשִׁמְחָה.

בֵּא וְרֵאָה מָה בֵּין דִּין עֲלִיוֹן לְדִין זֶה. דִּין עֲלִיוֹן תַּחֲלָתוֹ וְסוֹפּוֹ קָשָׁה, וְאִין מִי שִׁיעֲמַד בּוֹ, וְכָל מָה שְׁהוֹלֵךְ מִתְחַזֵּק, וְלְבַסוּף שְׁשׁוּרָה, לֹא זֶה מְשֵׁם עַד שְׁמַכְלָה וּמְכַרִּית הַכֹּל שְׁלֹא נִשְׁאָר כְּלוּם. אֲבָל דִּין אַחַר שְׁלֵמֻטָּה, רֵאשִׁית קָשָׁה, וְכָל מָה שְׁהוֹלֵךְ - נְחָלֵשׁ, עַד שְׁמַאִיר פְּנִים, כְּדָגְמַת (זה דין של הנקבה) הַנְּקֵבָה שְׁנַחֲלֵשׁ כַּחֲהָ.

מִמְתִּי הַתְּעוּרָר דִּין שְׁלֵמֻעֵלָה לְשִׁרוֹת עַל הָעוֹלָם? בְּיוֹם הַמַּבּוּל. וְעַל זֶה לֹא נִשְׁאָר כְּלוּם בְּעוֹלָם חוּץ מִהַתְּכָה הַהִיא שֶׁל נַח, שְׁהִיא כְּדָגְמַת הָעֲלִיוֹן שְׁסֻבְלָה לַכַּח הַדִּין הַהוּא. וְאֵלּוּלֵי שְׁהַזְמִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִמְצָא בְּרַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, כָּל הָעוֹלָם הִזִּיה נֶאֱבָד, שְׁכַתּוּב (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יִשָּׁב. וְעַל זֶה לֹא שׁוּרָה דִּין שְׁלֵמֻעֵלָה עַל הָעוֹלָם, שְׁלֹא יְכוּל הָעוֹלָם לְסַבֵּל אוֹתוֹ אֲפִילוּ רִגְעָא אַחַד.

בְּתוּךְ כֶּף הִזִּיה רַבִּי שְׁמַעוֹן בּוּכָה וְשִׁמְחָה. נִשְׁאוּ עֵינַים וְרֵאוּ חֲמֻשָּׁה מְאֵלָה הָאֲנָשִׁים הַפְּרוּשִׁים שְׁהִיוּ הוֹלְכִים אַחֲרָיו לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ. עֲמַדּוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכָּאן וְהֵלָאָה מָה שְׁמָךְ? אָמַר, נְהוּרָאִי סָבָא, מְשׁוּם שִׁישׁ נְהוּרָאִי אַחַר

מִלִּין, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,

אֶצְלוֹנוּ. הִלְכוּ רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְהַחֲבֵרִים הָאֵלֶּה עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה מִיָּלִין. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְאֵלּוּ הָאֲחֵרִים, מַה דְּרָף זֶה אֶצְלָכֶם? אָמְרוּ, לְבַקֵּשׁ אֶת הַזֶּקֶן הַזֶּה, שְׁמַמְיֵמוּ אָנוּ שׁוֹתִים בַּמִּדְבָּר. בָּא רַבֵּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ. אָמַר לוֹ, שְׁמָךְ נְהוֹרָאִי, וְאוֹר אֶתָּה, וְאוֹר עִמָּךְ נִמְצָא.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דניאל ב) הוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשֵׁף, וְהָאוֹר שׁוֹרֵה עִמּוֹ. הוּא גֵּלָא עֲמִיקְתָּא וּמְסִתְרָתָא - הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, שֶׁכֵּל הַדְּבָרִים הַעֲמֻקִּים וְהַסְתּוּמִּים הַעֲלִיּוֹנִים הוּא מְגַלֶּה לָהֶם. וְמָה הַטַּעַם מְגַלֶּה לָהֶם? מִשּׁוּם שְׂיַדַּע מַה בַּחֲשׂוֹכָא. שְׂאֵם לֹא הִיָּה הַחֲשֵׁף, לֹא נוֹדַע הָאוֹר. וְהוּא יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשֵׁף, וּמִפְּנֵי כֵּף מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת. שְׂאֵם לֹא הַחֲשֵׁף, לֹא יִתְגַּלֵּוּ הַדְּבָרִים הַעֲמֻקִּים וְהַנִּסְתָּרִים. וְנְהוֹרָא עִמָּה שְׂרָא - מִהוּ אוֹר זֶה? אוֹר שְׁמִתְגַּלֶּה מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁף.

וְאָנוּ, מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁף שְׁהִיָּה בַּמִּדְבָּר, מִתְגַּלֶּה לָנוּ אוֹר זֶה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁרֶה עִמָּךְ אוֹר בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. הִלְכוּ רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְהַחֲבֵרִים שְׁלֹשָׁה מִיָּלִין אֵלּוּ אַחֲרָיו. אָמַר לוֹ, מִדּוּעַ לֹא הוֹלְכִים אֵלּוּ עִמָּךְ כְּבָרָא שׁוֹנָה? אָמַר לוֹ, לֹא רְצִיתִי לְהִטְרִיחַ לְבָן אָדָם עִמִּי. עֲכָשׁוּ שְׂבָאוּ, גִּלְף כְּאֶחָד. הִלְכוּ, וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן הִלְךְ לְדַרְכּוֹ. אָמַר רַבֵּי אַבָּא, הָרִי אָנוּ יוֹדְעִים אֶת שְׁמוֹ, וְהוּא לֹא יוֹדֵעַ אֶת שְׁמוֹ שֶׁל מַר? אָמַר לוֹ, מִמְּנוּ יוֹדְעִי שְׁלֹא לְהִתְרַאוֹת. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם אָמֵן. וְאָמֵן.

פְּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטְּבַרְיָה

לְאֵינּוֹן אַחֲרָנִין, מַה אֶרְחָא דָּא גְבִיּוּכוּ. אָמְרוּ, לְמַתְבַּע לִיָּה לְהֵאִי סְבָא, דְּמִימּוּי אָנָן שְׁתַּאֲן בְּמִדְבָּרָא. אֶתָּא רַבֵּי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה, אָמַר לִיָּה, נְהוֹרָאִי שְׁמָךְ, וְנְהוֹרָא אַנְתָּה, וְנְהוֹרָא עִמָּךְ שְׂרִי.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דניאל ב) הוּא גֵּלָא עֲמִיקְתָּא וּמְסִתְרָתָא יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשׂוֹכָא וְנְהוֹרָא עִמָּה שְׂרָא. הוּא גֵּלָה עֲמִיקְתָּא וּמְסִתְרָתָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּלִי עֲמִיקְתָּא וּמְסִתְרָתָא, דְּכָל עֲמִיקִין סְתִימִין עֲלֵאִין אִיהוּ גְּלִי לוֹן. וּמֵאִי טַעְמָא גְּלִי לוֹן. בְּגִין דִּיִּדַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא. דְּאֵלְמָלָא חֲשׂוֹכָא לֹא אִתִּידַע נְהוֹרָא. וְאִיהוּ יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשׂוֹכָא. וּבְגִין כֵּף גְּלִי עֲמִיקְתָּא וּמְסִתְרָתָא, דְּאִי לָאו חֲשׂוֹכָא לֹא יִתְגַּלְיִין עֲמִיקִין וּמְסִתְרָאֵן. וְנְהוֹרָא עִמָּה שְׂרָא. מֵאֵן נְהוֹרָא דָּא. נְהוֹרָא (דף קפ"ז ע"ב) דְּאִתְגַּלְיָא מִגּוֹ חֲשׂוֹכָא.

וְאָנָן מִגּוֹ חֲשׂוֹכָא דְהוּהוּ בְּמִדְבָּרָא, אִתְגַּלְי לָן נְהוֹרָא דָּא. רַחֲמֵנָא יִשְׂרִי עִמָּךְ נְהוֹרָא, בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. אֶזְלִי רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְחַבְרֵיָּא, אֵלִין תְּלַת מִיָּלִין אַבְתְּרִיָּה, אָמַר לִיָּה, אָמֵאִי לָא אֶזְלִי אֵלִין עִמָּךְ כְּקַדְמִיתָא. אָמַר לִיָּה, לָא בְּעִינָא לְאַטְרַחָא לְבַר נֶשׁ עִמִּי, הַשְׁתָּא דְאַתּוּ גְזִיל כְּחָדָא. אֶזְלוּ, וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן אֶזְל לְאַרְחִיָּה. אָמַר רַבֵּי אַבָּא, הָא אָנָן יוֹדְעֵנָא שְׁמִיָּה, וְאִיהוּ לֹא יוֹדֵעַ שְׁמִיָּה דְמוֹ, אָמַר לִיָּה, מִנִּיָּה יוֹדְעֵנָא דְלֹא לְאַתְחַזְזָאָה. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא

וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. (שמות ל) כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָקוּדֵיהֶם וְגו', רַבֵּי אַבָּא וְרַבֵּי אַחָא וְרַבֵּי יוֹסִי הוּוּ אֶזְלִי מִטְּבַרְיָה לְפָקוּדֵיהֶם וְגו'. רַבֵּי אַבָּא וְרַבֵּי אַחָא וְרַבֵּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים מִטְּבַרְיָה לְצַפּוּרִי. עַד שְׁהִיוּ הוֹלְכִים,

ראו את רבי אלעזר שהיה בא, ורבי חייא עמו. אמר רבי אבא, ודאי שנשתתף עם השכינה. חפון להם עד שהגיעו אליהם. פיון שהגיעו אליהם, אמר רבי אלעזר, ודאי פתוב עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. פסוק זה הנו קשה וכו'.

בא וראה, הרי פרושה, אין הפרכה שלמעלה שורה על דבר שנמנה. ואם תאמר, איך ישראל נמנו? אלא כפר נטל מהם, והרי פרושה, והחשבון לא היה עד שפנסו את כל אותו הכפר ועלה לחשבון. ובראשונה היו מברכים את ישראל, ואחר כך את המנין של אותו הכפר, ואחר כך חזורים ומברכים את ישראל. נמצאו ישראל מברכים בראשונה ובסוף, ולא עולה בהם המות. למה המות עולה במנין? אלא בשביל שהפרכה לא שורה במנין. פיון שהסתלקה ברכה, הצד האחר שורה עליו ויכול להנזק. משום כך נוטלים כפר ופדיון לעלות (מעליהם) עליו מנין, והרי פרושה ונתבאר.

רעיא מהימנא

מצוה לתת מחצית השקל בשקל הקדש. רועה הנאמן מה זה מחצית השקל? זהו כמו חצי ההין, וזו ו', ממצע בין שתי ההי"ן. אכן לשקל בה, זו י'. עשרים גרה השקל - זו יו"ד. העשיר לא ירבה - זה העמוד האמצעי, לא ירבה על י'. וכך נאמר בספר יצירה, עשר ספירות בלימה, עשר ולא אחד עשר. והדל לא ימעט - זה צדיק, לא ימעט מעשר, כמו שנאמר עשר ולא תשע. ממחצית השקל - שיהוא י'.

(מחצית השקל עשר הוא).

י'. (נ"א מחצית השקל עשר הוא).

לצפרי. עד דהו אולי, חמו ליה לר' אלעזר דהוה אתי, ורבי חייא עמיה. אמר רבי אבא, ודאי נשתתף בהדי שכינתא. אורכו להו, עד דמטו לגבייהו. פיון דמטו גבייהו, אמר רבי אלעזר, ודאי פתיב, (תהלים לד) עיני יי' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. האי קרא קשיא וכו'.

הא חזי, הא אוקמוה, לית ברכתא דלעילא שרייא על מלה דאתמני. ואי תימא, ישראל היך אתמנון. אלא כופרא נטיל מנייהו, והא אוקמוה, וחושפנא לא הוי עד דאתפניש כל ההוא כופרא, וסליק לחושפנא. ובקדמיתא מברכין להו לישראל, ולבתר מנין ההוא כופרא, ולבתר אהדרן ומברכין לון לישראל. אשתכחו ישראל מתברכאן בקדמיתא ובסופא, ולא סליק בהון מותנא. מותנא אמאי סליק במנינא. אלא בגין דברכתא לא שריא במנינא, פיון דאסתלק ברכתא, סטרא אחרא שריא עליה, ויכיל לאנזקא, בגין כך נטלין כופרא ופדיונא לסלקא (ס"א מעליהו) עליה מנינא, והא אוקמוה, ואתמר.

רעיא מהימנא

פקודא ליתן מחצית השקל בשקל הקדש. רעיא מהימנא מאן מחצית השקל איהו כגון חצי ההין, ודא ו', ממוצע בין שני ההי"ן. אבנא למשקל בה, דא י', עשרים גרה השקל: דא יו"ד. העשיר לא ירבה, דא עמודא דאמצעיתא, לא ירבה על י'. והכי אתמר בספר יצירה, עשר ספירות בלימה, עשר ולא אחד עשר. והדל לא ימעט, דא צדיק, לא ימעט מעשר, כמה דאת אמר עשר ולא תשע. ממחצית השקל, דאיהו

אָמַר לוֹ רוּעָה הַנְּאֻמְ, (מלאך) אַתָּה בְּשָׁמַיִם, אֲהוּב אַתָּה מִרְבוּבָךְ, אֵינְ תִּמְיָהָה בְּכָל אוֹתָם דְּבָרִים נִכְבְּדִים שִׁיִּצְאוּ מִפִּיךָ, שֶׁהָרִי מִי שֶׁהוּא מִלֶּךְ אוֹ בֶן הַמֶּלֶךְ, אֵינְ תִּמְיָהָה שִׁיִּעֲלוּ מִרְגְּלוֹתַי בְּשִׁלְחֲנִי, מִלְּאוֹת סִגְלוֹת, מִלְּאוֹת אוֹרוֹת. לְאָדָם אַחַר זוֹהִי תִּמְיָהָה. אָמַר לוֹ, בְּרוּךְ אַתָּה הַרוּעָה הַנְּאֻמְ, מִשֶּׁם וְאֵילֶךְ אָמַר אַתָּה, שֶׁהָרִי עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים יָרְדוּ לְשִׁמְעַע מִמֶּךָ. אָמַר לוֹ, הַשָּׁלֵם דְּבִרְךָ. אָמַר לוֹ, אֵינְ כִּפְעַת לֹאמַר יוֹתֵר, אָמַר אַתָּה עַד פֶּעַם אַחֲרָת.

פִּתַח הַרוּעָה הַנְּאֻמְ, מִצְוָה אַחַר זֶה לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ, מִשׁוּם שֶׁהַפְּלָה הַקְּדוּשָׁה הִיא כְּלָה שֶׁמִּתְקַדְּשֶׁת עַל פִּי בֵּית דִּין, שֶׁהוּא גְבוּרָה, מִשׁוּם שֶׁשֶּׁם לְיוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְקִדְשֶׁת אֶת הַלְיוֹם. וְאַחַר שֶׁנִּרְאִית הַלְכָנָה שִׁיִּאוֹתוֹ לְאוֹרָה, מְכַרְךָ עֲלֶיהָ: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמִאֲמָרוֹ בְּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם. וּבְמִי מִתְקַדְּשֶׁת וּמִתְבָּרַכֶּת? בְּתַפְאֲרָתָהּ, מִשׁוּם שֶׁהִיא עֲטַרְת תַּפְאֲרָתָהּ לְעַמּוּסִי

בְּטוֹן. (עַד כַּאן רַעִיָא מִדְּהִימָנָא)

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים יָרַד הַלֵּילָה. יָשְׁבוּ. עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים הִתְחִיל הַבְּקָר לְהֵאִיר. (אָמְרוּ, נָקוּם וְנִלְךוּ) קָמוּ וְהִלְכּוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, רָאָה אֶת פְּנֵי הַמְּזוּרַח שְׁמַאִירִים. עָכְשׁוּ כָּל אוֹתָם בְּנֵי הַמְּזוּרַח שֶׁל הָרִי הָאוֹר מִשְׁתַּחֲוִים לְאוֹר הַזֶּה שְׁמַאִיר בְּמָקוֹם הַשֶּׁמֶשׁ טָרַם שִׁיִּצְאָ וְעוֹבְדִים אוֹתוֹ, שֶׁהָרִי פִּיּוֹן שִׁיִּצְאָ הַשֶּׁמֶשׁ, כִּמְהָ הֵם שְׁעוֹבְדִים לְשֶׁמֶשׁ. וְאַלֶּה הֵם שְׁעוֹבְדִים לְאוֹר הַזֶּה, וְקוֹרְאִים לְאוֹר הַזֶּה: אֱלֹהֵי הַמְּרַגְלִית הַמְּאִירָה. וְשְׁכוּעֵתָם הִיא בְּאֵלֶּה הַמְּרַגְלִית הַמְּאִירָה.

אָמַר לִיָּה רַעִיָא מְהִימָנָא, (מלאך) אַנְתָּ בְּשָׁמַיִם, רַחֲמִים אַנְתָּ מִמְּאִרֶיךָ, לֵית תְּוֹהָא בְּכָל אֵינּוֹן מְלִיץ יִקְרִיץ דִּיפִּקּוֹן מִפּוּמָךְ, דִּהָא מָאן דִּאִיהוּ מְלִפָא, אוֹ בְּרָא דְמִלְפָא, לֵית תְּוֹהָא, דִּיפִּקּוֹן מִרְגְּלָאִין בְּפִתּוּרִיָה, מְלִיִּץ סִגְלוֹת, מְלִיִּץ נְהוּרִין. לְבַר נֶשׁ אַחֲרָא, אִיהוּ תְּוֹהָא. אָמַר לִיָּה בְּרִיךְ אַנְתָּ רַעִיָא מְהִימָנָא. מִתְמַן וְאֵילֶךְ אֵימָא אַנְתָּ, דְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין נַחְתּוֹ לְמִשְׁמַע מִינָךְ. אָמַר לִיָּה, אֲשָׁלִים מְלוּלֶךְ, אָמַר לִיָּה, לֹא אֵית כְּעַן לְמִימַר יִתִּיר, אֵימָא אַנְתָּ עַד זְמַנָא אַחֲרָא.

פִּתַח רַעִיָא מְהִימָנָא, פִּקּוּדָא בְּתַר דָּא, לְקַדֵּשׁ אֶת הַחֹדֶשׁ. בְּגִין דְּסִיְהֵרָא קוֹדִישָׁא אִיְהִי כְּלָה, דְּמִתְקַדְּשֶׁת (ד' קפ"ח ע"א) עַל פִּי בֵּית דִּין, דִּאִיהוּ גְבוּרָה, בְּגִין דְּתַמָּן לִיּוֹאֵי, דִּאִתְמַר בְּהוּ וְקִדְשֶׁת אֶת הַלְיוֹם. וּלְבַתֵּר דִּאִתְחַזִּי סִיְהֵרָא דִּיִּאוֹתוֹ לְאוֹרָה, מְכַרְךָ עֲלֶיהָ בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמִאֲמָרוֹ בְּרָא שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּיּוֹ כָּל צְבָאָם. וּבְמִי מִתְקַדְּשֶׁת וּמִתְבָּרַכֶּת, בְּתַפְאֲרָתָהּ בְּגִין דִּאִיהוּ עֲטַרְת תַּפְאֲרָתָהּ לְעַמּוּסִי בְּטוֹן. (ע"כ רַעִיָא מִדְּהִימָנָא)

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָא הָיוּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא, עַד דִּהָיוּ אֲזֵלִין רַמְשׁ לִילְיָא, יִתְבוּ. אַדְהָיוּ יִתְבִּין, שְׂרִיָּאת צְפָרָא לְאַנְהֵרָא, (כ"א אָמְרוּ קוּם וְנִיְהֵר) קָמוּ וְאֲזֵלוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, חָמִי אֲנַפּוּי דְּמְזוּרַח דְּקָא מְנַהֲרִין, הַשֶּׁמֶשׁ כָּל אֵינּוֹן בְּנֵי מְדִינְחָא דְּטוּרֵי נְהוּרָא, סְגָדִין לְגַבִּי הָאֵי נְהוּרָא, דְּנַהֲרִי בְּאַתֵּר דְּשֶׁמֶשׁ, עַד לֹא יְפוּק, וּפְלַחִין לִיָּה, דִּהָא כִּיּוֹן דְּנִפְיָק שֶׁמֶשׁ, כִּמְהָ אֵינּוֹן דְּפְלַחִין לְשֶׁמֶשׁ. וְאֵלִין אֵינּוֹן דְּקָא פְּלַחִין לְנְהוּרָא דָּא, וְקִרְאִין לְהָאֵי נְהוּרָא, אֱלֵהָ דְּמִרְגְּלָא דְּנַהֲרִי. וְאוּמָאָה דְּלַהוֹן בְּאֵלֶּה הַמְּרַגְלָא דְּנַהֲרִי.

ואם תאמר שעבודה זו היא לחנם
- מימים ראשונים הקדמונים
ידעו בה חכמה. בזמן שהשמש
מאיר, טרם שיצא, אותו הממנה
המפקד על השמש יוצא,
והאותיות הקדושות של השם
העליון רשומות על ראשו (של
השמש), ובכח אותן האותיות פותח
את כל חלונות השמים, ומכה
בהם ועובר. ואותו ממנה נכנס
לתוך אותו הזוהר שמאיר סביב
השמש, ושם נמצא, עד שיוצא
השמש ומתפשט בעולם.

ואותו הממנה מפקד על הזוהב
ועל מרגליות אדמות, והם
עובדים אל אותו הדיוקן של שם,
ובנקודות וסימנים שירשו
מהראשונים מימים קדמונים,
הולכים ויודעים נקודות השמש
למצא מקומות של זהב
ומרגליות. אמר רבי יוסי, עד כמה
יהיו עבודות רבות אלו בעולם,
שהרי שקר אין לו עמודים
לתמיכה?

פתח אחר (רבי חייא) ואמר, (משלי יב)
שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה
לשון שקר. בא וראה, אלו כל בני
העולם היו עובדים לשקר - היה
כף, אבל האור הזה והזוהר שמאיר
ודאי הוא אמת. כוכבי רום הרקיע
הם אמת. אם בטפשותם וחסרון
דעתם הם אומרים וקוראים להם
אלוה, לא צריך הקדוש ברוך הוא
לכלות את מעשי ידיו מהעולם.
אבל לעתיד לבא לא יכלו
הכוכבים והאורות של העולם.
אבל מי יתפלה? אותם שעובדים
להם.

והפסוק הזה הוא כף. שפת אמת
תכון לעד - אלו ישראל, שהם
שפת אמת, (דברים ו) ה' אלהינו ה'
אחד. והפל הוא אמת וסוד
האמת, ומסימים, ה' אלהיכם
אמת. וזוהי שפת אמת תכון לעד.

ואי תימא פולחנא דא למגנא הוא. מיומין
עתיקין קדמאין, חכמתא ידעו ביה.
בזמנא דשמשא נהיר, עד לא יפוק, ההוא
ממנא דפקיד על שמשא, נפיק, ואתוון
קדישין דשמא עלאה קדישא רשימן על
רישיה, (השמשא) ובחילא דאינון אתוון, פתח
לכל פוי שמא ובטש בהו, ועבר. וההוא
ממנא עאל גו ההוא זהרא דנהיר סחרניה
דשמשא, ותמן שכית, עד דנפק שמשא,
ואתפשט בעלמא.

וההוא ממנא, איהו פקידא, על דהבא, ועל
מרגלן סומקן. ואינון פלחין לההוא
דיוקנא דתמן, ובנקודין וסימנין דירתו
מקדמאי מיומין עתיקין, אזלי וידעי נקודין
דשמשא, למשפח אתרין דדהבא ומרגלן,
אמר רבי יוסי, עד כמה יהון פולחנין סגיאין
אלין בעלמא, דהא שקרא לית ליה קיימין
לקיימא.

פתח אידך (ס"א רבי חייא) ואמר, (משלי יב)
שפת אמת
תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. תא
חזי, אלו כל בני עלמא הו פלחין לשקרא,
הוה הכי, אבל האי נהורא וזהרא דנהיר, ודאי
קשוט איהו. ככבי רומא דרקיעא קשוט
אינון. אי בטפשו וחסרונא דדעתא דלהון,
אינון אמרי וקראן להו אלהא, לא בעי קדשא
ברין הוא לשיצאה עובדוי מעלמא. אבל
לזמנא דאתי לא ישתצון ככביא ונהורין
דעלמא. אבל מאן ישתצוי. אינון דפלחו לון.
וקרא דא הכי הוא. שפת אמת תכון לעד,
אלין ישראל, דאינון שפת אמת. (דברים ו)
י' אלהינו י' אחד. וכלא איהו אמת, ורזא
דאמת, ומסימי י' אלהיכם אמת. ודא איהו
שפת אמת תכון לעד.

ועד ארגיעה, ועד רגע מיבעי ליה, מאי ארגיעה. אלא, עד כמה יהא קיומא דלהון בעלמא, עד זמנא דייתי, ויהא לי נייחא מפולחנא קשיא דעלוי. ובזמנא דארגיעה, ישתצי לשון שקר, אינון דקראן אלהא, למאן דלאו הוא אלהא. אבל ישראל דאינון שפת אמת, כתיב בהו, (ישעיה מג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

נזכרתי פעם אחת שהייתי הולך עם רבי אלעזר, פגש בו הגמון. אמר לרבי אלעזר, אתה מכיר את תורת היהודים? אמר לו, מכיר. אמר לו, האינכם אומרים שאמונתכם אמת ותורתכם אמת, ואנו שאמונתנו שקר ותורתנו שקר?! והרי כתיב, שפת אמת תפון לעד ועד ארגיעה לשון שקר? אנו מימות העולם עומדים במלכות ולא סרה ממנו לעולמים דור אחר דור, תפון לעד ודאי. ואתם מעט הנה לכם במלכות, ומיד סרה מכם, והפסוק התקיים בכם שכתוב ועד ארגיעה לשון שקר.

אמר לו, אני רואה בך שאתה חכם בתורה. תפח רוחו של אותו האיש. אלו אמר הכתוב שפת אמת כוננת לעד - הנה כמו שאמרנו. אבל לא כתיב אלא תפון, עתידה שפת אמת שתפון מה שאין כף עכשו, שעכשו שפת שקר עומדת, ושפת אמת שוככת לעפר, ובאותו זמן של אמת תעמד על קיומה ומתוך ארץ תצמח, אז שפת אמת תפון לעד וגו'.

אמר לו אותו הגמון, אשריך, ואשרי העם שיורשים תורת אמת! אחר ימים שמעתי שהתגיר. הלכו, הגיעו לשדה אחת והתפללו תפלתם. כיון שהתפללו תפלתם, אמרו, מכאן

ועד ארגיעה, ועד רגע מיבעי ליה, מאי ארגיעה. אלא, עד כמה יהא קיומא דלהון בעלמא, עד זמנא דייתי, ויהא לי נייחא מפולחנא קשיא דעלוי. ובזמנא דארגיעה, ישתצי לשון שקר, אינון דקראן אלהא, למאן דלאו הוא אלהא. אבל ישראל דאינון שפת אמת, כתיב בהו, (ישעיה מג) עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו.

אדברנא חדא זמנא דהוינא אזיל בהדי רבי אלעזר, פגע ביה הגמוןא, אמר ליה לרבי אלעזר, אנת ידעת מאורייתא דיהודאי. אמר ליה ידענא. אמר ליה, לית אתון אמרין דמהימנותא דלכון קשוט, ואורייתכון קשוט, ואנן דמהימנותא דילן שקר, ואורייתא דילן שקר. והא כתיב שפת אמת תפון לעד ועד ארגיעה לשון שקר. אנן מיומין דעלמא, קיימין במלכותא, ולא אעדי מינן לעלמין, דרא בטר דרא, תפון לעד ודאי. ואתון, זעיר הוה לכו מלכותא, ומיד אעדי מנכון, וקרא אתקיים בכו דכתיב ועד ארגיעה לשון שקר. אמר ליה, חמינא בך דאנת חכים באורייתא. תפח רוחיה (ד' קפ"ח ע"ב) דהווא גברא.

אלו אמר קרא, שפת אמת כוננת לעד, הוה כדקאמרן, אבל לא כתיב אלא תפון, זמינא שפת אמת דתפון, מה דלאו הכי השתא, דהשתא שפת שקר קיימא, ושפת אמת שכיבא לעפרא, ובהווא זמנא דאמת יקום על קיומיה, ומגו ארץ תצמח, פדין שפת אמת תפון לעד וגו'.

אמר ליה ההוא הגמון, זכאה אנת. וזכאה עמא דאורייתא דקשוט ירתין. בטר יומין שמענא דאתגיר. אזלו, מטו חד בי חקל, וצלו צלותהון. כיון דצלו צלותהון,

אָמְרוּ מִפָּאן וְלִהְלֵאָה נִתְחַבֵּר בְּשִׁכְנֵתָא, וְנִזְלִל
וְנִתְעַסַּק בְּאוּרֵייתָא.

וְהִלְאָה נִתְחַבֵּר בְּשִׁכְנֵהּ, וְנִלְף
וְנִתְעַסַּק בְּתוֹרָה.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (ישעיה מא) הֵן יְבוֹשׁוּ וַיִּכְלְמוּ
כָּל הַנְּחָרִים בְּךָ וְגו'. זְמִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְמַעַבְד לְיִשְׂרָאֵל, כָּל אֵינּוֹן טְבָאן,
דְּקָאָמַר עַל יְדֵי נְבִיאֵי קְשׁוּט, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ
עֲלֵיהוֹן, כְּמָה בִישׁוּן בְּגִלוּתֵהוּן. וְאֵלְמָלָא כָּל
אֵינּוֹן טְבָאן דְּקָא מְחַפָּאן וְחַמָּאן פְּתִיבִין
בְּאוּרֵייתָא, לָא הוּוּ יְכַלִּין לְמִיקָם וְלְמַסְבֵּל
גְּלוּתָא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (ישעיה מא) הֵן
יְבוֹשׁוּ וַיִּכְלְמוּ כָּל הַנְּחָרִים בְּךָ וְגו'.
עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת
לְיִשְׂרָאֵל כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת שְׂאָמַר
עַל יְדֵי נְבִיאֵי הָאָמֶת, וַיִּשְׂרָאֵל
סָבְלוּ עֲלֵיהֶם כְּמָה רְעוֹת בְּגִלוּתֵם.
וְאֵלְמָלָא כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת
שְׂמַחְכִּים וְרוֹאִים שְׂפִתוֹכִים
בְּתוֹרָה, לֹא הִיוּ יְכוֹלִים לַעֲמֹד
וְלִסְבֹּל אֶת הַגְּלוּת.

אָבִר אֲזַלִּין לְבֵי מְדַרְשׁוֹת, פְּתַחִין סְפָרִין,
וְחַמָּאן כָּל אֵינּוֹן טְבָאן, דְּקָא מְחַפָּן,
וְחַמָּאן פְּתִיבִין בְּאוּרֵייתָא, דְּאֲבַטַּח לוֹן קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא עֲלֵיהוּ, וּמִתְנַחֲמִין בְּגִלוּתֵהוּן,
וְשָׂאָר עֲמִין מְחַרְפִּין וּמְגַדְפִין לוֹן, וְאֲמַרִי אֲן
הוּא אֶלְהֵכוֹן, אֲן אֵינּוֹן טְבָאן דְּאֵתוֹן אֲמַרִין
דְּזַמְיִנִין לְכוֹן, וְכִי כָּל עֲמִין דְּעֵלְמָא יְכַסְפוֹן
מְנִיכוּ.

אָבִר הוֹלְכִים לְבֵית מְדַרְשׁוֹת,
פּוֹתְחִים סְפָרִים, וְרוֹאִים כָּל אוֹתָן
טוֹבוֹת שְׂמַחְכִּים, וְרוֹאִים
שְׂכִתוֹכִים בְּתוֹרָה שֶׁהִבְטִיחַ לָהֶם
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם,
וּמִתְנַחֲמִים בְּגִלוּתֵם, וְשָׂאָר
הָעַמִּים מְחַרְפִּים וּמְגַדְפִים אוֹתָם
וְאֹמְרִים: אִיָּה אֱלֹהֵיכֶם? אִיָּה
אוֹתָן טוֹבוֹת שְׂאֵתֶם אוֹמְרִים
שְׂמַעֲתוֹת לָכֶם, וְכִי כָּל עַמִּי
הָאָרֶץ יִתְבִּישׁוּ מִכֶּם?

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ס) שְׂמַעוּ דְבַר יְיָ
הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אֲמַרוּ אַחֲיְכֶם
שׁוֹנְאֵיכֶם וְגו'. מְאִי הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ, אֵינּוֹן
דְּסָבְלוּ כְּמָה בִישׁוּן, כְּמָה שְׂמוֹעוֹת שְׂמַעִי,
אֲלִין עַל אֲלִין, וְאֲלִין בְּתַר אֲלִין, וְתַרִידִן
עֲלֵיהוֹן, כְּמָה דְאֵת אָמַר (ירמיה ל) כִּי וְגו' קוֹל
תְּרַדָּה שְׂמַעְנוּ פַּחַד וְאִין שְׁלוֹם וְגו'. אֵינּוֹן
תְּרַדִּים תְּדִיר אֶל דְּבָרוֹ פַּד אֲתַעֲבִיד דִּינָא.

וְהוּוּ שְׂכִתוֹב, (שם ס) שְׂמַעוּ דְבַר ה'
הַחֲרָדִים אֶל דְּבָרוֹ אֲמַרוּ אַחֲיְכֶם
שׁוֹנְאֵיכֶם וְגו'. מַה זֶה הַחֲרָדִים אֶל
דְּבָרוֹ? אֵלוֹ שְׂסָבְלוּ כְּמָה רְעוֹת,
כְּמָה שְׂמוֹעוֹת שְׂמַעוּ אֱלֵה עַל
אֱלֵה וְאֱלֵה אַחַר אֱלֵה וְתַרְדּוּ
עֲלֵיהֶן, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר (ירמיה ל) כִּי וְגו'
קוֹל תְּרַדָּה שְׂמַעְנוּ פַּחַד וְאִין
שְׁלוֹם וְגו'. אוֹתָם תְּרַדִּים תְּמִיד
אֶל דְּבָרוֹ כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה הַדִּין.

אֲמַרוּ אַחֲיְכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם, אֲלִין אֵינּוֹן אַחוּכוֹן
בְּנֵי עֲשׂוֹ. מְנַדִּיכֶם, כְּמָה דְאֵת אָמַר (איכה
ד) סוּרוּ טִמְא קְרָאוּ לְמוֹ. דְּלִית עֲמָא דְקָא מְבַזִּין
לוֹן בְּאַנְפִי, וּמְרַקְקִין בְּאַנְפִּיֵהוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּבַנְי
אָדוּם. וְאֲמַרִי כְּלֵהוּ מִסְאָבִין בְּנַדָּה, וְדָא אִיָּהוּ
מְנַדִּיכֶם. לְמַעַן שְׂמִי יְכַבֵּד יְיָ, אֲנִן (דְּאֲמַרִין) בְּנוֹי
דְּאֵל חֵי. דִּי בִן יִתְיַקֵּר שְׂמִיָּהּ. אֲנִן שְׁלִטְנִין עַל

אֲמַרוּ אַחֲיְכֶם שׁוֹנְאֵיכֶם - אֱלֵה הֵם
אַחֲיְכֶם בְּנֵי עֲשׂוֹ. מְנַדִּיכֶם - כְּמוֹ
שְׂנַאָמַר (איכה ד) סוּרוּ טִמְא קְרָאוּ
לְמוֹ. שְׂאִין עִם שְׂמַבְזִים אוֹתָם
בְּפָנִים וְרוֹקְקִים בְּפָנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ
בְּנֵי אָדוּם, וְכֹלָם אוֹמְרִים
שְׂטֵמָאִים כְּמוֹ נַדָּה, וְזֵהוּ מְנַדִּיכֶם.
לְמַעַן שְׂמִי יְכַבֵּד ה', אֲנִן (שְׂאוּמְרִים)
בְּנֵי אֵל חֵי, שְׂבַנְו יִתְכַבֵּד שְׂמוֹ, אֲנִן
שׁוֹלְטִים עַל הָעוֹלָם בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ
שְׂנַקְרָא גְּדוֹל, (בְּרַאשִׁית כו) עֲשׂוּ בְנוֹ

הגדל. ובשם הזה נקרא הקדוש ברוך הוא גדול, (תהלים קמה) גדול ה' ומהלל מאד. אנו בני הגדול, והוא גדול. ודאי למען שמי יכבד ה'.

אבל אתם קטנים מהכל, פתוב יעקב בנה הקטן, איזה אלהיכם? איזה אותן טובות שיתבישו כל העמים משמחתכם? מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים, והם יבושו, (רוח הקדש אומר והם יבושו) (עוד, כמי) כמי שתולה קללתו באחר, משום שאתם אומרים שאז יבושו ויפלטו, ומשום כך רוח הקדש היתה אומרת הדבר כך, ועל זה הן יבושו ויפלטו כל הנחירים כך. מי הם כל הנחירים כך? אלה שחזקו את נחיריהם ברגז עליך בגלות הזו. באותו זמן יבושו ויפלטו מפל הטובות שייראו אצל ישראל.

אמר רבי חייא, כך זה ודאי, אבל ראינו וקך ראו גבורי העולם, שהרי הגלות נמשכת ועדין בן דוד לא בא. אמר רבי יוסי, וכל זה כך הוא, אבל מי עשה שייסבלו ישראל את הגלות הזו? כל אותן הבטחות שהבטיח להם הקדוש ברוך הוא. והרי זה נתבאר, שנכנסים לבתי פגסיות ולבתי מדרשות ורואים כל אותן נחמות, ושמחים בלבם לסבל את כל מה שיבא עליהם, ולולא זה לא יכלו לסבל.

אמר רבי חייא, ודאי כך הוא, והכל תלוי בתשובה. ואם תאמר שיכולים עכשו לעזר תשובה פלם פאחד - לא יכולים! מה הטעם לא יכולים? משום שפתוב, (דברים ה) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה. וכתוב והשבת אל לבבך בכל הגוים

עלמא בגין ההוא דאקרי גדול. (בראשית כז) עשו בנו הגדול. ובשמה דא אקרי קדשא בריך הוא גדול, (תהלים קמה) גדול יי' ומהולל מאד. אגן בני הגדול, ואיהו גדול. ודאי למען שמי יכבד יי'.

אבל אתון זעירין מפלא, (בראשית כז) יעקב בנה הקטן פתיב, אן הוא אלהכון. אן הוא אינון טבאן, דיכספון פל עממיא מחדוה דלכון. מאן יתן ונראה בשמחתכם כמה דאתון אמרין. והם יבושו (רוח הקדש אומר והם יבושו) (כ"א תו כמאן) כמאן דתלי קללתא באחרא, בגין דאתון אמרין דכדין יבושו ויפלטו, ובגין דא רוח קדשא הוה אמר מלה הכי, ועל דא, הן יבושו ויפלטו כל הנחירים כך. מאי כל הנחירים כך. דאתקפו נחיריהון ברוגזא עלך בגלותא דא. בההוא זמנא, יבושו ויפלטו מפל טבין דיחמון להון לישראל.

אמר רבי חייא הכי הוא ודאי, אבל חמינן והכי חמו תקיפי עלמא, דהא גלותא אתמשך ועדיין בריה דדוד לא אתי. אמר רבי יוסי, וכל דא הכי הוא, אבל מאן עביד דיסבלון ישראל גלותא דא, פל אינון הבטחות דאבטח לון קדשא בריך הוא. והא אתמר, דעאלין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, וחמאן פל אינון נחמות, וחדאן בלפיייהו למסבל פל מה דייתי עלייהו, ואלמלא דא לא יכלין למסבל.

אמר רבי חייא ודאי הכי איהו, וכלא בתשובה תליא. ואי תימא דיכלון השתא לאתערא תשובה כלהו פחדא. לא יכלין. מאי טעמא לא יכלין. בגין דכתיב, (דברים ה) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה. וכתיב והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך וגו'. וכתיב ושבת עד יי' אלהיך וגו'. וכדין

אֲשֶׁר הִדִּיחַךְ וְגו'. וְכַתּוּב וְשִׁבְתָּ
עַד ה' אֲלֵהֶיךָ וְגו'. וְאָז (שם) אִם
יִהְיֶה נִדְחֶךָ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם
יִקְבְּצֶךָ וְגו'. וְעַד שֶׁכֵּל אוֹתָם
דְּבָרִים לֹא יִתְקַיְמוּ, לֹא יְכוּלִים
לְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה הִסְתַּרְתָּ כֹּל
הַדְּרָכִים וְהַשְּׂבִילִים מִכָּל בְּנֵי
הַגְּלוּת וְלֹא הִשְׁאֲרַתְּ לָהֶם פְּתֻחוֹן
פֶּה. אִם כֵּן, שִׁיחֵיו כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּכָל
דוֹר וְדוֹר - שְׁלֵא יִסְבְּלוּ גְלוּת וְלֹא
שָׂכַר, וַיֵּצְאוּ (אם כֵּן, יִהְיוּ כְּמוֹ שִׁיחֵיו בְּכָל
דוֹר וְדוֹר, וְיִסְבְּלוּ אֶת הַגְּלוּת וְלֹא יֵצְאוּ) מִדִּין
שֶׁל הַתּוֹרָה, וַיִּתְעַרְבוּ בְּשֵׂאֵר
הַעַמִּים.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) כְּמוֹ הִרָה
תִּקְרִיב לְלֶדֶת תַּחֲלִיל תִּזְעַק
בַּחֲבֻלֶיהָ וְגו'. מַה זֶה כְּמוֹ הִרָה?
דִּרְךָ הוּא לְמַעֲבַרְתָּ שִׁיעֲבֵרוּ עֲלֶיהָ
תְּשׁוּעָה חֲדָשִׁים שְׁלָמִים. וַיֵּשׁ
בְּעוֹלָם כַּמָּה וְכַמָּה שְׁלֵא עוֹבֵר
עֲלֶיהָ אֶלֶּא יוֹם אֶחָד אוֹ יוֹמִים
מִהַתְּשִׁיעִי, וְכֵל הַצִּירִים וְהַחֲבֻלִים
שֶׁל הַמַּעֲבַרְתָּ הֵם בַּתְּשִׁיעִי. וְאִף
עַל גַּב שְׁלֵא עֹבֵר עֲלֶיהָ אֶלֶּא רַק
יוֹם אֶחָד, נִחְשָׁב עֲלֶיהָ כְּאִלּוּ עֲבָרוּ
כֹּל הַתְּשִׁיעִי שְׁלָם. אִף כֵּן יִשְׂרָאֵל,
כִּיִּן שִׁטְעָמוּ טַעַם גְּלוּת - אִם
יִחְזְרוּ בַתְּשׁוּבָה, יִחְשָׁב עֲלֵיהֶם
כְּאִלּוּ עֲבָרוּ עֲלֵיהֶם כֹּל אוֹתָם
דְּבָרִים שְׁפָתוּבִים בַּתּוֹרָה. כֹּל שֶׁכֵּן
וְכֹל שֶׁכֵּן שְׁפָמָה וְכַמָּה יִסּוּרִים
עֲבָרוּ עֲלֵיהֶם מִיּוֹם שֶׁהִתְחִילָה
הַגְּלוּת.

אָבֵר מֵהוּ שְׁפָתוּב (דברים ד) בְּצַר לָךְ
וּמִצְאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים - בֵּא וְרָאָה כַּמָּה
רַחֲמָנָה רַחֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת יִשְׂרָאֵל בְּדָבָר הַזֶּה. לְמַלְךְ
שְׁהִיָּה לוֹ בֶּן יְחִידִי וְאֶתְּבֵא אוֹתוֹ
אֶהְבֵת נַפְשׁ, וּמִתּוֹךְ אֶהְבֵתוּ נִתַּן
אוֹתוֹ לְאִמּוֹ הַגְּבִירָה שֶׁתְּגַדֵּל אוֹתוֹ
וּתְלַמֵּד אוֹתוֹ דְּרָכִים מִתְּקַנּוּת.

שָׁב כְּמִקְדָּם וְשׁוּב חֲטָא

אִם יִהְיֶה נִדְחֶךָ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם
יִקְבְּצֶךָ וְגו'. וְעַד דְּכָל אֵינּוֹן מְלִיץ לֹא
יִתְקַיְמוֹן, לֹא יְכַלִּין (דף קפ"ט ע"א) לְאַתְעָרָא
תְּשׁוּבָה מִנִּיְהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כַּמָּה סִתְּמַתְּ כֹּל אֲרַחֲיִין וְשְׂבִילִין
מִכָּל בְּנֵי גְלוּתָא, וְלֹא שְׂבִקְתָּ לֹוֹן פְּתֻחוֹן
פֶּה. אִי הָכִי, לְהוֹוֹ כַּמָּה דְהוּוּ בְּכָל דְרָא וְדָרָא,
דְּלֹא יִסְבְּלוֹן גְּלוּתָא וְלֹא אֲגָרָא, וַיִּפְקוֹן (כ"א א'
הָכִי, לְהוֹוֹ כַּמָּה דְלְהוֹוֹ בְּכָל דְרָא וְדָרָא, וְיִסְבְּלוֹן גְּלוּתָא וְלֹא יִפְקוֹן) מִדִּינָא
דְּאוּרִייתָא, וַיִּתְעַרְבוֹן בְּשֵׂאֵר עַמִּין.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) כְּמוֹ הִרָה תִּקְרִיב לְלֶדֶת
תַּחֲלִיל תִּזְעַק בַּחֲבֻלֶיהָ וְגו'. מָאִי כְּמוֹ
הִרָה, אֲרַח אִיהוּ לְעוֹבְרֵתָא, לְאַעֲבָרָא עֲלָהּ
תְּשַׁע יִרְחִין שְׁלָמִין. וְאִית בְּעֵלְמָא כַּמָּה וְכַמָּה,
דְּלֹא עֹבֵר עֲלָהּ אֶלֶּא יוֹמָא חַד אוֹ תְרִין יוֹמִין
מִתְּשִׁיעָאָה, וְכֹל צִירִין וְחֲבֻלִין דְּעוֹבְרֵתָא
בַתְּשִׁיעָאָה אֵינּוֹן. וְאִף עַל גַּב דְּלֹא אֲעֹבֵר עֲלָהּ
אֶלֶּא יוֹמָא חַדָּא, אֶתְחַשִּׁיב עֲלָהּ כְּאִלּוּ
אֶתְעֲבָרוּ כֹּל תְּשִׁיעָאָה שְׁלָם. אוּף הָכִי יִשְׂרָאֵל,
כִּיִּן דְּאִטְעָמִי טַעַם גְּלוּתָא, אִי יִהְדְרוֹן
בַּתְּשׁוּבָה, יִתְחַשֵּׁב עֲלֵיהִי כְּאִלּוּ אֲעֲבָרוּ
עֲלֵיהִי כֹּל אֵינּוֹן מְלִיץ דְּכַתִּיבִין בְּאוּרִייתָא. כֹּל
שֶׁכֵּן וְכֹל שֶׁכֵּן דְּכַמָּה וְכַמָּה יִסּוּרִין אֲעֲבָרוּ
עֲלֵיהִי מִן יוֹמָא דְּגְלוּתָא שְׂרִי.

אָבֵר מָאִי דְּכַתִּיב, (דברים ד) בְּצַר לָךְ וּמִצְאוּךָ כֹּל
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. תָּא חֲזִי,
כַּמָּה רַחֲמָנוּתָא רַחֵם קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל בְּמִלָּה דָּא. לְמַלְכָּא דְהוּוּה לִיה בְּרָא
יְחִידָאָה, וְרַחֵם לִיה רַחֲמֵי דְנַפְשָׁא, וּמַגּוּ
רַחֲמֵי דִילִיה, יִהֵב לִיה לְאַמִּיָּה מִטְרוּנִיתָא
דְּתַרְבִּי לִיה, וְתוֹלִיף לִיה אֲרַחֵי מִתְתַקְנָן. זְמַנָּא

פַּעַם אַחַת חֲטָא לְאַבְיוֹ, בָּא אָבִיו וְהִלְקָה אוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּן עֹבֵר

לְאָבִיו, וְהוֹצִיא אוֹתוֹ אֲבִיו מִבֵּיתוֹ, וְרָגַז עָלָיו. יֵצֵא אוֹתוֹ בֶּן מִבֵּיתוֹ. וּבִמְקוֹם שִׁלֹּף בְּדֶרֶךְ אֶמֶת וַיְהִי צַדִּיק כְּרֹאֵי כַּדִּי שִׁישְׁמַע אֲבִיו הַמֶּלֶךְ וַתְּהִי עָלָיו תְּשׁוּקָתוֹ - מָה עֲשֶׂה? אָמַר, הוֹאִיל וַיֵּצֵאתִי מֵהֵיכַל אָבִי, אֲעֲשֶׂה מִכָּאן וְהִלְאֵה כָּל מָה שְׁאֵנִי רוֹצֶה. מָה עֲשֶׂה? הֲלֹךְ לְהִתְחַבֵּר לְזוֹנוֹת, וְהִתְלַכְּלֵךְ בְּלִכּוּף וְטִנְפַת עֵמֶן, וְלֹא הִיָּה נִמְצָא אֶלָּא עֵמֶן בַּחֲבוּר שְׁלֵהֵן. כְּשֶׁהִגְבִּירָה אִמּוֹ פּוֹקֵדֶת בְּכָל יוֹם עַל אוֹתוֹ הַבֶּן וַיִּדְעַת שְׂבִנָּה הַתְּחַבֵּר עִם הַזּוֹנוֹת וְכָל חֲבֵרוֹתוֹ הִיָּתֶה עִמָּהֶן, מִתְחִילָה לְכַפּוֹת וּלְמַרֵּר עַל בְּנָהּ.

יוֹם אֶחָד נִכְנַס אֵלֶיהָ הַמֶּלֶךְ וְרוֹאֶה אוֹתָהּ בּוֹכָה. שׂוֹאֵל אוֹתָהּ: עַל מָה אַתְּ בּוֹכָה? אָמְרָה: וְאֵיךְ לֹא אֲכַפֶּה, שְׁהָרִי בְּנִינוֹ מִחוּץ לְהֵיכַל הַמֶּלֶךְ? וְלֹא דִי שְׁאִינוֹ יוֹשֵׁב בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ, אֶלָּא שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עִם הַזּוֹנוֹת! מָה יֵאמְרוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם - שְׂפֹן הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּבֵית זּוֹנוֹת?! הַתְּחִילָה לְכַפּוֹת וּלְהִתְחַנֵּן לְמֶלֶךְ.

אָמַר הַמֶּלֶךְ: בְּשִׁבִילֶךָ אֲחִזִּיר אוֹתוֹ, וְאֵת הָעֲרֻכָּה שְׁלוֹ. אָמְרָה: הָרִי וְדָאִי. אָמַר הַמֶּלֶךְ: הוֹאִיל וְכֹף הוּא, לֹא צְרִיךְ לְהִתְחַזֵּר בְּיוֹם בְּגָלוֹי, שְׂבוּשָׁה עֲבוּרָנוּ לְלֶכֶת בְּשִׁבִילוֹ לְבֵית זּוֹנוֹת. וְאִם לֹא הִיָּה כְּמוֹ זֶה שִׁטְנָף אֶת עֲצָמוֹ כֹּף וְחָלַל כְּבוֹדִי, הִיִּיתִי אֲנִי וְכָל הַחִילוֹת שְׁלֵי הוֹלְכִים בְּשִׁבִילוֹ בְּכַמָּה כְּבוֹד וּבְכַמָּה חֲצוּצוֹת לְפָנָיו, בְּכַמָּה כְּלֵי קָרֵב מִיִּמִּינוֹ וּמִשְׂמָאלוֹ, עַד שְׁכַל בְּנֵי הָעוֹלָם יִדְעוּעוּ, וַיִּדְעוּ כֹּלָם שֶׁהוּא בֶּן הַמֶּלֶךְ. עַכְשָׁן כִּינּוֹן שֶׁהוּא טִנְף אֶת עֲצָמוֹ וְחָלַל אֶת כְּבוֹדִי, הוּא יִחְזוֹר בְּסִתְרָא שְׁלֹא

וּמִשְׂמָאלֶיהָ, עַד דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא יִדְעוּעוּ, וַיִּנְדְּעוּן כֹּלָא, דְּהִפְרָא דְּמִלְכָא אִיהוּ. הִשְׁתָּא כִּינּוֹן דְּאִיהוּ טִנְף גְּרַמְיָהּ, וְחָלַל יְקָרִי, אִיהוּ יְהִדֵּר בְּטַמְיָרוֹ,

חֲדָא חָב לְגַבֵּי אַבוּהָ, אֶתְא אַבוּהִי וְאֶלְקֵי לִיָּה, וּלְבַתֵּר אֲעַפְר עַל חוּבִיָּהּ. תָּב כְּמִלְקָדְמִין וְחָב לְאַבוּהָ, וְאַפְקִיָּה אַבוּהָ מִבֵּיתֶיהָ, וְאַרְגִּיז עָלֶיהָ, נִפְקַ הֵהוּא בְּרָא מִבֵּיתֶיהָ.

וּבְאַתֵּר דִּיֵּהוּ בְּאַרְחָ קְשׁוּט, וַיְהִי זַפְאָה כְּדִקְא יְאוּת, בְּגִין דִּישְׁמַע מִלְכָּא אַבוּהָ, וַיְהִי תִיאֻבְתִּיָּה עָלֶיהָ. מָה עֲבַד. אָמַר הוֹאִיל וְנִפְקֵנָא מֵהֵיכַל דְּאַבָּא, אֲעַבִּיד מִכָּאן וְלְהִלְאֵה כָּל מָה דְאַנָּא בְּעִי. מָה עֲבַד. אֲזַל וְאַתְחַבֵּר בְּזוֹנוֹת, וְאַתְלַכְּלֵךְ בְּלִכּוּכָא דְטִנוּפָא בְּהַדִּיָּהּ, וְלֹא הוּהּ מִשְׁתַּכַּח אֶלָּא בְּהַדִּיָּהּ, בְּחֲבוּרָא דְלְהוֹן. דְּמִטְרוּנִיתָא אִמְיָה פּוֹקֵדֶת בְּכָל יוֹמָא עַל הֵהוּא בְּרָא, וַיִּדְעַת דְּבִרָה בְּהַדִּי זּוֹנוֹת אֲתַחַבֵּר, וְכָל חֲבֵרוֹתָא דִּיִּדִיָּה בְּהַדִּיָּהּ הָיוּת. שְׂרִיאַת לְמַכְפֵּי, וְלֹאֲתַמְרָא עַל בְּרָהּ.

וְזָמָא חַד עָאל מִלְכָּא לְגַבֶּהּ, חָמָא לָהּ דְּאִיָּהּ מִבְּפָהּ. שְׂאִיל לָהּ עַל מָה אַתְּ בְּכָתָא. אָמְרָה וְלֹא אֲכַפֶּה, דְּהָא בְּרָנָא לְבַר מֵהֵיכַל דְּמִלְכָּא. וְלֹא דִי דְהוּא לָא יְתִיב בְּהֵיכַל דְּמִלְכָּא, אֶלָּא דְהוּא יְתִיב בְּהַדִּי זּוֹנוֹת. מָה יִימְרוּן כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, בְּרִיָּה דְּמִלְכָּא אִיהוּ דִּיתִיב בְּבֵי זּוֹנוֹת. שְׂרִיאַת לְמַכְפֵּי, וְלֹאֲתַחַנְנָא לְמִלְכָּא.

אָמַר מִלְכָּא, בְּגִינְךָ אֶהְדֵּר לִיָּה, וְאַנְתְּ עֲרַבָּא דִּילִיָּהּ. אֲמַרְתָּ הָא וְדָאִי. אָמַר מִלְכָּא הוֹאִיל וְכֹף הוּא, לֹא אֲצִטְרִיךְ לְאַהֲדָרָא לִיָּה בִּימְמָא בְּאַתְגְּלִיא. דְּכִסּוּפָא דִּילָן אִיהוּ לְמַהֲדָּה בְּגִינִיָּה לְבִי זּוֹנוֹת. וְאִי לֹא הוּי כְּגוּוֹנָא דָא, דְּטִנְף גְּרַמְיָהּ הָכִי וְחָלַל יְקָרִי. הוּינָא אָנָּא, וְכָל חִיָּלִין דִּילִי, אֲזַלִּין בְּגִינִיָּה בְּכַמָּה יְקָר, בְּכַמָּה בּוֹקִינְס קָמִיָּה, בְּכַמָּה מְאִנִּי קָרַבָּא, מִימִינִיָּה

זכירו בו. תזר למלך, ונתן אותו
לאמו.

לַיָּמִים סָרַח כְּמִקְדָּם. מָה עָשָׂה
הַמֶּלֶךְ? הוֹצִיא אוֹתוֹ וְאֵת אִמּוֹ
עִמּוֹ מִתּוֹךְ הַהִיכָל וְאָמַר: תִּלְכוּ
שָׂנִיכֶם, וְשָׂנִיכֶם תִּסְבְּלוּ אֶת
הַגְּלוּת וְהַמְּלָקוֹת שֵׁם. כִּי־נִין
שְׂשַׁנְיָכֶם תִּסְבְּלוּ כְּאֶחָד, אֲנִי אֲדַע
שְׁבַנִי יִשׁוּב כְּרֹאֵי.

כִּךְ יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
הַסֵּם, הוֹרִיד אוֹתָם לְמִצְרַיִם. וְאִם
תֹּאמַר שְׁבִאוֹתוֹ זְמַן לֹא חֶטְאוֹ -
הַגְּזֵרָה שְׁגוּר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכָרִית בֵּין הַבְּתָרִים הַיְתֵה רֹאוּיָה
לְהַתְקִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הַשְּׂגִיחַ עַל שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד עַל
אוֹתוֹ דְבוּר שְׁאֵמַר אֲבָרְהָם (בראשית
11) בְּמָה אֲדַע כִּי אֵירָשְׁנָה, זוֹהִי
סִבָּה וְעֵלָה. אָבֵל עַד שְׂיִצְאוּ
מִמִּצְרַיִם לֹא הָיוּ גוֹי וְלֹא הָיוּ
רֹאוּיִים כְּרֹאֵי.

פֶּתַח וְאָמַר, (שיר ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין
הַחוּחִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת.
רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת
אֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה וְלִהְיוֹת
שׁוֹשְׁנָה אַחַת בְּאַרְצָן כְּמוֹ
שְׁלִמְעֵלָה. וְהַשׁוֹשְׁנָה שְׁמַעֲלָה רִיחַ
וּנְבַחְרָה מִכָּל שְׂאֵר הַיְרֻדִים
שְׁבַעֲוֹלָם אֵינָה אֵלָא אוֹתָהּ שְׁעוֹלָה
בֵּין הַחוּחִים. וְזוֹ דְרָךְ כְּרֹאֵי. וְלִכְן
זָרַע שְׁבַעֲוִים וּזְגוּת, שְׁהָיוּ שְׁבַעֲוִים
נֶפֶשׁ, וְהַכְּנִיסָם לְבֵין הַחוּחִים,
וְאוֹתָם חוּחִים, מִיַּד שְׁהָיוּ הֵם שֵׁם
זְגוּת, הֶעֱלוּ עֲנָפִים וְעָלִים וְשָׁלְטוּ
עַל הָעוֹלָם, וְאֵז פָּרְחָה בִּינֵיהֶם
הַשׁוֹשְׁנָה.

כִּי־נִין שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהוֹצִיא שׁוֹשְׁנָה וְלִלְקֹט אוֹתָהּ
מִבִּינֵיהֶם, אֲזַי יָבִשׁוּ הַחוּחִים
וְנִזְרְקוּ וְהִתְפָּלוּ וְלֹא נִחְשְׁבוּ
לְכָלוּם. בְּשַׁעַה שֶׁהוֹלֵךְ לִלְקֹט אֶת
הַשׁוֹשְׁנָה הַזֹּאת וְלֹא הוֹצִיא כְּנוֹ בְּכוּרוֹ,
בְּאוֹתוֹ זְמַן הִלֵּךְ הַמֶּלֶךְ בְּתוֹךְ כְּמָה
תְּחִלוֹת גְּדוֹלִים וְשְׁלִיטִים עִם

דָּלָא יְנַדְעוּן בֵּיה. אַהְדָּר לְגַבֵּי מַלְכָּא, יְהִיבֵיה
לְגַבֵּי אִמִּיה.

לַיּוֹמִין סָרַח כְּמִלְקִדְמִין. מָה עֲבַד מַלְכָּא. אִפִּיק
לֵיה וְלֹאִמִּיה בְּהִדִּיה מַגּוֹ הִיכְלָא, אָמַר
תִּרְוּוּיִכּוּ תִהְכוּן, וְתִרְוּוּיִכּוּ תִסְבְּלוּן גְּלוּתָא,
וּמְלָקוּתָא תַמְן. כִּי־נִין דְתִרְוּוּיִכּוּ תִסְבְּלוּן
כְּתָדָא, כְּדִין יִדְעָנָא דְבְרֵי יְתוּב כְּדָקָא חֲזִי.

כִּךְ יִשְׂרָאֵל בְּנוֹי דְמַלְכָּא קְדִישָׁא אֵינּוּן. אַחִית
לוֹן לְמִצְרַיִם. וְאִי תִימָא בְּהֵוּא זְמָנָא לֹא
חָאבוּ, גְזֵרָה דְגִזּוּר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא בֵּין
הַבְּתָרִים הָוּה אַתְחֲזִי לְמַהוּי קָיִים, וְקוּדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח לְתַרִּין מְלִין, חַד בְּגִין הֵהִיא
מְלָה דְאָמַר אֲבָרְהָם, (בראשית 15) בְּמָה אֲדַע כִּי
אֵירָשְׁנָה, דָּא הוּא (דף קפ"ט ע"ב) סִבָּה וְעֵלָה. אָבֵל
עַד דְנִפְקוּ מִמִּצְרַיִם, לֹא הָווּ גוֹי, וְלֹא אַתְחֲזוּ
כְּדָקָא יְאוּת.

פֶּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב) כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים
כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבְּנוֹת. בְּעָא קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא לְמַעַבְדַּד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל כְּגוֹוֹנָא דְלַעֲיִלָּא
וְלְמַהוּי שׁוֹשְׁנָה חָדָא בְּאַרְעָא, כְּגוֹוֹנָא עֲלָאָה.
וְשׁוֹשְׁנָה דְסִלְקָא רִיחָא, וְאַתְבְּרִיר מִכָּל שְׂאֵר
וְוַרְדִּין דְעֲלָמָא, לֹא הָוּי אֵלָא הֵהִיא דְסִלְקָא בֵּין
הַחוּחִים. וְדָא אַרְחָא כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא זָרַע
שְׁבַעֲוִין זְגִין, דְהוּוּ שְׁבַעֲוִין נֶפֶשׁ, וְאַעֲיִל לוֹן בֵּין
הַחוּחִים, וְאֵינּוּן חוּחִים, מִיַּד דְהוּוּ אֵינּוּן זְגִין
תַמְן, סְלִיקוּ עֲנָפִין וְטְרַפִּין וְשְׁלִיטוּ עַל עֲלָמָא,
וּכְדִין פֶּרְחַת שׁוֹשְׁנָה בִּינֵיהוּ.

כִּי־נִין דְבְעָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאַפְקָא שׁוֹשְׁנָה
וְלִקִּיט לָה מִבִּינֵיהוּ, כְּדִין יָבִשׁוּ חוּחִים,
וְאַזְדְּרִיקוּ, וְאַשְׁתַּצִּיאוּ, וְלֹא אַתְחֲשְׁבוּ לְכָלוּם.
בְּשַׁעַתָּא דְאֲזִיל לְמַלְקֻט שׁוֹשְׁנָה דָּא, לְאַפְקָא
בְרִיה בּוּכְרִיה, בְּהֵוּא זְמָנָא אֲזַל מַלְכָּא גו
כְּמָה חֲיִילִין רַבְרַבְנִין וְשְׁלִיטִין, עִם דְגִלִּין

דגלים פרושים, והוציא את בנו בכורו בכמה גבורות, והביא אותו להיכלו, וישב הרבה בבית המלך.

בין שחטא לאביו, הוכיח אותו והלקה אותו, שפתיב ויחר אף ה' בישראל ויתנם ביד שוסים וגו'. סרח כמקדם ומרד באביו, הוציא אותו מביתו. מה עשו ישראל? ראו שהרי התפזרו בכבל והתערכו בעמים, לקחו נשים נכריות והולידו מהם בנים. עם כל זה האם הקדושה היתה אפטרופוס עליהם.

ועל שעשה כן, הקדוש ברוך הוא אמר, הואיל וזו בושה, אז שיבא בני מעצמו. הואיל וחלל כבודי, לא ראוי שאני אלך לשם להוציא אותו ולעשות לו נסים וגבורות כמקדם. שבו הם בלי סיוע שהיו ראויים לו, בלי נסים ונפלאות, אלא כלם מפזרים, כלם עיפים בעני, ושבנו להיכל המלך בבושה, והאם הקדושה ערכה להם.

הטאו כמקדם. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הוציא את הבן הזה כמקדם מהיכלו עם אמו. אמר, מכאן והלאה האם ובנה יסבלו כמה רעות כאחד. זהו שפתיב, (ישעיה ג) ובפשעיתכם שלחה אמכם. ועל זה כתוב, (דברים ד) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. מה זה באחרית הימים? אלא זו האם הקדושה, שהיא אחרית הימים, ועמה סבלו כל מה שסבלו בגלות.

ואילו יחזרו בתשובה - אפילו רעה אחת או צער אחד שיעבר עליהם, יחשב עליהם כאלו סבלו הכל. (ואם לא יסתם הקץ) ואם לא - פשיסתים הקץ (הרע) וכל הדורות שלו, כמו שאמר המגורה הקדושה, שפתיב (ויקרא כה)

פרישן, ואפיק לבריה בוכריה בכמה גבורין, ואייתי ליה להיכליה, ויתיב סגי כבי מלפא. בין דחב לגבי אבוה, אוכח ליה, ואלקי ליה, דכתיב, (שופטים ב) ויחר אף יי' בישראל ויתנם ביד שוסים וגו', סרח כמלקדמין, ומרד באבוה, אפקיה מביתיה. מה עבדו ישראל, חמו דהא אתבדרו לבבל, אתערבו בעממא, נסיבו נשין נכריות, ואולידו בנין מנהון. עם כל דא, אימא קדישא הות אפטורפוסא עלייהו.

ועל דעבד הכי, קדשא בריך הוא אמר, הואיל וכסופא איהו, לייתי ברי איהו מגרמיה, הואיל וחלל יקרי, לא אתחזי דאנא איזיל תמן לאפקא ליה, ולמעבד ליה נסין וגבורין כמלקדמין. תבו אינון, בלא סיועא דאתחזו לון, בלא פליאן ונסין, אלא כלהו מתבדרן, פלהו לאן במספנו, ותבו להיכלא דמלפא בכסופא, ואימא קדישא ערבת לון.

האבו כמלקדמין. מה עבד קדשא בריך הוא. אפיק להאי ברא כמלקדמין מהיכליה, ואימיה בהדיה. אמר, מכאן ולהלאה, אימא וברה יסבלון כמה בישין פחדא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ג) ובפשעיתכם שלחה אמכם. ועל דא כתיב, (דברים ד) בצור לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. מאי באחרית הימים. אלא דא היא אימא קדישא, דהיא אחרית הימים, ועמה סבלו כל מה דסבלו בגלותא.

ואילו יחזרו בתשובה, אפילו חד ביש, או חד צערא, דיעבר עליהו, אתחשב עלייהו, כאלו סבלו כלא (ס"א ואי לאו סתים קיצא) ואי לא, פד יסתים קיצא, (בישא) וכל דרין דיליה. כמה דאמר בוצינא קדישא, דכתיב, (ויקרא כה) לצמיתות לקונה אותו לדורותיו. וכל דא,

לצמיחת לקנה אתו לדרתיו. וכל זה, הדבר תלוי בתשובה. אמר רבי חייא, ודאי כף זה, ועל כן נמשכת הגלות.

אבר הקדוש ברוך הוא, כל מה שראה (שחבה) (שהלקה) לישראל - באחרית הימים הזו. ובאחרית הימים הזו יעשה להם נסים ונקמות, שכתוב (ישעיה ב) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים. מי זה ראש ההרים? זה אברהם הנקון, הפהן הגדול, הראש של הכל, ומשום שהוא ראש, כוס של ברכה, יהיה נכון בראש ההרים, זה אברהם הנקון, ראשון לשאר ההרים, כוס של ברכה, צריכה להיות מתקנת בימיו.

ונשא מגבעות. צריך להיות נשא מן השלחן שעור שנקרא (שוא) זרת לברך את הקדוש ברוך הוא, וזהו ונשא מגבעות. מה זה מגבעות? אלא בינה ובינ בתולות אחריה רעותיה, שעור הזרת הוא. נשא כוס של ברכה מגבעות ודאי, ועל כן הטוב שיהיה לבן הבכור הזה (ישראל) הוא באחרית הימים. אמר לו, יפה אמרת, שפסוק זה ודאי כף הוא. בראש ההרים - זה ימיו, אברהם הנקון, שהוא ודאי ראש ההרים. ונשא מגבעות - משעור הגבעות, שהם רצונו. יפה אמרת. ונהרו אליו כל הגוים, מי הוא? אמר לו, ואפלו נשים וקטנים והשמש שעובד על השלחן, אף על גב שאינו אוכל, צריך לשמע ולומר אמן. (להריק ברכה לבוס) שלא יאמר אדם: אני לא אכלתי, והואיל ולא הצטרפתי לזמון, אני לא אשמע ולא אמר אמן. הפל חכמים בו.

דבר אחר ונהרו אליו כל הגוים - אף על גב שנשים וקטנים פטורים מן המצוות, בכוס של

בתיובתא תליא מילתא. אמר רבי חייא, ודאי הכי הוא. ועל דא גלותא אתמשך.

אבר קדשא בריך הוא, כל מה דחמי (ס"א דמחא) (נ"א דלקא) לון לישראל, בהאי אחרית הימים, ובהאי אחרית הימים יעביד לון נסין וניקמין, דכתיב, (ישעיה ב) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יי' בראש ההרים. מאן ראש ההרים. דא אברהם סבא, פהנא רבא, ראש דכלא. ובגין דאיהו ראש, כוס דברכה, יהיה נכון בראש ההרים, דא אברהם סבא, קדמאה לשאר ההרים. כוס דברכה, אצטריך למהוי מתקנא בימינא.

ונשא מגבעות. אצטריך למהוי זקיף מן פתורא, שיעורא דאקרי (ס"א דאהו) זרת, לברכא לקודשא בריך הוא, ודא הוא ונשא מגבעות. מגבעות מאי הוא. אלא בינה ובינ (תהלים מה טו) בתולות אחריה רעותיה, שיעורא דזרת איהו. נשא כוס דברכה מגבעות ודאי, ועל דא טבא דיהא ליה להאי ברא בוכרא, באחרית הימים איהו.

אמר ליה שפיר קאמרת, האי קרא ודאי הכי הוא. בראש ההרים, דא ימינא, אברהם סבא, דאיהו ראש ההרים ודאי. ונשא מגבעות, משיעורא דגבעות, דאינון רעותיה. ושפיר קאמרת. (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים. מאי הוא. אמר ליה, ואפילו נשים וקטנים ושמש דפלח על פתורא, אף על גב דאיהו לא אכל, אצטריך למשמע, ולמימר אמן. (ס"א להריק ברכה לבוס דלא וכו') דלא יימא בר נש, אנא לא אכלית, והואיל (דף ק"ז ע"א) דלא אצטרפנא לזמון, לא אשמע ולא אימא אמן. הפל חייבין ביה.

דבר אחר ונהרו אליו כל הגוים, אף על גב

בְּרָכָה הַכֹּל חַיִּיבִים, וּבְלִבְדֵּי שִׁדְדוּ
אֶת מִי מְבָרְכִים, וְזֶהוּ וְנִתְּרוּ אֵלָיו
כָּל הַגּוֹיִם. בָּא רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּ.
אָמַר, כַּמָּה יִפְהֵ דְבַר זֶה וּמְתוּק
לְחָף.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְדִיק, אִם אַחֲרִית הַיָּמִים
הַזֶּה הִיא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה מִמֶּשׁ, מַה
זֶה הֵר בֵּית ה' ? הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב כָּף:
וְהִיָּה אַחֲרִית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה
בְּרֹאשׁ הַהָרִים. מַהוּ בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הֵר בֵּית ה' ? אָמַר
לוֹ, אַחֲרִית הַיָּמִים הוּא הַעֵץ שֶׁל
הַכֹּל, מֵרֵאשׁוֹ וְעַד סוּפוֹ, שֶׁהוּא עֵץ
טוֹב וְרַע. וּבָא הַפְּסוּק לְבָרֵךְ
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְהוֹצִיא הֵר בֵּית
ה', זֶה טוֹב בְּלִי רַע. הֵר בֵּית ה'
וְדָאֵי שְׂאִין שֶׁם חֶלֶק לְצַד הָאֲחֵר,
שֶׁהָרִי נִבְחַר הֵר בֵּית ה' מִתּוֹךְ
הַעֵץ, שֶׁהוּא אַחֲרִית הַיָּמִים. וְזוֹהִי
כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שֶׁהוּא נִכּוֹן בְּרֹאשׁ
הַהָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִי הַדְּרָף הַזֶּה
שֶׁנִּזְכַּינוּ לְדַבֵּר הַזֶּה. אָמַר לוֹ, מִמִּי
שֶׁמַּעֲתָ אוֹתוֹ ? אָמַר לוֹ, יוֹם אֶחָד
הַיִּיטִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְשִׁמְעָתִי
וְרֵאִיתִי אֶת רַב הַמְּנוּנָא סְבָא (רַבִּי
שִׁמְעוֹן) שֶׁהִיָּה דוֹרֵשׁ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה
לְרַב אַחָא. וּכְיִןן שֶׁשִּׁמְעָתִי,
שֶׁמַּחֲתִי בּוֹ, וְשִׁמְרָתִי אוֹתוֹ צְרוּר
בְּכַנְף לְבוּשִׁי שְׂלֵא יְסוּר מִמֶּנִּי
לְעוֹלָמִים. אָמַר לוֹ, וְדָאֵי שְׁדַבֵּר
קְדוּשׁ זֶה נְאוּר מִהַמְּנוּרָה
הַקְּדוּשָׁה. אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁעֲמוּדֵי
הָעוֹלָם וְתוֹמְכֵי שׁוּרִים בְּתוֹכּוֹ,
וְאִם אַתָּה צוֹרֵר אֶת הַדְּבַר הַזֶּה
בְּקֶשֶׁר אֶחָד שְׂלֵא יְסוּר מִמֶּךָ - אֲנִי
אֶצְרֹר אוֹתוֹ בְּשִׁלְשִׁים אוֹ
בְּאַרְבָּעִים קְשָׁרִים בְּכִיסִי שְׂלֵא
יְסוּר מִמֶּנִּי לְעוֹלָמִים.

עַל אוֹתוֹ דְּבַר שֶׁהָרָאָה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה, מִשׁוּם שְׂאֵף עַל
גַּב שִׁישְׂרָאֵל חֲטָאוּ לְפָנָיו בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר, לֹא רָצָה מִי שִׁיאֲמַר עֲלֵיהֶם
לְשׁוֹן הָרַע. מִנֵּיין לָנוּ? מֵהוֹשַׁע,

דְּנִשְׂיָם וּקְטָנִים פְּטוּרִין מִן הַמְּצוֹת, בְּכּוֹס
דְּבְרָכָה הַכֹּל חַיִּיבִין, בְּלִבְדֵּי דִינְדְּעוֹן לְמֵאן
מְבָרְכִין, וְדָא הִיא וְנִתְּרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. אָתָּא
רַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקִיָּה, אָמַר כַּמָּה שְׁפִיר מְלָה דָּא,
וּמְתִיקָא לְחַפָּא.

הַשְּׁתָּא אֵית לְדִיִּיקָא, אִי הִיא אַחֲרִית הַיָּמִים,
אִיָּהִי כּוֹס דְּבְרָכָה מִמֶּשׁ, מַהוּ הֵר בֵּית
יִי, הָוָה לִיָּה לְמַכְתָּב הַכִּי, וְהִיָּה אַחֲרִית הַיָּמִים
נִכּוֹן יִהְיֶה בְּרֹאשׁ הַהָרִים. מַהוּ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
נִכּוֹן יִהְיֶה הֵר בֵּית יִי. אָמַר לִיָּה, אַחֲרִית
הַיָּמִים אִיָּהוּ אֵילָנָא כְּלָא, מִרִישִׁיָּה וְעַד סִיפִיָּה,
דִּהוּא אֵילָנָא דְטוֹב וְרַע. וְאָתָּא קָרָא לְבָרָא
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְאִפִּיק הֵר בֵּית יִי, דָּא טוֹב
בְּלָא רַע. הֵר בֵּית יִי וְדָאֵי דְלִית תְּמָן חוּלְקָא
לְסִטְרָא אַחְרָא, דִּהָא אַתְּבָרִיר הֵר בֵּית יִי, מַגּוּ
אֵילָנָא דְאִיָּהוּ אַחֲרִית הַיָּמִים. וְדָא אִיָּהוּ כּוֹס
דְּבְרָכָה, דְאִיָּהוּ נִכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זַכָּאָה אֶרְחָא דָּא, דְּזַכִּינָא לְהֵאִי
מְלָה. אָמַר לִיָּה מִמֵּאן שֶׁמַּעֲתָ לָהּ. אָמַר
לִיָּה, יוֹמָא חָדָא הוּינָא אֲזִיל בְּאַרְחָא, וְשִׁמְעָנָא
וְחַמִּינָא לִיָּה לְרַב הַמְּנוּנָא סְבָא, (נ"א לְרַבִּי שִׁמְעוֹן)
דִּהָוָה דְרִישׁ לְהֵאִי קָרָא לְרַבִּי אַחָא, וּכְיִןן
דְּשִׁמְעָנָא חֲדִינָא בֵּיהּ, וְנִטְרִינָא לִיָּה צְרִיר
בְּכַנְפָּא דְלְבוּשָׁאֵי, דְלָא יִתְעַדִּי מִנָּאִי לְעַלְמִין.
אָמַר לִיָּה, וְדָאֵי מְלָה קְדִישָׁא דָּא, מִנְהִירו
דְּבוּצִינָא קְדִישָׁא אַתְּנְהִיר. זַכָּאָה דָּרָא, דְקִיִּימִי
עַלְמָא וְסַמְכוּי, שְׁרִיִין בְּגוּיָה. וְאִי אַנְתָּ צְרִירָת
לְהֵאִי מְלָה בְּקֶשֶׁרָא חָדָא דְלָא יִתְעַדִּי מִינָּה.
אַנָּא אֶצְרוּר לָהּ בְּתַלְתִּין, אוֹ בְּאַרְבָּעִין קְשָׁרִין
בְּכִיסָאֵי, דְלָא יִתְעַדִּי מִינָּאִי לְעַלְמִין. (כַּאן חֲסֵר).

עַל הֵהִיא מְלָה דְאַחֲמִי קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא
לְמַשָּׁה, בְּגִין דְאַף עַל גַּב דִּישְׂרָאֵל חֲבִין
קָמִיָּה בְּכָל דָּרָא וְדָרָא, לָא בְּעֵי מֵאן דִּיִּיקָא

שְׁכַתוֹב (הוֹשֵׁעַ א) תַּחֲלַת דְּבַר ה' בְּהוֹשֵׁעַ. הָרִי בָּאָרוּ אֶת הַדְּבַר. וְעַל כֵּן הָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם וְגו'. וּמִשׁוֹם כִּף בְּרַךְ אוֹתָם בְּכַמָּה בְּרִכּוֹת, לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה וּלְהַשִּׁיבָם לְאֲבִיהֶם שְׁבַשְׁמִיִּם, וְלֹא זֶז מִשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁמָּחַל עַל חֲטָאֵיהֶם וְהִתְנַקּוּ לְפָנָיו.

מַה כְּתוּב בְּאַלְיָהוּ? (מַלְכִים א-ט) וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רְתֵם אֶחָד וְגו'. אָמַר, רַבּוֹן הַעוֹלָם, אֵשֶׁה אַחַת שְׁלַחַת לְיִשְׂרָאֵל וּדְבוּרָה שְׁמָה, שְׁכַתוֹב (שׁוֹפְטִים ד) וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תִּמְרֵי דְבוּרָה. זֶהוּ רְתֵם. וְהַחֲזִירְתֶּם לְמוֹטֵב, שְׁכַתוֹב (שֵׁם ה) עַד שֶׁקָּמְתִי דְבוּרָה. וְאֲנִי נִכְנָסְתִי בִּינֵיהֶם, וְהִכְרַזְתִּי לְפָנֵיהֶם וְלֹא כָלְתִי.

עַד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, הִתְגַּלָּה עֲלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ, מַה לָּךְ פֶּה אֲלֵיָהוּ? בְּרֵאשׁוֹנָה הָיִיתָ מְקַטְרֵג וּמְקַנָּא עַל הַבְּרִית, וּמִשְׂרָאִיתִי בְּךָ שֶׁקָּנַאתְךָ עָלַי בְּאוֹתָהּ בְּרִית, נִטְלִיתִי אוֹתָהּ בְּרַצוֹנִי שֶׁל מֹשֶׁה וְנִתְתִּי לָךְ, עַד שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה אוֹמֵר, (בַּמְדַּבֵּר כוה) הֲנָנִי נִתַּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא שֶׁלָּךְ, אֵינִי רְאוּי לָךְ לְקַטְרֵג עֲלָיו, הָיָה לָךְ לְהַשְׁאִיר אֶת קִנְיָתְךָ לִי, כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה שֶׁהָיְתָה שְׁלִי, נִתְתִּי אוֹתוֹ לִידֵי אַחֵר וְלֹא קִטְרַגְתִּי עָלָיו.

מַה לָּךְ פֶּה. מַה זֶה פֶּה? בְּרִית הַקְּדוֹשׁ פֶּה ה' הִיא. כִּיּוֹן שֶׁלֹּא רְצִיתָ לְהִנָּיֵחַ לִי אֶת פִּיךָ, יִבְרָא בְּמִקּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַפֶּה. שְׁנִינוּ, בְּאוֹתָהּ שֶׁעַד הַעֲבָרָה מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ מִתְּנָה שְׁנֵתָן לוֹ מֹשֶׁה. שְׁשִׁנִּינוּ, מַה שְׁכַתוֹב (מַלְכִים א-ט) וַיֵּלֶךְ בְּכַח הַאֲכִילָה הִיא וְגו'. עַד הֵר הָאֱלֹהִים חוֹרְבָה. לְמַתְּבַע מִתְּמָן, וְכִי מִתְּמָן הָיָה בְּעֵי. אֵלֶּא לְמַתְּבַע כְּמִלְקָדְמִין, מֵהָהוּא דִּירִית בְּהַר הָאֱלֹהִים, בְּרִית דָּא. פְּנַחַס הוּא אֲלֵיָהוּ, וְדָאִי

עֲלֵיָהוּ דְלִטּוּרִין. מְנַלְן. מְהוֹשֵׁעַ, דְּכַתִּיב, (הוֹשֵׁעַ א) תַּחֲלַת דְּבַר יְי' בְּהוֹשֵׁעַ, הָא אוּקְמוּהָ מְלָה. וְעַל דָּא (הוֹשֵׁעַ ב) וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם וְגו'. וּבְגִין דָּא בְּרִיךְ לֹוֹן בְּכַמָּה בְּרַפָּאן, לְאַהֲדָרָא בְּתִיּוּבְתָא, וְלְאַתְבָּא לֹוֹן לְגַבֵּי אַבוּהוֹן דְּבַשְׁמִיא, וְלֹא אַעֲדֵי מִתְּמָן, עַד דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מָחַל עַל חוֹבֵיָהוּ, וְאַתְנַקֵּיאוּ קָמִיהָ.

אַלְיָהוּ מַה כְּתִיב בֵּיהּ, (מַלְכִים א יט) וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רְתֵם אֶחָד וְגו', אָמַר מְאָרִיָּה דְעֵלְמָא, אַתְתָּא חָדָא שְׁדַרְתָּ לֹוֹן לְיִשְׂרָאֵל, וּדְבוּרָה שְׁמָה, דְּכַתִּיב, (שׁוֹפְטִים ד) וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תִּמְרֵי דְבוּרָה. דָּא הוּא רְתֵם, וְאַהֲדַרְתָּ לֹוֹן לְמוֹטֵב, דְּכַתִּיב, (שׁוֹפְטִים ה) עַד שֶׁקָּמְתִי דְבוּרָה. וְאֲנִי עֲאֵלִית בִּינֵיָהוּ, וְאַכְרַזִּית קָמִיָהוּ וְלֹא יְכִילְנָא. עַד דְּהוּא יְתִיב, אַתְגַּלִּי עָלֵיהּ קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַר לֵיהּ מַה לָּךְ פֶּה אֲלֵיָהוּ, בְּקַדְמִיתָא קָא הָוִית מְקַטְרַגָּא וּמְקַנָּי עַל בְּרִית, וּמְדַחְמִינָא בְּךָ דְקִנְיַת עָלֵי בְּהָהוּא בְּרִית, נִטְלִית לֵיהּ בְּרַעוּ דְמֹשֶׁה, וְיִהִיבְנָא לָךְ, עַד דְּמֹשֶׁה הָוִה אָמַר (בַּמְדַּבֵּר כוה) הֲנָנִי נִתַּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. הַשְׁתָּא דָּאִיהוּ דִּילָךְ, לֹא אַתְחַזִּי לָךְ לְקַטְרַגָּא עָלָיו, הָוִה לָךְ לְמַשְׁבַּק קִנְיָיִךְ לִי, כְּמָה בְּקַדְמִיתָא דְהוּא דִּילִי, שְׁבַקְנָא לֵיהּ לִידָא אַחְרָא, וְלֹא קִטְרַיְגָנָא עָלָיו.

מַה לָּךְ פֶּה, מָאִי פֶה. בְּרִית קָיִימָא, פֶּה יְי' אִיהוּ. כִּיּוֹן דְּלֹא בְּעֵאת לְשַׁבְּקָא לִי פּוּמְךָ, אַתְבְּרִי בְּאַתֵּר דְּהָהוּא פּוּמָא. תְּנִן, בְּהֵהִיא שְׁעֵתָא, אַתְעַפֵּר מִנֵּיהּ הָהוּא נְבִזְפִּזָּא דְיִהִב לֵיהּ מֹשֶׁה. דְתִנִּן, מָאִי דְכַתִּיב, (מַלְכִים א יט) וַיֵּלֶךְ בְּכַח הַאֲכִילָה הִיא וְגו'. עַד הֵר הָאֱלֹהִים חוֹרְבָה. לְמַתְּבַע מִתְּמָן, וְכִי מִתְּמָן הָוִה בְּעֵי. אֵלֶּא לְמַתְּבַע כְּמִלְקָדְמִין, מֵהָהוּא דִּירִית בְּהַר הָאֱלֹהִים, בְּרִית דָּא. פְּנַחַס הוּא אֲלֵיָהוּ, וְדָאִי

בְּדַרְגָּא חָדָא. אָמַר לִיה מִשָּׁה, לִית אַנְתָּ יְכִיל
לְקַבְּלָא מִנְּאִי, אָלָא זִיל לִינּוּקְיֵיהּ דִּישְׂרָאֵל,
וּמֵאִינוּן תְּרוּחַ, וְאִינוּן יְהִי לָךְ, וְכַךְ הוּא
עָבִיד. (חסר).

הַאֲלֵהִים אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת. פְּנַחֵס
הוּא אֲלֵהוּ, וְדַאי בְּדַרְגָּה אַחַת.
אָמַר לוֹ מִשָּׁה, אֵין אַתָּה יְכוּל
לְקַבֵּל מִמֶּנִּי, אֲלֵא לָךְ לְתִינּוּקוֹת
שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמִהֶם תְּרוּיַח וְהֵם יִתְּנוּ
לָךְ. וְכַךְ הוּא עָשָׂה.

בְּמָה טִיבו עָבִיד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּכָל דָּרָא
וְדָרָא לִישְׂרָאֵל. תָּא חֲזִי, מָה כְּתִיב, (מִיכָה
ו) וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֹהֲרֹן וּמַרְיָם. וְהָא
כְּמָה נְבִיאֵי הוּוּ לְבַתֵּר מִשָּׁה, (ד' ק"צ ע"ב) וְאֶשְׁלַח
לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֹהֲרֹן וְאַלְעָזָר וּפְנַחֵס יְהוֹשֻׁעַ
וְאַלֵּיהּ וְאַלִישֻׁעַ, וְכַמָּה שְׂאָר צְדִיקֵי וַחֲסִידֵי
מִיבְעֵי לִיה. אֵלִין תְּלַתָּא אֲמַאי. אָלָא אָמַר
קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, עַמִּי בְּנִי, אֲמַאי לָא תְדַכְרוּן
לְכָל טַבִּין דְּעַבְדִּית לְכוּ, דְּשַׁדְרִית לְכוּ לְמִשָּׁה
אֹהֲרֹן וּמַרְיָם.

בְּמָה טוֹב עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכָל דּוֹר וְדוֹר לִישְׂרָאֵל. בָּא וּרְאָה
מָה כְּתוּב, (מִיכָה ו) וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ
אֶת מֹשֶׁה אֹהֲרֹן וּמַרְיָם. וְהִרִי כַּמָּה
נְבִיאִים הָיוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה! וְאֶשְׁלַח
לְפָנֶיךָ אֶת מֹשֶׁה אֹהֲרֹן וְאַלְעָזָר
וּפְנַחֵס יְהוֹשֻׁעַ וְאַלִישֻׁעַ וְאַלֵּיהּ
וְכַמָּה שְׂאָר צְדִיקִים וַחֲסִידִים הָיָה
צְרִיף לומר, אַז לְמָה שְׁלַשְׁתָּ אֵלָה?
אָלָא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַמִּי,
בְּנִי, לְמָה לָא תִזְכְּרוּ אֶת כָּל
הַטּוֹבוֹת שְׁעָשִׂיתִי לָכֶם, שְׁשַׁלַּחְתִּי
לָכֶם אֶת מֹשֶׁה אֹהֲרֹן וּמַרְיָם?

לְמַלְכָּךְ בְּשַׁר וְדָם, דָּאִית לִיה מְדִינְתָּא, וְשַׁדְר
לְגַבְּהָ, גּוֹבְרִין, אֲפֹרְכִין רַבְרַבִּין, דִּיהוּן
מְנַהֲלֵי עַמָּא, וּמְעִינִין בְּהוּ, וּבְדִינֵיהּ. מָאן
אֲצַטְרִיף לְמַהוּי זְקוּק בְּמִזּוּנֵיהּ, בְּמַלִּין
דִּיצַטְרָכוּן. לָאו עַמָּא דְּמְדִינְתָּא, בְּעַל פְּרַחֲיֵיהּ
יִצַטְרָכוּ לְעִינָא בְּהוּ, וּלְמִיחָב לְהוּ יִקְרָא.

לְמַלְכָּךְ בְּשַׁר וְדָם שֵׁישׁ לוֹ מְדִינָה,
וְשַׁלַּח אֵלֶיהָ אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים,
שָׂרִים וְשְׁלִיטִים, שְׁיַנְהִלוּ אֶת הָעָם
וְיַעֲנֶנּוּ בְּהֵם וּבְדִינֵיהֶם. מִי צְרִיף
לְהִיֹּת זְקוּק בְּמִזּוּנֵם וּבְדַכְרִים
שְׁיִצַטְרָכוּ, הֲלֵא לָא עִם
הַמְדִינָה?! הֲרִי בְּעַל פְּרַחֵם
יִצַטְרָכוּ לְהַשְׁגִּיחַ עַל דְּרַכֵּיהֶם
וּלְתַת לְהֵם כְּבוֹד.

שַׁדְרִית לְמִשָּׁה, אִיהוּ אִיִּתִי קַמִּיִּכוּ
מִן לְמִיכָל, וְנַהִיל לְכוּ וּלְבַנְיִיכוּ
וּלְבַעֲרִיִּכוּ, וְאַשְׁתַּדַּל בְּדִינֵיִכוּ, (ס"א בְּמִזּוּנֵיִכוּ)
וּבְכָל מָה דְּאֲצַטְרִיף לְכוּ. שַׁדְרִית לְאֹהֲרֹן,
אִיִּתִי (ס"א לְכוּ עֲנִי) הֵיכְלִין דְּעַנְנֵי יִקְר
לְחַפָּאָה עַלִּיִּכוּ, פְּמַלְכִין. אֲסַחֵי לְכוּ בְּטַלִּי
יִקְר, דְּלָא אַתְרַקְבוּ לְבוּשֵׁיכוֹן וּמְנַעֲלִיכוֹן,
וְהוּוּ מִתְחַדְּשֵׁי בְּכָל יוֹמָא. שַׁדְרִית לְמַרְיָם,
אִיִּתִיָּאָת בִּירָא לְאַשְׁקָאָה לְכוּ, וְשַׁתִּיתוּן
אַתּוּן וּבְעִירְכוֹן. אִינוּן יְהִיבוּ לְכוּן, וּמְדַלְהוּן
אַכְלָתוּן וְשַׁתִּיתוּן, וְיִתִּיבְתוּן בְּחוּפָּאָה דִּיקְר
דְּלְהוּן. וּמְדַלְכוֹן לָא יְהִבְתוּן לוֹן. וְלֵא עוֹד,
אָלָא דְּאַשְׁתַּדְּלוּ עַלִּיכוֹן, וְנַטְלוּ עַל צְוֹאֲרֵיהוּן

שַׁדְּחִתּוּ אֶת מֹשֶׁה, הוּא הִבִּיא
לְפָנֵיכֶם מִן לְאַכַּל, וְנַהֵל אֶתְכֶם
וְאֶת בְּנֵיכֶם וְאֶת בְּהֵמְתְּכֶם,
וְהַשְׁתַּדַּל בְּדִינֵיכֶם (בְּמִזּוּנֹתֵיכֶם) וּבְכָל
מָה שְׁהַצַּטְרַכְתֶּם. שַׁלַּחְתִּי אֶת
אֹהֲרֹן, הִבִּיא (לָכֶם עֲנִי) הֵיכְלוֹת שֶׁל
עַנְנֵי כְבוֹד לְכַסּוֹת עֲלֵיכֶם כְּמוֹ
מַלְכִים. רַחֵץ אֶתְכֶם בְּטַלִּי כְבוֹד
שֶׁלֹּא יִרְקְבוּ לְבוּשֵׁיכֶם וּמְנַעֲלֵיכֶם,
שְׁהִיוּ מִתְחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם.
שַׁלַּחְתִּי לְמַרְיָם, הִבִּיאָה בָּאָר
לְהַשְׁקוֹת אֶתְכֶם, וְשַׁתִּיתֶם אֶתְּם
וּבְהֵמְתְּכֶם. הֵם נִתְּנוּ לָכֶם,
וּמְשַׁלְּהֶם אֶכְלָתֶם וְשַׁתִּיתֶם
וְיִשְׁבַתְּתֶם בְּחַפַּת הַכְּבוֹד שֶׁלְּהֶם,
וּמְשַׁלְּכֶם לָא נִתְּתֶם לְהֵם. וְלֵא

עוד, אלא שהשתדלו עליכם ולקחו על צוארם את משאכם, והייתם מחרפים ומגדפים אותם. אמר רבי יוסי, לא היה אב רחמן על בניו כמו הקדוש ברוך הוא, ופסוק הוא שפתוב, (מלכים א-ח) לא נפל דבר אחד מפל דברו הטוב וגו'. בא וראה רחמנותו: אלו אמר לא נפל דבר אחד מפל דברו הטוב ולא יותר - נוח לעולם שלא נברא. אבל משאמר מפל דברו הטוב, והוציא הרע לאחור, שהרי דבר של רע לא רצה לעשות.

ואף על גב שהפחיד והרים רצועה, באה האם והחזיקה בזרוע ימינו, ועמדה הרצועה במקומה ולא ירדה למטה, ולא נעשה (הדין), משום שבעצה אחת היו שניהם - אותו שהפחיד, ואותו שאחז בימינו.

ואם תאמר, מנין לנו? זה מדבר שהוא בגלוי, שפתוב לך רד פי שחת עמך. התחיל להרים רצועה, ומשה, שלא היה יודע דרכה של אם, שתק. כיון שראה הקדוש ברוך הוא כף, רמז לו, והכה בו ואמר ועתה הניחה לי. מיד הרגיש משה ואחז בזרועו של הקדוש ברוך הוא, שפתוב זכר לאברהם. זו זרוע ימין, ומשום כף לא ירדה הרצועה.

ואם תאמר, האם שהיא רגילה לאחז ברצועת המלך, היכן הייתה שהשאירה את הדבר למשה? שאלתי ואמרתי, והרי לא ידעתי את ברור הדבר, עד שנהיה לפני המנונה הקדושה. כשבאו לפני רבי שמעון, ראה בפניהם סימן. אמר, הפנסו בנים קדושים, הפנסו אהובי המלך, הפנסו אהובים שלי, הפנסו אהובים אלה לאלה.

שאמר רבי אבא, כל החברים של

מטולכוון, והיותו מחרפין ומגדפין לון. אמר רבי יוסי, לאו הוה אבא רחמן על בניו כקודשא בריך הוא, וקרא הוא דכתיב, (מלכים א ח) לא נפל דבר אחד מפל דברו הטוב וגו'. תא חזי רחמנו דיליה, אלו אמר לא נפל דבר אחד מפל דברו ולא יתיר, נח לעלמא דלא אתברי. אבל מדאמר מפל דברו הטוב, ואפיק ביש לאחורא, דהא מלה דביש לא בעי למעבד.

ואף על גב דאגזים, וארים רצועה, אתאת אמא ואתקפת בדרועיה ימינא, וקם רצועה בקיומיה, ולא נחית לתתא, ולא אתעביד, בגין דבעיטא חדא הוו תרווייהו, איהו דאגזים, ואיהו דאחידת בימיניה.

ואי תימא מנלן. ממלה דאיהי באתגללא, דכתיב לך רד פי שחת עמך, שרי לארמא רצועה, ומשה דלא הוה ידע ארמא דאמא, שתיק. כיון דחמא קדשא בריך הוא כף, אנקיד ליה, ובטש ביה ואמר ועתה הניחה לי, מיד ארגיש משה, ואחיד בדרועיה דקודשא בריך הוא, דכתיב זכור לאברהם, דא דרועיה ימינא, ובגין כף לא נחית רצועה.

ואי תימא, אמא דאיהי רגילה לאחדא ברצועה דמלפא, אן הות, דשבת מלה למשה. שאילנא ואמינא והא לא ידענא בריא דמלה, עד דנהוי קמיה דבוצינא קדישא. פד אתו לקמיה דרבי שמעון, חמא באנפיהו סימן. אמר עולו בני קדישין, עולו רחימין דמלפא, עולו רחימין אלין באלין.

דאמר רבי אבא, פל אלין חבריאי, דלא רחימין אלין לאלין, אסתלקו מעלמא

הללו שאין אהבים זה את זה, מסתלקים מהעולם טרם שהגיע זמנם. כל החברים של

רבי שמעון, אהבת נפש ורוח היתה ביניהם, ומשום כך בדרור של רבי שמעון היו בגלוי. שהיה רבי שמעון אומר, כל החברים שאין אותהים אלה לאלה, גורמים שלא ללכת בדרך ישרה, ועוד - שעושים בה פגם, שהרי בתורה אהבה ואהבה ואמת יש בה. אברהם אהב את יצחק, ויצחק את אברהם, היו מתחבקים זה בזה. ביעקב שניהם אחוזים באהבה ובאהבה, נותנים ורוחם זה בזה. גם החברים באותה דגמא הם צריכים, ולא לעשות פגם.

ביון שראה סימן בפניהם ואמר להם כך, אמרו לו, ודאי רוח נבואה שורה על המנורה הקדושה, וכך אנו צריכים לדעת. בכה רבי שמעון ואמר, דבר אחד מאותם דברים שלחשו לי מתוך ראש הישיבה של גן עדן, שלא אמרו בגלוי דבר זה, סתר הוא. ואמר להם, בני אהובי, בני אהובי נפשי, מה אעשה. אמרו לי בלחש, ואני אמר בגלוי, ולזמן שנראה פנים בפנים (שכינה), כל הפנים יסתמכו בזה.

בני החטא שעשו (ערכ רב) העם שבחוץ, והשתתפו בו העם הקדוש - כאם הם חטאו, שפתיב קום עשה לנו אלהים, אלהים ודאי. כבוד ישראל הנה, הוא ששורה עליהם כאם על בנים, וזהו סוד הפתיב (תהלים ק) וימירו את כבודם בתבנית שור. זה כבודם של ישראל, האמא שלהם. וזהו שפתיב (שמואל א ד) גלה כבוד. שגרמו לשכינה לגלות בגלות עמהם. ועל זה וימירו את כבודם. במה? בתבנית שור.

כאן הוא סוד הדבר. בא וראה, למטה בתוך שמרי תימן השמרים הרעים, יצא מפגיע אחד, מקטרג,

עד לא מטא זמנייהו, כל חברייהו ביומוי דרבי שמעון, רחימו דנפשא ורוחא הוה בינייהו, ובגין כך בדרא דרבי שמעון באתגלייא הוה, דהוה אמר רבי שמעון, כל חברייהו דלא רחמין אלין לאלין, גרמין דלא ליהו בארץ מישר. ועוד דעבדין פגמינו בה, דהא אורייתא רחימו ואהוה וקשוט אית בה. אברהם רחים ליצחק, יצחק לאברהם, מתחבקן דא בדא, יעקב תרווייהו אחידן ביה, ברחימו, ובאהבה, יהבין רוחייהו דא בדא. חברייהו כההוא דוגמא אצטריכו, ולא למעבד פגמינו.

ביון דחמא סימן באנפיהו, ואמר לון הכי. אמרו ליה ודאי רוח נבואה שרא על בוצינא קדישא, והכי אצטריף לן למנדע. בכה רבי שמעון ואמר, חד מלה מאינון מלין דלחישו לי מגו ריש מתיבתא דגנתא דעדן, דלא אמרו באתגלייא מלה דא סתרא איהי, ואימא לכו בני רחימאי, בני רחימין דנפשי, מה אעביד, אמרו לי בלחישא, ואנא אימא באתגלייא. ולזמנא דנחמי אנפין באנפין, (ד) קצ"א ע"א) כל אנפין יסתכמון בדא.

בני חובא דעבדו (ערכ רב) עמא דלבר. ואשתתפו ביה עמא קדישא, באמא חאבו, דכתיב קום עשה לנו אלהים, אלהים ודאי. כבוד ישראל דא, איהו דשריא עלייהו כאמא על בנין, ודא הוא רזא דכתיב, (תהלים ק) וימירו את כבודם בתבנית שור. דא כבודם דישראל, אמא דלהון. ודא הוא דכתיב, (שמואל א ד) גלה כבוד. דגרמו לשכינתא דאתגלי בגלותא עמהון. ועל דא וימירו את כבודם, במה. בתבנית שור.

הכא איהו רזא דמלה, תא חזי, לתתא גו שמרים דחמרא, דורדיין בישין, נפק

מזיק קדמון, והוא בסוד דמות אדם. כשקרב לתוך הקדש, פיון שמעבר משם ורוצה לרדת למטה, רוצה להתלבש בלבוש להזיק את העולם. ויורד הוא ומרכבותיו. והלבוש הראשון שהוא לוקח - תבנית שור, דמות שור, וראשון לנזיקין מאותם ארבעה. הוא שור. והם ארבעה אבות להזיק לעולם, וכל שלשת אבות הנזיקין פרט לשור, כלם שלו, ועל זה כתוב וימירו את פבודם בתבנית שור.

מה זה אכל עשב? הרי דרשנו בו, אבל עקר הדבר מתמצית של לחם ושבעה מיני דגן אין לו בהם חלק. ומשום כך האם לא היתה שם, ולא נאה לה להיות שם. ומשום שהאב היה יודע את רחמנות האם ודרפה, אמר למשה, בני אהובי, העצה בזה תמיד בשניהם. וזהו שלחשו לי בלחש, שלא ראוי לגלות, שהבן לא ידע, ויראה שהרי רצועה מוכנה, ותמיד יפחד. אבל שניהם בצעה זו ובעצה אחת.

בא וראה, כתוב וירא העם פי בשש משה. מי זה העם? הם הערב רב. מי הערב רב? וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים היו, שקראו להם ערב רב? והלא מצריים היו, וממצרים נסעו. ואלו היו ערבוביה של עמים רבים, כך היה לו לכתב: ערב רב עלו אתם לפי הערבוביה שלהם.

אָלָא ערב רב עלה אתם - עם אחד היה ולשון אחת, אבל כל מכשפי מצרים וכל חרטמיהם היו אלה, שכתוב בהם (שמות ז) ויעשו גם הם חרטמי מצרים. שרצו לעמד כנגד נפלאות

חד ערעורא, מקטרגא, מזיקא קדמאה, ואיהו ברזא דיוקנא דאדם. פד קריב לגו קדשא. פיון דאתעבר מתמן, ובעי לנחתא לתתא. בעי לאתלבשא בלבושא, לנזקא עלמא. ונחית הוא ורתיכוי. ולבושא קדמאה דקא נקיט, תבנית שור, דיוקנא שור, וקדמאה לנזיקין מאינון ארבע, שור איהו. ואינון ארבע אבות לנזקא עלמא. וכלהו תלתא דאבות נזיקין בר שור, פלהו דיליה, ועל דא כתיב, וימירו את פבודם בתבנית שור.

מהו אוכל עשב. הא דרשינן ביה. אבל עקרא דמלה, מתמצית דלחם ושבעה זיני דגן, לית ליה בהו חולקא. ובגיגי כף, אימא לא הות תמן, ולא יאות לה למהוי תמן. ובגין דאבא הוה ידע רחמנו דאמא וארחא די'לה, אמר למשה, בני רחימאי, עיטא בתרווייהו בדא תדיר. ודא הוא דלחישו לי בלחישו, דלא חזי לגלאה, דברא לא ינדע, ויחמי דהא רצועה אתתקנת, וידחל תדיר. אבל תרווייהו בעיטא דא, ובעיטא חדא.

הא חזי כתיב (שמות לב) וירא העם פי בשש משה. מאן העם. אינון ערב רב. מאן ערב רב. וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים הוו, דקראן לון ערב רב, והלא מצריים הוו, וממצרים נטלו, ואלו הוו ערבוביא דעמין סגיאין, הכי הוה ליה למכתב, ערב רב עלו אתם לפי ערבוביא דלהון.

אָלָא (שמות יב) ערב רב עלה אתם. עמא חד הוה, ולישן חד, אבל כל חרשי מצרים, וכל חרטומי דלהון הוו, דכתיב בהו, (שמות ז) ויעשו גם הם חרטומי מצרים. דבעו למיקם לקבל פליאן דקודשא בריהו, פיון דחמו נסין ופליאן דעבד משה במצרים,

הקדוש ברוך הוא. פִּינּוּן שָׂרְאוֹ הַנְּסִים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁעָשָׂה מִשָּׁה בַּמִּצְרַיִם, חֲזָרוּ לְמִשָּׁה. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, אֵל תִּקְבַּל אוֹתָם. אָמַר מִשָּׁה, רְבוּן הָעוֹלָם, פִּינּוּן שָׂרְאוֹ גְבוּרְתְּךָ הֵם רוֹצִים לְהַתְגַּיֵּר. יִירָאוּ גְבוּרְתְּךָ בְּכָל יוֹם, וַיִּדְעוּ שֶׁאֵין אֱלֹהִים מִבְּלַעֲדֶיךָ. וְקָבַל אוֹתָם מִשָּׁה.

לָמָּה קָרָא לָהֶם עֲרֹב רֹב? אֵלָּא כֹּל מְכַשְׁפֵי מִצְרַיִם הָיוּ, וּבְרֵאשֵׁם יוֹנוֹס וַיִּמְבְּרוּס, וּבִשְׁעוֹת הַיּוֹם הָיוּ עוֹשִׂים כְּשִׁפְיָהֶם תָּמִיד. וְכֹל הַמְכַשְׁפִּים הִלְלוּ הַעֲלִיּוֹנִים הָיוּ מִסְתַּפְּלִים מִכַּאֲשֶׁר נוֹטָה הַשֶּׁמֶשׁ, מִרְאשִׁית שֶׁשׁ שְׁעוֹת וְחֻצֵי עַד רֵאשִׁית תְּשַׁע וְחֻצֵי, שֶׁהֵינּוּ עֲרֹב הַגְּדוֹל. כֹּל אוֹתָם מְכַשְׁפִּים קִטְנִים, מִתְחַלְתֵּת תְּשַׁע וְחֻצֵי עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה.

אוֹתָם עֲלִיּוֹנִים שֶׁבָּהֶם הָיוּ מִסְתַּפְּלִים מְכַשְׁנוּטָה הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהָיָה אֲזַי מִתְחַלְלִים תְּשַׁע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְחֲמֵשׁ דְּרָגוֹת לְשׁוֹטֵט עַל הָרִי הַחֹשֶׁף, וְרוּחָם הָיְתָה מְשׁוֹטֵטֶת עַל כֹּל אוֹתָם מְכַשְׁפִּים (דְּרָגוֹת) בְּכַשְׁפֵיהֶם. וְאֵלָּה הָיוּ עוֹשִׂים כֹּל מֵה שֶׁהֵם רוֹצִים, עַד שֶׁכֹּל הַמִּצְרַיִם בְּאֵלָּה הָיָה מְבֹטְחָם. וְקָרָאוּ לָהֶם עֲרֹב רֹב, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֲרֹב קִטָּן, מִתְשַׁע שְׁעוֹת וְחֻצֵי וּמִטָּה, זֶה עֲרֹב קִטָּן. וּשְׁנֵי עֲרֹבִים הֵם, וְעַל כֵּן וְגַם עֲרֹב רֹב עָלָה אִתָּם.

וְחֻכְמָתָם הָיְתָה רַבָּה, וְהֵם הִסְתַּפְּלוּ בִשְׁעוֹת הַיּוֹם, וְהִסְתַּפְּלוּ בְּדַרְגַּת מִשָּׁה, וַיִּרְאוּ שֶׁהָיָה בְּכֹל הַצְּדָדִים בְּשֵׁשׁ מִשָּׁה: בְּשֵׁשׁ שְׁעוֹת רֵאשִׁוֹנוֹת שֶׁל הַיּוֹם, שֶׁהֵם לֹא יְכוּלִים לְשַׁלֵּט בָּהֶם, (בְּגַלֵּל ש"ש) בְּשֵׁשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת שְׁאוּחֻזִּים בּוֹ (שְׁאוּחֻז בָּהֶם). וּבְכֹל הַצְּדָדִים הָיָה בְּשֵׁשׁ, וּבְעֶטְרוֹת הַשֶּׁשׁ הִלְלוּ הָיָה עֲתִיד לְרַדֵּת מִן הַהָר, שֶׁכְּתוּב כִּי בְשֵׁשׁ מִשָּׁה לְרַדֵּת מִן הַהָר.

אֶהְדְּרוּ לְגַבֵּי מִשָּׁה. אָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִשָּׁה, לָא תִקְבַּל לוֹן. אָמַר מִשָּׁה, מֵאֲרִיָּה דְעֵלְמָא, פִּינּוּן דְחָמוֹ גְבוּרְתָא דִילָךְ, בְּעָאן לְאִתְגַּיֵּירָא. יַחְמוּן גְבוּרְתְּךָ בְּכָל יוֹמָא, וַיִּנְדְעוּן דְלִית אֱלֹהָא בַר מַנְךָ. וְקָבַל לוֹן מִשָּׁה.

אֲמַאי קָרָא לוֹן עֲרֹב רֹב. אֵלָּא כֹּל חֲרָשִׁין דְּמִצְרַיִם הָווּ, וּבְרִישִׁיהוּן יוֹנוֹס וַיִּמְבְּרוּס, וּבִשְׁעֵתֵי דִיוֹמָא הָווּ עֲבָדֵי תְדִיר חֲרָשִׁיָּהוּ. וְכֹל אֵלִין חֲרָשִׁין עֲלֵאִין, הָווּ מִסְתַּפְּלֵי מִפִּי נְטִי שְׁמִשָּׁא, מִשִּׁירוּתָא דְשִׁית שְׁעוֹת וּמְחֻצָּה, עַד שִׁירוּתָא דְתִשְׁעָה וּמְחֻצָּה. דְּהֵינּוּ עֲרֹב רַבְרָבָא. כֹּל אֵינּוּן חֲרָשִׁין זְעִירִין, מִשִּׁירוּתָא דְתִשְׁעָה וּמְחֻצָּה, עַד פְּלָגוֹת לֵילֵיאָא.

אֵינּוּן עֲלֵאִין דְּבָהוּ, הָווּ מִסְתַּפְּלֵי מִפִּי נְטִי שְׁמִשָּׁא. דְּהָא כְּדִין שָׂרְאן תְּשַׁע מְאָה וְתִשְׁעִין וְחֲמֵשׁ דְּרָגִין, לְמִשְׁטָטָא עַל טוּרֵי חֹשֶׁף. וְרוּחָא דְלֵהוּן, הָוָה מְשֻׁטָּטָא עַל כֹּל אֵינּוּן חֲרָשִׁין (נ"א דְרָגִין) בְּחֲרָשִׁיָּהוּ. וְאֵלִין הָווּ עֲבָדֵי, כֹּל מֵה דְאֵינּוּן בְּעָאן. עַד דְּכֹל מִצְרָאֵי רַחֲצִנוּ דְלֵהוּן בְּאֵלִין הָוָה. וְקָרָאן לוֹן עֲרֹב רֹב.

בְּגִין דְאִית עֲרֹב זְעִירָא, מִתְשַׁע שְׁעוֹת (ד' קצ"א א' ע"ב) וּמְחֻצָּה וּלְתַתָּא, דָּא עֲרֹב זְעִירָא. וְתַרֵּי עֲרֹבֵי אֵינּוּן, וְעַל דָּא וְגַם עֲרֹב רֹב עָלָה אִתָּם.

וְחֻכְמָתָא דְלֵהוּן, הָוָה סְגִי. וְאֵינּוּן אִסְתַּפְּלוּ בִשְׁעֵתֵי דִיוֹמָא, וְאִסְתַּפְּלוּ בְּדַרְגָּא

דְּמִשָּׁה, וְחָמוֹ דְּהָא בְּכֹל סְטָרִין בְּשֵׁשׁ מִשָּׁה: בְּשֵׁשׁ שְׁעֵתֵי קְדָמָאִין דִּיוֹמָא, דְאֵינּוּן לֹא יְכַלִּין לְשַׁלְטָאָה בְּהוּ, (נ"א כְּגִין שִׁית) בְּשִׁית דְּרָגִין עֲלֵאִין דְאִחִידָן בִּיה (נ"א דְאִחִיד בְּהוּ). וּבְכֹל סְטָרִין בְּשִׁית הָוָה, וּבְעֶטְרִין דְאֵלִין שִׁית, הָוָה זְמִין לְרַדֵּת מִן הַהָר, דְכְּתִיב כִּי בְשֵׁשׁ מִשָּׁה לְרַדֵּת מִן הַהָר.

בְּשֵׁשׁ, וּבְעֶטְרוֹת הַשֶּׁשׁ הִלְלוּ הָיָה עֲתִיד לְרַדֵּת מִן הַהָר, שֶׁכְּתוּב כִּי בְשֵׁשׁ מִשָּׁה לְרַדֵּת מִן הַהָר.

מִיָּד וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרֶן, (דמכז תנינן דפסהיא שעמא דנחית משה וקביל אורייתא בלחודוי כללא דכל ישראל ואיהו קביל אורייתא בעלמא. ואפילו מגילת אסתר דכתיב (אסתר ט') וקבל הנהודים. וקבלו הנהודים מבעי ליה. מאי וקבל אלא דא משה דאיהו הנהודים כללא דנהודאי. ונקמל העם על אהרן) **אֲמָאֵי עַל אֶהָרֶן. בְּגִין לְאֵתְפֹּלֵלָא בְּסִטְרָא דִּימִינָא, דְּהָא אֵינֻן שְׂמָאֵלָא בְּעוּ מַגִּיחַ, וּבְגִין דְּלִהּוּי כְּלִיל בִּימִינָא, אֲתַכְּנָשׁוּ עַל אֶהָרֶן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים.** (אלהים ודאי בעו סטר שמאלא. אשר ילכו אשר ילך מבעי ליה. מאי אשר ילכו. אלא אלהים שית דרנא אינון (ר"א ששת ימי המעשה) בלחו בכטר שמאלא דאלהים שית אינון. דאי תיקא דהא שבע אינון. ההוא אלהים עלאה לא עאל בכללא).

הָא חֲזִי, כֹּל זְמַנָּא דְּהוּה מוֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, שְׂמָא דְּאֱלֹהִים לָא דְכִיר, אֲלֵא שְׂמָא דִּינִי, וְעַל דָּא קִשְׂיָא לִיחַ לְפָרְעָה בְּגִין דְּלֵא יְהֵא תוֹקְפָא לְהֵוּא סִטְרָא אַחְרָא, וְלֵא יִתְתַּקֵּף בְּעַלְמָא. הַשְׂתָּא בְּעוּ הֵהִיא מְלָה, וְהֵינֵנוּ קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. לָנוּ דִּיִּקְא, דְּאֲנֵן צְרִיכִין לְהֵאֵי מְלָה, לְתַקְפָּא סִטְרָא דִּילָן, דְּהוּה אֲתַדְחִיָּא עַד הַשְׂתָּא.

אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ. מָאֵי אָמְרוּ. אֲלֵא הָכִי אָמְרוּ, חֲמִינָן דְּאֲתוֹן יִשְׂרָאֵל, כֹּל טוֹב וְכָל יָקָר דְּעַלְמָא לָכוּ, וְאֲנֵן דִּחְיִין לְבַר. דְּלָכוּ, (שמות יג) וַיְיָ הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. אוֹף הָכִי אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ, כְּמָה דְּאֲזִיל קַמֵּיכוּ יי'. דְּהָא רְשׁוּ אֵית לְסִטְרָא דִּילָן לְמַהֵךְ אוֹף הָכִי לְקַמְנָא, אֵי נְזַמִּין לִיחַ עוֹבְדָא.

הָא חֲזִי, כֹּל עֲנֵנֵי יָקָר דְּאֲזִלוּ בְּמִדְבָּרָא, לָא הוּוּ חֲפִיִּין אֲלֵא לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל לְחוֹדֵייהוּ. וְהֵהוּא עֲנָנָא דִּיקָר, דְּכַתִּיב וַיְיָ הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, אֲזֵלָא לְקַמֵּייהוּ. וְאֵלִין עֲרֵב רַב, וְכָל אֵינֻן בְּעִירֵי עֲאֲנִין וְתוֹרִין, הוּוּ אֲזִלוּ לְבַר הַלְלוּ, וְכָל אוֹתָן בְּהַמּוֹת, צֹאן וּשְׁוֹרִים, הֵיזוּ הוֹלְכִים מַחוּץ לְמַחֲנֵה בְּאַחֲרוֹנָה. וּבֵא רָאָה, כֹּל אוֹתָם

מִיָּד וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרֶן, (שפך למדנו, שבאותה עשה שירד משה וקבל התורה לבדו כללות כל ישראל, והוא קבל התורה בעולם. ואפלו מגלת אסתר שכתוב (אסתר ט) וקבל הנהודים, וקבלו הנהודים היה צריך להיותו מהו וקבל? אלא זה משה שהוא הנהודים, כללות כל הנהודים. ויקהל העם על אהרן) **לְמָה עַל אֶהָרֶן? כְּדִי לְהַכְלִיל בְּצַד הַיְמִין, שְׁהָרֵי הֵם הַשְּׂמָאל רְצוּ מִמֶּנּוּ, וּכְדִי שִׁיחֵיהָ כְּלוּל בַּיְמִין, הַתְּכַנְסוּ עַל אֶהָרֶן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים.** (אלהים ודאי רצו צד השמאל. אשר ילכו אשר ילך היה צריך להיותו מהו אשר ילכו? אלא אלהים, שש מדרגות הן, (ששת ימי המעשה), כלם בצד השמאל של אלהים, שש הן. שאם תאמר שהרי הן שבע, אותו האלהים העליון לא נכנס בכלל).

בֵּא וְרָאָה, כֹּל זְמַן שְׁהִיָּה מוֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם, לֵא הַזְכִּיר הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהִים, אֲלֵא שֵׁם שֶׁל ה', וְעַל זֶה קִשְׂיָא לּוֹ לְפָרְעָה, כְּדִי שְׂלֵא יְהִיָּה תַקְפָּא לְאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר וְלֵא יִתְחַזַּק בְּעוֹלָם. עַכְשָׁו רְצוּ אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְהוּוּ קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים. לָנוּ דִּיקְא, שְׂאֲנוּ צְרִיכִים אֶת הַדְּבָר הַזֶּה לְחַזַּק אֶת הַצַּד שֶׁלָנוּ, שְׁהִיָּה דְחוּי עַד עַכְשָׁו. אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ. מָה אָמְרוּ? אֲלֵא כִּף אָמְרוּ, אָנוּ רוֹאִים שְׂאֲתָם יִשְׂרָאֵל, כֹּל טוֹב וְכָל הַכְּבוֹד שֶׁל הָעוֹלָם לָכֶם, וְאֲנוּ דְחוּיִים בְּחוּץ. שְׁלָכֶם - (שמות יג) וַה' הֵלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. אִף כִּף אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לְפָנֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁה' הוֹלֵךְ לְפָנֵיכֶם. שְׁהָרֵי יֵשׁ לָנוּ רְשׁוֹת לְצַד שֶׁלָנוּ לְלַכְתּ אִף כִּף לְפָנֵינוּ, אִם נְזַמֵּן לוֹ מַעֲשֵׂה.

בֵּא וְרָאָה, כֹּל עֲנֵנֵי הַכְּבוֹד שֶׁהִלְכוּ בְּמִדְבָּר, לֵא הֵיזוּ מְכַסִּים אֲלֵא רַק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבָדָם, וְאוֹתוֹ עֲנַן כְּבוֹד שֶׁכְּתוּב וַה' הֵלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם. וְהָעֲרֵב רַב הַלְלוּ, וְכָל אוֹתָם

ארבעים שנים שהלכו ישראל במדבר, שום לכלוף וטנוף לא היה בתוף העננים בפנים. ועל זה צאן ובקר שהיו אוכלים עשב היו בחוץ, וכל אותם ששומרים אותם.

אמר רבי אלעזר, אבא, אם כך, אותם ערב רב לא היו אוכלים מן המן? אמר לו, ודאי כך הוא, אלא רק מה שנותנים להם ישראל, כמי שנותן לעבדו. וממה היו אוכלים? מתמצית, מה שנשאר אחר הרחים, פסלת. והפתוב מכריז ואומר, (שם טו) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני ישראל, ולא אחרים. ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא, ולא שאר הערב רב, צאן ובקר שהיו בנייהם.

עד עכשו היו כנועים אותם ערב רב, ועכשו עמדו ורצו מעשה לחזק את הצד האחר, ואמרו, או נהיה כלנו עם אחד ונהיה בכלל עמכם, או שיהיה לנו מי שילך לפנינו כמו שהולך אלהיכם לפניכם. אמר אהרן, חס ושלום שאלה ישתתפו בעם הקדוש להיות הפל פלל אחד, ולא יתערבו העם הקדוש בעם הזה בכלל אחד, אלא טוב להפרידם מתוף העם הקדוש עד שיבא משה.

ואהרן התפון לטוב, אלא שהיו רבים מישראל שהשתתפו עמהם בלב. ומשום כך, כשבא משה, הצטרף לברר וללכך את העם הקדוש מאותו חטא, והשקה אותם השקיה, עד שפלים נבררו ולא נשארה בהם פסלת כלל.

אמר להם אהרן, פרוקו נזמי הנזב. וכי לא היה להם זהב אחר? אלא אמר אהרן, בעוד שיש להם קטטה עם בנייהם ונשייהם, יתעכבו, ובין כך יבא

ממשריתא, לבתרייתא. ותא חזי, כל אינון ארבעין שנין דקא אזלו ישראל במדברא, שום לכלוכא וטנופא לא הוה גו ענני לגו. ועל דא עאני ותורי דהו אכלי עשב לבר הו, וכל אינון דנטרי לון.

אמר רבי אלעזר, אבא, אי הכי אינון ערב רב לא הו אכלי מן מנא. אמר ליה ודאי הכי הוא. אלא מה דיהבין לון ישראל, כמאן דיהיב לעבדיה. וממה הו אכלי. מתמצית, מה דאשתאר מפתר ריחיא, פסולת. וקרא אכריז ואמר, (שמות טו) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני ישראל, ולא אחרא. ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא, ולא שאר ערב רב, עאני ותורי, דהו בנייהו.

עד השתא, הו אתפפיין אינון ערב רב והשתא קמו ובעו עובדא, לאתקפא לסטרא אחרא. אמרו, או נהא כלנא עמא חדא, ונהוי בכללא עמכון, או יהא לן מאן דיהי קמנא, כמה דיהו אלהכון קמיכון. אמר אהרן, חס ושלום דאלין ישתתפון בעמא קדישא, למהוי פלא כללא חדא, ולא יתערבון עמא קדישא בעמא דא, פללא חדא, אלא טב איהו לאפרשא לון מגו עמא קדישא, עד דיייתי משה.

ואהרן לטב אתפון, אלא סגיאינו הו מישראל דאשתתפו בהדייהו בלבא. ובגין כך, פד אתא משה, אצטריף לבררא וללבנא לעמא קדישא מההוא חובא, ואשקי לון שקיו, עד דאתברירו (דף קצ"ב ע"א) פלהו ולא אשתאר בהו פסולת כלל.

אמר לון אהרן, (שמות לב) פרוקו נזמי הנזב, וכי לא הוה לון דהבא אחרא. אלא אמר אהרן, בעוד דאית לון קטטה בבנייהו

משה. בא וראה, שנינו קשים גרים לישראל כספחת בכשר החי, כל שכן אלה שלא היו גרים כראוי. מה הם עשו? ויתפרקו כל העם את גזמי הזקב אשר באזניהם. כמה אלפים ורכבות באזניהם שם.

מה כתוב? ויקח מידם ויצר אתו בחרט וגו'. אהרן לא נשמר מאותם שני חכמים שהיו כראשיהם של אותו ערב רב, אחד מהם היה לפניו, והאחר היה עושה בכשפים. פיון ששניהם התיעצו כאחד, לקחו את אותו זקב, (אחד) שני שליש ביד אחת, ושליש ביד האחרת. משום שפך צריך באותו מין של כשוף.

בכה רבי שמעון, אמר, אי חסיד קדוש, אהרן משה של האל הגדול, בחסידותך נפלו כמה מהעם הקדוש, ואתה לא היית יודע להשמר. מה עשו? כשהגיעו שש שעות והיום היה במשקל, לקחו את אותו זקב שפרקו מאזניהם. מה הטעם? משום שמי שצריך לעשות כשוף, לא מתבקש לחוס עינו על ממונו. והם אומרים, השעה עומדת לנו, אם איננו מעכבים. זו אינה שעה לחוס על הזקב. מיד - ויתפרקו כל העם. מה זה ויתפרקו? כמו שנגמר (מלכים א' יט) מפרק הרים ומשבר סלעים, שהשחיתו ושברו את אזניהם. בכה כמקדם ואמר, אי עם קדוש של הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי שמעון בבכיה ואמר, (שמות כא) והגישו אדניו אל האלהים וגו'. הרי פרושה החברים, האזן ששמעה בסני (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים וגו', והוא פרק על מלכות שמים

ובנשייהו, יתעבבון, ובין כף ייתי משה. תא חזי, תנינן קשים גרים לישראל כספחת בכשר החי, כל שכן אלין, דלא הוה גרים פדקא יאות. אינון מה עבדו. ויתפרקו כל העם את גזמי הזקב אשר באזניהם. כמה אלפי ורכבון הוה מנזמיהון תמן.

מה פתיב, ויקח מידם ויצר אתו בחרט וגו'. אהרן לא אסתמר, מאינון תרין חכימין, דהוה ברישיהון דההוא ערב רב. חד מנייהו הוה קמיה, ואחרא הוה עביד בחרשוי. פיון דתרווייהו אתיעטו כחדא, נטלו ההוא דהבא, (חד) תרין שלישי בידא דחד, ושליש בידא דאחרא. בגין דהכי אצטרין ביההוא זינא דחרשא.

בכה רבי שמעון, אמר אי חסידא קדישא, אהרן משיחא דאלהא רבא, בחסידותך נפלו כמה מעמא קדישא. ואנת לא הוית ידע לאסתמרא. מהו עבדו. פד מטו שית שעתינן, ויומא הוה במתקלא, נטלו ההוא דהבא דפריקו מאודניהון. מאי טעמא. בגין דמאן דאצטרין למעבד חרשא, לא בעי למיחס עינוי על ממונא. ואינון אמרי, שעתא קיימא לן, אי אנן לא מעבבין. לאו שעתא למיחס על דהבא, מיד ויתפרקו כל העם. מאי ויתפרקו. כמה דאת אמר (מלכים א' יט) מפרק הרים ומשבר סלעים, דחבילו ותברו אודניהו. בכה כמלקדמין ואמר אי עמא קדישא אי עמא קדישא, דקודשא בריך הוא.

פתח רבי שמעון בבכיה, ואמר, (שמות כא) והגישו אדניו אל האלהים וגו'. הא אוקמוה חבריא, אזן דשמע בסני, (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים וגו'. ואיהו פריק עול מלכות שמים מעליה, וזבין גרמיה לאחר, תרצע. ואלין חייבא רשיעין,

מעליו ומכר עצמו לאחר - תרצע. ואלו הרשעים החיבים, אנשים רעים, בתשוקתם לחזר לסרחונם לא רצו מנשיהם ובניהם אלא השחתת דרךם (אניהם), והתפרקו מעל של שמים שצוה אותם משה ושברו אנניהם, שאין להם חלק בשם הקדוש והעם הקדוש.

מה עשו? חלקו שניהם אותו הנהב, אחד נטל שני שלישים, ואחד שלישי. עמדו כנגד השמש בשש שעות. עשו כשפיהם וכשפופו בלהטיהם בפשוף של הפה. פיון שהגיעה ראשית השעה השביעית, שניהם הרימו ידיהם על ידי אהרן, (ומנין שמהיד של שניהם נטל יד אחת ולא יותר?) שכתוב ויקח מידם. שניהם היו ולא יותר. פיון שהוא קבל מידם (שתיים) ולא ידיהם, יצא קול ואמר, (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע, שכתוב פי ברע הוא. הביא רע לעולם.

סוד הדבר - אותם החוטאים הרשעים מכשפים בני בלעם החוטא, בני בניו של לכן הרשע, ראו שכוס של ברכה היא בימין, ומהימין מתחזקות תמיד (יותר), אמרו, אם יהיה בצד הנה אותו ראש של הימין, הרי העצמה שלגו כראוי.

פיון שהגיע שבע שעות של היום, נתנו לו לאהרן מיד. אם הוא היה אומר להם שימו אותו בארץ בתחלה ואני אטל - לא היו יכולים ככשפיהם לעשות כלום. אלא נטל מידם. והכתוב מתרעם ואמר, ויקח מידם. ראו מה עשה אהרן איש נביא, איש חכם, שלא ידע להשמר. שאילו נטל מן הארץ, כל כשפים שבעולם לא היו יכולים להצליח. אבל במה הצליחו במעשה הנה? משום שויקח מידם, ולא מן הארץ.

ויצר אותו בחרט. לא כמו

גוברין בישין, בתיאובתא דלהון למהדר לסרחנייהו, לא בעו מנשיהון ובניהון אלא חבילו אורחנייהו (ס"א אורחנייהו) ואתפרקו מעול שמיא דפקיד להו משה, ותברו אודננייהו, דלית לון חולקא בשמא קדישא, ועמא קדישא.

מה עבדו. פליגו תרווייהו ההוא דהבא, חד נטיל תרין שלישיין, וחד שלישי. קמו לקבל שמשא, בשית שעתין. עבדו חרשייהו, ובלטו בלטיהון בחרשא דפומא. פיון דמטא שירותא דשבע, ארימו תרווייהו ידייהו על ידוי דאהרן. (ומנלן דפנדא דתרווייהו יד מכל חד נטל ולא יותר) דכתיב ויקח מידם, תרווייהו הוו, ולא יתיר. פיון דאיהו קביל מידם (ס"א תרי ולא ידיהם), קלא נפיק ואמר, (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע, דכתיב פי ברע הוא. אייתי רע לעלמא.

רוא דמלה. אינון רשעים חייבין חרשין בנוי דבלעם חייבא, בני בנוי דלכן רשיעא, חמו דכוס של ברכה בימין איהו, ומן ימינא אתקף תדיר. (ס"א יתיר) אמרו, אי יהא בסטר דא, ההוא רישא דימינא, הא תוקפא דילן פדקא יאות.

פיון דמטא שבע שעתין דיומא, יחבו ליה לאהרן מיד. אי איהו הנה אמר לון שוו ליה בארעא בקדמיתא, ואנא אטול, לא הוו יכלין פחרשייהו כלום, אלא מידם נטל. וקרא מתרעם ואמר, ויקח מידם, חמו מה עבד אהרן גבר נביאה גבר חפים, לא ידע לאסתמרא, דאילו נטיל מארעא, פל חרשין דעלמא לא הוו יכלין לאצלחא. אבל במה אצלחו בעובדא דא, בגין דויקח מידם ולא מארעא.

ויצר אותו בחרט, (שמות לב) לאו כמה דחשבין

שחושבים בני אדם שַעֲשֵׂה ציורים במחוגה או בדָּבָר אַחֵר. אֵלָּא בָּא הַפְּתוּב לְהוֹכִיחַ אֶת הַדְּבָר, שֶׁאֵהָרֵן לֹא יָדַע לְהַשְׁמֵר. אֵלּוּ כְּשֶׁנִּטַּל מִיַּדְהֶם הָיָה זֶרֶק לְאַרְץ, וְאַף עַל גַּב שֶׁאַחֵר כֶּף יִטַּל אוֹתוֹ, אִזּוֹ לֹא הָיָה מַצְלִיחַ הַמַּעֲשֵׂה הָרַע הַזֶּה. אֲבָל בְּכָל הָיָה סִיּוּעַ רַע, שֶׁלֶקַח זֶהָב וְטַמְנוּ מִהַעֲזִין, רַע אַחֵר רַע. מַה זֶה וְיִצְרַר אֹתוֹ בַּחֲרָט? שֶׁשֶׁם אֶת כָּל הַזֶּהָב בְּכִיס אֶחָד וְנִשְׁמַר מִהַעֲזִין, וְאִזּוֹ הַכֹּל עָלָה לְמַעֲשֵׂה.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ מִצְאָנוּ שֶׁכֶּף הָיָה אוֹמֵר, בֶּן יָחִיד יוֹלֵד לְאוֹתוֹ רֹאשׁ הַלְבָן, וְכִשְׂיָבֹאוּ אוֹתָם מִבְּשַׁר הַחֲמוּרִים, יִטְעוּ אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ שֶׁיִּכְנִיס (שִׁטַּל) מִרְגְּלֵיּוֹת בְּפַעֲמוֹנָיו זֶהָב לֹלֵא דַעְתּוֹ, וְדַמּוֹת תִּצְרִיר בְּצִיּוּר בַּחֲרָט. מַה זֶה בַּחֲרָט? בַּחֲרָט אָנוּשׁ, זֶהוּ קוֹלְמוֹס שֶׁל אָנוּשׁ הַרְשַׁע שֶׁהִטְעָה בְּנֵי אָדָם. וְדָא זֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר, שֶׁאָנוּשׁ כִּשְׁהִטְעָה אֶת הָעוֹלָם, בְּקוֹלְמוֹס הָיָה רוּשֵׁם רְשׁוּמִים שֶׁל כָּל הַדְּמִיּוֹת וְעַבּוּדוֹת זְרוֹת בְּאוֹתוֹ קוֹלְמוֹס (רֶשֶׁם רְשׁוּם), וְלִכְן פְּתוּב בַּחֲרָט, אוֹתוֹ שְׂנוּדַע לַעֲשׂוֹת כֶּף. וְזֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר.

וְהַבֵּל הָיָה, שְׂוֵדָאֵי בְּכִיס הַשְּׁלִיף הַזֶּהָב וְכִסָּה אוֹתוֹ מִן הָעֵזִין, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ אוֹתָם מְכַשְׁפִּים, וְכֶף צְרִיף בְּמִינֵי הַכְּשָׁפִים הַלְלוּ. וְזֶהוּ מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל הַכְּשָׁפִים הַלְלוּ - דְּבַר שֶׁצְרִיף בְּגִלּוּי לְגַלוֹת אַחֵר כֶּף, צְרִיף הַסְתָּרָה וְכִסּוּי בְּרֵאשׁוֹנָה, שֶׁיִּתְפַּסֵּה מִן הָעֵזִין, וְאַחֵר כֶּף יִצָּא הָאֶמֶן לְאֶמְנוּתוֹ. וְדַבַּר שֶׁצְרִיף אַחֵר כֶּף כְּסוּי, צְרִיף בְּרֵאשׁוֹנָה בְּגִלּוּי.

עֲבָשׁוּ, בְּנֵי אַהוּבִי, אַהוּבֵי נַפְשִׁי, מַה אַעֲשֶׂה? וְדָאֵי שֶׁצְרִיף לְגַלוֹת. הַקְּשִׁיבוּ וְהַסְתִּירוּ הַדְּבָרִים. בְּצַד הַקְּדוּשָׁה הַהוּא, אֱלֹהִים אֲמַת, מְלַךְ

בְּנֵי נֶשְׁאָ, דְּעַבַד צִיּוּרִין בְּמַחּוּגָה, אוּ בְּמִלָּה אַחֲרָא. אֵלָּא אֲתָא קָרָא לְאוֹכְחָא מְלָה, דְּאֵהָרֵן לֹא יָדַע לְאִסְתַּמְרָא. אֵילוּ כַּד נִטַּל מִיַּדְהוּן, הָוָה שְׂדֵי לְאַרְעָא, וְאַף עַל גַּב דִּיטוּל לִיָּה לְבַתָּר, לֹא הָוָה (דף קצ"ב ע"ב) אֲצִלַּח עוֹבְדָא בִישָׁא דָא. אֲבָל בְּכָלָא סִיּוּעָא בִישָׁא הָוָה, דְּנִקִּיט דְּהִבָּא, וְטַמְרִיה מַעֲיָנָא, בִישׁ בַּתָּר בִישׁ, מָאִי וְיִצְרַר אוֹתוֹ בַּחֲרָט. דְּשׁוּי כָּל דְּהִבָּא בְּכִיסָא חֲדָא, וְאִסְתַּמְרַר מַעֲיָנָא. כְּדִין סְלִיק כְּלָא לְעוֹבְדָא.

בְּסִפְרָא דְּחֲנוּךְ אֲשַׁפְחָנָא, דְּהָוָה אָמַר הָכִי, בְּרָא יַחֲדָאָה יַתִּיילָד לְהָהוּא רִישָׁא חֲנוּרָא, וְכַד יִיתוּן מִבְּשָׂרָא דְּחַמְרִי, יִטְעִין לִיָּה, בְּהָהוּא דְּעֵייל (נ"א דְּנִטַּל) מִרְגְּלָן בְּזַגִּין דְּדִהִבָּא, בְּלֹא דַעְתָּא דִּילִיָּה, וְדִיּוֹקְנָא יִצְרִיר בְּצִיּוּרָא בַּחֲרָט. מָאִי בַּחֲרָט. בַּחֲרָט אָנוּשׁ. דָּא קְלָמוֹסָא דְּאָנוּשׁ חַיִּיבָא, דְּאִטְעִי לְבְנֵי נֶשְׁאָ.

וְדָאֵי דָּא בְּרִירָא דְּמִלָּה, דְּאָנוּשׁ כַּד אִטְעִי עֲלָמָא, בְּקְלָמוֹסָא הָוָה רְשִׁים רְשִׁימִין, דְּכָל דִּיּוֹקְנִין וּפְלַחְנִין נִכְרָאִין בְּהָהוּא קְלָמוֹסָא, (ס"א רְשִׁים רְשִׁימוֹ) וְעַל דָּא פְּתִיב בַּחֲרָט, הָהוּא דְּאִשְׁתַּמּוּדַע לְמַעַבַד הָכִי. וְדָא הוּא בְּרִירוֹ דְּמִלָּה.

וְכִלָּא הָוָה, דְּוֵדָאֵי בְּכִיסָא אַרְמֵי דְּהִבָּא, וְכִסִּי לִיָּה מַעֲיָנָא, כְּמָה דְּאָמְרוּ אֵינוּן חַרְשִׁין, וְהָכִי אֲצִטְרִיף בְּזִינֵי דְּחַרְשִׁין אֵלִין. וְדָא הוּא עוֹבְדָא דְּחַרְשִׁין אֵלִין, מְלָה דְּאֲצִטְרִיף בְּאַתְגְּלִיא, לְאַתְגְּלֵאָה לְבַתָּר, אֲצִטְרִיף טַמְרִירוֹ וְכִסּוּיָא בְּקַדְמִיתָא, דִּיתְפַּסִּי מַעֲיָנָא, וּבַתָּר יְפוּק אוּמְנָא לְאוּמְנוּתִיהָ. וּמְלָה דְּאֲצִטְרִיף בְּכִסּוּיָא לְבַתָּר, אֲצִטְרִיף בְּאַתְגְּלִיא בְּקַדְמִיתָא.

הַשְׁתָּא בְּנֵי רַחֲמֵימָי, רַחֲמִימִין דְּנַפְשָׁאֵי, מַה אַעֲבִיד, וְדָאֵי אֲצִטְרִיכְנָא לְגַלְיָאָה,

על העולם, בשלשה (דברים) עולמות (אלו) התחזק - בבריאה, ביצירה, בעשיה. והרי נאמר הסוד של כל אחד ואחד פאן. כנגד בריאה - ויקח מידם, דבר שלא היה בו עד עכשו פלוס. כנגד יצירה - ויצר אתו בחרט. כנגד עשיה - ויעשהו עגל מסכה. מי ראה פכפשים האלה בכל העולם?

עכשו יש לומר, וכי לא כתוב ואשליכהו באש, ולא יותר, ואז ויצא העגל הזה, ועכשו אתה אומר ויעשהו עגל מסכה? אלא חס ושלום שאהרן עשה, והכתוב מוכיח, שכתוב ויקח את העגל אשר עשו. אבל ממה שכתוב ויקח מידם וכתוב ויצר אתו, מכח שני אלה נעשה הכל. פכיכול הוא עשה אותו. שאם שני אלה לא היו, לא היה נעשה ולא יוצא לאמנות. אבל מי גרם שנעשה? שני אלה. (פכיכול ויעשהו איהו ודאי עשהו) בעוד שהוא לוקח מידם, הם עשו כשפיהם ולוחשים בפיהם, ומושכים רוח למטה מהצד האחר.

וכשבו שתי רוחות פאחת, אחת מהזכר ואחת מהנקבה. שפשמתלבש הזכר בדמות השור, הנקבה בדמות החמור, ושניהם היו כלולים פאחד. למה שני אלה? אלא שור הרי נאמר, וחמור למה? משום שבמכשפים המצריים הללו כתוב בהם, (יחזקאל כ) אשר בשר חמורים בשרם. ורכן כל אלו מישראל שמתו התחברו עמהם בלבם. ומשום שהיו שתי דמיות, כתוב אלה אלהיך ישראל, ולא כתוב זה, אלא אלה. שנים היו פאחד. אשר העלוף מארץ מצרים, העלוף ולא כתוב העלף.

אציתו ואטמירו מלין. בסטר קדשה הוא, אלהים דקשוט, מלך על עלמא, בתלת (מילין) עלמין (אלין) אתתקף. בבריאה. ביצירה. בעשיה. והא אתמר, רזא דכל חדא וחדא הכא. לקבל בריאה, ויקח מידם, מלה דלא הוה ביה עד כען פלוס. לקבל יצירה, ויצר אתו בחרט. לקבל עשיה, ויעשהו עגל מסכה. מאן חמא חרשין בכל עלמא כאלין.

השתא אית למימר, וכי לא כתיב ואשליכהו באש, ולא יתיר, וכדין ויצא העגל הזה. והשתא את אמרת ויעשהו עגל מסכה אלא חס ושלום דאהרן עבד, וקרא אוכח דכתיב ויקח את העגל אשר עשו. אבל ממה דכתיב ויקח מידם, וכתיב ויצר אותו. מחילא דתרין אלין, אתעביד פלא. פכיכול הוא עביד ליה, דאי תרין אלין לא הוו, לא אתעביד ולא נפק לאומנותא. אבל מאן גרם דאתעביד. אינון תרין. (פכיכול ויעשהו איהו ודאי עשהו) בעוד דאיהו לקח מידם, אינהו הוו עבדי חרשיהו, ומלחשי בפומייהו, ומשכי ריחא לתתא, מן סטרא אחרא.

וכשבו תרין רוחין פחדא, חד מן דכר, וחד מן נוקבא. דכר אתלבש בדיוקנא דשור. נוקבא בדיוקנא דחמור, תרווייהו הוו פלילן פחדא. אמאי תרין אלין. אלא שור הא אתמר. חמור אמאי. בגין דחרשין אלין דמצראי, פתיב בהו, (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם.

ועל דא, פל אינון דישראל דמיתו, אתחברו בהדייהו בלפהון. ובגין דהוו תרין דיוקנין, פתיב אלה אלהיך ישראל, ולא כתיב זה, אלא אלה, תרין הוו פחדא, אשר העלוף מארץ מצרים. העלוף ולא העלף פתיב.

לעגל. ולצד הקדשה עשה, ולצד הקדשה קרא ואמר. וזו הרפואה שהקדים, שאלמלא עשה את זה, לא עמד העולם על מקומו, ועם כל זה לא שכף רגזו מאהרן, אף על גב שלא התפונן לרע.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אהרן, שני המכשפים הללו משכו אותך למה שרצו, חייך ששני בניך יפלו, ועל החטא הזה ימותו (ובחטא הזה הם יתפסו). זהו שכתוב (דברים ט) ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו. מה זה להשמידו? אלו בניו, כמו שנאמר (עמוס ב) ואשמיד פרוו ממעל, שפריו של אדם אלו הם בניו.

בא וראה, אהרן שם את אותו מזבח לפניו, והעגל שב לאחוריו. בניו שמו את הצד האחר לפניו, וצד הקדשה חזר לאחור, שכתוב (ויקרא י) ויקריבו לפני ה'. לפני ה' שמו. נתפסו בחטא הזה.

אהרן חשב, שבינתיים יבא משה, ולכן את אותו מזבח לא הרס משה, שאלו היה כמו שחושבים בני אדם, הדבר הראשון שהצטרף משה - לנתח את אותו מזבח היה צריך, כמו שהתנבא הנביא עדו על המזבח בבית אל, ונבואתו על אותו מזבח היתה. אבל כאן היה דבר אחר כמו שנתבאר. וכתוב ויקח את העגל אשר עשו, ולא כתוב וינתח את המזבח.

בא וראה, ויקרא אהרן - הוא הכריז בקול ואמר. כתוב כאן ויקרא ויאמר, וכתוב ביונה ויקרא ויאמר. מה שם הכריז לדין, אף כאן הכריז לדין. חג לה' מחר, נבא נבואה באותה רוח של מזבח, שעתידי הדין לשרות עליהם. חג לה', לעשות בכם דין. ושרשה דינים היו: אחר, ויגף ה' את העם. ואחד בבני לוי, ואחד

לעגל. ולסטר קדשה עבד, ולסטר קדשה קרא ואמר. ודא אסוותא אקדים, דאלמלא דעבד דא, לא קאים עלמא על קיומיה, ועם כל דא, לא שכיך רוגזיה מאהרן, אף על גב דלא אתפונן לביש.

אמר ליה קדשא בריך הוא, אהרן, תרין חרשין אלין משכו לך למה דבעו. חייך, תרין בנך יפלו, ועל חובא דא יתפסקון (כ"א ובחובא דא יתפסון) הדא הוא דכתיב, (דברים ט) ובאהרן התאנף יי' מאד להשמידו. מאי להשמידו. אלין בנוי, כמה דאת אמר (עמוס ב) ואשמיד פרוו ממעל, דפרי דבר נש בנוי אינון.

הא חזי, אהרן שוי ליה לההוא מזבח לפניו, ועגלא תב לאחורא. בנוי שווי לסטר אחרא לפניו, וסטר קדשה אהדר לאחורא, דכתיב, (ויקרא י) ויקריבו לפני יי', לפני יי' שווי. אתפסו בחובה דא.

אהרן חשב, דביין פך ייתי משה, ועל דא ההוא מזבח לא סתיר ליה משה, דאילו הוה כמה דחשבין בני נשא, מלה קדמאה דאבעי למשה, לנתצא לההוא מזבח אצטריך, כמה דנבי עדו על מזבח דבית אל, ונבואתיה על ההוא מזבח הוה. אבל הכא מלה אתרא הוה כמה דאתמר. וכתוב, ויקח את העגל אשר עשו, ולא כתיב וינתח את המזבח.

הא חזי ויקרא אהרן. אכריז איהו בקלא ואמר. כתיב הכא ויקרא ויאמר, וכתוב ביונה (יונה ג) ויקרא ויאמר, מה להלן פריז לדינא, אוף הכא כריז לדינא. חג ליי' מחר, נבי נבואה בההוא רוח דמזבח, דזמין דינא לשריא עלייהו. חג ליי', למעבד בכו דינא, ותלת דינין הוו, חד, ויגוף יי' את העם. וחד,

שְׁהִשְׁקָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִינּוּ חַג
שֶׁל בְּנֵי לִוִּי. לַה' - שׁוֹיגֵף ה'. מִחֶר
- שְׁהִשְׁקָה אוֹתָם מִשֶּׁה. וְלָנוּ
בְּאוֹתוֹ לַיְלָה, וְלִמְחֶר נִמְצְאוּ
נִפְחָחִים וּמְתִים. וְאוֹתָם הַמִּים הָיוּ
מִכְשָׁפְשֵׁים בְּמַעֲיָהם כָּל הַלַּיְלָה,
וּבְבִקְרָ נִמְצְאוּ מְתִים, וְלָכֵן חַג לַה'
מִחֶר. וְכָל הַרְפוּאָה שֶׁעָשָׂה אֶהְרֹן,
מִשׁוּם שִׁפְתוֹב וַיִּכֵּן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו.

בא וראה, (אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ שֶׁל קָדְשָׁה הָיָה)
שִׁפְתוֹב וַיִּרְא אֶת הָעֵגֶל וּמַחֲלַת,
וְאֵלּוּ מִזְבֵּחַ לֹא כְּתוּב. שֶׁהָרִי אֶהְרֹן
יִדְעָה הָיָה יוֹדֵעַ שִׁפְתוֹב (שְׁמוֹת כב)
זָבַח לְאַלְהִים יַחְרָם בְּלִתי לַה'
לְבָדוֹ, וְדָאִי נִצַּל אֶהְרֹן בְּעֲצָה
טוֹבָה שֶׁהִנְחִיג לְנִפְשׁוֹ, וְהַפֵּל
בְּרִצּוֹן שֶׁלֹּם טוֹב, שֶׁלֹּא הִתְפַּוֵּן
לְרַע.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא, וְדָאִי
כֶּף הוּא, וַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ. אָבָל
יִרְבְּעָם שֶׁעָשָׂה עֲגָלִים, הָרִי
יִשְׂרָאֵל הָיוּ, וְעֵגֶל עָשׂוֹ. אָמַר לוֹ,
וְדָאִי, וּפְרָשׁוּהָ, אָבָל יִרְבְּעָם חֲטָא
וְהַחֲטִיא, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ.
שְׁוֹדָאִי חֲטָא רַע עָשָׂה, וּבְמַלְכוּת
חֲטָא.

אָמַר יִרְבְּעָם, הָרִי וְדָאִי שֶׁהָרִי צַד
הַקָּדְשָׁה לֹא שׁוֹרָה אֵלָּא רַק בְּלָב
כָּל הָעוֹלָם, וְזוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֲנִי לֹא
יְכוּל לְמַשֵּׁךְ אֶת אוֹתוֹ הַצַּד לְכָאֵן,
מָה אַעֲשֶׂה? מִיָּד - (מַלְכִים א-יב)
וַיִּזְעַץ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ וַגּוֹ'. נִטַּל עֲצָה
רַעָה. אָמַר, הָרִי הַצַּד הָאֲחֵר
שֶׁנִּמְשָׁךְ מִיָּד לְכָל מְקוֹם, וְכָל שִׁפְן
בְּאֶרֶץ הַזֶּה, שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ לְשִׁרּוֹת
בְּתוֹכָהּ, אָבָל לֹא יְכוּל לְהִתְלַבֵּשׁ
אֵלָּא רַק בְּדַמּוֹת שֶׁל שׁוֹר.

שְׁנֵי עֲגָלִים לָמָּה? אֵלָּא אָמַר
יִרְבְּעָם, (בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָר) בְּמִדְבָר הָיוּ
אוֹתָם מִכְשָׁפִים, שִׁפְתוֹב (יִחְזַקְאֵל כב)
בְּשׁוֹר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם. (לֹא אוֹתָם
מִצְרַיִם, אֵלָּא) כָּאֵן אוֹתָן שִׁתֵּי רוּחֹת

בְּבְנֵי לִוִּי. וְחַד, דְּאֲשְׁקִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִינּוּ
חַג דְּבְנֵי לִוִּי. לִיָּי, דְּוִיגּוֹף יִי'. מִחֶר, דְּאֲשְׁקִי
לוֹן מִשֶּׁה. וּבִיתוֹ בְּהָהוּא לִילֵיא, וְלִמְחֶר
אֲשִׁתְּכֶחוּ נְפִיחִין וּמְתִין. וְאִינּוֹן מִיִּין הָווּ
מִכְשָׁפְשֵׁין בְּמַעֲיָהוֹן כָּל לִילֵיא, וּבְצַפְרָא
אֲשִׁתְּכֶחוּ מְתִין, וְעַל דָּא חַג לִיָּי מִחֶר. וְכָל
אֲסוּתָא דְעָבַד אֶהְרֹן, בְּגִין דְּכְתִיב וַיִּכֵּן מִזְבֵּחַ
לִפְנָיו.

הוא חזי, (הָהוּא מִזְבֵּחַ דְּקָדוּשָׁה הָיָה) דְּכְתִיב וַיִּרְא אֶת
הָעֵגֶל וּמַחֲלוֹת, וְאֵלּוּ מִזְבֵּחַ לֹא כְּתִיב.

דְּהָא אֶהְרֹן מְנִדַע הָוֵה יָדַע, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת כב)
זָבַח לְאַלְהִים יַחְרָם בְּלִתי לִי לְבָדוֹ, וְדָאִי
אֲשִׁתְּזִיב אֶהְרֹן בְּעִיטָא טְבָא דְדָבַר לְנִפְשֵׁיהּ,
וְכִלָּא בְרַעוּתָא שְׁלִים טַב, דְּלֹא אֲתַפְּוִין לְבִישׁ.
אָמַר לִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר, אָבָא וְדָאִי הָכִי הוּא,
וַיִּשְׂרָאֵל לֹא הָווּ. אָבָל יִרְבְּעָם דְּעָבַד
עֲגָלִין, הָא יִשְׂרָאֵל הָווּ, וְעֵגֶל עָבְדוּ. אָמַר לִיָּה
וְדָאִי, וְאוּקְמוּהָ, אָבָל יִרְבְּעָם חֲטָא וְהַחֲטִיא,
וְלֹא כְּמָה דְאָמְרוּ. וְדָאִי חוּבָא בִישָׂא עָבַד
וּבְמַלְכוּת חֲטָא.

אָמַר יִרְבְּעָם, וְדָאִי יָדַענָא דְהָא סְטֵר קְדוּשָׁה
לֹא שְׁרִיא, אֵלָּא בְּלַבָּא דְכָל עֲלָמָא, וְדָא
יְרוּשָׁלַיִם. אֲנָא לֹא יְכִילְנָא לְאַמְשַׁכָּא לְהָהוּא
סְטֵר הָכָא, מָה אַעֲבִיד. מִיָּד (מַלְכִים א יב) וַיִּזְעַץ
הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ וַגּוֹ'. נִטַּל עִיטָא בִישָׂא, אָמַר הָא
(דף קצ"ג ע"ב) סְטֵרָא אַחֲרָא, דְּאֲתַמְשַׁכָּא מִיָּד לְכָל
אַתְר. וְכָל שִׁפְן בְּאֶרְעָא דָּא, דְּתִיאוּבְתִיהּ
לְאַשְׁרָאָה בְּגוּיָהּ, אָבָל לֹא יְכִילָא לְאַתְלַבֵּשָׂא
אֵלָּא בְּדִיוּקְנָא דְשׁוֹר.

תְּרִין עֲגָלִים אָמַי. אֵלָּא אָמַר יִרְבְּעָם, (ס"א
בְּמִצְרַיִם וּבְמִדְבָרָא) בְּמִדְבָרָא הָווּ אִינּוֹן תְּרִישִׁין,
דְּכְתִיב, (יִחְזַקְאֵל כב) בְּשׁוֹר חֲמוּרִים בְּשָׂרָם. (ס"א לֹא אִינּוֹן

מִצְרַיִם אֵלָּא) הָכָא, אִינּוֹן תְּרִין רוּחִין בִּישִׁין, יִתְלַבְּשׁוּ כְדָקָא חֲזִי לוֹן, דְּכַר

רעות יתלבשו פראוי, זכר ונקבה הם. שהרי הזכר היה בבית אל, והנקבה הייתה בְּדֵן. ומתוך שכתוב נפת תטפנה שפתי זרה, נמשכו ישראל אחריו יותר, שכתוב וילכו העם לפני האחד עד דן. ומשום כך היו שני עגלים, ומשך אותם ירבעם לארץ הקדושה, והיה חטא עליו ועל כל ישראל, ומנע ברכות מן העולם, ועליו כתוב (משלי כח) גוזל אביו ואמו וגו'.

ועל כן היו העגלים, שהרי הלבוש הראשון שמתלבש הצד האחר הוא שור, כמו שנתבאר. ואם תאמר, למה הוא עגל ולא שור? אלא ודאי כך ראוי, וכן בכל הצדדים, ראשית הלבוש הוא קטן, והרי בארנו.

ורבן, בני אהובי, פיון שרצו אלהים, וכבדו של אלהים נבנה המעשה, האלהים הקדוש, האם, שאוחזת תמיד בזרוע המלך ומעלה את הרצועה, לא הייתה שם, והצטרף משה להיות שם במקומה. פיון שרמז לו הקדוש ברוף הוא, הסתכל.

שרש פַּעְמִים רמז לו, אי משה הרועה הנאמן, כמה חזק כחך, כמה גבורתך גדולה. שלש פַּעְמִים רמז לו, שכתוב ועתה הניחה לי - הרי אחד. ויחר אפי בהם ואכלם - הרי שתיים. ואעשה אותך לגוי גדול - הרי שלש. חכמתו של משה בשלשת הרמזים הללו. אחז בזרוע מינו - כנגד הניחה לי. אחז בזרוע שמאלו - כנגד ויחר אפי בהם ואכלם. התחבק בגוף המלך - כנגד ואעשה אותך לגוי גדול. וכשהתחבק בגוף, ושתי זרועות מצד זה ומצד זה, לא יכול להתנענע לצד בעולם. זו הייתה

ונוקבא אינון. דכר הוה בבית אל, ונוקבא הות בְּדֵן. ומגו דכתיב, (משלי ה) נפת תטפנה שפתי זרה, אתמשכו ישראל אבתרה יתיר, דכתיב וילכו העם לפני האחד עד דן. ובגין כך תרין עגלין הוו. ומשיך לון ירבעם בארעא קדישא, והוה חובא עליה ועל ישראל, ומנע ברפאן מן עלמא. ועליה פתיב (משלי כח) גוזל אביו ואמו וגו'.

ועל דא הוה עגלין, דהא לבושא קדמא דמתלבש סטרא אחרא שור איהו, כמה דאתמר. ואי תימא אמאי איהו עגל ולא שור. אלא ודאי כך אתחזי, וכן בכל סטרין, שירותא דלבושא זוטא איהו, והא אוקימנא. ועל דא בני רחימאי, פיון דאלהים בעו, ובסטור דאלהים אתבני עובדא, אלהים קדישא, אימא, דאחידת תדיר בדרועא דמלכא, וסליקת רצועה, לא הות תמן, ואצטריך ליה למשה למהוי תמן באתרהא, פיון דאנקיד ליה קדשא בריך הוא, אסתפל. תלת זמנין אנקיד ליה, אי משה רעינא מדימנא, כמה חילך תקיף, כמה גבורתך רב, תלת זמנין אנקיד ליה, דכתיב ועתה הניחה לי הא חד. ויחר אפי בהם ואכלם, הא תרין. ואעשה אותך לגוי גדול, הא תלת. חכמתא דמשה בתלת נקודין אלין. אחיד בדרועיה ימינא, לקבל הניחא לי. אחיד בדרועיה שמאלא, לקבל ויחר אפי בהם ואכלם. אתחבק בגופא דמלכא, לקבל ואעשה אותך לגוי גדול. וכד אתחבק בגופא, תרין דרועין מסטרא דא ומסטרא דא, לא יכיל לאתנענעא לסטרא בעלמא. דא הוי חכמתא דמשה, (פ"א דבמילי) דמיני נקודין

חכמתו של משה, (שבדברי) שמיני
רמזים של המלך הכיר בכל אחד
מהם מאיזה מקום יחזיק,
ובחכמה הוא עשה.

באו רבי אלעזר והחברים ונשקו
ידו. היה שם רבי אבא. אמר,
אלמלא לא באתי לעולם אלא
לשמע את זה - די לנו. בכה ואמר,
וי רבי, כשתסתלק מן העולם, מי
יאיר ויגלה אורות התורה? דבר
זה בחשכה נסתר עד עכשו, שיצא
משם, והרי מאיר עד רום הרקיע,
ובכסא המלך הוא רשום,
והקדוש ברוך הוא שמח עכשו
בדבר הזה. וכמה שמחה על
שמחה נוספה מלפני המלך
הקדוש. מי יעיר דברי חכמה
בעולם הזה כמוך.

בא וראה, טרם חטא אדם, היה
עולה ועומד בחכמת האור
העליון, ולא היה נפרד מעץ
החיים. בין שהגדיל תשוקתו
לדעת ולרדת למטה, נמשך
אחריהם, עד שנפרד מעץ החיים,
וידע רע ועזב הטוב. ולכן כתוב
(תהלים ח) כי לא אל חפץ רשע אתה
לא יגרף רע. מי שנמשך ברע, אין
לו דיור עם עץ החיים. וטרם
שחטאו, היו שומעים קול
מלמעלה ויודעים את החכמה
העליונה ולא פחדים. בין
שחטאו, אפלו קול שלמטה לא
יכלו לעמד בו.

כמו זה, טרם שחטאו ישראל,
בשעה שעמדו ישראל על הר
סיני, העברה מהם זהמתו של
הנחש הזה, שהרי אז בטול של
יצר הרע היה בעולם, ודחו אותו
מהם, ואז נאחזו בעץ החיים ועלו
למעלה, ולא ירדו למטה. אז היו
מפירים והיו רואים אספקלריות
העליונות, ועיניהם היוארו,
ושמחו להכיר ולשמע. ואז חגר
אומם הקדוש ברוך הוא בחגורות של אותיות השם הקדוש שלא יוכל לשלט עליהם הנחש הזה,

דמלפא ידע בכל חד מנייהו, באן אתר
יתתקף, ובחכמתא עבד.

אתו רבי אלעזר וחרביא, ונשקו ידו. הוה
תמן רבי אבא, אמר, אלמלא לא אתינא
לעלמא אלא למשמע דא, די לן. בכה ואמר,
ווי רבי, בד תסתלק מעלמא, מאן ינהר ויגלי
נהורין דאורייתא. מלה דא, בחשוכא אתטמר
עד השתא, דנפק מתמן, והא נהיר עד רום
רקיעא, ובכרסיא דמלפא רשים, וקודשא
ברוך הוא חדי השתא בהאי מלה. וכמה חדו
על חדו, אתוסף מקמי מלפא קדישא. מאן
יתער מלי דחכמתא בעלמא דין פוותיך.

הא חזי, עד לא חטא אדם, הוה סליק וקאים
בחכמה דנהירו עלאה, ולא הוה מתפרש
מאילנא דחיי. בין דאסגי תיאובתא למנדע,
ולנחתא לתתא, אתמשיך אבתרייהו, עד
דאתפרש מאילנא דחיי, וידע רע ושבק טוב.
ועל דא כתיב, (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע
אתה לא יגורף רע, מאן דאתמשך ברע, לית
ליה דיורא עם אילנא דחיי. ועד לא חטאו,
הו שומעין קלא מלעילא, וידעין חכמתא
עלאה, ולא דחלי. בין דחטאו, אפילו קלא
דלתתא, לא הו יכלין למיקם ביה.

בגוונא דא, עד לא חטאו ישראל, בשעתא
דקיימו ישראל על טורא דסיני,
אתעבר מנייהו זוהמא דהאי חווא, דהא כדין
בטול יצר הרע הוה מעלמא, ודחו ליה
מנייהו. וכדין אתאחידו באילנא דחיי, וסליקו
לעילא, ולא נחתו לתתא. כדין הו ידעין,
והו חמאן, אספקלרין עלאין, ואתנהרין
עינייהו, וחדאן למנדע ולמשמע. וכדין חגר
לון קדשא ברוך הוא, חגירין דאתוון דשמא
אומם הקדוש ברוך הוא בחגורות של אותיות השם הקדוש שלא יוכל לשלט עליהם הנחש הזה,

קדישא, דלא יכיל לשלטאה עלייהו האי חו"א, ולא יסאב לון כדבבדמיתא.

ביון דחטו בעגלא, אתעברו מנייהו כל אינון דרגין, ונהורין עלאין, ואתעבר מנייהו חגירו מזיינין, דאתעטרו משמא קדישא עלאה, ואמשיכו עלייהו חו"א בישא כמלקדמין, וגרימו מותא לכל עלמא. ולבתר מה פתיב. וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה (ד' קצ"ד ע"א) קרן עור פניו וייראו מגשת אליו.

הא חזי, מה כתיב בקדמיתא, (שמות יד) וירא ישראל את ה' הגדולה. וכלם ראו את הזהרים העליונים נאורים באספקלריה זהרין עלאין, אתנהרין באספקלריא דנהרא, דכתיב, (שמות כ) וכל העם רואים את הקולות. ועל ימא, הו חמאן ולא דחלין, דכתיב זה אלי ואנוהו, לבתר דחטו, פני הסרסור לא הוו יכלי למחמי. מה כתיב, וייראו מגשת אליו.

והא חזי, מה כתיב בהו (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עידיה מהר חרב, דאתעברו מנייהו, אינון מזיינין דאתחברו בהו בטורא דסיני, בגין דלא ישלוט בהו ההוא חו"א בישא, פיון דאתעבר מנייהו, מה כתיב, ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה (ר"ו) הרחק מן המחנה. אמר רבי אלעזר, מאי האי קרא לגבי האי. אלא, פיון דידע משה, דאתעברו מנייהו דישראל אינון זיינין עלאין, אמר, הא ודאי מפאן ולהלאה, חו"א בישא ייתי לדיירא בינייהו, ואי יקום מקדשא הכא בינייהו יסתאב, מייד ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. בגין דחמא משה, דהא כדין ישלוט חו"א בישא, מה דלא הוה מקדמת דנא.

ולא יטמא אותם כבראשונה. ביון שחטאו בעגל, העברו מהם כל אותן הדרגות והאורות העליונים, והעברה מהם חגורת כלי הזין שהתעטרו מהשם הקדוש העליון, והמשיכו עליהם הנחש הרע כמקדם, וגרמו מות לכל העולם. ואחר כך מה פתיב? וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו.

בא וראה, מה פתיב בראשונה? (שמות יד) וירא ישראל את ה' הגדולה. וכלם ראו את הזהרים העליונים נאורים באספקלריה המאירה, שכתוב (שם כ) וכל העם ראים את הקולות. ועל היס היו רואים ולא פוחדים, שכתוב זה אלי ואנוהו. אחר שחטאו, פני הסרסור לא היו יכולים לראות.

מה פתיב? וייראו מגשת אליו. ובא ראה, מה פתיב בהם? ויתנצלו בני ישראל את עידיה מהר חרב, שהעברו מהם אותם כלי זין שהתחברו בהם בהר סיני, כדי שלא ישלט אותו הנחש הרע. פיון שהעברו מהם, מה פתיב? ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. אמר רבי אלעזר, מה הפסוק הזה לזה? אלא פיון שידע משה שהעברו מישראל אותם כלי זין עליונים, אמר, הרי ודאי מפאן והלאה הנחש הרע יבא לדור ביניהם. ואם יעמד המקדש פאן ביניהם, יטמא. מייד - ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה. משום שמשה ראה שהרי אז ישלט הנחש הרע מה שלא היה מקדם לכך.

וקרא לו אהל מועד. וכי לא בראשונה אהל מועד? אלא

וקרא לו אהל מועד, וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד. אלא, בקדמיתא

בראשונה אהל סתם, וכעת אהל מועד. מה זה מועד? רבי אלעזר אמר לטוב. רבי אבא אמר לרע. רבי אלעזר אמר לטוב - מה מועד הוא יום שמחת הלבנה, שנוספה בו קדשה, לא שולט בה פגם, אף כּאן קורא לה בשם הזה, להראות שהרי התרחק מביניהם ולא נפגמה, ולכן כתוב וקרא לו אהל מועד.

ורבי אבא אמר לרע - שהרי בראשונה היה אהל סתם, כמו שנאמר (ישעיה לג) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח, ועכשו אהל מועד. בראשונה לתת רפואות לעולם שלא ישלט בהם המות - מפּאן והלאה אהל מועד, כמו שנאמר (איוב ל) ובית מועד לכל חי. כּאן נתן בו זמן וחיים קצובין לעולם. בתחלה לא נפגם - ועכשו נפגם. בראשונה חברות וזווג ללבנה עם השמש שלא יוסרו - עכשו אהל מועד, זווגם מזמן לזמן. ומשום כך, וקרא לו אהל מועד, מה שלא היה קודם.

רבי שמעון היה יושב לילה אחד ועוסק בתורה, והיו יושבים לפניו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה, הרי כתוב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב, ואמרנו שגרמו מות עליהם מאותו זמן ומעלה ושלט בהם אותו הנחש הרע שהוסר מהם בראשונה. ישראל מילא, אבל יהושע שלא חטא, האם הוסר ממנו אותו כלי זין עליון שקבל עמקם בהר סיני או לא? אם תאמר שלא הוסר ממנו, אם כך, אז למה מת כשאר כל בני האדם? ואם תאמר שהוסר ממנו, למה? והרי לא חטא! שהרי הוא היה עם משה בפעו שחטאו ישראל. ואם תאמר שלא קבל אותה העטרה בהר סיני כמו

אהל סתם, השתא אהל מועד. מאי מועד. רבי אלעזר אמר לטב, רבי אבא אמר לביש, רבי אלעזר אמר לטב, מה מועד דאיהו יום חדוה דסיהרא, דאיתוספא ביה קדשה, לא שלטא בה פגמימותא, אוף הכא קרי ליה בשמא דא, לאחזאה דהא אתרחיק מביניהו, ולא אתפגים, ועל דא וקרא לו אהל מועד כתיב.

ורבי אבא אמר לביש, דהא בקדמיתא הוה אהל סתם, כמה דאת אמר (ישעיה לג) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח. והשתא אהל מועד. בקדמיתא, למיהב חיין ארוכין לעלמין, דלא ישלוט בהו מותא. מפּאן להלאה אהל מועד, כמה דאת אמר (איוב ל) ובית מועד לכל חי, השתא, אתייהיב ביה זמנא וחיין קצובין לעלמא. בקדמיתא לא אתפגים, והשתא אתפגים. בקדמיתא חברותא וזווגא לסהרא בשמשא, דלא יעדון. השתא אהל מועד, זווגא דלהון מזמן לזמן, ובגין כך וקרא לו אהל מועד, מה דלא הוה קודם.

רבי שמעון, הוה יתיב ליליא חדא, ולעי באורייתא, והוה יתבי קמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה, הוה כתוב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. וקאמרינן דגרמו מותא עליהו, מהווא זמנא ולעילא, ושלטי בהו ההוא חויא בישא, דאעדי ליה מנייהו בקדמיתא. ישראל תינח. יהושע דלא חטא, אתעדי מניה ההוא זיינא עלאה דקביל עמהון בטורא דסיני, או לא.

אי תימא דלא אתעדי מניה. אי הכי, אמאי מית כשאר כל בני נשא. ואי תימא דאתעדי מניה, אמאי. והא לא חטא, דהא איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל. ואי תימא דלא קביל ההוא עטרא בטורא

דְּסִינִי, כְּמָה דְקָבִילוּ יִשְׂרָאֵל. אַמַּאי.
פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים יא) כִּי צַדִּיק יִי
צְדָקוֹת אֶהֱבֵי יִשְׂרָאֵל יַחְזוּ פְּנִימוֹ, הַאִי קָרָא
אָמְרוּ בֵּיהּ חֲבֵרֵיִיא מָה דְאָמְרוּ, אַבְּל כִּי צַדִּיק
יִי, צַדִּיק הוּא, וּשְׁמִיָּה צַדִּיק, וּבְגִין כִּף צְדָקוֹת
אֶהֱבֵי. יִשְׂרָאֵל וְאִיהוּ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאֵת אָמַר (דברים
לב) צַדִּיק וְיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא יַחְזוּ פְּנִימוֹ, כֹּל בְּנֵי
עֲלָמָא, וּיְתַקְּנוּן אֲרַחֲיִיהוּ, לְמַהֲךָ בְּאֲרַח מִיִּשְׂרָאֵל
כְּדָקָא יְאוּת.

וְתָא חֲזִי, כִּד דְאִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלָמָא,
לָא דִן לִיָּה אֲלָא לְפּוּם רּוּפִין דְבְנֵי נָשָׂא.
וְתָא חֲזִי, כִּד חֵב אָדָם בְּאִילָנָא דְאָכַל מִגִּיָּה,
גְּרַם לְהֵהוּא אִילָנָא, דְשָׂרִי בֵּיהּ מוֹתָא לְכָל
עֲלָמָא, וְגַרְסַּם פְּגִימוֹ לְאִפְרָשָׁא אֲתַתָּא מִבְּעֵלָה,
וְקָאִים חוּבָה דְפְגִימוֹ דָּא בְּסִיְהָרָא, עַד דְקִיִּימִין
יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְסִינִי, כִּינִין דְקִיִּימוֹ יִשְׂרָאֵל
בְּטוּרָא (דף קצ"ד ע"ב) דְסִינִי, אֲתַעֲבַר הֵהוּא פְּגִימוֹ
דְסִיְהָרָא, וְקִיִּימָא לְאַנְהָרָא תְדִיר. כִּינִין דְחֵבּוּ
יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָא, תְּבַת סִיְהָרָא כְּמִלְקָדְמִין
לְאֲתַפְּגָמָא, וְשִׁלְטָא חוּיָא בִישָׂא, וְאַחִיד בְּהַ,
וּמְשִׁיף לָהּ לְגַבִּיָּה, וְאֲתַפְּגִימַת.

וְכִד יָדַע מִשָּׁה דְחֵבּוּ יִשְׂרָאֵל, וְאֲתַעֲבַרוּ מִנִּיָּהוּ
אִינוּן זִינִין קְדִישִׁין, יָדַע וְדָאִי, דְהָא חוּיָא
אַחִיד בְּהַ בְּסִיְהָרָא, לְאִמְשָׁכָא לָהּ לְגַבִּיָּה,
וְאֲתַפְּגִימַת. כְּדִין אֲפִיק לִיָּה לְבַר. וְכִינִין
דְקִיִּימָא לְאֲתַפְּגָמָא, אֲפִי עַל גַּב דִּיהוּשַׁע קָאִים
בְּעֵטְרָא דְזִינִין דִּילָהּ, כִּינִין דְפְגִימוֹ שְׂרִיָּא בְּהַ,
וְאֲתַהֲדַרְת כְּמָה דְאֲתַפְּגִימַת בְּחוּבָא דְאָדָם, לָא
יְכִיל כִּרְ נֶשׂ לְאֲתַקִּימָא. כִּרְ מִשָּׁה, דְהָהוּ
שְׁלִיט בְּהַ, וּמוֹתִיָּה הָהוּ בְּסִטְרָא אַחֲרָא. וְעַל דָּא
לָא הָהוּ רִשּׁוּ בְּהַ, לְקִיִּימָא לִיהוּשַׁע תְּדִיר, וְלָא
לְאֲחֲרָא. וְעַל דָּא אֶהֱל מוֹעֵד קָרִי לִיָּה, דְהָא
שְׂרִיָּא בֵּיהּ זְמַן קָצִיב, לְכָל עֲלָמָא.

שְׁקַבְלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמָה?
פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים יד)
כִּי צַדִּיק ה' צְדָקוֹת אֶהֱבֵי יִשְׂרָאֵל יַחְזוּ
פְּנִימוֹ. פְּסוּק זֶה אָמְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים
מָה שְׁאָמְרוּ. אַבְּל כִּי צַדִּיק ה' -
צַדִּיק הוּא וּשְׁמוֹ צַדִּיק, וּמְשׁוּם כִּף
צְדָקוֹת אֶהֱבֵי. יִשְׂרָאֵל וְהוּא יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
שְׁנֵאמַר (דברים לב) צַדִּיק וְיִשְׂרָאֵל. וְעַל
זֶה יַחְזוּ פְּנִימוֹ, כֹּל בְּנֵי הָעוֹלָם,
וּיְתַקְּנוּ דְרֻכֵיהֶם לְלַכְת כְּדִרְךָ יִשְׂרָאֵל
כְּרַאוּי.

וּבָא רָאָה, כְּשֶׁדִן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֵת הָעוֹלָם, לֹא דִן אוֹתוֹ אֲלָא
לְפִי רֵב בְּנֵי הָאָדָם. וּבָא רָאָה,
כְּשֶׁחֲטָא אָדָם בְּעֵץ שָׂאֵכַל מִמֶּנּוּ,
גְּרַם לְאוֹתוֹ עֵץ שְׁשׁוּרָה בּוֹ הַמּוֹת
לְכָל הָעוֹלָם, וְגַרְסַּם פְּגִימָא לְהַפְּרִיד
אִשָּׁה מִבְּעֵלָה, וְעַמְד הַחֲטָא שֶׁל
הַפְּגָם הַזֶּה בְּלִבָּהּ עַד שְׁעַמְדוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי. כִּינִין שְׁעַמְדוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי, הֶעֱבַר אוֹתוֹ
הַפְּגָם שֶׁל הַלִּבָּהּ וְעַמְד לְהַאִיר
תְּמִיד. כִּינִין שְׁחֲטָאוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָה,
שְׂבָה הַלִּבָּהּ כְּמִקְדָּם לְפַגְמָה,
וְשִׁלְט הַנְּחֹשׁ הַרְעָה, וְאַחֲזוּ בְּהַ
וּמְשָׁף אוֹתָהּ אֵלָיו וּנְפַגְמָה.

וּבְשִׁירְע מִשָּׁה שְׁחֲטָאוֹ יִשְׂרָאֵל
וְהֶעֱבְרוּ מִהֶם אוֹתָם כְּלֵי זִין
הַקְּדוֹשִׁים, יָדַע וְדָאִי שְׁהַרִי הַנְּחֹשׁ
אַחֲזוּ בְּלִבָּהּ לְמִשְׁפָּח אוֹתָהּ אֵלָיו
וּנְפַגְמָה. אַזְ הוֹצִיא אוֹתָהּ בַּחוּץ.
וְכִינִין שְׁעַמְדָה לְהַפְּגָם, אֲפִי עַל גַּב
שְׁיְהוּשַׁע עוֹמֵד בְּעֵטְרָת כְּלֵי זִין
שְׁלָהּ, כִּינִין שְׁהַפְּגָם שׁוּרָה בְּהַ
וְחֻזְרָה לְכִמוֹ שְׁנַפְּגָמָה בְּחֲטָאוֹ שֶׁל
אָדָם, לֹא יְכוּל אָדָם לְהַתְקִים, פְּרִט
לְמִשָּׁה שְׁשִׁלְט בְּהַ, וּמוֹתוֹ הִיָּה
בְּצַד אַחֲרָה. וְעַל זֶה לֹא הִיָּה בְּהַ
רְשׁוּת לְקִיָּם אֵת יְהוּשַׁע תְּמִיד וְלֹא
מִישָׁהוּ אַחֲרָה. וְעַל כֵּן קוֹרָא לָהּ
אֶהֱל מוֹעֵד, שְׁהַרִי שׁוּרָה בְּהַ זְמַן
קָצִיב לְכָל הָעוֹלָם.

וְעַל דָּא, רְזָא דְמַלְהָ, אֵית יְמִינָא לְעֵילָא, וְאֵית יְמִינָא לְתַתָּא. אֵית שְׂמַאלָא לְעֵילָא, וְאֵית שְׂמַאלָא לְתַתָּא. אֵית יְמִינָא לְעֵילָא, בְּקַדְוִשָּׁה עֲלָאָה. וְאֵית יְמִינָא לְתַתָּא, בְּקַדְוִשָּׁה עֲלָאָה, לְעוֹרֵר אֶהְבָּה, לְהַתְקַשֵּׁר לְלִבְנָה, בְּמָקוֹם קְדוֹשׁ לְמַעְלָה לְהַאֲרִי.

וְיֵשׁ שְׂמַאל לְמִטָּה שְׂמַפְרִיד אֶהְבָּה שְׂלִמְעֵלָה, וּמְפָרִיד אוֹתָהּ מִלְהַאֲרִי בְּשִׁמְשׁ וּלְהַתְקַרֵּב עִמּוֹ, וְזֶהוּ הַצַּד שֶׁל הַנְּחֹשׁ הָרַע. שְׂכַאֲשֵׁר הַשְׂמַאל הַזֶּה שְׂלִמְטָה מִתְעוֹרֵר, אֲזוּ הוּא מוֹשֵׁף אֶת הַלִּבְנָה וּמְפָרִידָהּ מִלְמַעְלָה, וְאוֹרְהָ נְחֹשֶׁף, וְנִדְבַקְתָּ בְּנְחֹשׁ, וְאֲזוּ שׂוֹאֲבֵת מוֹת לְמִטָּה לְכָל, כִּי נִדְבַקְתָּ בְּנְחֹשׁ וּמִתְרַחֶקֶת מֵעֵץ הַחַיִּים, וְלִכֵּן גּוֹרְמֵת מוֹת לְכָל הָעוֹלָם. וְזֶהוּ כַּאֲשֶׁר נִטְמָא הַמְקַדָּשׁ עַד זְמַן קְצוּב כְּשִׁמְתַקְנַת הַלִּבְנָה וְשִׁבָּה לְהַאֲרִי, וְזֶהוּ אֶהֱל מוֹעֵד.

וְעַל זֶה יְהוֹשֻׁעַ לֹא מָת, אֲלֵא בְּעֵטְיוֹ שֶׁל הַנְּחֹשׁ הַזֶּה שֶׁקָּרַב וּפָגַם אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּכַרְאִשׁוֹנָה. וְזֶהוּ סוּד הַפְּתוּב יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נֶעַר. שְׂאֵף עַל גִּבּ דְּשִׁהוּא נֶעַר לְמִטָּה לְקַבֵּל אוֹר, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹף הָאֶהֱל. כְּמוֹ שֶׁזֶּה נִפְגָּם, כִּף גַּם זֶה נִפְגָּם, אֵף עַל גִּבּ שְׂמִין קְדוֹשׁ הִיָּה לוֹ, כִּינּוֹן שְׁנִפְגָּמָה הַלִּבְנָה, כִּף וּדְאִי לֹא נִצּוּל לְבִדּוֹ מִמֶּנּוּ מְאוֹתוֹ גִּוּן מִמֶּשׁ, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

אֲשֶׁרֵי הַצַּדִּיקִים שִׁיֻּדְעִים סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְנִדְבַקִּים בַּתּוֹרָה, וּמְקַיְמִים הַפְּסוּקִים שְׂפָתוֹב, (יהושע א) וְהַגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו'. וּבְשִׁבְלִיהָ יִזְכּוּ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא, שְׂפָתוֹב (דברים ל) כִּי הוּא חֲיִיף וְאֶרְף מִיָּד וְגו'.

וְעַל דָּא, רְזָא דְמַלְהָ, אֵית יְמִינָא לְעֵילָא, וְאֵית יְמִינָא לְתַתָּא. אֵית שְׂמַאלָא לְעֵילָא, וְאֵית שְׂמַאלָא לְתַתָּא. אֵית יְמִינָא לְעֵילָא, בְּקַדְוִשָּׁה עֲלָאָה. וְאֵית יְמִינָא לְתַתָּא, בְּקַדְוִשָּׁה עֲלָאָה, לְעוֹרֵר רַחֲמֵי מוֹתָא, לְאַתְקַשְׂרָא סִיְהָרָא, בְּאַתְרֵי קְדִישָׁא לְעֵילָא, לְאַתְנַהֲרָא.

וְאֵית שְׂמַאלָא לְתַתָּא, דְּאַפְרִישׁ רַחֲמֵי מוֹתָא דְלְעֵילָא, וְאַפְרִישׁ לָהּ מְלֵאֲנַהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא, וְלְאַתְקַרְבָּא בְּהַדְרִיהָ, וְדָא הוּא סְטָרָא דְחוּיָא בִישָׁא. דְכַד שְׂמַאלָא דָא דִלְתַתָּא אֲתַעֲרַת, כְּדִין מְשִׁיף לָהּ לְסִיְהָרָא, וְאַפְרִישׁ לָהּ מְלֵעֵילָא, וְאַתְחַשְׁבֵּת נְהוּרָהָא, וְאַתְדַבַּקְתָּ בְּחוּיָא, וּכְדִין שְׂאִיבֵת מוֹתָא לְתַתָּא, לְכֻלָּא דְאַתְדַבַּקְתָּ בְּחוּיָא, וְאַתְרַחֶקֶת מְאִילָנָא דְחַיִּי, וְעַל דָּא גְרִים מוֹתָא לְכָל עַלְמָא. וְדָא הוּא כַד אֶסְתָּאֵב מִקְדָּשָׁא, עַד זְמַנָּא קְצוּב, דְאַתְתַּקְנַת סִיְהָרָא, וְתַבַּת לְאַנְהָרָא, וְדָא הוּא אֶהֱל מוֹעֵד. וְעַל דָּא יְהוֹשֻׁעַ לֹא מִית, אֲלֵא בְּעֵיטָא דְנְחֹשׁ דָּא, דְקָרִיב וּפָגַם מִשְׁפָּנָא כְּדַקְדַּמִּיתָא.

וְדָא הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (שמות לג) יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן נֶעַר. דְּאֵף עַל גִּבּ דְּאִיהוּ נֶעַר לְתַתָּא, לְקַבֵּלָא נְהוּרָא, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹף הָאֶהֱל, כְּמָה דְאַתְפָּגִים דָּא, הָכִי נָמִי אֲתַפָּגִים דָּא אֵף עַל גִּבּ דְּזִינָא קְדִישָׁא הָוָה לִיָּה, כִּינּוֹן דְאַתְפָּגִים סִיְהָרָא, הָכִי הוּא וְדָאִי לֹא אֲשַׁתְּזִיב בְּלַחֲוֹדוּי מְנִיָּה, מַהֲהוּא גְוֹנָא מִמֶּשׁ, וְהָא אֲתַמַּר.

זְבָאִין אִינוּן צַדִּיקָיָא, דִּיֻּדְעִין רְזִין דְּאוּרִייתָא, וּמִתְדַבַּקִּין בָּהּ בְּאוּרִייתָא, וּמְקַיְמִין קְרָא דְכְּתִיב, (יהושע א) וְהַגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו'. וּבְגִינָהּ יִזְכּוּן לַחַיִּי עַלְמָא דְאַתִּי, דְכְּתִיב, (דברים ל) כִּי הוּא חֲיִיף וְאֶרְף יְמִיָּד וְגו'.

פְּרַשְׁת וַיִּקְהַל

(דף קצ"ד ע"ב)

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (שמות

לה) רַבִּי חֵיִיא פָּתַח, (שמואל א' טו) וַיֹּאמֶר

שָׂאוּל אֶל הַקְּנִי לָכוּ סוּרוּ רְדוּ וְגו'. תָּא חֲזִי,

מָה כְּתִיב בְּעִמְלֶק, (שמואל א' טו) פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר

עָשָׂה עִמְלֶק לְיִשְׂרָאֵל וְגו'. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

בְּכֻלְהוּ קָרְבִין דְּעֵבְדוּ שָׂאָר עִמְמִין לְגַבְיֵיהוּ

דְּיִשְׂרָאֵל, מְאִי טַעְמָא לֹא אֶקְשִׁי קַמִּיה, פְּהֵאִי

קָרְבָּא דְּעֵבֵד עִמְלֶק לְגַבְיֵיהוּ. אֶלֹא וְדֹאִי,

קָרְבָּא דְּעִמְלֶק הָוּה בְּכָל סְטָרִין, לְעִילָא וְתַתָּא,

דְּהָא בְּהֵוּא זְמַנָּא אֲתַתְּקַף חוּיָא בִישָׂא

לְעִילָא, וְאֲתַתְּקַף לְתַתָּא.

מָה חוּיָא בִישָׂא כַּמִּין עַל פְּרַשְׁת אַרְחִין, אוֹף

הֵכָא נְמִי עִמְלֶק, חוּיָא בִישָׂא הָוּה לְגַבְיֵיהוּ

דְּיִשְׂרָאֵל, דְּכַמִּין לֹוֹן (דף קצ"ה ע"א) עַל פְּרַשְׁת

אַרְחִין, דְּכְתִיב, (שמואל א' טו) אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדֶרֶךְ

בְּעֵלוֹתוֹ מִמְצָרִים. כַּמִּין הָוּה לְעִילָא, לְסַאָבָא

מְקוּדְשָׁא. וְכַמִּין הָוּה לְתַתָּא, לְסַאָבָא לְיִשְׂרָאֵל.

מְנַלְן, דְּכְתִיב (דברים כה) אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ. כְּתִיב

הֵכָא אֲשֶׁר קָרָךְ, וְכְתִיב הָתָם (דברים כג) כִּי יִהְיֶה

כֶּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא טָהוֹר מִקְרָה לְיָלְהָ.

וְעַל דָּא בְּבַלְעָם כְּתִיב, (במדבר כג) וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל

בַּלְעָם. וַיִּקְרַ לִישָׁנָא דְּמִסַּאָבָא נְקֻט. וְאִי

תִּימָא, הָא כְּתִיב אֱלֹהִים. אֶלֹא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא אֲזַמִּין לִיה הוּא אֲתַר דְּמִסַּאָבָא,

לְאַסְתָּאָבָא בִּיה, בְּהֵוּא דְּרָגָא דְּאִיהוּ אֲתַדְּבַק

לְאַסְתָּאָבָא בִּיה. מָה עֵבֵד בַּלְעָם. אִיהוּ חֲשִׁיב

בְּאִינוּן קָרְבָּנִין לְסַלְקָא לְעִילָא, מִיַּד זְמִין לִיה

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּא אֲתַר. אָמַר לִיה הָא

מִסַּאָבוּ לְגַבְיָךְ, כְּמָה דְּאֲתַחֲזִי לָךְ, וְעַל דָּא וַיִּקְרַ

אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם.

בְּגוּוּנָא דָּא אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ וְגו'. אֲזַמִּין לְגַבְיָךְ

הוּא חוּיָא בִישָׂא לְעִילָא, לְסַאָבָא

פְּרַשְׁת וַיִּקְהַל

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל וְגו'. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח,

(שמואל א-טו) וַיֹּאמֶר שָׂאוּל אֶל הַקְּנִי

לָכוּ סוּרוּ רְדוּ וְגו'. בַּא וְרָאָה מָה

כְּתוּב בְּעִמְלֶק, פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר

עָשָׂה עִמְלֶק לְיִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּכָל הַקְּרֻבוֹת

שְׁעָשׂוּ שָׂאָר הַעַמִּים לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל,

מָה הַטַּעַם לֹא הִיָּה קוּשָׁה לְפָנָיו

כְּמוֹ הַקְּרֻב שְׁעָשָׂה עִמְלֶק אֲתָם?

אֶלֹא וְדֹאִי הַקְּרֻב שֶׁל עִמְלֶק הִיָּה

בְּכָל הַצְּדָדִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה,

שְׁהָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן הַתַּחֲזִיק הַנְּחֹשׁ

הָרַע לְמַעְלָה, וְהַתַּחֲזִיק לְמַטָּה.

מָה הַנְּחֹשׁ הָרַע אוֹרֵב עַל פְּרַשְׁת

דְּרָכִים, אָף כַּאֲן גַּם עִמְלֶק נְחֹשׁ

רַע הִיָּה לְיִשְׂרָאֵל, שְׂאָרֵב לָהֶם עַל

פְּרַשְׁת דְּרָכִים, שְׂכַתּוּב (שמואל א-טו)

אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדֶרֶךְ בְּעֵלְתוֹ

מִמְצָרִים. אוֹרֵב הִיָּה לוֹ לְמַעְלָה

לְטַמֵּא אֶת הַמְּקוּדֶשׁ, וְאוֹרֵב הִיָּה

לְמַטָּה לְטַמֵּא אֶת יִשְׂרָאֵל. מִזְּמִן

לְנוּ? שְׂכַתּוּב (דברים כה) אֲשֶׁר קָרָךְ

בְּדֶרֶךְ. כְּתוּב כַּאֲן אֲשֶׁר קָרָךְ,

וְכַתּוּב שָׁם (שם כג) כִּי יִהְיֶה כֶּךָ אִישׁ

אֲשֶׁר לֹא טָהוֹר מִקְרָה לְיָלְהָ.

וְעַל זֶה כְּתוּב בְּבַלְעָם, (במדבר כג)

וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם. וַיִּקְרַ -

לְשׁוֹן טַמְאָה נְקֻט. וְאִם תֹּאמַר,

הֲרִי כְּתוּב אֱלֹהִים, אֶלֹא הַקְּדוּשׁ

בְּרוּךְ הוּא הַזְּמִין לוֹ אוֹתוֹ מְקוּם

שֶׁל טַמְאָה לְהַטַּמֵּא בּוֹ בְּאוֹתָהּ

דְּרָגָה שֶׁהוּא נִדְּבַק לְהַטַּמֵּא בָּהּ.

מָה עָשָׂה בַּלְעָם? הוּא חֲשַׁב

בְּאוֹתָם קְרֻבוֹת לְעֵלוֹת לְמַעְלָה.

מִיַּד הַזְּמִין לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

אוֹתוֹ מְקוּם. אָמַר לוֹ, הִנֵּה טַמְאָה

אֵלֶיךָ כְּמוֹ שְׂרָאוּי לָךְ. וְעַל זֶה וַיִּקְרַ

אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם.

כְּמוֹ כֵּן אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדֶרֶךְ וְגו',

הַזְּמִין לָךְ אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הָרַע

לָךְ בְּכָל סְטָרִין. וְאֶלְמָלֹא

למעלה לטמא אותך בכל הצדדים. ואלמלא שהתחזק משה למעלה ויהושע למטה, לא יכלו לו ישראל. ומשום כך שמר הקדוש ברוך הוא אותה שנאה לדורי דורות. מה הטעם? משום שחשב לעקר אות הברית ממקומה, ומשום כך פקדתי, בפקדה, שהרי שם נרמז סוד האות הברית הקדושה.

בא וראה מה כתוב, ויאמר שאול אל הקיני. מי זה הקיני? זה יתרו. וכי מי נתן פאן את בני יתרו להיות דוירם בעמלק, והרי היו שרויים ביריחו? אלא הרי כתוב (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה וגו'. וכשעלו משם, שרויים היו בתחומו של עמלק עד לאותו זמן שבא שאול המלך, שכתוב ויסר קיני מתוך עמלק. משום שהרי בזמן שנמצאים רשעים, (נענשו) אותם חסידים וצדיקים שנמצאים ביניהם נתפסים בחטאייהם, והרי פרשוה. כמו זה, אלמלא אותה ערבוביה שהתחברו בהם בישראל, לא נענשו ישראל על מעשה העגל. ובא ראה מה כתוב בראשונה, (שמות כה) מאת כל איש אשר ידבנו לבו, להכליל את כלם, משום שרצה הקדוש ברוך הוא לעשות את מעשה המשפן מפל הצדדים, במח וקלפה. ומשום שהיו אותם ערב רב עמהם, נאמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, להכלילם בין ישראל, שהם מח, וכלם הצטוו.

אחר כך סטה כל מין למינו, ובאו אותם ערב רב ועשו את העגל, וסטו אחריהם אותם שמתו וגרמו לישראל מות והרג. אמר הקדוש ברוך הוא, מכאן והלאה מעשה בין ישראל, שיהם את כל עדת ישראל וגו'.

דאתתקף משה לעילא, ויהושע לתתא, לא יכילו ישראל ליה. ובגין כך, נטיר קדשא בריך הוא ההוא דבבו, לדרי דרין. מאי טעמא. בגין דחשיב לאעקרא את קיימא מאתריה. ובגין כך פקדתי, בפקדה, דהא תמן אתרמיז רזא דאת קיימא קדישא.

הא חזי, מה כתיב, ויאמר שאול אל הקיני. מאן קיני. דא יתרו. וכי מאן יהיב בני יתרו הכא, למהוי דויריהון בעמלק, והא ביריחו הווי שריין. אלא הא פתיב, (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה וגו'. וכד עלו מתמן, שרו בתחומא דעמלק, עד ההוא זמנא דאתא שאול מלכא, דכתיב ויסר קיני מתוך עמלק.

בגין דהא בזמנא דחייביא אשתכחו, (נ"א אתענשו) אינון חסידי וזכאי דמשתכחין ביניהו, מתפסן בחוביהון, והא אוקמוה. פגוונא דא, אלמלא ההוא ערבוביא דאתחברו בהו בישראל, לא אתענשו ישראל, על עובדא דעגלא.

והא חזי מה כתיב בקדמיתא, (שמות כה) מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לאכללא כלא, בגין דבעא קדשא בריך הוא למעבד עובדא דמשפנא מפל סטריין, במוחא וקליפה. ובגין דהווי אינון ערב רב פגווייהו, אתמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו, לאכללא לון ביניהו דישראל, דאינון מוחא. וכלהו אתפקדו.

לבתר סטא זינא לזיניה, ואתו אינון ערב רב ועבדו ית עגלא, וסטו אבתרייהו אינון דמיתו, וגרמו לון לישראל מותא וקטולא. אמר קדשא בריך הוא, מכאן ולהלאה עובדא דמשפנא לא יהא, אלא מסטרא דישראל המשפן לא יהיה אלא רק מצדם של ישראל לבדם. מיד - ויקהל משה את כל עדת ישראל וגו'.

וּכְתוּב אַחֲרָיו, קָחוּ מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה לַה'. מֵאֲתֶכֶם וְדָאִי, וְלֹא כְּרֵאשׁוֹנָה שְׁכָתוּב מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ. וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וְגוֹ', מֵאִיזָה מְקוֹם הִקְהִיל אוֹתָם? אֵלֹא מִשׁוֹם שֶׁהָיוּ אוֹתָם עָרַב רַב בְּיַנְיָהֶם, הַצְטָרֵף מִשֶּׁה לְכַנְסֵם וְלִיחָדָם מִבְּיַנְיָהֶם.

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה. רַבִּי אֲבָא פִתַח, (דברים לא) הִקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף. מִה לְהֵלֵךְ כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, אִף כָּאֵן כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. וּמִי הֵם? שְׁשִׁים רַבּוֹא. רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַח אֶת הַפְּסוּק בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשִׁירָד מֹשֶׁה מֵהָר סִינִי, שְׁכָתוּב (שמות לב) וַיִּשְׁמַע יְהוָה שֶׁעָתָה אֶת קוֹל הָעָם בְּרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחְנֶה. וַיִּשְׁמַע יְהוָה, וְכִי יְהוֹשֻׁעַ שָׁמַע וּמִשֶּׁה לֹא שָׁמַע! אֵלֹא וְדָאִי, עַד עַכְשָׁו יְהוֹשֻׁעַ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, וּמִשֶּׁה הָיָה יוֹדֵעַ. אִם כֵּן, מִה זֶה בְּרָעָה? אֵלֹא בְּרָעָה כְּתוּב בְּה', שְׂאוֹתוֹ קוֹל הָיָה בְּצַד הָאֲחֵר. וְיִהוֹשֻׁעַ, שֶׁהָיָה פָּנֵי הַלְּבָנָה, הִתְבּוֹנֵן בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהָיָה שֶׁל צַד הַרְּעָה, מִיָּד - וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחְנֶה.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִשְׁכְּרוּ שְׁנֵי לוחות הָאֲבָן שֶׁהָיוּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְהָרִי בְּאֶרְצוֹ, שֶׁהֵם כְּבָדוֹ עַל יְדוֹ, וְנִפְלוּ וְנִשְׁכְּרוּ. מִה הִטְעַם? מִשׁוֹם שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתִיּוֹת מִתּוֹךְ לוחות הָאֲבָנִים.

בֹּא וּרְאֵה, בְּאַרְבַּע תְּקוּפוֹת בְּשָׁנָה מִתְעוֹרֵר קוֹל בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהִתְעוֹרְרוּת הַצַּד הָאֲחֵר מִתְעוֹרֵר בּוֹ, וְאוֹתָהּ הִתְעוֹרְרוּת הַצַּד הָאֲחֵר נִכְנָסֶת בֵּין קוֹל לְקוֹל, וְנִחְשָׁף הָאֵזֶר בְּקוֹל שֶׁלְמִטָּה. מִשׁוֹם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הָאֵזֶר שֶׁל הַקּוֹל שֶׁלְמַעְלָה לְקוֹל

בְּלַחֲדוּיָיהוּ. מִיָּד וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. וְכָתִיב בְּתַרְיָה קָחוּ מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה לַיְי'. מֵאֲתֶכֶם וְדָאִי, וְלֹא כְּקַדְמִיתָא דְכָתִיב, מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ. וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וְגוֹ', מֵאֵן אֲתֵר כְּפִיִּש לֹזֵן. אֵלֹא בְּגִין דִּהוּוּ אֵינּוֹן עָרַב רַב בְּיַנְיָהוּ, אֲצַטְרִיף מִשֶּׁה לְאַכְנָשָׁא לֹזֵן, וְלִיחָדָא לֹזֵן מִבְּיַנְיָהוּ.

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה. (שמות לה) רַבִּי אֲבָא פִתַח, (דברים לא) הִקְהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף. מִה לְהֵלֵךְ כָּלֵל דְכָלְהוּ יִשְׂרָאֵל, אוֹף הָכֵא כָלֵל דְכָלְהוּ יִשְׂרָאֵל, וּמֵאֵן אֵינּוֹן. שְׁתִּין רַבּוֹא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַח קָרָא בְּיִשְׂרָאֵל, כַּד נִחִית מֹשֶׁה מִן טוֹרָא דְסִינִי, דְכָתִיב, (שמות לב) וַיִּשְׁמַע יְהוָה שֶׁעָתָה אֶת קוֹל הָעָם בְּרָעָה וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחְנֶה. וַיִּשְׁמַע יְהוָה, וְכִי יְהוֹשֻׁעַ שָׁמַע, וּמִשֶּׁה לֹא שָׁמַע. אֵלֹא וְדָאִי, עַד הִשְׁתָּא יְהוֹשֻׁעַ לֹא הָוּה יוֹדֵעַ, וּמִשֶּׁה הָוּה יוֹדֵעַ. אִי הָכֵי מַהוּ בְּרָעָה. אֵלֹא בְּרָעָה בְּה' פְּתִיב, דִּהְהוּא קָלָא בְּסִטְרָא אַחְרָא הָוּה. וְיִהוֹשֻׁעַ דִּהְוּה אֲנָפוּי דְסִיְהֵרָא, אֲסִתְפַּל בְּהָהוּא קָלָא, דִּהְוּה דְסִטְרָא דְרָעָה, מִיָּד וַיֹּאמֶר אֶל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחְנֶה.

בְּהָהוּא שְׁעֵתָא אֲתַבְּרוּ תְרִין לוחי אַכְנָא דִּהוּוּ בְּקַדְמִיתָא. וְהָא אוֹקִימְנָא, דְּאֵינּוֹן אֲתִיְקְרוּ עַל יְדוּי (דף קצ"ה ע"ב) וְנִפְלוּ וְאֲתַבְּרוּ. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּפָרְחוּ אֲתָוּוֹן מִגּוֹ לוחי אַכְנָיִן.

הָא חֲזִי, בְּאַרְבַּעַת תְּקוּפֵין דְשִׁתָּא, קָלָא אֲתַעַר, כַּד סִטְרִין דְעָלְמָא, בְּהָהוּא קָלָא אֲתַעְרוּתָא דְסִטְרָא אַחְרָא אֲתַעַר בֵּיה. וְהָהוּא אֲתַעְרוּתָא דְסִטְרָא אַחְרָא עָאל בֵּין קָלָא לְקָלָא, וְאֲתַחְשָׁף נְהוּרָא בְּקָלָא דְלִתְתָא. בְּגִין דְלֹא מָטָא נְהוּרָא דְקָלָא דְלַעֲלֵילָא,

שְׁלֹמֹה, אִזּוּ מִקְדִּימָה אוֹתָהּ, הַתְּעוֹרוֹרוֹת, וְנִכְנָס בֵּין זֶה לְזֶה הַנְּחַשׁ שֶׁמִּפְתָּה אֶת הָאִשָּׁה וְנוֹטֵל אוֹר, וְאוֹתוֹ קוֹל הוּא קוֹל מִלְחָמָה, קוֹל קוֹל רָעָה, וְזֶהוּ בְּרַעְיָה.

וְעַד זֶה שָׁמַע יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא מִשָּׁה, מִשּׁוֹם שֶׁנִּטְלָה אוֹתָהּ רָעָה אֶת אוֹר הַלְּבָנָה שֶׁאֵחָז בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ, וּמִשָּׁה שֶׁהִיא אֲחִיזוֹ בְּשִׁמְשׁ לֹא שָׁמַע, וְכָל הָאוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּלֵם נִחְשָׁף מִשּׁוֹם אוֹתָהּ רָעָה שֶׁנִּדְבְּקָה בָּהֶם. בֵּינָן שֶׁמַּחֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל חֲטֵאֵיהֶם, אִזּוּ וַיִּקְהַל מִשָּׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים וְגו', שֶׁהָרִי אוֹתוֹ עָרַב רַב הָעֵבֶר מֵהֶם.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבִים לַלַּיְלָה אֶחָד וּמִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה טָרַם שֶׁנִּחְלַק הַלַּיְלָה. בֵּין כֶּף קָרָא הַגִּבּוֹר. בְּרִכּוֹ בְּרַכָּה. (אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר,

כַּעַת הוּא הַזְּמַן שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּגוֹן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂע עִם הַצְּדִיקִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לָמָּה מִשְׁתַּעֲשֵׂע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא) בְּכָה רַבִּי אֶלְעָזָר וַאֲמַר, בֹּא וְרֵא, עַד כָּאֵן זְעוּע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים וְהִפָּה בָּהֶם, וּבְכָה עַל חֲרַבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לְתוֹךְ הַיָּם הַגְּדוֹל וְנִזְכָּר בְּכַנּוּי מִתּוֹךְ בְּכִיָּה.

מִשּׁוֹם שֶׁהַלַּיְלָה נִחְלַק לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים בְּשִׁתִּים עֲשָׂרָה שְׁעוֹת שֶׁהָיוּ רְשׁוּמִים בּוֹ, וְאִם נּוֹסְפוֹת שְׁעוֹת הַלַּיְלָה, אוֹתָן שְׁעוֹת שֶׁנּוֹסְפוּ הֵן שֶׁל הַיּוֹם, וְלֹא נִחְשָׁבוֹת מֵהַלַּיְלָה, פָּרַט לְשִׁתִּים עֲשָׂרָה שֶׁהֵן שְׁלוֹ. וְאוֹתָן שְׁתֵּים עֲשָׂרָה נִחְלָקוֹת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים, וְשִׁלְשָׁה מַחֲנוֹת שֶׁל מְלֹאכִים קְדוּשִׁים נִחְלָקוּ (הַתְּמַנּוּ) בְּאוֹתָם שְׁלֹשָׁה צְדָדִים.

מִחֲנֵה רֵאשׁוֹן מְמַנָּה בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל רֵאשִׁית הַלַּיְלָה לְשִׁבְחָת אֶת אֲדוֹנָם. וּמָה הֵם

לְקָלָא דְלִתְתָא, כְּדִין אֶקְדִים הֵהוּא אֲתַעְרוּתָא, וְעָאֵל בֵּין דָּא לְדָא נְחַשׁ דְּמִפְתִּי לְאַתְתָּא, וְנִטִּיל נְהוּרָא. וְהֵהוּא קָלָא, הוּא קוֹל מִלְחָמָה, קוֹל רָעָה. וְדָא אִיהוּ בְּרַעְיָה.

וְעַד דָּא שָׁמַע יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא מִשָּׁה, בְּגִין דְּנִטֵּל הֵהוּא רָעָה נְהוּרָא דְסִיְהָרָא דְהוּהוּ אֲחִיד בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ. וּמִשָּׁה דְהוּהוּ אֲחִיד בְּשִׁמְשָׁא, לֹא שָׁמַע. וַיִּשְׂרָאֵל כָּלְהוּ אֲתַחֲשׁוּף נְהוּרָא דִילְהוֹן, בְּגִין הֵהוּא רָעָה דְאַתְדַּבְּקַת בָּהּ. בֵּינָן דְמַחֵל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חוֹבִיְהוֹן, כְּדִין וַיִּקְהַל מִשָּׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים וְגו', דְהָא הֵהוּא עָרַב רַב אֲתַעְבְּרַ מִנֵּיהוּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבֵי לַיְלָיָה וְקָא מִתְעַסְקִי בְּאוֹרֵייתָא, עַד לָא אֲתַפְּלִיג לַיְלָיָה.

אֲדַהֲכִי קָרָא גְבַרְא, בְּרִיכּוֹ בְּרַכָּתָא, (אָמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, הַשְׁתָּא הוּא זְמַנָּא דְקוֹנְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא עָאֵל בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָנָא, אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, אִמְרִי מִשְׁתַּעֲשֵׂע קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא) בְּכָה רַבִּי אֶלְעָזָר וַאֲמַר, תָּא חֲזִי, עַד הַשְׁתָּא קְדָשָׁא בְּרוּךְ הוּא אֲזִדְעֵזַע, תְּלַת מְאָה וְתִשְׁעִין רְקִיעִין, וּבְטַשׁ בָּהּ, וּבְכָה עַל חֲרַבֵּן בֵּי מִקְדָּשָׁא, וְאוֹרִיד תְּרִין דְמַעֲזִין לְגוֹ יַמָּא רַבָּא, וְאַדְפֵּר לְבַנוּהִי מְגוֹ בְּכִיָּה.

בְּגִין דְלִתְלַת סְטָרִין אֲתַפְּלִג לַיְלָיָה, בְּתַרִּיסַר שְׁעֵתִי דְהוּוּ רְשִׁימִין בֵּיהּ, וְאִי אֲתוּסְפִין שְׁעֵתִי בְּלַיְלָיָה, אֵינּוֹן שְׁעֵתִי דְמִתּוּסְפָּאן, דִּימָמָא אֵינּוֹן, וְלֹא אֲתַחֲשִׁיבוּ מְלַיְלָיָה, בְּרַ תְּרִיסַר דְאֵינּוֹן דִּילָהּ. וְאֵינּוֹן תְּרִיסַר, אֲתַפְּלִגוּ לְתַלַּת סְטָרִין, וְתַלַּת מִשְׁרִיין דְמְלֹאכִין קְדִישִׁין, אֲתַפְּלִגוּ (כ"א אֲתַמְנּוֹן) בְּאֵינּוֹן תְּלַת סְטָרִין. מִשְׁרִיָּא קְדָמָא, אֲתַמְנָא בְּאַרְבַּעַה שְׁעֵתִי קְמִייתָא, דְשִׁירוּתָא דְלַיְלָיָה, לְשִׁבְחָא לְמֵאֲרִיְהוֹן, וּמָה קָאמְרִי. (תְּהֵלִים כד) לֵינִי

אוֹמְרִים? (תהלים כד) לה' הָאָרֶץ
וּמְלֹאָהּ וְגו', כִּי הוּא עַל יָמִים
יְסֻדָּהּ וְגו', מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְגו',
נָקִי כַפַּיִם וְכַר לִבָּב וְגו'. מֶה הַטַּעַם
שֶׁל זֶה? מִשּׁוּם שֶׁפָּאָשֶׁר הַלֵּילָה
פּוֹרֵשׁ כְּנַפְיוֹ עַל הָעוֹלָם, אֲזַי כָּל
בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם הַמָּוֶת
וְיוֹצֵאת נַשְׁמָתָם לַעֲלוֹת לַמַּעְלָה,
וְאוֹתָם מְלַאֲכִים עוֹמְדִים
וְאוֹמְרִים, מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'. הַר
ה' - זֶה הַר הַבַּיִת. מְקוֹם קִדְשׁוֹ -
זֶה עֲזֶרְתָּ יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה,
כִּן גַּם לְמַטָּה.

מִשּׁוּם שֶׁכָּכֵל רָקִיעַ וְרָקִיעַ כְּמֶה
מְמַנִּים וְכְמֶה שָׂרִים עוֹמְדִים שָׁם,
וְכִשְׁהַנְּשָׁמוֹת יוֹצֵאוֹת, רוֹצוֹת
לַעֲלוֹת לַמַּעְלָה, וְאִם אֵינָן זוֹכוֹת
דוֹחִים אוֹתָן הַחוּצָה, וְהוֹלְכוֹת
וּמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם, וְלוֹקְחִים
אוֹתָן כְּמֶה קְבוּצוֹת שֶׁל רוּחוֹת
וּמוֹדִיעִים לָהֶם דְּבָרִים כּוֹזְבִים,
וְלַפְעָמִים דְּבָרֵי אֶמֶת מִמֶּה שֶׁעָתִיד
לְבֹא בְּזִמְנֵי הַקְּרוֹב, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֶה.
וְאוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים הוֹלְכוֹת
וּמְשׁוֹטְטוֹת לַמַּעְלָה, וּפּוֹתְחִים
לָהֶם פְּתָחִים, וּמַעֲלִים אוֹתָן לְתוֹךְ
אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא הַר ה', כְּמוֹ
הַסּוּד שֶׁל הַר הַבַּיִת לְמַטָּה, וּמִשָּׁם
נִכְנְסִים לְתוֹךְ אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא
מְקוֹם קִדְשׁוֹ, שֶׁשָּׁם נִרְאוֹת כָּל
הַנְּשָׁמוֹת לִפְנֵי אֲדוֹנָם. כְּמוֹ כֵּן
אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּרְאוֹ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַמְּקוֹם
שֶׁנִּקְרָא עֲזֶרְתָּ יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעַת
שֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹמְדוֹת שָׁם, אֲזַי
שִׁמְחַת רְבוּנָם הִיא, לְתַקֵּן בָּהֶם
הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא קִדְשׁ הַקְּדוֹשִׁים,
וְשָׁם רוֹשְׁמִים אֵת כָּל מַעֲשֵׂיהֶם
וְזִכְיוֹתֵיהֶם.

מִחֲנֶה שְׁנֵי מִמְּנֶה בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת
אַחֲרוֹת, וְאֵינָם אוֹמְרִים שִׁירָה,
כְּרַט לְשַׁעֲתִים, עַד שֶׁנִּחְלַק הַלֵּילָה
וְנִכְנַס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגֵן עֵדֶן.
וְאַלְהָה הֵם אֲבֵלֵי צִיּוֹן וְאוֹתָם

הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ וְגו', כִּי הוּא עַל יָמִים יְסֻדָּהּ
וְגו', מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְגו', נָקִי כַפַּיִם וְכַר לִבָּב
וְגו'. מָאִי טַעֲמָא דָּא. בְּגִין דְּכַד לֵילֵיא פְּרִישׁ
גְּדַפּוּי עַל עַלְמָא, כְּדִין, כָּל בְּנֵי עַלְמָא טַעֲמִין
טַעֲמָא דְּמוֹתָא, וְנַפְקִי נַשְׁמָתֵיהוּ לְסַלְקָא
לְעֵילָא, וְאֵינּוּן מְלַאֲכִין קַיִימִין וְקָא אַמְרִי, מִי
יַעֲלֶה בְּהַר ה'. הַר ה', דָּא הַר הַבַּיִת. מְקוֹם
קִדְשׁוֹ, דָּא עֲזֶרְתָּ יִשְׂרָאֵל. כְּגוֹוְנָא דְלַעֲלֵילָא,
הַכִּי נָמִי לְתַתָּא.

בְּגִין דְּכָכֵל רָקִיעַא וְרָקִיעַא, כְּמֶה מְמַנֵּן, וְכְמֶה
סְרַכִּין קַיִימִין תַּמָּן. וְכַד נַשְׁמָתִין נַפְקִין,
כְּעָאן לְסַלְקָא לְעֵילָא, וְאִי לֹא זְכִיין אֵינּוּן
דְּחִיין לֹון לְבַר, וְאֲזֵלִין וְשִׂאטִין בְּעַלְמָא,
וְנִטְלִין לֹון כְּמֶה חֲבִילֵי טְהִירִין, וְאֲוֹדְעִין לֹון
מְלִין כְּדִיבּוֹ, וְלִזְמַנִּין מְלִין דְּקִשׁוּט, מִמֶּה
דְּאֵתִי לְזִמְנֵי קָרִיב, כְּמֶה דְּאוּקְמוּהָ.

וְאֵינּוּן נַשְׁמָתִין דְּצַדִּיקָיָא, אֲזֵלִין וְשִׂאטִין
לְעֵילָא, וּפְתַחֲחִין לֹון פְּתַחֲחִין, וְסַלְקִין
לֹון לְגוֹ הַהוּא אֶתְרֵ דְּאַקְרֵי הַר ה', כְּגוֹוְנָא
דְּרָזָא דְּהַר הַבַּיִת לְתַתָּא. וּמִתַּמָּן עֲאֵלִין לְגוֹ
הַהוּא אֶתְרֵ דְּאַקְרֵי מְקוֹם קִדְשׁוֹ. דְּתַמָּן
אֶתְחַזְיִין כָּל נַשְׁמָתִין לְקַמֵּי מְאַרְיָהוּן. כְּגוֹוְנָא
דָּא הַהוּא אֶתְרֵ, דְּאֶתְחַזְיוֹן יִשְׂרָאֵל קַמֵּי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, אֶתְרֵ דְּאַקְרֵי עֲזֶרְתָּ יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעֲתָא
דְּנַשְׁמָתִין קַיִימִין תַּמָּן, כְּדִין חֲדוּדָה דְּמְאַרְיָהוּן,
לְאֶתְתַקְנָא בְּהוּ אֶתְרֵ, דְּאַקְרֵי קִדְשׁ הַקְּדוֹשִׁים.
וְתַמָּן רְשִׁימִין כָּל עוֹבְדֵיהוּן וְזַכּוּוֹן דְּלַהוּן.

מִשְׁרֵיָא תַנְיִינָא, אֶתְמַנָּא בְּאַרְבַּע שְׁעָתֵי
אַחֲרָנִין, וְלֹא אַמְרֵי שִׁירָתָא, בַּר תְּרִי
שְׁעָתֵי, עַד דְּאֶתְפְּלַג לֵילֵיא, וְעָאֵל קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְאֵלִין אֵינּוּן אֲבֵלֵי צִיּוֹן, וְאֵינּוּן דְּכַחוּ עַל חֲרַפְּן
כִּי מִקְדְּשָׁא. וּבְשִׁירוֹתָא דְּאַרְבַּע שְׁעָתֵי

שְׂבוּכִים עַל חֶרְפֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבִתְחִלַּת אַרְבַּע הַשָּׁעוֹת הָאֲמֻצָּעוֹת פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים קלו) עַל נְהֻרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ גַם בְּכִינוּ וְגו', וְאַלֶּהֱ הֵם שְׂבוּכִים עַל נְהֻרוֹת בְּכָל עִם יִשְׂרָאֵל, מִמִּשְׁמַע שְׁכֵתוֹב גַּם בְּכִינוּ. וּמִנֵּין לָנוּ שְׂבוּכִים שָׁם? שְׁכֵתוֹב הֵן אֲרָאֵלִם צָעֲקוּ חֲצָה. מַה זֶה חֲצָה? זוֹ בְּכָל, מִשׁוּם שֶׁפֶלֶם לָנוּ אֶת הַשְּׂכִינָה עַד בְּכָל, וְשָׁם הֵם בָּכוּ עִם יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה פּוֹתְחִים בְּזֶה, וּמְסִימִים: זָכַר ה' לְבָנֵי אָדוֹם וְגו'.

וְאִזּוֹ מִתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲלוֹתָיו וּמִכְּהַ בְּרַקִּיעִים, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, וּמִדְּעֻזֵּי שָׁנִים עֲשֵׂר אֶלְפֵי עוֹלָמוֹת וְגוֹעִים וּבוּכִים, שְׁכֵתוֹב (ירמיה כה) ה' מִמְרוֹם יִשְׂאָג וּמִמְעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שֶׁאֵג יִשְׂאָג עַל נְהוּוֹ. וְנִזְכָּר בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִוִּרִיד שְׁפִי דְמַעוֹת לְתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל, וְאִזּוֹ מִתְעוֹרֵרֶת שְׁלֵהֶבֶת אַחַת שְׁבָצָד צְפוֹן, וּמִכְּהַ רִיחַ אֶחָד שְׁבָצָד צְפוֹן בְּאוֹתָהּ הַשְּׁלֵהֶבֶת, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה נִחְלַק הַלֵּילָה, וְהַשְּׁלֵהֶבֶת הוֹלֶכֶת וּמִכְּהַ בְּכַנְפֵי הַתִּרְנַגּוּל וְקוֹרָא, אִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֶן.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין מְנוּחָה עַד שֶׁנִּכְנָס לְגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם נְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים. וְהַסִּימָן - כִּי נִמְכָּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי וְגו'. (אסתר ז) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי הוּא זֶה וְגו', וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתַּה הַיֵּינן אֶל גַּנַּת הַבֵּיתָן וְגו'.

בְּשַׁעֲהַ שֶׁנִּכְנָס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֶן, אִזּוֹ כָּל אוֹתָם עֲצֵי הַגֵּן וְכָל אוֹתָן נְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים כד) שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'. מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד וְגו'. שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'. שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'. וּבְשַׁעֲהַ שֶׁנְּשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים

אֲמֻצָּעִין, פִּתְחֵי וְאֹמְרֵי, (תהלים קלו) עַל נְהֻרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ גַם בְּכִינוּ וְגו', וְאַלֵּין אֵינוֹן דְּבָכוּ עַל נְהֻרוֹת בְּכָל, עֲמָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, (ד"ר קצ"ד ע"א) מִמִּשְׁמַע דְּכִתִּיב גַּם בְּכִינוּ. וּמִנֵּין דְּבָכוּ תַמָּן.

דְּכִתִּיב, (ישעיה לג) הֵן אֲרָאֵלִם צָעֲקוּ חוּצָה. מַהוּ חוּצָה. דָּא בְּכָל, בְּגִין דְּכִלְהוּ אוֹזְפוּהַ לְשְׂכִינָה עַד בְּכָל. וְתַמָּן בָּכוּ עֲמָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. וְעַל דָּא פִּתְחֵי בְּהַאי, וּמְסִימֵי זְכוֹר יְי' לְבָנֵי אָדוֹם וְגו'.

כְּדִין אֲתַעֲר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִרְגוּי, וּבְטַש בְּרַקִּיעִין פְּדָאמְרִן, וְאִזְדַּעְזְעוּ תְרִיסַר

אֶלְפֵי עֲלָמִין, וְגַעֲי וּבְכֵי, דְכִתִּיב, (ירמיה כה) יְי' מִמְרוֹם יִשְׂאָג וּמִמְעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שֶׁאֵג יִשְׂאָג עַל נְהוּוֹ, וְאִדְכַּר לִוְן לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחִית תְּרִין דְּמַעֲיָן לְגוּ יִמָּא רַבָּא. וּכְדִין אֲתַעֲר

שְׁלֵהֶבֶתָא חַד דְּבִסְטַר צְפוֹן, וּבְטַש רִיחָא חַד דְּבִסְטַר צְפוֹן בְּהַהוּא שְׁלֵהֶבֶתָא, וְאִזְלָא וְשֶׁאֲטָא בְּעֵלְמָא, וְהַהִיא שְׁעָתָא אֲתַפְּלַג לֵילָיָא, וְשְׁלֵהֶבֶתָא אִזְלָא וּבְטַש בְּגַדְפוּי

דְּתִרְנַגּוּלָא, וְקֹאֲרֵי, כְּדִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאֵל בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן.

וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֵית לִיהַ נְיִיחָא עַד דְּעָאֵל לְגַנְתָּא דְּעֵדֶן לְאֲשְׁתַּעֲשַׁע

בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקַיָּא. וְסִימָן (אסתר ז) כִּי נִמְכָּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי וְגו'. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי הוּא זֶה וְגו', וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתַּה הַיֵּינן אֶל גַּנַּת הַבֵּיתָן וְגו'.

בְּשַׁעֲתָא דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָאֵל בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן, כְּדִין כָּל אֵינוֹן אֵילָנִין דְּגַנְתָּא,

וְכָל אֵינוֹן נְשָׁמֹתִין דְּצְדִיקַיָּא, פִּתְחֵי וְאֹמְרֵי, (תהלים כד) שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'. מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד וְגו'. שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשֵׁיכֶם וְגו'.

וּבְשַׁעֲתָא דְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקַיָּא דִּי בְּאַרְעָא אֲהִדְרוּ לְגוֹפִיָּהוּ, כְּדִין אֲתַקִּיפוּ בְּהוּ כָּל אֵינוֹן

שְׂבָאֲרֵץ חוֹזְרוֹת לְגוֹפֶן, אֲזַמְחִזְיקִים בָּהֶם כָּל אוֹתָם מְלֹאכִים, וְאוֹמְרִים (שם קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה'. וְלִמְדוּנוּ שֶׁזֶה הַמַּחְנֶה הַשְּׁלִישִׁי שְׂאוֹמֵר אֶת זֶה בְּאַרְבַּע הַשָּׁעוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת.

וְאוֹמְרִים שִׁירָה עַד שְׁעוּלָה אוֹר הַבֶּקֶר, וְאֲזַמְשַׁבְּחִים אֶת אֲדוֹנָם כָּל אוֹתָם כּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְכָל אוֹתָם הַמְּלֹאכִים הַעֲלִיּוֹנִים שֶׁשֶׁלְטוֹנָם בַּיּוֹם, כָּלֵם מְשַׁבְּחִים אֶת אֲדוֹנָם וְאוֹמְרִים שִׁירָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב לח) בְּרֶן יַחַד פְּכָבִי בִקְר וַיִּרְעֵוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּשַׁעָה שִׁיּוּצָאת הַשֶּׁמֶשׁ בַּיּוֹם, יִשְׂרָאֵל נוֹטְלִים שִׁירָה לְמַטָּה, וְהַשֶּׁמֶשׁ לְמַעְלָה, שְׁכָתוּב יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ. בְּשַׁעָה שְׁנוֹסַע הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִלְגָּלִיו, פּוֹתַח בְּקוֹל נְעִימָה וְאוֹמֵר שִׁירָה. וְאִיזוֹ שִׁירָה אוֹמְרִים? (תהלים קד) הִדְרוּ לֵה' קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ וְגו'. (שם) שִׁירוּ לוֹ זַמְרוּ לוֹ וְגו'. וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיּוֹם עִם הַשֶּׁמֶשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם עב) יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ. וְאֵף עַל גַּב שְׁהָרִי בְּאֶרְנוּ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלְמָלָא שְׁבַנִי הַעוֹלָם הֵם אֲטוּמִי לֵב וְסַתְּמִי עֵינַיִם, לֹא יְכוּלִים לַעֲמֵד מִקּוֹל הַנְּעִימָה שֶׁל גִּלְגָּל הַשֶּׁמֶשׁ כְּשֶׁנּוֹסַע (ויצא) וּמְשַׁבַּח לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בִּינְתוּיִם שֶׁהַתְּעַסְקוּ בַתּוֹרָה, הַאִיר הַיּוֹם. קָמוּ וְהִלְכוּ לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. כִּיּוֹן שָׂרָאָה אוֹתָם, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי, אַתָּה וְהַחֲבָרִים, הַסְתִּירוּ עֲצָמְכֶם שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הַלְלוּ שְׁלֹא תִצְאוּ הַחוּצָה, כִּי מְלֹאךְ הַמָּוֶת נִמְצָא בְּעִיר, וַיֵּשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְהַשְׁחִית, וְכִיּוֹן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לְהַשְׁחִית, יְכוּל לְהַשְׁחִית אֶת כָּל מִי שֶׁנִּרְאָה לְפָנָיו.

מְלֹאכִין, וְאוֹמְרִי (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יי' כָּל עַבְדֵי יי'. וְאוֹלִיפְנָא דְדָא מְשַׁרְיָא תְּלִיתָאָה קָא אִמְרִי דָא, בְּאַרְבַּע שְׁעֵתֵי בַתְּרִייתָא.

וְקָאִמְרִי שִׁירָתָא, עַד דְּסָלִיק נְהוּרָא דְצַפְרָא, דְּכִדִּין מְשַׁבְּחִין לְמַרְיָהוֹן כָּל אֵינּוֹן כְּכַבֵּיא וּמַזְלֵי, וְכָל אֵינּוֹן מְלֹאכִין עֲלָאִין, דִּי שְׁלִטְנִיהוֹן בִּימָמָא, כְּלָהוּ מְשַׁבְּחִין לְמַאֲרִיהוֹן, וְאוֹמְרִי שִׁירָתָא. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (איוב לח) בְּרֶן יַחַד פְּכָבִי בִקְר וַיִּרְעֵוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּשַׁעָתָא דְשֶׁמֶשׁ אֵפִיק, בִּימָמָא, יִשְׂרָאֵל נוֹטְלֵי שִׁירָתָא לְתַתָּא, וְשֶׁמֶשׁ אֵלְעִילָא, דְכָתִיב, (תהלים עב) יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ. בְּשַׁעָתָא דְנֻטִיל שֶׁמֶשׁ אֵלְעִילָא, פְּתַח קַל נְעִימוֹתָא, וְאוֹמֵר שִׁירָתָא. וּמֵאֵי שִׁירָתָא קָאִמְרִי. (תהלים קה) הִדְרוּ לִי יי' קְרָאוּ בְשִׁמּוֹ וְגו'. (תהלים קה) שִׁירוּ לוֹ זַמְרוּ לוֹ וְגו'. וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִין לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בִּימָמָא, עִם שֶׁמֶשׁ. הָדָא הוּא דְכָתִיב יִירָאוּךְ עִם שֶׁמֶשׁ, וְאֵף עַל גַּב דְּהָא אוֹקִימָנָא לְהָאֵי קָרָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵלְמָלָא דְבְּנֵי עֲלָמָא אֲטִימִין לְבָא וְסַתְּימִין עֵינֵין לֹא יְכַלִּין לְמִיקָם מִקַּל נְעִימוֹתָא דְגִלְגָּלָא דְשֶׁמֶשׁ, כִּד נְטִיל (ויצא) וּמְשַׁבַּח קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אֲדַהְבִּי דְאַתְעַסְקוּ בְּאוֹרֵייתָא, נְהַר יִמָּא. קָמוּ וְאֵתוּ לְקַמִּיהַ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּיּוֹן דְחָמָא לוֹן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר בְּרִי, אַנְתָּ וְחַבְרֵיִיא אֲסַתִּימוּ גְרַמְיִיכוּ אֵלִין תְּלַת יוֹמִין, דְּלֹא תִפְקוּן לְבַר בְּגִין דְּמְלֹאךְ הַמָּוֶת אֲשַׁתְּכַח בְּמָתָא, וְאִית לִיהַ רְשׁוֹ לְחַבְּלָא, וְכִיּוֹן דְּאַתְיָהִיב לִיהַ רְשׁוֹ לְחַבְּלָא, יְכִיל לְחַבְּלָא, לְכָל מָאן דְּאַתְחַזִּי קַמִּיהַ.

וְתוּ דְבַר נֵשׁ דְּאַתְחַזִּי קַמִּיהַ, סָלִיק וְאִסְטִי

וְעוֹד, שְׂאָדָם שְׁנִרְאָה לְפָנָיו, הוּא עוֹלָה וּמִסְטִין עֲלָיו וּמְזַכִּיר חֲטָאֵיו, וּמְבַקֵּשׁ דִּין מִלְּפָנָי הַקְּדוֹשׁ

ברוך הוא, ולא יז משם עד שגדון אותו האדם ונתנת לו רשות והורג אותו.

אמר רבי שמעון, האלהים, רב העולם לא מתים טרם מגיע זמנם, רק כשלא ידעו לשמר עצמם, שהרי בשעה שמוציאים את המת מביתו לבית הקברות, מלאך המות נמצא בין הנשים. ולמה בין הנשים? שכן היא דרכו מיום שפתה את תוה, ובגללה גרם מות לכל העולם, ועל זה (באשר) הורג אדם, והאנשים נמצאים עם המת, ונכנס בין הנשים בדרך.

ויש לו רשות להרג בני אדם, ומסתכל בפניהם בדרך שנראים לפניו, משעה שמוציאים אותו מביתו לבית הקברות עד שחוזרים לביתם, ובגללם גורם מות לכמה גברים בעולם טרם שמגיע זמנם. ועל זה כתוב, (משלי א) ויש נספה בלא משפט. משום שעולה ומסטין ומזכיר חטאי האדם לפני הקדוש ברוך הוא, ונדון על אותם חטאים ומסתלק טרם הגיע זמנו.

ומה תקנתו? בשעה שנוטלים את המת לבית הקברות, יחזיר אדם פניו ויעזב את הנשים אחר כתפיו. ואם הן מקדימות, ילך לאחור, כדי שלא יתראה עמהן פנים בפנים. ואחר שחוזרים מבית הקברות, לא יחזר באותה דרך שעומדות הנשים ולא יסתכל בהן כלל, אלא יסטה לדרך אחרת. ומשום שבני אדם לא יודעים ולא מתבוננים בזה, רב העולם נהונים בדין ומסתלקים טרם הגיע זמנם.

אמר רבי אלעזר, אם כן, טוב לו לאדם שלא ילוה את המת. אמר לו, לא, שהרי אדם שנשמר כמו

עליה, ואדפר חובלי, ובעי דינא מקמי קדשא בריך הוא, ולא אתעדי מתמן, עד דאתדן ההוא בר נש, ואתייהיב ליה רשו וקטיל ליה.

אמר רבי שמעון, האלהים, רובא דעלמא, לא מיתו, עד לא מטא זמניהו, בר דלא ידעי לאסתמרא גרמייהו, דהא בשעתא דמיתא אפקי ליה מביתיה לבי קברי, מלאך המות אשתכח ביני נשי, אמאי ביני נשי. דהכי הוא אורחוי, מיומא דפתי לחוה, ובגינה גרים מותא לכל עלמא. ועל דא (בר) קטיל בר נש, וגוברי אשתכחו עם מיתא, עאל ביני נשי בארחא.

ואית ליה רשו, למקטיל בני נשא, ואסתפל באנפייהו בארחא דאתחזיאו קמיה, משעתא דמפקי ליה מביתיה לבי קברי, עד דאהדרו לביתיהו ובגיניהו גרים מותא לכמה גוברין בעלמא, עד לא מטא זמניהו. ועל דא כתיב, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. בגין דסליק ואסטין, ואדפר חובי דבר נש קמי קדשא בריך הוא, ואתדן על אינון חובין ואסתלק עד לא מטא זמניהו.

מאי תקנתיה. בשעתא דנטלי מיתא לבי קברי, יהדר בר נש (דף קצ"ו ע"ב) אנפוי וישבוק לנשי בתר כתפוי. ואי אינון מקדמי, יהך לאחורא, בגין דלא יתחזי עמהו אנפין באנפין. ולבתר דמהדרי מפי קברי, לא יהדר בהווא ארחא דנשי קיימן, ולא יסתפל בהו כלל, אלא יסטי בארחא אחרא. ובגין דבני נשא לא ידעי, ולא מסתפלן דא רובא דעלמא, אתדנו בדינא, ואסתלקו עד לא מטא זמניהו. אמר רבי אלעזר, אי הכי, טב ליה לבר נש דלא יוזיף למיתא. אמר ליה לא. דהא בר נש דאסתמר פהאי גוונא, אתחזי

זֶה, רְאוּי לְאֲרִיכוֹת יָמִים, וְכָל שָׁפָן
לְעוֹלָם הַבָּא.

בא וראה, לא לחנם תקנו
הראשונים שופר למשך מת
מהבית לבית הקברות. ואם
תאמר שעל המת וכבודו לכד זה
- לא! אלא כדי להגן על החיים
שלא ישלט עליהם מלאך המות
להסטיין למעלה וישמרו ממנו.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר י) וְכִי תִבְאוּ
מִלְחָמָה בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר
אֲתֶכֶם וְגו'. ודיקנו על הצר,
זה מלאך המות, הצורך אתכם
תמיד והורג בני אדם, (ומציק לחיים)
ורוצה להרג אחרים. מהי תקנתו?
והרעותם. אם בראש השנה, שהוא
יום הדין למעלה, מלאך המות
הזה יורד למטה כדי להשיג
על מעשי בני האדם ולעלות
למעלה להסטיין עליהם. וישראל
שיודעים שהרי מלאך המות יורד
מטה ועולה למעלה כדי להיות
קטגור עליהם, מקדמים בשופר
ליבב עליו שלא יוכל להם, ולהגן
עליהם.

וְכָרְ שָׁפָן בְּשֻׁעָה שְׁעוּשָׁה דִין
וְהוֹרֵג בְּנֵי אָדָם וְנִמְצָא לְמִטָּה,
וְכָל שָׁפָן בְּשֻׁעָה שְׁהוֹלְכִים לְבֵית
הַקְּבָרוֹת וְחוֹזְרִים מִבֵּית הַקְּבָרוֹת,
שְׁהָרִי בְּשֻׁעָה שְׁנָשִׁים נוֹטְלוֹת
רְגְלֵיהֶן עִם הַמֶּת, הוּא יוֹרֵד וְנִמְצָא
לְפָנֵיהֶם, שְׁפָתוֹב (משלי ה) רְגְלֵיהָ
יִרְדוֹת מוֹת. יוֹרְדוֹת לָאֵן? לְאוֹתוֹ
מְקוֹם שְׁנִקְרָא מוֹת. וְעַל זֶה חוּהַ
גְּרָמָה מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, הַרְחֵמֵן
צִילָנוּ.

בא וראה, כתוב (שם ל) בן דרף
אשה מנאפת וגו'. והרי בארנו.
אבל בן דרף אשה מנאפת -
זה מלאך המות, וכף הוא, וכף
נקרא. אכלה ומחתה פיה -
שורפת את העולם בשלהבותיה
והורגת בני אדם טרם שהגיע
זמנם. ואמרה לא פעלתי אול,
שהרי דין צריך עליהם, ונמצאו

לְאַרְפָּא דְיוֹמִין, וְכָל שָׁפָן לְעֹלָמָא דְאַתִּי.
הָא חֲזִי, לָאו לְמַגְנָא אֲתַקִּינוּ קַדְמָאֵי שׁוֹפֵר,
לְאַמְשָׁקָא מִיתָא מִן בֵּיתָא לְבֵי קְבָרֵי. אִי
תִּיקְמָא דְעַל מִיתָא וִיקְרָא דִילִיָּה לְחוּד אִיהוּ.
לָא. אֵלָא, בְּגִין לְאַגְנָא עַל חַיָּיא, דְלָא יִשְׁלוּט
עֲלֵייהוּ מִלְאָךְ הַמּוֹת, לְאַסְטָאָה לְעִילָא
וְיִסְתַּמְרוּן מִנְיָה.

פָּתַח וְאָמַר, (במדבר י) וְכִי תִבְאוּ
מִלְחָמָה
בְּאַרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר וְגו',
וְדִיקְנָא עַל הַצָּר, דָּא מִלְאָךְ הַמּוֹת. הַצָּר
אֲתֶכֶם תְּדִיר, וְקָטִיל לְבְנֵי נָשָׂא, (ואציק לון לחי)
וּבְעֵי לְקָטְלָא אַחֲרֵנִין. מָאֵי תַקְנַתִּיהָ.
וְהִרְעוּתֶם. אִם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, דִּהוּא יוֹמָא
דְּדִינָא לְעִילָא, הָאֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת נַחִית לְתַתָּא,
בְּגִין לְאַשְׁגָּחָא בְּעוֹבְדֵין דְּבְנֵי נָשָׂא, וְלִסְלָקָא
לְעִילָא לְאַסְטָאָה לוֹן. וְיִשְׂרָאֵל דִּידְעֵי דְהָא
מִלְאָךְ הַמּוֹת נַחִית לְתַתָּא וְסָלִיק לְעִילָא, בְּגִין
לְמַהוּי קְטִיגוֹרָא עֲלֵייהוּ. מְקַדְמֵי בְּשׁוֹפֵר
לְיִבְבָא עֲלֵיהָ, דְלָא יְכִיל לוֹן וְלְאַגְנָא עֲלֵייהוּ.

וְכָרְ שָׁפָן בְּשֻׁעָתָא דְעָבִיד דִּינָא וְקָטִיל בְּנֵי
נָשָׂא, וְאַשְׁתַּכַּח לְתַתָּא. וְכָל שָׁפָן בְּשֻׁעָתָא
דְּאַזְלֵי לְבֵי קְבָרֵי, וְאַהֲדָרוּ מִבֵּי קְבָרֵי, דְהָא
בְּשֻׁעָתָא דְנָשִׂי נְטְלֵי רְגְלֵיהוּ עִם מִיתָא, אִיהוּ
נַחִית וְאַשְׁתַּכַּח קְמִייהוּ, דְכַתִּיב, (משלי ה) רְגְלֵיהָ
יִרְדוֹת מוֹת, יוֹרְדוֹת לְמָאֵן. לְהִהוּא אֲתֵר
דְּאַקְרִי מוֹת. וְעַל דָּא חוּהַ גְּרַמַת מוֹתָא לְכָל
עֹלָמָא, רַחֲמָנָא לְשׁוֹזְבִינָן.

הָא חֲזִי, כְּתִיב (משלי ל) בן דרף אשה מנאפת
וגו'. והא אוקימנא. אבל בן דרף אשה
מנאפת, דא הוא מלאך המות, והכי הוא,
והכי אקרי. אכלה ומחתה פיה, אוקידת
עלמא בשלהובוי, וקטלת בני נשא עד לא
מטא זמנייהו, ואמרה לא פעלתי און, דהא

בְּחֻטָּאִים, וּבְדִין אֲמַתְּ הֵם מֵתוּ.
בְּשַׁעָה שַׁעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַעֲגֹל
וּמֵתוּ כָּל אוֹתָם הַמוֹנִים, הִיָּה
מִלֶּאֶךָ הַמּוֹת נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים
בְּתוֹךְ מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל. כִּי
שֶׁהִסְתַּכַּל מֹשֶׁה שֶׁהָרִי מִלֶּאֶךָ
הַמּוֹת נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים וּמַחְנֵה
יִשְׂרָאֵל בִּינֵיהֶם, מִיָּד כִּנְסָ אֶת כָּל
הַגְּבֻרִים לְבָדֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּקְהַל
מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. אֵלּוּ
הַגְּבֻרִים, שֶׁכִּנְסָ אוֹתָם וְהַפְּרִידֵם
לְבָדֶם.

וּמִלֶּאֶךָ הַמּוֹת לֹא הִיָּה נִפְרָד מֵתוֹךְ
הַנְּשִׁים עַד שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן,
שֶׁכְּתוּב וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן.
וְאִפְלוּ בְּשַׁעָה שֶׁהַנְּשִׁים הָיוּ
נוֹתְנוֹת נִדְבָה לְמִשְׁכָּן, לֹא הִיָּה סֵר
מִבִּינֵיהֶם, עַד שֶׁרָאָה מֹשֶׁה וְנָתַן
לְגְבֻרִים עֲצָה שְׁלֵא יָבֵאוּ בַּחֲבוּר
אֶחָד עִמָּהֶם וְלֹא יִתְרָאוּ פָּנִים
בְּפָנִים, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶם. וְזֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל
הַנְּשִׁים. (וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים לֹא כְּתוּב,
אֲלֵא וַיָּבֵאוּ עַל) וַיָּבֵאוּ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא
וַיָּבֵאוּ. לֹא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ
אֶחָד, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶן, מִשּׁוּם
שֶׁמִּלֶּאֶךָ הַמּוֹת לֹא נִפְרָד מִבִּינֵיהֶן
עַד שֶׁהַמִּשְׁכָּן הוּקַם.

בֵּא וְרָאָה, אֵינּוּ נִמְצָא בֵּין הַנְּשִׁים
פְּחוֹת מִשְׁבַּע נְשִׁים, וְלֹא פְחוֹת
מִעֶשֶׂר. וּבְדֶרֶךְ בְּגִלּוּי בְּשִׁבַע הוּא
נִמְצָא, וּמִבְּקֵשׁ דִּין. בְּעֶשֶׂר הוּא
מִסְטִין לְהַרְגֵּ. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא
בִּינֵיהֶן בְּדֶרֶךְ בְּגִלּוּי, כְּתוּב וַיָּבֵאוּ
הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים. וְנִשְׁמְרוּ כָּל
אוֹתוֹ יוֹם הַחֲבָרִים וְעִסְקוּ בְּתוֹרָה.
פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ז)
וַיֹּאמֶר ה' אֵל נָח בֵּא אִתָּה וְכָל
בֵּיתְךָ אֵל הַתְּבָה. הָרִי בְּאָרְנוֹ
הַפְּסוּק, אֲבָל בֵּא וְרָאָה, וְכִי לֹא
יְכַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמֵּר אֶת
נָח בְּמִקּוֹם אֶחָד בְּעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה

דִּינָא בְּעָא עַלֵּיהּוּ, וְאֲשַׁתְּכַחוּ בְּחוּבֵין, וּבְדִינָא
קָשׁוּט מִיתוּ.

בְּשַׁעָתָא דְעַבְדוּ יִשְׂרָאֵל ית עֲגֹלָא, וּמִיתוּ כָּל
אֵינּוֹן אוּכְלוֹסִין, הָוָה מִלֶּאֶךָ הַמּוֹת
אֲשַׁתְּכַח בִּינֵי נְשִׁי, בְּגוּ מִשְׁרִייתָא דִּישְׂרָאֵל.
כִּי כִּיִּן דְאִסְתַּכַּל מֹשֶׁה, דְּהָא מִלֶּאֶךָ הַמּוֹת
אֲשַׁתְּכַח בִּינֵי נְשִׁי, וּמִשְׁרִייתָא דִּישְׂרָאֵל
בִּינֵיהֶוּ, מִיָּד פְּנִישׁ לְכָל גּוּבְרִין לְחוּדֵיהֶוּ,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. אֵלִין גּוּבְרִין, דְּכִנְשִׁישׁ לוֹן וְאִפְרִישׁ לוֹן
לְחוּדֵיהֶוּ.

וּמִלֶּאֶךָ הַמּוֹת לֹא הָוָה מִתְּפָרֵשׁ מְגוּ נְשִׁין, עַד
דְּאִתּוּקַם מִשְׁפָּנָא, דְּכְּתִיב וַיִּקַּם מֹשֶׁה
אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאִפְלוּ בְּשַׁעָתָא דְנְשִׁין הָיוּ
מִיִּתִין נִדְבָה לְמִשְׁפָּנָא, לֹא הָוָה מִתְּעַדִּי
מִבִּינֵיהֶוּ, עַד דְּחָמָא מֹשֶׁה, וַיְהִי לְגּוּבְרִין
עֵיטָא, דְּלֹא יִיתוֹן בַּחֲבוּרָא חָדָא עִמָּהוֹן, וְלֹא
יִתְחַזוֹן אֲנָפִין בְּאֲנָפִין, אֲלֵא לְבָתֵּר כְּתִפְיָהֶוּ.
הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים
(נ"א וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנְּשִׁים לֹא כְּתִיב, אֲלֵא וַיָּבֵאוּ עַל) וַיָּבֵאוּ לֹא
כְּתִיב, אֲלֵא וַיָּבֵאוּ בְּאֲרַחָא חָדָא לֹא הָיוּ אֲזֵלִין,
אֲלֵא לְבָתֵּר כְּתִפְיָהֶוּ. בְּגִין דְּמִלֶּאֶךָ הַמּוֹת לֹא
אִתְּפָרֵשׁ מִבִּינֵיהֶוּ עַד דְּאִתּוּקַם מִשְׁפָּנָא.

הָא חֲזִי, לֹא אֲשַׁתְּכַח בִּינֵי נְשִׁי, פְּחוֹת מִשְׁבַּע
נְשִׁים, וְלֹא פְּחוֹת מִעֶשֶׂר. וּבְאֲרַחָא
בְּאֲתַגְלִיא, בְּשִׁבַע אֲשַׁתְּכַח, וּבְעֵי דִינָא. בְּעֶשֶׂר,
אִסְטִי לְקַטְלָא. וּבְגִין דְּאֲשַׁתְּכַח בִּינֵיהֶוּ
בְּאֲרַחָא בְּאֲתַגְלִיא, כְּתִיב וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל
הַנְּשִׁים. וְאִסְתְּמְרוּ כָּל הַהוּא יוֹמָא כְּלָהוּ
חֲבָרִיָּא, וְאֲשַׁתְּדְלוּ בְּאוּרֵייתָא.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ז) וַיֹּאמֶר יי' אֵל
נָח בֵּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֵל הַתְּבָה. הָאִי

קָרָא אוּקִימָנָא, אֲבָל תָּא חֲזִי, וְכִי לֹא יְכִיל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִטְרָא לִיָּה

המבול בכל העולם ולא יהיה באותו מקום, כמו שכתוב בגדעון (שופטים ו) ויהי חרב אל הגדה לבדה, או לשמר אותו בארץ ישראל שכתוב בה (יחזקאל כב) לא גשמה ביום זעם, שלא ירדו עליה מי המבול?

א"א, פיון שהמשחית ירד לעולם, מי שאינו סוגר את עצמו ונמצא לפניו בגלוי - מתחייב בנפשו, שהוא הרג את עצמו. מנין לנו? מלוט, שכתוב (בראשית ט) המלט על נפשך אל תביט אחריך. מה הטעם אל תביט אחריך? משום שהמשחית הולך אחר כתפו, ואם מחזיר ראשו ומתבונן בו פנים בפנים, יכול להזיק לו.

ועל זה כתוב, (שם) ויסגר ה' בעדו, שלא יתראה לפני המשחית ולא ישלט עליו מלאך המות. ועד שהיו טמונים, מתו שלשה עשר אנשים בעיר. אמר רבי שמעון, ברוך הרחמן שלא הסתפל בדיוקניכם מלאך המות.

ויקהל משה וגו'. החזיר להם כמקדם מעשה המשפן. אמר רבי חייא, הכל כמו שנתבאר. ומעשה המשפן לא נעשה כי אם מישראל לבדם, ולא מאותם ערב רב, משום שאותם ערב רב משכו את מלאך המות לרדת לעולם. פיון שהסתפל בו משה, זרק החוצה את אותם ערב רב, וכנס את ישראל לבדם. זהו שכתוב ויקהל משה וגו'.

רבי שמעון פתח, (משלי ה) מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו פי תדע. פסוק זה הרי בארנו, וכמה עמודים יש בו. והכל נאמר

לנח, באתר חד בעלמא. דיהא (דקצ"ו ע"א) מבול בכל עלמא, ולא יהא בההוא אתר, כמה דכתיב בגדעון, (שופטים ו) ויהי חרב אל הגדה לבדה. או לנטרא ליה בארעא דישראל, דכתיב בה, (יחזקאל כב) לא גשמה ביום זעם, דלא נחתו עליה מי טופנא.

א"א, פיון דמחבלא נחת לעלמא, מאן דלא סגיר גרמיה, ואשתכח קמיה באתגלייא, אתחייב בנפשיה, דאיהו קטיל גרמיה. מנא לן. מלוט, דכתיב, (בראשית ט) המלט על נפשך אל תביט אחריך. מאי טעמא אל תביט אחריך. בגין דמחבלא אזיל פתר פתפוי, ואי אהדר רישיה, ואסתפל ביה אנפין באנפין, וכיל לנזקא ליה.

ועל דא כתיב, (בראשית ז) ויסגור יי' בעדו. דלא יתחזי קמי מחבלא, ולא ישלוט עליה מלאך המות. ועד דהוו טמירין, מיתו תליסר גוברין במתא. אמר רבי שמעון, בריך רחמנא, דלא אסתפל בדיוקניכו מלאך המות.

ויקהל משה וגו'. (שמות לה) אהדר לון כמלקדמין, עובדא דמשפנא. אמר רבי חייא, פלא כמה דאתמר. ועובדא דמשפנא לא אתעביד אלא מישראל בלחודדיהו, ולא מאינון ערב רב, בגין דאינון ערב רב אמשיכו ליה למלאך המות לנחתא לעלמא. פיון דאסתפל משה ביה, אשדי לאינון ערב רב, לבר, וכניש לון לישראל בלחודדיהו, הדא הוא דכתיב ויקהל משה וגו'.

רבי שמעון פתח, (משלי ל) מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים כל אפסי ארץ מה שמו ומה שם בנו פי תדע. האי קרא הא אוקימנא, וכמה סמכין אית ביה. וכלא

שם בנו פי תדע. האי קרא הא אוקימנא, וכמה סמכין אית ביה. וכלא

על הקדוש ברוך הוא, שהוא הכל. ונאמר, מה שמו ומה שם בנו פי תדע - זה הקדוש ברוך הוא. מה שמו? יהו"ה. ומה שם בנו? ישראל, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, והרי בארנו. מי עלה שמים, הרי פרושהו, זה משה, שכתוב (שם כד) ואל משה אמר עלה את ה'.

דבר אחר מי עלה שמים - זה אליהו, שכתוב בו (מלכים-ב) ויעל אליהו בסערה השמים. וכי איך יכל אליהו לעלות לשמים, והרי כל השמים לא יכולים לסבל אפלו גרעין של חרדל מגוף העולם הזה, ואתה אומר ויעל אליהו בסערה השמים?

א"ל כמו שנאמר (שמות יט) וירד ה' על הר סיני. וכתוב (שם כב) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ה'הר. וכי הקדוש ברוך הוא שהיה בהר סיני, וכתוב ומראה כבוד ה' כאש אכלת בראש ה'הר, איך יכל משה לעלות אליו? אלא פתוב במשה, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ה'הר. שנכנס לתוך הענן כמי שמתלבש בלבוש, כף גם התלבש בענן ונכנס לתוכו, ובענן נקרב לאש ויכל לקרב. אף כן אליהו, שכתוב ויעל אליהו בסערה השמים, שנכנס באותה סערה והתלבש באותה סערה ועלה למעלה.

וכוד מצאנו בספרו של אדם הראשון, שאמר באותן תולדות העולם, שתהיה רוח אחת שתרד לעולם לארץ ותתלבש בגוף ושמו אליהו, ובאותו גוף יסתלק, וישלל מגופו, וישאר בסערה, וגוף של אור אחר יזדמן לו להיות בתוך המלאכים. וכשירד, יתלבש באותו גוף שישאר באותו

בקודשא בריך הוא אתמר, דאיהו כלל. ואתמר, מה שמו ומה שם בנו פי תדע, דא קדשא בריך הוא. מה שמו יהו"ה. ומה שם בנו, ישראל דכתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, והא אוקימנא. מי עלה שמים. הא אוקמוה, דא משה, דכתוב, (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל יי'.

דבר אחר מי עלה שמים, דא אליהו, דכתוב ביה (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים. וכי היך יכיל אליהו לסלקא לשמים. והא כלהו שמים, לא יכלין למסבל, אפילו גרעינא כחרדל מגופא דהאי עלמא, ואת אמרת ויעל אליהו בסערה השמים.

א"ל כמה דאת אמר, (שמות יט) וירד ה' על הר סיני. וכתוב (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ה'הר. וכי קדשא בריך הוא דהוה בטורא דסיני, וכתוב (שמות כד) ומראה כבוד יי' כאש אוכלת בראש ה'הר, איך יכיל משה לסלקא לגביה. אלא במשה כתיב, ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ה'הר. דעאל גו עננא, כמאן דאתלבש בלבושא. הכי נמי אתלבש בעננא, ועאל בגויה. ובעננא אתקריב לגבי אשא, ויכיל למקרב. אוף הכי אליהו, דכתוב ויעל אליהו בסערה השמים, דעאל בההיא סערה, ואתלבש ביה בההיא סערה, וסליק לעילא.

ורוא אשפחנא, בספרא דאדם קדמאה, דאמר באינון תולדות דעלמא, רוחא חדא יהא דיחות לעלמא בארעא, ויתלבש בגופא, ואליהו שמייה. ובההוא גופא יסתלק, ואשתליל מגופיה, וישתאר בסערה. וגופא דנהורא אחרא יזדמן ליה, למיהוי גו מלאכי.

וכד יחות, יתלבש בההוא גופא, דישתאר בההוא עלמא, ובההוא גופא

העולם, ובאותו גוף יתראה למטה, ובגוף אחר יתראה למעלה. וזהו סוד של מי עלה שמים וירד. לא היה אדם שעלה לשמים ויחזו וירד אחר כך למטה, פרט לאלהיו, שהוא עלה למעלה וירד למטה.

דבר אחר מי עלה שמים - זה אלהיו. וירד - זה יונה, שהוריד אותו הדג לתוך התהומות לעמקי הים. יונה בא מכחו של אלהיו. אלהיו עלה, ויונה ירד. זה שאל נפשו למות, וזה שאל נפשו למות. ומשום כך נקרא בן אמת, וכתוב (מלכים א' יז) ודבר ה' בפיה אמת.

מי צרר מים - זה אלהיו, שצרר את צרור המים בעולם, ולא ירדו טל ומטר משמים. בשמלה - זה אלהיו, שהיה (מכה באדרתו) מביא אדרתו לעשות נסים. מי אסף רוח בחפניו - זה אלהיו, שהחזיר רוחו של אדם לתוך מעיו. (אסף כמו שגאמר (מלכים-ב ה) ואסף המצורע).

מי הקים כל אפסי ארץ - זה אלהיו, שלאחר שצרר מים ונשבע על (המטר) השמים, אחר כך חזר בתפלתו והקים כל העולם והוריד מטר ונתן מזון לכל. מה שמו - זה אלהיו. ומה שם בנו - זה אלהיו. מה שמו - כשעלה למעלה, אלהיו. ומה שם בנו - כשירד למטה ונעשה שליח לעשות נסים, אלהיו שמו.

דבר אחר מי עלה שמים - זה הקדוש ברוך הוא, כמו שבארנו. וסוד הדבר - מ"י, והרי בארנו. וכאן הוא סוד המרפכה העליונה, ארבעה צדדי העולם שהם יסודות ראשונים של הפל, וכלם תלויים באותו מקום עליון שנקרא מ"י, כמו שנתבאר.

בא וראה, כשעמדה שעת רצון לפני הקדוש ברוך הוא ליחד

יתחזי לתתא, ובגופא אחרא יתחזי לעילא. ודא איהו רזא, דמי עלה שמים וירד. לא הוה בר נש דסליק לשמיא רוחא דיליה, ונחית לבתר לתתא, בר אלהיו, דאיהו סליק לעילא ונחית לתתא.

דבר אחר מי עלה שמים, דא אלהיו. וירד, דא יונה, דנחת ליה נונא גו תהומי לעמקי ימא. יונה מחילא דאלהיו קא אתא, אלהיו סליק, יונה נחית, דא שאיל נפשיה למימת, ודא שאיל נפשיה למימת, ובגין כך אקרי בן אמת. וכתוב, (מלכים א' יז) ודבר יי' בפיה אמת.

מי צרר מים, דא אלהיו, דצריר צרורא דמיא בעלמא, ולא נחתו טלא ומטרא דשמיא בשמלה, דא אלהיו, דהוה (נ"א מתי באדרתיה) מייתי (דף קצ"ו ע"ב) אדרתיה למעבד נסין. מי אסף רוח בחפניו, דא אלהיו, דאהדר רוחא דבר נש לגו מעוי. (אסף כמה דאתמר (מלכים ב ה) ואסף המצורע).

מי הקים כל אפסי ארץ. דא אלהיו, דלבתר דצרר מים, ואומי על (ס"א מטרא) שמיא לבתר אהדר בצלותיה, ואוקים כל עלמא, ונחית מטרא, ואתיהיב מזונא לכלא. מה שמו, דא אלהיו. ומה שם בנו, דא אלהיו. מה שמו, פד סליק לעילא, אלהיו. ומה שם בנו, פד נחית לתתא, ואתעביד שליחא למעבד נסין, אלהיו שמיה.

דבר אחר מי עלה שמים, דא קדשא בריך הוא, כמה דאוקימנא. ורזא דמלה, מ"י, והא אוקימנא. והכא איהו רזא דרתיכא עלאה, ארבע סטרין דעלמא, דאינון יסודי קדמאי דכלא, וכלהו תליין בההוא אתר עלאה דאקרי מ"י, כמה דאתמר.

הא חזי, פד קיימא שעתא דרעותא קמי

המְרַכְבֵּה הַעֲלִיּוֹנָה (במְרַכְבֵּה הַתְּחִינָה) לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד, אִזּוּ יֵצֵא קוֹל מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ שְׁנִקְרָא שָׁמַיִם, וְכִנְסָ אֶת כָּל אוֹתָם קְדוּשִׁים שְׁלֹמֹה, וְכָל אוֹתָם גְּדוּלִים קְדוּשִׁים וּמְחִנּוֹת הַעֲלִיּוֹנִים, לְהִיּוֹת כָּלֵם מְזַמְנִים כְּאֶחָד. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּקְהַל מֹשֶׁה, זֶה סוּד שֶׁל שָׁמַיִם. אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - אֵלֶּה הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְחִנּוֹת עֲלִיּוֹנִים קְדוּשִׁים.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם. וּמָה אָמַר? זֶה הַדְּבָר וְגו', קָחוּ מֵאֲתָכֶם תְּרוּמָה, הַתְּתַקְּנוּ כֻלְכֶם לְהַעֲלוֹת עֲלֵיכֶם וְלִטֹּל עֲלֵיכֶם כְּבוֹד הַכֹּסֵא הַקְּדוֹשׁ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה.

הַפְּרִירוֹ מִכֶּם אוֹתָם נִכְבְּדִים, אוֹתָם גְּדוּלִים עֲלִיּוֹנִים לְהַעֲלוֹת אֶת אוֹתָהּ תְּרוּמָה, סוּד הַכֹּסֵא הַקְּדוֹשׁ, לְהַתְּחַבֵּר בְּאֲבוֹת (בְּבַעֲלָה), שְׁהָרֵי הַגְּבִירָה אֵינָה רְאוּיָה לְבֹא לְבַעֲלָה אֲלֵא בְּאוֹתָן בְּתוֹלוֹת עֲלֻמוֹתֶיהָ, שְׂיָבֹאוּ עִמָּהּ וּמְנַהֲיגוֹת אוֹתָהּ, עַד שְׂמַגִּיעָה לְבַעֲלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים מֵה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ רַעוּתֶיהָ וְגו'. וְכָל כֵּן לָמָּה? כִּדִּי לְבֹא לְהַתְּחַבֵּר עִם בַּעֲלָה.

כִּדִּי נְדִיב לְבוֹ - אֵלֹו אוֹתָם אֲרַבְּעָה מְחִנּוֹת עֲלִיּוֹנִים שֶׁבְּכֻלָּם כְּלוּלִים כָּל אוֹתָם שְׁאֵר הַמְּחִנּוֹת, וְאֵלֶּה הֵם שְׂיוּצָאִים בְּאֲבוֹת הַעֲלִיּוֹנִים שְׁנִקְרָאִים נְדִיבִים, כְּמוֹ שְׂבִאֲרוּהָ, שְׁכָתוּב (בְּמִדְבָר כֹּא) כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם, אֵלֹו הָאֲבוֹת.

יְבִיאָהּ, לֹא כְּתוּב יְבִיאוּהָ, אֲלֵא יְבִיאָהּ, לִיְחַד הַכֹּל כְּאֶחָד. וְכֵן לֹא כְּתוּב יְבִיא, אֲלֵא יְבִיאָהּ, לְהַעֲלוֹתָהּ לְבַעֲלָה בְּכְבוֹד כְּמוֹ שְׂצָרֶיהָ. אֶת תְּרוּמַת ה' - אֶת, לְרַבּוֹת כָּל אוֹתָם הַמְּחִנּוֹת הַעֲלִיּוֹנִים הָאֲחֵרִים, לְחַבֵּר הַכֹּל כְּאֶחָד, וְהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּכֻלָּם אֶחָד. זֶהוּ, וְכֹסֶף. וּנְחֹשֶׁת. תְּכֵלֶת. וְאַרְגָּמָן. וְתוֹלַעַת שָׁנִי. וְשֵׁשׁ

קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לִיְחַדָּא רְתִיכָא עֲלָאָה (ס"א בְּרְתִיכָא תְּתִיאָה) לְמַהְוֵי כְּלָא חַד. כְּדִין קְלָא נְפִיק, מַהֲהוּא אֶתְר עֲלָאָה קְדִישָׁא, דְּאֶקְרִי שָׁמַיִם, וְכַנְיֵשׁ כָּל אֲלִין קְדִישִׁין דְּלִתְתָּא, וְכָל אֵינּוֹן רְבִרְבָן קְדִישִׁין, וּמְשָׁרְיִין עֲלָאִין, לְמַהְוֵי כְּלָהוּ זְמִינִין בְּחַדָּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיִּקְהַל מֹשֶׁה, דְּאֶרְזָא דְשָׁמַיִם. אֶת כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלִין אֵינּוֹן תְּרִיסַר מְשָׁרְיִין עֲלָאִין קְדִישִׁין.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם. וּמָאִי קָאֲמַר זֶה הַדְּבָר וְגו', קָחוּ מֵאֲתָכֶם תְּרוּמָה, אֲתַתְּקְנוּ כֻלְכוֹן, לְסִלְקָא עֲלֵיכֶם, וְלִמְיֹטֵל עֲלֵיכֶם, יִקְרָא דְכְּרִסְיָא קְדִישָׁא, לְסִלְקָא לְעִילָא.

אַפְרִישׁוּ מְנַיִכוּ אֵינּוֹן יִקְרִירִין, אֵינּוֹן רְבִרְבִין עֲלָאִין, לְסִלְקָא לְהֵיחֵא תְּרוּמָה, רְזָא

דְּכְרִסְיָא קְדִישָׁא, לְאַתְחַבְּרָא בְּאַבְהֵן, (נ"א בְּבַעֲלָה) דְּהָא מְטֻרְוֹנִיתָא לֹא אֲתַחְזִי לְמִיתִי לְבַעֲלָה, אֲלֵא בְּאֵינּוֹן בְּתוֹלְתָן עוֹלְמַתְהָא, דִּיִּתּוֹן עִמָּהּ, וּמְדַבְּרִין לָהּ, עַד דְּמִטַּת לְבַעֲלָה, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (תְּהִלִּים מֵה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ רַעוּתֶיהָ וְגו', וְכָל כֵּן לָמָּה, לְמִיתִי לְאַתְחַבְּרָא בְּבַעֲלָה.

כִּדִּי נְדִיב לְבוֹ, (שְׁמוֹת לֵה) אֲלִין אֵינּוֹן אֲרַבְּעָה מְשָׁרְיִין עֲלָאִין, דְּבְּכֻלָּא דְּלָהוֹן כְּלִילָן, כָּל אֵינּוֹן שְׁאֵר מְשָׁרְיִין, וְאֲלִין אֵינּוֹן דְּנַפְקָן בְּאַבְהֵן עֲלָאִין, דְּאֶקְרוּן נְדִיבִים. כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְכְּתִיב, (בְּמִדְבָר כֹּא) כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעַם, אֲלִין אַבְהֵן.

יְבִיאָהּ, יְבִיאוּהָ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא יְבִיאָהּ, לִיְחַדָּא כְּלָא כְּחַדָּא. וְכֵן יְבִיא לֹא כְּתִיב, אֲלֵא יְבִיאָהּ, לְסִלְקָא לָהּ לְגַבֵּי בַעֲלָה בִּיקְרָא, כְּמָה דְּאַצְטְרִידָהּ. אֶת תְּרוּמַת יי', אֶת לְאַסְגָּאָה, כָּל אֵינּוֹן מְשָׁרְיִין עֲלָאִין אַחֲרֵינִין, לְאַתְחַבְּרָא כְּלָא כְּחַדָּא, וְאֵינּוֹן תְּרִיסַר בְּכֻלָּא חַדָּא. זֶהוּ. וְכֹסֶף. וּנְחֹשֶׁת. תְּכֵלֶת. וְאַרְגָּמָן. וְתוֹלַעַת שָׁנִי.

וְעִזִּים. וְעֵרַת אֵילִם מְאָדְמִים. וְעֵרַת תְּחָשִׁים. וְעִצֵּי שֹׁטִים. וְשֹׁמֵן לְמֵאֹר. וּבְשָׂמִים לְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה. וּלְקִטְרֹת הַסַּמִּים. אֵלֹהֵי הַם שְׁנַיִם עֶשֶׂר מַחֲנוֹת עֲלִיוֹנִים, שְׁכֵלָם כְּלוּלִים כְּאֶחָד בְּכֹלֵל שֶׁל אַרְבַּעַה שְׁנִקְרָאוּ חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

וְכֹל אֵלֶּה עֹלִים לְכֹסֵף הַקֹּדֶשׁ לְהַעֲלוֹתוֹ לְמַעֲלָה לְהַתְּחַבֵּר עִם בַּעֲלָה כְּדִי לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְכֹדֵי שִׁמְצָא עִמָּה בְּכֹבוֹד עֲלִיוֹן. וְאִזּוּ יוֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיוֹן עַל הַכֹּסֵף הַקֹּדֶשׁ, וּמִתְחַבֵּרֵת אִשָּׁה עִם בַּעֲלָה לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְאִזּוּ הִיא שְׁמַחַת הַכֹּל.

בֵּא וְרָאָה, כִּי אֵין מִתְחִיל לְמִנּוֹת זָהָב בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כֶּף כֶּסֶף, מִשּׁוּם שֶׁהַחֲשׁוֹבֵן הַזֶּה מְלַמֵּטָה. אֲבָל כְּשֶׁבֵּא לְמִנּוֹת מִחֲשׁוֹבֵן הַמְּרַכְּבָה הַעֲלִיוֹנָה, מִתְחִיל לְמִנּוֹת מִמִּין בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר כֶּף מִשְׁמָאל. מִנִּין לָנוּ? שְׁכֵתוֹב (חגי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב. כֶּסֶף בַּתְּחִלָּה וְאַחֵר כֶּף הַזָּהָב. וּבַמְּרַכְּבָה שֶׁלְמִטָּה מִתְחִילִים מִשְׁמָאל וְאַחֵר כֶּף מִמִּין, שְׁכֵתוֹב זָהָב וְכֶסֶף וּנְחָשֶׁת. זָהָב בַּתְּחִלָּה וְאַחֵר כֶּף כֶּסֶף.

וְכֹל אוֹתָן מְרַכְּבוֹת נִקְרָאוֹת נְדִיב לֵב. כֹּל - לְכֹלֵל אֵת כֹּל שְׂאֵר הַמְּרַכְּבוֹת. לֵב, מֵה זֶה לֵב? הֵינּוּ סוּד הַכֶּתוֹב (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתָּה תְּמִיד. וְזֶהוּ הַלֵּב שֶׁל הַכֹּל, וְזֶהוּ הַכֹּסֵף הַקֹּדֶשׁ, וְעַל זֶה נִקְרָאִים לֵב. כֹּל נְדִיב לֵב, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, שְׂאֲרַבְּעַת הַמַּחֲנוֹת הִלְלוּ הַכֹּלֵל שֶׁל כָּלֵם נִקְרָאִים בְּסוּד אֶחָד, נְדִיב לֵב. תְּרוּמַת ה' - זֶה הַכֹּסֵף הַקֹּדֶשׁ. וּמִשּׁוּם שֶׁהִרְמִינוּ אוֹתָהּ לְמַעֲלָה וּמַעֲלִים אוֹתָהּ לְמַעֲלָה, נִקְרָאת תְּרוּמַת ה'.

וְעַל זֶה, כְּשֶׁרָאָה יִחְזַקְאֵל סוּד הַחֵיוֹת שֶׁהֵיוּ עֹלּוֹת, לֹא רָאָה מֵה

וְשֵׁשׁ וְעִזִּים. וְעֵרַת אֵילִם מְאָדְמִים. וְעֵרַת תְּחָשִׁים. וְעִצֵּי שֹׁטִים. וְשֹׁמֵן לְמֵאֹר. וּבְשָׂמִים לְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה. וּלְקִטְרֹת הַסַּמִּים. אֵלִין אֵינּוֹן תְּרִיסָר מִשְׁרִיין עֲלֵאִין, דְּכִלְיָן כְּלָהוּ בְּחֻדָּא בְּכֹלְלָא דְאַרְבַּע דְאַקְרוּן חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ כְּמָה דְאַתְמַר.

וּבְלָהוּ אֵלִין סִלְקִין לְכַרְסֵיָא קְדִישָׁא, לְאַעֲלָא לָהּ לְעֵילָא, לְאַתְחַבְּרָא בְּבַעֲלָהּ, בְּגִין לְמַהוּי כְּלָא חַד, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח עִמָּה בִּיקְרָא עֲלָאָה. כְּדִין יְתִיב מְלָפָא עֲלָאָה עַל כְּוֹרְסֵיָא קְדִישָׁא, וְאַתְחַבְּרָא אִתְתָּא בְּבַעֲלָהּ, לְמַהוּי כְּלָא חַד. וְכִדִּין, אִיהוּ חֲדוּוֹתָא דְכְּלָא.

הָא חֲזִי, הָכָא שְׂאֲרֵי לְמַמְנֵי זָהָב בְּקַדְמִיתָא, וְכֶסֶף לְבַתֵּר, בְּגִין דִּהִיא חֲשַׁבְנָא מִתְתָּא. אֲבָל כִּד אֵתִי לְמַמְנֵי מַחוּשְׁבָּנָא דְרִתִּיכָא דְלְעֵילָא, שְׂאֲרֵי לְמַמְנֵי מִימִנָּא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר מִן שְׁמָאלָא. מְנַלְן. דְכִתִּיב, (חגי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב. כֶּסֶף בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר הַזָּהָב. וּבְרִתִּיכָא דְלְתְתָּא, שְׂאֲרוּ מִשְׁמָאלָא וּלְבַתֵּר מִימִנָּא, דְכִתִּיב זָהָב וְכֶסֶף וּנְחָשֶׁת. זָהָב בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר כֶּסֶף.

וְכֹל אֵינּוֹן רִתִּיכִין אַקְרוּן נְדִיב לֵב. כֹּל לְאַכְלָלָא כֹּל שְׂאֵר רִתִּיכִין. לֵב. מְאִי לֵב. הֵינּוּ רְזָא דְכִתִּיב, (משלי טו) וְטוֹב לֵב מִשְׁתָּה תְּמִיד. וְדָא אִיהוּ לְפָא דְכְּלָא, וְדָא פְּרִסֵּיָא קְדִישָׁא. וְעַל דָּא אַקְרוּן (דף קצ"ח ע"א) לֵב. כֹּל נְדִיב לֵב, כְּמָה דְאוּקִימָנָא, דְאַרְבַּע מִשְׁרִיין אֵלִין, כְּלָלָא דְכְּלָהוּ אַקְרוּן בְּרִזָּא חֻדָּא, נְדִיב לֵב. תְּרוּמַת יי', דָּא פְּרִסֵּיָא קְדִישָׁא. וּבְגִין דְאַרִימוּ לָהּ לְעֵילָא, וְסִלְקִין לָהּ לְעֵילָא, אַקְרִי תְּרוּמַת יי'.

וְעַל דָּא, כִּד חֲמָא יִחְזַקְאֵל רְזָא דְחֵיוֹת, דִּהוּוּ סִלְקִין, לֹא חֲמָא מֵהוּ דְסִלְקִין, בְּגִין

זֶה שְׁעוֹלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא עוֹלָה
לְמַלְךְ הַעֲלִיזוֹן בְּסֵתֶר וּבִטְמִירוֹת
בְּכַבוֹד עֲלִיזוֹן.

וְכֹרֵךְ חֲכָם לֵב בְּכֶם - אֵלֶּה הֵם
שְׁשִׁים מְקוֹרוֹת שְׁמִשְׁקִים אֶת
הָעוֹלָם, וּמֵהֶם הוּא מְשַׁקֵּה. יְבֹאוּ,
לְמָה יְבֹאוּ? אֵלֶּה שִׁיבֹאוּ לְקַחַת
מֵעַם גְּנוֹזֵי הַחַיִּים. יְבֹאוּ וְאֶחָד כֶּף
וַיַּעֲשׂוּ, מֵה שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
צִוָּה אוֹתָם לְהַנּוֹת אֶת הָעוֹלָם.

קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה לַה'. רַבִּי
יְהוֹדָה פִּתַח, (ישעיה נח) הֲלוֹא פָרַס
לָרַעַב לְחֶמֶךְ וְגו'. בֹּאוּ וּרְאוּ, אֲשֶׁר־
חִלְקוּ שֶׁל אָדָם כְּשֶׁעָנִי פּוֹגֵשׁ
אוֹתוֹ. שְׂאוֹתוֹ הָעָנִי הוּא דוֹרוֹן שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁשָּׁלַח אֵלָיו.
מִי שֶׁמְקַבֵּל אֶת אוֹתוֹ דוֹרוֹן בְּסֵבֶר
פָּנִים, אֲשֶׁר־יִחְלְקוּ!

בֹּאוּ וּרְאוּ, מִי שֶׁחָס עַל הָעָנִי
וּמְשִׁיב אֶת נַפְשׁוֹ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מַעֲלֶה עָלָיו כְּפֹאֵלוֹ הוּא בְּרָא
אֶת נַפְשׁוֹ. וְעַל כֵּן, אֲבָרְהָם שֶׁהִיהָ
חָס עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, הָעֲלֶה עָלָיו
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּפֹאֵלוֹ הוּא בְּרָא
אוֹתָם, שֶׁכְּתוּב (בראשית יב) וְאֶת
הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן.

וְאֵיךְ עַל גַּב שְׁהָרִי בְּאַרְנוֹ, הֲלוֹא
פָּרַס, מֵה זֶה פָּרַס? לְפָרַס לוֹ מִפֶּה
בְּלֶחֶם וּמְזוֹן לְאָכֹל. דְּבַר אַחַר
הֲלוֹא פָּרַס, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל ה)
פָּרַס פְּרִיסַת וְגו'. שֶׁצָּרִיף לְפָרַס
פְּרוֹסוֹת לֶחֶם לְפָנָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִתְבַּיֵּשׁ, וַיִּפְרַס לְפָנָיו בְּעֵזַן טוֹבָה.
לְחֶמֶךְ, לֹא כְּתוּב לֶחֶם, אֵלֶּה
לְחֶמֶךְ, אוֹתוֹ שֶׁהוּא שֶׁלֶךְ.
מִמְּמוֹנֶךָ, וְלֹא שֶׁל גְּזֵל, וְלֹא שֶׁל
עֶשֶׂק, וְלֹא שֶׁל גְּנוּבָה. שְׂאֵם כֶּף, זו
אֵינָה זְכוּת, אֵלֶּה אוֹי לוֹ שֶׁבֹא
לְהַזְכִּיר אֶת חֲטָאָיו. כְּמוֹ כֵּן קָחוּ
מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה, לְהָרִים מִמֶּה
שֶׁהוּא שֶׁלְכֶם, וְלֹא מֵעֶשֶׂק, וְלֹא
מִגְזֵל, וְלֹא מִגְּנוּבָה.

דְּאִיְהִי סִלְקָא לְגַבֵּי מַלְפָּא עֲלָאָה בְּגַנְיָזוּ
בְּטְמִירָא בִּיקְרָא עֲלָאָה.

וְכֹרֵךְ חֲכָם לֵב בְּכֶם, (שמות לה) אֵלֶּיךָ אֵינּוֹן שְׁתִּיזִן
מְקוֹרִיזִן, דְּאֲשַׁקֵּינָא עֲלֵמָא, וּמְנַהוֹן
אֲתַשְׁקִי. יְבֹאוּ, אֲמָאֵי יְבֹאוּ. אֵלֶּה דִּי־תוֹן
לְמַנְקֻט מַעַם גְּנָזָא דְחַיִּין. יְבֹאוּ, וּלְבַתֵּר וַיַּעֲשׂוּ
מֵה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּקִיד לּוֹן לְאַהֲנָאָה
עֲלֵמָא.

קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה לַיְי'. (שמות לה) רַבִּי יְהוֹדָה
פִּתַח, (ישעיה נח) הֲלוֹא פָרַס לָרַעַב לְחֶמֶךְ וְגו'.
תָּא חֲזִי, זְפָאָה חוּלְקִיָּה דְּבַר נָשׁ, פֶּד מְסַפְּנָא
אֲעָרַע לְגַבֵּיהּ. דִּיהוּא מְסַפְּנָא דוֹרוֹנָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוִי, דְּשִׁדְר לִיהּ. מָאן
דְּמְקַבֵּל לִיהּ לְהַהוּא דוֹרוֹנָא בְּסֵבֶר אֲנַפִּין,
זְפָאָה חוּלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי, מָאן דְּחַיִּים לְמְסַפְּנָא, וְאֲתִיב לִיהּ
נַפְשִׁיָּהּ, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא סְלִיק עָלֶיהּ,
כְּפֹאֵלוֹ הוּא בְּרָא לְנַפְשִׁיָּהּ. וְעַל דָּא אֲבָרְהָם
דִּיהוּא חַיִּים לְכָל בְּנֵי עֲלֵמָא, סְלִיק עָלֶיהּ קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, כְּפֹאֵלוֹ הוּא בְּרָא לּוֹן, דְּכַתִּיב, (בראשית
יב) וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן.

וְאֵיךְ עַל גַּב דְּהָא אוּקִימָנָא הֲלֹא פָרַס, מָאֵי
פָּרַס, לְמִפְּרַס לִיהּ מִפֶּה בְּנַהֲמָא וּמְזוֹנָא
לְמִיכַל. דְּבַר אַחַר הֲלֹא פָרַס, כְּמָה דְּאֵת אֲמַר
(דניאל ה) פְּרִיסַת פְּרִיסַת וְגו'. דְּבַעֲזֵי לְמִפְּרַס פְּרִיסִין
דְּנַהֲמָא קָמִיָּה, בְּגִין דְּלֹא לְכַסִּיף. וַיִּפְרוֹס קָמִיָּה
בְּעֵינָא טְבָא. לְחֶמֶךְ, לֶחֶם לֹא כְּתִיב, אֵלֶּה
לְחֶמֶךְ. הַהוּא דִּילָךְ מִמְּמוֹנֶךָ, וְלֹא דְגִזְלִילוֹ, וְלֹא
דְעֶשֶׂק, וְלֹא דְגְנוּבָה. דְּאֵי הָכִי, לָאו זְכוּתָא
הוּא, אֵלֶּה וְוִי לִיהּ, דְּאֵתִי לְאַדְכְּרָא חוּבּוּי.
כְּגוֹוֹנָא דָּא קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה, לְאַרְמָא מִמֶּה
דְּלְכוּן, וְלֹא מֵעֶשֶׂק, וְלֹא מִגְזֵל, וְלֹא מִגְּנוּבָה,
וְהָא אוּקִימוּהָ.

רבי חייא ורבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים בדרך. עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמר רבי חייא, ודאי שכינה עמנו. כשהגיע אליהם, אמר רבי אבא, כתוב (מלכים-א ב) מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מפל שבטי ישראל ואבחר בדרך וגו' לבנות בית להיות שמי שם. פסוק זה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. שכתוב לא בחרתי בעיר, ואבחר בדרך. מה זה עם זה? ואבחר בירושלים הנה צריך להיות!

אלא כשיש רצון לפני הקדוש ברוך הוא לבנות עיר, מסתפל בראשונה באותו הראש שמנהיג את העם של העיר, ואחר כך את בני העיר, ומביא את העם לשם. זהו שכתוב לא בחרתי בעיר, עד שהתבוננתי בדרך להיות רועה על ישראל, משום שהעיר וכל בני העיר כלם עומדים בזכות הרועה שמנהיג את העם. אם הרועה הוא טוב - טוב לו, טוב לעיר, טוב לעם. ואם הרועה הוא רע - אוי לו, אוי לעיר ואוי לעם! ועכשו הסתפל הקדוש ברוך הוא בעולם, ועלה ברצונו לבנות אותה, והעמיד בראש את דוד. זהו שכתוב ואבחר בדרך עבדי.

(והעמיד בראש הדור את רבי שמעון וחבריו לעמוד לפניו).

דבר חדש שמענו. פתח ואמר, (תהלים קמו) אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלהיו. וכי אל יעקב, ולא אל אברהם, ולא אל יצחק? אלא אל יעקב, משום שיעקב לא בטח באביו ולא באמו כשברח מלפני אחיו והלך יחידי בלי ממוז, כמו שנאמר (בראשית לב) כי במקלי עברתי את הירדן הנה, והוא בטח בקדוש-ברוך-הוא, שכתוב (שם כח) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו'. והכל שאל

רבי חייא ורבי יצחק ורבי יוסי, הווי אזלי בארמא, עד דהווי אזלי, פגע בהו רבי אבא. אמר רבי חייא, ודאי שכינתא בהדן. פד מטא לגבייהו, אמר רבי אבא, כתיב, (מלכים א ח) מן היום אשר הוצאתי את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מפל שבטי ישראל ואבחר בדרך וגו' לבנות בית להיות שמי שם. האי קרא, לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה, דכתיב לא בחרתי בעיר, ואבחר בדרך, מאי האי עם האי. ואבחר בירושלם מיבעי ליה.

אלא פד קדשא בריך הוא אית רעותא קמיה למבני קרתא, אסתפל בקדמיתא, בהווי רישא דנהיג עמא דקרתא, ולבתר בני קרתא, ואיתי לעמא ביה. הדא הוא דכתיב לא בחרתי בעיר, עד דאסתפלנא בדרך, למיהוי רעיא על ישראל. בגין דמתא וכל בני מתא, פלהו קיימין ברעיא דנהיג לעמא, אי רעיא איהו טבא, טב ליה, טב למתא, טב לעמא. ואי רעיא איהו בישא, ווי ליה, ווי למתא ווי לעמא. והשתא אסתפל קדשא בריך הוא בעלמא, וסליק ברעותיה למבני ליה, ואוקים ברישא לדוד, הדא הוא דכתיב ואבחר בדרך עבדי. (ס"א ואוקים ברישא דדוד לרבי שמעון ומכריה למיקם קמיה).

מלתא חדתא שמענא. פתח ואמר, (תהלים קמו) אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלהיו. וכי אל יעקב, ולא אל אברהם, ולא אל יצחק, אלא אל יעקב. בגין דיעקב לא אתרחיץ באבוהי, ולא באמיה, פד ערק קמי אחוי, ואזל יחידי, בלא ממונא, כמה דאת אמר (בראשית לב) כי במקלי עברתי את הירדן הנה, ואיהו אתרחיץ ביה בקודשא בריך הוא, והוא בטח בקדוש-ברוך-הוא, שכתוב (שם כח) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו'. והכל שאל

מלפני הקדוש ברוך הוא ונתן לו.
שברו על ה' אלהיו. שברו, ולא
אמר תקותו ולא בטחונו, אלא
שברו. אל תקרי שברו אלא
שברו, שנוח לצדיקים לשבר את
עצמם ולהשבר שבר על שבר,
והכל על ה' אלהיו, כמו שנאמר
(תהלים מד) כי עליך הרגנו כל היום.
כי עליך נשאנו חרפה.

כמו שיעקב, שכתוב וירא יעקב
כי יש שבר במצרים, שהרי שברון
הגלות ראה שהיה לו במצרים,
ושם חזקו בקדוש-ברוך-הוא.
ובני יעקב סבלו את שבר הגלות
ולא השתנו מתוך סוד האמונה
של אבותיהם, ושמו של הקדוש
ברוך הוא היה רגיל בגלות
בפיהם.

ועל זה כתוב במשה, (שמות א)
ואמרו לי מה' שמו' מה'. משום
שהיו מפירים אותו ולא שכחוהו
לעולמים וסבלו את שבר הגלות
על הקדוש ברוך הוא, ומשום כך
זוכים לגאלות ולנסים ולאותות
רבים.

ואתם קדושים עליונים,
שסובלים את שבר הגוף ממקום
למקום על הקדוש ברוך הוא, על
אחת כמה וכמה שזכאים אתם
לעשות לכם נסים ופרקן ושתזכו
לחיי העולם הבא. הלכו כלם
כאחד.

פתח ואמר, קחו מאתכם תרומה
לה' כל נדיב לבו יביאה וגו'. בא
וראה, בשעה שאדם שם רצונו
לעבודת רבונו, אותו רצון עולה
בראשונה על הלב, שהוא קיום
ויסוד של כל הגוף. אחר כך עולה
אותו רצון טוב על כל אברי הגוף,
ורצונם של כל אברי הגוף ורצון
הלב מתחברים כאחד, והם
מושכים עליהם את זהר השכינה

ורעותא דכל שייפי גופא,

דכתיב, (שם כח) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני
וגו'. וכלא שאיל מקמיה דקודשא בריך הוא,
ויהב ליה.

שברו על יי' אלהיו. שברו, ולא אמר תקותו,
ולא בטחונו, אלא שברו. אל תקרי
שברו, אלא שברו. דניחא להו לצדיקייא,
לתברא גרמייהו, ולא תברא תבירו על תבירו,
וכלא על יי' אלהיו. כמה דאת אמר, (תהלים מד)
כי עליך הרגנו כל (דף קצ"ח ע"ב) היום. כי עליך
נשאנו חרפה.

בגוונא דיעקב, דכתיב וירא יעקב כי יש שבר
במצרים, דהא תבירו דגלותא, חמא
דהוה ליה במצרים, ושוי תוקפיה בקודשא
ברוך הוא. ובנוי דיעקב סבלו תבירו דגלותא,
ולא אשתנו מגו רזא דמהימנותא דאבהתהון
ושמא דקודשא בריך הוא הוה בגלותא רגילא
בפומייהו.

ועל דא כתיב במשה, (שמות ג) ואמרו לי מה'
שמו' מה'. בגין דהוה ידעי ליה, ולא
אנשו ליה לעלמין, וסבלו תבירו דגלותא על
קדשא בריך הוא, ובגין כך זכי לפורקנין
ולנסין ולא תוון סגיאיין.

ואתון קדישין עליונים, דסבלין תבירו דגופא
מאתר לאתר על קדשא בריך הוא, על
אחת כמה וכמה דזכאיין אתון למעפד לכו
נסין ופורקנין, ותזכוין לחיי עלמא דאתי. אזלו
כלהו כחדא.

פתח ואמר (שמות לה) קחו מאתכם תרומה ליי'
כל נדיב לבו יביאה וגו'. תא חזי,
בשעתא דבר נש שוי רעותיה, לגבי פולחנא
דמאריה, ההוא רעותא סליק בקדמיתא על
לבא, דאיהו קיומא ויסודא דכל גופא. לבתר
סליק ההוא רעותא טבא, על כל שייפי גופא.

לדור עמכם, ואותו אדם הנו חלקו של הקדוש ברוך הוא. זהו שפתיב קחו מאתכם תרומה. מאתכם היתה המשכה לקבל עליכם אותה תרומה להיות חלק לה'.

ואם תאמר שלא ברשות האדם עומד הדבר - בא וראה מה פתוב, כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. כל נדיב לבו ודאי. מי שיתרצה לבו, ימשיך את השכינה אליו. זהו שפתיב יביאה, אף על גב שהיא בעליה למעלה, יביאה מקום עליון למשך אותה לדור עמו.

ובשפתא לשרות עמו, כמה ברכות וכמה עשר תביא עמה. זהו שפתיב זהב וכסף ונחשת. לא חסר לו כל עשר העולם. זה לשאר בני העולם. אבל אתם קדושים עליונים - קחו מאתכם תרומה לה'. אמר רבי חייא, מי שהתחיל להקדים - הוא שירים.

פתח רבי אבא ואמר, (יונה ב) ויאמר ה' לדג וגו'. וכי באיזה מקום אמר לו? אלא בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם במעשה בראשית, ביום החמישי ברא את דגי הים, ואז צוה ואמר שיהיה מזמן דג אחד לבלע את יונה, ויהיה במעיו שלשה ימים ושלשה לילות, ואחר כך ישליכנו בחוץ.

ולא זה לבדו, אלא כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית - בכל התנה עמו. ביום הראשון ברא שמים, התנה עמו שיעלו את אליהו השמימה בתוף סערה, וכך היה, שפתיב (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים. באותו יום ברא את האור, והתנה עמו שיחשיף לשמש במצרים

ורעותא דלפא, מתחבראן פחדא, ואינון משכינ עלייהו זיהרא דשכינתא לדיירא עמהון, וההוא בר נש איהו חולקא דקודשא בריך הוא הוי, הדא הוא דכתיב קחו מאתכם תרומה. מאתכם הוה אמשכותא, לקבלא עלייכו ההיא תרומה, למהוי חולקא ליי'.

ואי תימא דלאו ברשותיה דבר נש קיימא מלה. תא חזי, מה כתיב כל נדיב לבו יביאה את תרומת יי'. כל נדיב לבו ודאי, מאן דיתרעי לפיה, ימשיך לה לשכינתא לגביה. הדא הוא דכתיב יביאה, אף על גב דאיהי באסתלקותא לעילא, יביאה מאתר עלאה, לאמשכא לדיירא עמיה.

וכר תיתי לאשראה עמיה, כמה ברפאן וכמה עתרא תיתי עמה. הדא הוא דכתיב זהב וכסף ונחשת. לא יחסר ליה כל עתרא דעלמא. דא לשאר בני עלמא. אבל אתון קדישין עליונים, קחו מאתכם תרומה ליי'. אמר רבי חייא, מאן דשרי לארמא, הוא ירים.

פתח רבי אבא ואמר, (יונה ב) ויאמר יי' לדג וגו', וכי באן אתר אמר ליה. אלא בשעתא דברא קדשא בריך הוא עלמא בעובדא דבראשית, ביומא חמישאה ברא נוני ימא. פדין פקיד ואמר, דיהא זמין חד נונא למבלע ליונה, ויהא במעווי תלתא ותלת לילון, ולבתר דירמי ליה לבר.

ולא דא בלחודוי, אלא כל מה דעבד קדשא בריך הוא בעובדא דבראשית, בכלא אתני עמיה. ביומא קדמאה ברא שמיא, אתני עמהון דיסליק לאליהו השמימה בגו סערה, וכן הוה, דכתיב, (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים. בההוא יומא ברא נהורא, ואתני עמיה דיחשיף לשמשא במצרים תלתא יומין,

דכתיב, (שמות ע) ויהי חשף

שְׁלֹשָׁה יָמִים, שְׁכָתוּב (שמוות י) וַיְהִי
חֲשֹׁף אֶפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם
שְׁלֹשֶׁת יָמִים.

בַּיּוֹם הַשְּׁנִי בָּרָא אֶת הַרְקִיעַ,
שְׂיִהֶיָה מִפְרִיד בֵּין מַיִם לְמַיִם,
כְּפָתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְדִּיל בֵּין
בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְהַתְנָה עִמָּהֶם
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהַמִּים יְהִיו
מִפְרִידִים לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טְמֵאָה
וְטָהוּרָה לְהַטְהֵר בָּהֶם, וְכַף הָיָה.

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוֹצִיא אֶרֶץ מִתּוֹךְ
הַיָּם וּכְנֵס אֶת הַמַּיִם, וַעֲשֵׂה מֵאוֹתוֹ
קְבוּץ שֶׁהַתְּכַסּוֹ לְמָקוֹם אֶחָד אֶת
הַיָּם, וְהַתְנָה עִם הַיָּם לְהַעֲבִיר אֶת
יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ בִּפְשָׁה וּלְהַטְבִּיעַ
אֶת הַמִּצְרַיִם, וְכַף הָיָה, שְׁכָתוּב
(שמוות ד) וַיָּשָׁב הַיָּם לְפָנוֹת בְּקֶרֶן
לְאִיתָנוּ. אֵל תִּקְרִי לְאִיתָנוּ אֲלֵא
לְתַנְאוּ, לְמָה שֶׁהַתְנָה עִמּוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא כְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. עוֹד
הַתְנָה עִם הָאֶרֶץ, שֶׁתִּפְתַּח אֶת פִּיהָ
בְּמַחְלָקָתוֹ שֶׁל קֶרֶח וְתִבְלַע אֶת
קֶרֶח וְאֶת פֶּל עֲדָתוֹ, וְכַף הָיָה,
שְׁכָתוּב (במדבר טו) וְתִפְתַּח הָאֶרֶץ
אֶת פִּיהָ וְתִבְלַע אֹתָם, וְאֶת קֶרֶח.
בַּיּוֹם הַרְבִּיעִי בָּרָא שָׁמַשׁ וּלְבָנָה,
שְׁכָתוּב יְהִי מְאֹרֶת בְּרִיקַע
הַשָּׁמַיִם, וְהַתְנָה עִם הַשָּׁמַשׁ לְהִיּוֹת
עוֹמְדָת בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם בִּימֵי
יְהוֹשֻׁעַ, שְׁכָתוּב (יהושע י) וַיַּעֲמֵד
הַשָּׁמַשׁ בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם. הַתְנָה עִם
הַכּוֹכָבִים לַעֲשׂוֹת קֶרֶב עִם סִסְרָא,
שְׁכָתוּב (שופטים ה) הַכּוֹכָבִים
מִמְּסֻלוֹתֶם נִלְחְמוּ עִם סִסְרָא.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי בָּרָא אֶת דְּגֵי הַיָּם
וְעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, הַתְנָה עִם הָעוֹפוֹת
שֶׁהָעוֹרְבִים יִזְוְנוּ אֶת אֱלֹהֵי בְּזִמְן
שֶׁעֲצָר אֶת הַשָּׁמַיִם, שְׁכָתוּב (מלכים א-
ד) וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלֶךְ שָׁם.
צִוִּיתִי דוֹקָא. וְהַתְנָה עִם דְּגֵי הַיָּם
לְהִזְמִין דָּג אֶחָד שֶׁיִּבְלַע אֶת יוֹנָה
וְלִזְרֹק אוֹתוֹ חֲחוּצָה.

בַּיּוֹם הַשֵּׁשִׁי בָּרָא אֶת הָאָדָם, וְהַתְנָה עִמּוֹ שֶׁתִּצָּא מִמֶּנּוּ אִשָּׁה שְׁתִּזְוֶן אֶת אֱלֹהֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה צִוִּיתִי

אֶפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים.
בַּיּוֹמָא תַנְיִנָא בְּרָא רְקִיעָא, דִּיהָא מִפְרִישׁ בֵּין
מַיָא לְמַיָא, כְּדִכְתִּיב (בראשית א) וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מִבְדִּיל בֵּין
מַיִם לְמַיִם. וְאֲתַנִּי עִמָּהוֹן קְדָשָׁא בְרִיקַע הוּא,
דְּמַיָא יְהוֹן מִפְרִישִׁין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טוֹמְאָה
לְטָהוּרָה, לְאֲתַדְכָּאָה בְּהוּ, וְכַף הָוָה.

בַּיּוֹמָא תְּלִיתָאָה אֶפִּיק אֶרְעָא מִגּוֹ מַיָא,
וְאֶכְנִישׁ לְמַיָא, וְעַבְד מַהֵהוּא כְּנִישׁוֹ
דְּאֲתַפְנָשׁוּ לְאֲתֵר חַד, וַיִּמָּא. וְאֲתַנִּי בְּיִמָּא
לְמַעַבְר לְיִשְׂרָאֵל בְּגוּיָה בִּיבְשָׁתָא, וּלְמַטְבַּע
לְמִצְרָאִי, וְכַף הָוָה, דְּכְתִיב, (שמוות יד) וַיָּשָׁב הַיָּם
לְפָנוֹת בְּקֶרֶן לְאִיתָנוּ. אֵל תִּקְרִי לְאִיתָנוּ, אֲלֵא
לְתַנְאוּ, לְמָה דְּאֲתַנִּי עִמָּיָה קְדָשָׁא בְרִיקַע הוּא,
כְּעוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית. תּוּ אֲתַנִּי בְּאֶרְעָא, דְּתִפְתַּח
יַת פּוּמְקָהָא בְּמַחְלָקוֹתָא דְּקֶרֶח, וְתִבְלַע לְקֶרֶח
וּלְכָל פְּנִישְׁתִּיהָ, וְכַף הָוָה, דְּכְתִיב, (במדבר טו)
וְתִפְתַּח הָאֶרֶץ אֶת פִּיהָ וְתִבְלַע אוֹתָם וְאֶת קֶרֶח.
בַּיּוֹמָא רְבִיעָאָה, בָּרָא שָׁמְשָׁא וְסִיְהָרָא, דְּכְתִיב
יְהִי מְאֹרֶת בְּרִיקַע הַשָּׁמַיִם, וְאֲתַנִּי עִם
שָׁמְשָׁא, לְמַהוּי קָאִים בְּפִלְגּוֹ שָׁמַיָא בַּיּוֹמִי
דִּיהוֹשֻׁעַ, (דף קצ"ט ע"א) דְּכְתִיב, (יהושע י) וַיַּעֲמֵד
הַשָּׁמַשׁ בְּחֻצֵי הַשָּׁמַיִם. אֲתַנִּי בְּכַכְבֵּיא לְמַעַבְד
קְרָבָא בְּסִסְרָא, דְּכְתִיב, (שופטים ה) הַכּוֹכָבִים
מִמְּסֻלוֹתֶם נִלְחְמוּ עִם סִסְרָא.

בַּיּוֹמָא חֲמִישָׁאָה בָּרָא נוּנִי וַיִּמָּא, וְעוֹפֵי
דְּשָׁמַיָא, אֲתַנִּי כְּעוֹפֵי לְמִזְוֶן עוֹרְבִים
לְאֱלֹהֵיהוּ, בְּזִמְנָא דְּעֲצָר לְשָׁמַיָא, דְּכְתִיב, (מלכים א
ד) וְאֶת הָעוֹרְבִים צִוִּיתִי לְכַלְפֵּלֶךְ שָׁם. צִוִּיתִי
דִּיִּיקָא. וְאֲתַנִּי כְּנוּנִי וַיִּמָּא לְאֲזַדְמָנָא נוּנָא חַד,
לְמַבְלַע לִיָּה לִיוֹנָה, וּלְאֲשָׁדָּאָה לִיָּה לְבָר.

בַּיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה בָּרָא לְאָדָם, וְאֲתַנִּי עִמָּיָה,

בַּיּוֹם הַשֵּׁשִׁי בָּרָא אֶת הָאָדָם, וְהַתְנָה עִמּוֹ שֶׁתִּצָּא מִמֶּנּוּ אִשָּׁה שְׁתִּזְוֶן אֶת אֱלֹהֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה צִוִּיתִי

שם אשה אלמנה לכלכלך. הנה צויתי - מיום שנברא העולם. וכך בכל מעשה ומעשה שהתחדש בעולם, הקדוש ברוך הוא צוה את אותו מעשה מיום שנברא האדם. אף כאן ויאמר ה' לדג, ויאמר - מששת ימי בראשית אמר לו.

כאן יש לנו סמך העולם על מעשי בני אדם בעולם הזה. יונה שירד לספינה, זוהי נשמת האדם שיוצרת לעולם הזה להיות בגוף האדם. למה נקראת יונה? משום שפיון שמשפתפת בגוף, אזי היא יונה בעולם הזה, כמו שנאמר (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו. ואז האדם הולך בעולם הזה כמו ספינה בתוך הים הגדול שמתחבט להשבר, כמו שנאמר והאניה חשבה להשבר.

ואדם, כשהוא חוטא בעולם הזה וחושב שבורח מלפני אדונו ולא שם לב לאותו העולם, ואז מטיל הקדוש ברוך הוא רוח סערה חזקה - זוהי גזרת הדין שעומדת תמיד לפני הקדוש ברוך הוא ומבקשת את דין האדם מלפניו, וזוהי שמטה את הספינה ומזכירה את חטאי האדם לתפס אותו.

ביון שנתפס אדם על ידי אותה סערה בבית חליו, מה כתוב? ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב שאדם בבית חליו, הנשמה לא מתעוררת לשוב לפני אדונו ולפדות את חטאיו. מה כתוב? ויקרב אליו רב החובל. מי זה רב החובל? זה יצר טוב שמנהיג את הכל. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. אין השעה לישן, שהרי מעלים אותך לדין על כל מה שעשית בעולם הזה, שוב מחטאך.

דתפוק מגיה אתתא, דתיזון לאליהו, דכתיב, (מלכים א יז) הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך. הנה צויתי, מיומא דאתברי עלמא. וכן בכל עובדא ועובדא דאתחדש בעלמא, קדשא בריך הוא פקיד ההוא עובדא מיומא דאתברי עלמא. אוף הכא, ויאמר יי' לדג, ויאמר, משית יומין דבראשית קאמר ליה.

הכא אית לן סמך בעלמא, על עובדין דבני נשא בהאי עלמא. יונה דנחת לספינה, דא איהי נשמתא דבר נש, דנחתא להאי עלמא למהוי בגופא דבר נש. אמאי אתקרי יונה. בגין דכיון דאשתתפת בגופא, פדין איהי יונה בהאי עלמא. כמה דאתמר, (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו. וכדין בר נש אזיל בהאי עלמא, פספינה בגו ימא רבא, דחשיבת לאתברא, כמה דאת אמר (יונה א) והאניה חשבה להשבר. ובר נש פד איהו בהאי עלמא חטי, וחשיב דערק מקמי מאריה. ולא אשגח בההוא עלמא. וכדין אטיל קדשא בריך הוא רוח סערה תקיפא. דא איהי גזירת דינא, דקיימא תדיר קמי קדשא בריך הוא. ובעאת דינא דבר נש מקמיה, ודא איהו דקא מטי לספינה, ואדפר חובוי דבר נש לאתפסא ליה.

ביון דאתפס בר נש על ידא דההיא סערה בבי מרעיה, מה כתיב ויונה ירד אל ירפתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב דבר נש בבי מרעיה, נשמתא לא אתערת לאתבא קמי מאריה, למפרק חובוי. מה כתיב, ויקרב אליו רב החובל. מאן רב החובל. דא יצר טוב, דאיהו מנהיג כללא. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. לאו שענתא הוא למדמד, דהא סלקין לך לדינא, על כל מה דעבדת בהאי עלמא, תוב מחובך.

התבונן בדברים הללו ושוב לאדונך. מה מלאכתך - שאתה עסקת בה בעולם הזה, והודה עליה לפני רבונך. ומאין תבוא - הסתפל מאין באת, מטפה סרוחה, ואל תתגאה לפניו. מה ארצה - הסתפל שהרי מהארץ נבראת ולא רץ תשוב. ואי מזה עם אתה - הסתפל אם יש לך זכות אבות שתגן עליך.

ביון שמעלים אותו לדין בבית דין של מעלה, אותה סערה, שהיא גזרת הדין שסוערת על האדם, מבקשת מהמלך לדון אותם התפוסים של המלך, וכלם באים אחד אחד לפניו. באותה שעה מתקרבים בית הדין. יש מהם שפותחים בזכות, ויש מהם שפותחים בחובה, וגזרת הדין תובעת דין.

ואם אותו אדם לא זוכה בדין, מה כתוב? ויחטרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. הם משתדלים אותם שמורים זכותו להשיבו אל העולם הזה ולא יכלו. מה הטעם? פי הים הולך וסער עליהם. גזרת הדין הולכת וסוערת בחטאי האדם ומתגברת עליהם.

אז מורידים עליו שלשה שליחים ממנים: אחד שפוטב כל הזכות וכל החטאים שעשה האדם בעולם הזה. ואחד שעושה חשבון ימיו. ואחד שהיה הולך עמו פשהיה במעי אמו, והרי בארנו שגזרת הדין לא שוככת עד לאותו זמן, שקתוב וישאו את יונה. וישאו, כשנוטלים אותו מביתו לבית הקברות.

ואז מכריזים עליו. אם הוא צדיק - מכריזים עליו ואומרים: תנו כבוד לדמות המלך, (ישעיה נב) יבוא

שלום ינחו על משפכותם הלך נכחו. מנין לנו? שכתוב (שם נח) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספק. ואם הוא רשע - מכריזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני, טוב לו שלא היה נברא. ואז מה כתוב?

אסתכל במלין אלין, ותוב למארך. מה מלאכתך דאת עסקת בה בהאי עלמא, ואודי עלה קמי מארך. ומאין תבא, אסתפל מאין באת, מטפה סרוחה, ולא תתגאי קמיה. מה ארצה, אסתפל דהא מארעא אתבריא, ולארעא תיתוב. ואי מזה עם אתה, אסתפל אי אית לך זכו דאבהן, דיגין עלך.

ביון דסלקין ליה לדינא, בבי דינא דלעילא, ההיא סערה, דאיהי גזרת דינא, דסעיר עליה דבר נש, תבעת מן מלפא למידן אינון תפיסין דמלפא, וכלהו אתיין חד חד קמיה. ביה שעטא אתקריבו בי דינא. אית מנהון דפתחי בזכות, ואית מנהון דפתחי בחובה. וגזרת דינא תבעת דינא.

ואי ההוא בר נש לא זכי בדינא, מה כתיב. ויחטרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. משתדלין אינון דאורו זכותיה לאתבא ליה להאי עלמא, ולא יכלו. מאי טעמא. פי הים הולך וסוער עליהם, גזרה דדינא, אזיל וסעיר בחובי דבר נש, ואתגבר עלייהו.

ברין נחתין עליה תלת שליחן ממנן, חד דכתיב כל זכוון, וכל חובין, דעבד בר נש בהאי עלמא. וחד דעביד חשבון יומיו. וחד דהוה אזיל עמיה, פד הוה במעי אמיה. והא אוקימנא גזרת דינא לא שכיף, עד ההוא זמנא דכתיב, וישאו את יונה. וישאו: פד נטלי ליה מביתיה, לבי קברי.

ברין מכריזי עלוי. אי איהו זפאה, מכריזי עליה ואמרי, הבו יקר לדיוקנא דמלפא, (ישעיה

נב) יבא שלום ינחו על משפכותם הלך נכחו. מנא לן. דכתיב, (ישעיה נח) והלך לפניך צדקך (טד)

שלום ינחו על משפכותם הלך נכחו. מנין לנו? שכתוב (שם נח) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספק. ואם הוא רשע - מכריזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני, טוב לו שלא היה נברא. ואז מה כתוב?

ויטלוהו אל הים ויעמד הים
מוזעפו. כשמוכניסים אותו לבית
הקברות, שהוא מקום הדין, אז
גזרת הדין שהיתה סוערת,
שוככת מוזעפה. והדג שבלע אותו
זהו הקבר.

מה כתוב? ויהי יונה במעי הדג.
מעי הדג זהו בטן שאול. מנין
לנו? שכתוב מבטן שאול שועתי.
והוא היה במעי הדג, וקורא לו
בטן שאול, שלשה ימים ושלשה
לילות. אלו שלשה ימים שאדם
בקבר ונבקעים מעיו.

לאחר שלשה ימים אותה טנפת
נהפכת על פניו, ואומרת לו: טל
מה שנתת בי. אכלת ושתיית כל
יום ולא נתת לעניים, וכל ימך
היו כמו חגים ומועדים, והעניים
היו רעבים, שלא אכלו עמך. טל
מה שנתת בי. זהו שכתוב (מלאכי
ג) וזריתי פֶּרֶשׁ על פְּנֵיכֶם וגו',
והרי בארנו.

לאחר זה, משלשה ימים והלאה,
אז נדון האדם מעיניו, מידי,ו
מרגליו, ופרשוהו עד שלשים
ימים. כל אותם שלשים ימים
נדונים הנפש והגוף כאחד,
ומשום כף הנשמה נמצאת בארץ
למטה, שאינה עולה למקומה,
כאשה שיושבת בחוץ כל ימי
הטמאה. אחר כף הנשמה עולה,
והגוף נרקב בארץ, עד אותו זמן
שיעיר הקדוש ברוף הוא את
המתים.

ועתיד קול אחד להעיר בבית
הקברות ויאמר, (ישעיה כו) הקיצו
ורננו שכני עפר כי טל אורת טלך
וארץ רפאים תפיל. אימתי זה
יהיה? בזמן שיעבר מלאך המות
מן העולם, שכתוב (שם כה) בלע
המות לנצח וגו'. כיון שבלע

קצ"ט ע"ב) כבוד יי' יאספך. ואי חייבא איהי,
מכריזי עליה ואמרו, ווי ליה לפלגיא. טב ליה
דלא יתברי. פדין מה כתיב, ויטלוהו אל הים
ויעמד הים מוזעפו. פד עאלין ליה לבי קברי
דאיהו אתר דדינא. פדין גזרת דינא דהוה
סעיר, שכיף מוזעפיה. ונונא דבלע ליה, דא
איהו קברא.

מה פתיב, ויהי יונה במעי הדג. מעוי דדג, דא
איהו בטן שאול. מנלן. דכתיב, (יונה ב)
מבטן שאול שועתי. ואיהו במעי דנונא הוה,
וקארי ליה בטן שאול, שלשה ימים ושלשה
לילות, אלין תלת יומין, דבר נש בקברא,
ואתבקעו מעוי.

לבתר תלתא יומין, ההוא טנופא אתהפך על
אנפוי, ואומר לו טול מה דיהבת בי.
אכלת ושתיית כל יומא, ולא יהבת למספני,
וכל יומך הוה פחגין וכמועדין, ומספני הוה
פפנין, דלא אכלו בהדך, טול מה דיהבת בי.
הדא הוא דכתיב, (מלאכי ב) וזריתי פֶּרֶשׁ על
פְּנֵיכֶם וגו', והא אוקימנא.

לבתר דא, מתלתא יומין ולהלאה, כדין אתדן
בר נש מעינוי, מידוי, ומרגלוי,
ואוקמוהו עד תלתין יומין. כל אינון תלתין
יומין, אתדנו נפשא וגופא פחדא. ובגיני כף
אשתכח נשמתא לתתא בארעא, דלא סלקת
לאתרה. פאתתא דיתבת לבר, כל יומי
מסאבותא. לבתר, נשמתא סלקא, וגופא
אתבלי בארעא. עד ההוא זמנא דיתער קדשא
בריה הוא למיתיאי.

וזמינא קלא חדא לאתערא בבי קברי, ויימא,
(ישעיה כו) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל

אורות טלך וארץ רפאים תפיל. אימתי יהא דא. בזמנא דיתעבר מלאך

הַמּוֹת מַעֲלָמָא, דְּכַתִּיב, (ישעיה כה) בַּלַּע הַמּוֹת לְנִצָּח וְגוֹ'. פִּיּוֹן דְּבַלַּע הַמּוֹת לְנִצָּח, לְבַתֵּר, וּמַחָה יִי אֱלֹהִים דְּמַעָה מַעַל כָּל פְּנִים וְחֻרְפַּת עֲמוּ יִסִּיר מַעַל כָּל הָאָרֶץ. כַּדִּין כְּתִיב, וַיֹּאמֶר יִי לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה.

בִּיּוֹן דְּאִתְעַר הַהוּא קָלָא בִּינֵי קַבְרֵי, כַּדִּין כָּל קַבְרֵיִיא יִקִּיאוּ לְאִינוּן מַתֵּיִיא דְּבַהוּן לְבַר. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל. מָאִי תְּפִיל. דִּיקִיא לֹוֹן לְבַר. רְפָאִים, מַהוּ רְפָאִים. דְּקַבִּילוּ. אֲסוּוֹתָא כְּמַלְקֵדְמִין, וְאִתְסִיאוּ גְרַמִּין בְּגְרַמִּין. וְאֵלִין אַקְרוּן רְפָאִים.

וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (בְּשֹׁאֵר עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַגְלוֹת) (ישעיה כו) רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ. אֶלָּא וְדָאִי כָּל עַלְמָא יִתְסוּן גְרַמִּין בְּבֵי קַבְרֵי, אֲבָל מְנַהוּן יְקוּמוּן, וּמְנַהוּן לָא יְקוּמוּן. וְעַל דָּא כְּתִיב רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ. זַפְאָה חוֹלְקִיהוּן דִּישְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב בַּהוּ נְבַלְתֵי יְקוּמוּן. וּבַהֲאִי נּוֹנָא, אֲשַׁפְחָנָא מְלִין לְאֲסוּוֹתָא, דְּכָל עַלְמָא.

הָאִי נּוֹנָא כִּיּוֹן דְּבַלַּע לְיוֹנָה מִית. וּבִיָּה הָוָה יוֹנָה תִּלְתָּא יוּמִין, לְבַתֵּר אֲתַקֵּיִם כְּמַלְקֵדְמִין, וְאָקִי לְיוֹנָה לְבַר, וְהָא אוּקְמוּהָ, דְּכַתִּיב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יִי אֱלֹהֵיוּ מִמַּעַי הַדְּגָה. כְּתִיב הֲכָא הַדְּגָה, וּכְתִיב הָתֵם (שְׁמוֹת ז) וְהַדְּגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה, וְהָא אוּקְמוּהָ. כְּגוּוֹנָא דָּא, זְמִינָת אַרְעָא דִּישְׂרָאֵל לְאִתְעַרָּא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

וְהָא אוּקְמוּנָא, דְּשַׁבְעָה דִּינִין יַחְלְפוּן עָלֶיהָ דְּבַר נֶשׁ, כַּד נְפִיק מֵהָאִי עַלְמָא. חַד, הַהוּא דִּינָא עַלְאָה, כַּד נְפִיק רוּחָא מִן גּוּפָא. ב', כַּד עוֹבְדוּי וּמְלוּי אֲזַלִּין קַמִּיָּה וּמְכַרְזֵי עָלוּי. ג', כַּד עֵיִל לְקַבְרָא. ד', דִּינָא דְּקַבְרָא. ה', דִּינָא דְּתוֹלְעָתָא. ו', דִּינָא דְּגִיָּהֲנָם. ז', דִּינָא דְּרוּחָא דְּאֲזַלָּא וְשֹׁאֲטָת בְּעַלְמָא, וְלָא אֲשַׁכַּחַת

הַמּוֹת לְנִצָּח, אַחַר כֶּף, וּמַחָה ה' אֱלֹהִים דְּמַעָה מַעַל כָּל פְּנִים וְחֻרְפַּת עֲמוּ יִסִּיר מַעַל כָּל הָאָרֶץ. אַז כְּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה.

בִּיּוֹן שְׁהִתְעוּרָר אוֹתוּ קוּל בִּין הַקְּבָרִים, אַזִּי כָּל הַקְּבָרִים יִקִּיאוּ אֶת אוֹתָם הַמְּתִים שְׂבָהֶם הַחוּצָה. זְהוּ שְׁכַתוּב וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל. מַה זֶה תְּפִיל? שְׁתַּקִּיא אוֹתָם הַחוּצָה. רְפָאִים, מַה זֶה רְפָאִים? שְׁקַבְלוּ רְפוּאָה כְּמַקְדָּם, וְנִרְפְּאוּ עֲצָמוֹת בְּעֲצָמוֹת, וְאֵלֶּה נִקְרְאִים רְפָאִים.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כְּתוּב (בְּשֹׁאֵר עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמַגְלוֹת) (ישעיה כו) רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ? אֶלָּא וְדָאִי כָּל הָעוֹלָם יִתְרַפְּאוּ עֲצָמוֹתָם בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, אֲבָל מַהֶם יִקוּמוּ וּמַהֶם לָא יִקוּמוּ. וְעַל זֶה כְּתוּב רְפָאִים בַּל יִקוּמוּ. אֲשֶׁרִי חִלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוּב בְּהֶם נְבַלְתֵי יְקוּמוּן. וּבַדָּג הַזֶּה מְצָאנוּ דְּבָרִים לְרְפוּאָה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

הַדָּג הַזֶּה, בִּיּוֹן שְׁבַלַּע אֶת יוֹנָה, הוּא מֵת, וּבוֹ הִזָּה יוֹנָה שְׁלִשָּׁה יָמִים, וְאַחַר כֶּף חֲזוּר לְחַיִּים כְּמַקְדָּם וְהִקִּיא אֶת יוֹנָה הַחוּצָה, וְהֲרֵי פִּרְשׁוּהָ, שְׁכַתוּב וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה' אֱלֹהֵיוּ מִמַּעַי הַדְּגָה.

כְּתוּב כַּאֲן הַדְּגָה, וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת ז) וְהַדְּגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה, וְהֲרֵי פִּרְשׁוּהָ. כְּמוֹ זֶה עֲתִידָה אָרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהִתְעוּרָר כְּרֹאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּף - וְאָרֶץ רְפָאִים תְּפִיל.

וְהֲרֵי בְּאַרְנוֹ, שְׁשַׁבְעָה דִּינִים יַחְלְפוּ עַל הָאָדָם כְּשִׁיּוּצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. אַחַד - אוֹתוֹ דִּין עֲלִיּוֹן כְּשִׁיּוּצָאת הָרוּחַ מִן הַגּוּף. ב' - כְּשִׁמְעֵשׂוּ וּדְבָרֵיו הוֹלְכִים לְפָנָיו וּמְכַרְזִים עָלָיו. ג' - כְּשִׁנְכַּסְנָס לְקַבְרָא. ד' - דִּין הַקְּבָרָא. ה' - דִּין הַתּוֹלְעָתָא. ו' - דִּין הַגִּיָּהֲנָם. ז' - דִּין הָרוּחַ שְׁהוֹלְכָת וּמְשׁוֹטְטָת

בעולם ולא מוצאת מקום מנוחה
עד שישלמו מעשיו. משום זה
צריך אדם להתבונן תמיד
במעשיו וישוב לפני אדונו.

וכשהתבונן דוד המלך בדיני
האדם הללו, הקדים ואמר, (תהלים
קד) ברכי נפשי את ה', בטרם תצא
מן העולם, בעוד שאת נמצאת
עם הגוף. וכל קרבי את שם קדשו
- הם אברי הגוף שמשתתפים
כאחד עם הרוח. עכשו
כשתמצאו עמה, הקדימו לברך
את השם הקדוש טרם שיבא זמן
שלא תוכלו לברך ולחזור
בתשובה. ועל זה אמר ברכי נפשי
את ה' הללויה. באו אותם
החברים ונשקו את ראשו.

רבי חייא פתח ואמר, קחו
מאתכם תרומה לה'. בא וראה,
כשבא הקדוש ברוך הוא את
העולם, לא ברא אלא פדי שיבאו
ישראל ויקבלו את התורה.
בתורה נברא העולם, ועל התורה
הוא עומד. זהו שכתוב (ירמיה לג)
אם לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי התורה
היא ארץ חיים בעולם הזה, וארץ
החיים בעולם הבא.

וכך מי שמשתדל בתורה, כאלו
השתדל בהיכלו של הקדוש ברוך
הוא, שהיכלו העליון של הקדוש
ברוך הוא היא התורה. וכשאדם
עוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא
עומד שם ומקשיב לקולו, ככתוב
(מלאכי א) ויקשב ה' וישמע וגו'.
ונצול האדם משלשה דינים:
מדין העולם הזה, ומדין מלאך
המות שלא יכול לשלט עליו,
ומדין הגיהנם.

ויכתב ספר זכרון. מי הוא? אלא
יש ספר למעלה ויש ספר למטה.
זכרון - (אוח) הבגרות הקדוש

אתר נייחא, עד דישתלים עובדוי. בגין דא,
בעי בר נש לאסתפלגא תדיר בעובדוי, ויתוב
קמי מריה.

וכד אסתפלג דוד מלכא בדינין אלין דבר נש,
אקדים ואמר (תהלים קד) ברכי נפשי את יי',
עד לא תפוק מן עלמא, בעוד דאנת אשתכחת
עם גופא. וכל קרבי את שם קדשו, אינון
שייפי גופא, דמשתתפי כחדא ברוחא. השתא
דתשתכחון עמה, אקדימו לברכא שמא
קדישא, עד לא ימטי זמנא דלא תיכלון
לברכא, ולא תבא בתיובתא, ועל דא אמר
ברכי נפשי את יי' הללויה. אתו אינון חברייא
ונשקו רישיה.

רבי חייא פתח ואמר, (דף ר' ע"א) (שמות לה) קחו
מאתכם תרומה ליי'. תא חזי קדשא
ברוך הוא כד ברא עלמא, לא ברא ליה, אלא
בגין דייתון ישראל, ויקבלון אורייתא.
באורייתא אתברי עלמא, ועל אורייתא
קיימא. הך הוא דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי
יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.
אורייתא איהי ארפא דחיי בהאי עלמא,
וארפא דחיי בעלמא דאתי.

וכך מאן דאשתדל באורייתא, כאלו אשתדל
בהיכליה דקודשא ברוך הוא. דהיכלא
עלאה דקודשא ברוך הוא, אורייתא איהי.
וכד בר נש עסיק באורייתא, קדשא ברוך הוא
קאים תמן, ואצית לקליה, כמה דכתיב, (מלאכי
א) ויקשב יי' וישמע וגו'. ואשתזיב בר נש
מתלת דינין: מדינא דהאי עלמא. ומדינא
דמלאך המות, דלא יכול לשלטא עליה.
ומדינא דגיהנם.

ויכתב ספר זכרון. מאי איהו. אלא אית ספר
לעילא, ואית ספר לתתא. זכרון אתר (ג"א את) קיימא קדישא, דנטיל

שנוטל וכונס אליו את כל החיים שלמעלה. ספר זכרון - שתי דרגות שהן אחת, וסוד זה שם יהו"ה שם אחד. יהו"ה אחד. והכל דבר אחד.

משום שיש שם ויש שם. שם למעלה, שהוא נרשם (נקרא שם) ממה שלא ידוע ולא נרמז בידיעה כלל, וזו נקראת נקדה עליונה. שם למטה, שנקרא שם, מקצה השמים ועד קצה השמים, משום שקצה השמים נקרא זכרון. והשם הזה הוא נקדה שלמטה, שהוא שם מאותו זכרון, שהוא קצה השמים, שנוטל את כל החיים שלמעלה. וזהו קצה השמים שלמטה. והשם שלו היא הנקדה שלמטה. נקדה זו היא ספר שעומד בחשבון, וזהו ולחשבי שמו. הספר שאמרנו ושם - דבר אחד הוא בכל הצדדים.

הנקדה הזו, משום שהיא עומדת באמצע, היא עליונה על כל הנאחזים בה. ששה צדדים אחרים בספר העליון, והוא עליון עליהם. ששה צדדים נאחזים בספר התחתון, והוא עליון עליהם. ועל זה ספר עליון וספר תחתון, והכל נקרא תורה. מה בין זה לזה? אלא, ספר עליון הוא תורה שבכתב, משום שהיא סתומה ולא עומדת, אלא רק בכתב, ששם הוא המקום להתגלות למטה. ומי הוא העולם הבא? ספר התחתון, זו תורה שנקראת תורה שבעל פה. ומי הוא על פה? אלו המרפכות של מטה, שהיא עומדת עליהן. ומשום שאינן בכלל של כתיבה שלמעלה, נקראים על פה.

ותורה זו עומדת על פה, משום שכתוב (בראשית ב) ומשם יפרד

וכניש לגביה, כל חייך דלעילא. ספר זכרון תרין דרגין דאינון חד, ורזא דא שם יהו"ה שם חד. יהו"ה חד. וכלא מלה חדא.

בגין דאית שם, ואית שם, שם לעילא, דאיהו אתרשים (כ"א אקרי שם) ממה דלא ידיע, ולא אתרמיז בידיעה כלל. ודא אקרי נקודה עלאה. שם לתתא, דאקרי שם, (דברים ד) מקצה השמים ועד קצה השמים, בגין דקצה השמים אקרי זכרון. והאי שם, איהו נקודה דלתתא, דאיהו שם מההוא זכרון, דאיהו קצה השמים, דנטיל כל חייך דלעילא. ודא איהו קצה השמים דלתתא. ושם דיליה איהו נקודה דלתתא. נקודה דא, איהו ספר דקיימא בחושבנא, ודא הוא ולחושבי שמו. ספר דקאמרן, ושם, חד מלה הוא, בכל סטריין.

נקודה דא בגין דקיימא באמצעיתא, איהו עלאה על כל דאתאחדן בה. שית סטריין, אתאחדן בספר עלאה, ואיהו עלאה עלייהו. שית סטריין אתאחדן בספר תתאה, ואיהו עלאה עלייהו. ועל דא, ספר עלאה, ספר תתאה, וכלא אקרי תורה.

מה בין האי להאי. אלא, ספר עלאה איהו תורה שבכתב. בגין דאיהו סתימא, ולא קיימא אלא בכתב, דתמן איהו אתר לאתגלאה לתתא. ומאן איהו עלמא דאתי. ספר תתאה, דא תורה דאקרי תורה שבעל פה, ומאן איהו על פה, אליון רתיכין דלתתא, דאיהו קיימא עלייהו. ובגין דלאו אינון בכללא דכתיבה דלעילא, אקרון על פה.

ותורה דא קיימא על פה, בגין דכתיב, (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ותורה עלאה, אף על גב דאיהו קיימא לעילא,

וְהָיָה לְאַרְבַּעַת רְאשִׁים. וְתוֹרָה
הָעֲלִיּוֹנָה, אֲפֹרָת עַל גֹּב שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת
לְמַעַלָּה, לֹא נִקְרָאת עַל הַפֶּתַח,
אֲלֵא שְׁבַכְתָּב, שְׁעוֹמֶדֶת בְּכַתָּב,
וְאוֹתוֹ הַפֶּתַח נַעֲשֶׂה הַיֵּכָל אֵלֶיהָ,
וְהִיא עוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל
וְנִשְׁמָרֶת שָׁם. וּמִשּׁוֹם כִּף נִקְרָאת
תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְלֹא עַל פֶּתַח.

אֲבָל הַתּוֹרָה שְׁלֵמֶטָה הִיא עוֹמֶדֶת
עַל מַרְכָּבוֹתֶיהָ, וְנִקְרָאת עַל פֶּה,
שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֶיהֶן. וּמִשּׁוֹם שֶׁלֹּא
נִחְשָׁבֶת (נִתְּנָה) מִבְּפָנִים מִכָּלֵל שֶׁל
פֶּתִיכָה, לֹא נַעֲשׂוּ הַיֵּכָל לְנִקְדָּה
הַזֶּה כְּמוֹ אוֹתָהּ נִקְדָּה עֲלִיוֹנָה.
וּמִשּׁוֹם שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֶיהֶן נִקְרָאת
תְּרוּמָה.

עוֹד שְׁמַעְתִּי מִן הַמְּנוּדָה
הַקְּדוּשָׁה. תְּרוּמָה, מַה זֶה
תְּרוּמָה? כְּמוֹ שְׁבַאֲרֹנִי, שְׁנַיִם
מִמָּאָה. בֹּא וְרֵא, כָּל הַדְּרָגוֹת
הַלְלוּ הַקְּדוּשׁוֹת שְׁבַסוּד הַאֲמוּנָה
שְׁנַגְלָה בְּהֵן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הֵן עֶשֶׂר דְּרָגוֹת, וְהֵן עֶשֶׂר אֲמִירוֹת,
כְּמוֹ שְׁבַאֲרֹה. וְאֵלּוּ הָעֶשֶׂר עוֹלָם
לְמָאָה. וּכְשֶׁאֲנִי צְרִיכִים הַנִּקְדָּה
הַתְּחַתּוֹנָה הַזֶּה לְהַרִים אוֹתָהּ,
אֲסוּר לָנוּ לְקַחְתָּהּ לְבִדָּה, אֲלֵא
אוֹתָהּ עִם בְּעֻלָּה, וְהֵם הַשְּׁנַיִם
מִהַמָּאָה שְׁאֲמַרְנוּ, מִשּׁוֹם שֶׁאֵין
צְרִיף לְהַפְרִידֵם כָּלֵל, אֲלֵא לִיחְדָּה
עִם בְּעֻלָּה. וְלָכֵן נִקְרָאת תְּרוּמָה
בְּכָלֵל אֶחָד.

וּבֹא רֵא, בְּכָל יוֹם הַפְּרוֹז קוֹרָא:
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, בְּכֶם עוֹמֵד הַדְּבָר
הַזֶּה. וְזֶהוּ קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה
לָהּ. וְאֵם תֹּאמְרוּ שֶׁהַדְּבָר קָשָׁה
עֲלֵיכֶם - כָּל נְדִיב לְבוֹ יְבִיאָהּ.

מַה זֶה יְבִיאָהּ? אֲלֵא מִכָּאֵן לְמַדְּנוּ
אֵת סוּד הַתְּפִלָּה, שְׁאָדָם שְׁפוּחַד
מִרְבוּנוּ וּמִכּוֹן לְבוֹ וּרְצוֹנוּ
בְּתְפִלָּה, מִתְּקַן תְּקוּן הָעֲלִיּוֹן. כְּמוֹ
שְׁבַאֲרֹנִי. בְּרֵאשׁוֹנָה בְּשִׁירוֹת
וְתִשְׁבָּחוֹת שְׁאוּמְרִים הַמְּלֹאכִים
הָעֲלִיּוֹנִים לְמַעַלָּה. וּבִאוֹתָהּ

לֹא אֶקְרִי עַל הַפֶּתַח, אֲלֵא שְׁבַכְתָּב, דְּקִיּוּמָא
בְּכַתָּב, וְהִיא כְּתָב אֶתְעַבִּיד הַיֵּכָלָא לְגַבְיָהּ,
וְאִיהִי קִיּוּמָא גּוֹ הַהוּא הַיֵּכָלָא, וְאֶתְשַׁמְרַת
תְּמַן. וּבְגִין כִּף אֶקְרִי תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְלֹא עַל
פֶּתַח.

אֲבָל תוֹרָה דְּלִתְמָא, אִיהִי קִיּוּמָא עַל רְתִיכָהָ,
וְאֶקְרִי עַל פֶּה, דְּקִיּוּמָא עֲלִיּוּהוּ. וּבְגִין
דְּלֹא אֶתְחַשְׁבֵּת (נ"א אֶתְחַיִּיבֵת) מְלָגוּ, מִכָּלֵלָא
דְּכַתִּיבָהּ, לֹא אֶתְעַבִּידוּ הַיֵּכָלָא לְהֵאִי נִקְוֶדָה,
כִּי הִיא נִקְוֶדָה עֲלָאָה. וּבְגִין דְּקִיּוּמָא עֲלִיּוּהוּ
אֶקְרִי תְּרוּמָה.

הֵן שְׁמַעְנָא מִבּוֹצִינָא קְדִישָׁא. תְּרוּמָה. מַהוּ
תְּרוּמָה. כְּמָה דְּאוּקִימָנָא, תְּרִי מִמָּאָה. תָּא
חַזִּי, כָּל אֵינוֹן דְּרִגִין קְדִישִׁין, דִּי בְּרוּזָא
דְּמַהִימְנוּתָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְגַּלִּי בְּהוֹן,
אֵינוֹן עֶשֶׂר דְּרִגִין, וְאֵינוֹן עֶשֶׂר אֲמִירָן, כְּמָה
דְּאוּקְמוּהָ. וְאֵלִין עֶשֶׂר סְלָקִין לְמָאָה, וְכַד
אֶצְטְרִיף לָן לְהֵאִי נִקְוֶדָה תְּתָאָה לְאַרְמָא לָהּ,
אֲסִיר לָן לְנִטְלָא לָהּ בְּלַחֲוֹדָהָ. אֲלֵא לָהּ
וּלְבַעֲלָהּ. וְאֵינוֹן תְּרִי מֵאֵינוֹן מָאָה דְּקֶאֱמָרָן,
בְּגִין דְּלֹא אֶצְטְרִיף לְאַפְרָשָׁא לּוֹן כָּלֵל, אֲלֵא
לִיחְדָּא לָהּ וּלְבַעֲלָהּ. וְעַל דָּא אֶתְקִרִי תְּרוּמָה
בְּכָלֵלָא חֲדָא.

וְתָא חַזִּי, בְּכָל יוּמָא כְּרוּזָא קְאָרִי, כָּל בְּנֵי
עֲלָמָא, בְּכוּ קִיּוּמָא מְלָה דָּא, וְדָא הוּא
(שְׁמוֹת לַה) (דְּר' ע"ב) קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לִי. וְאִי
תִּימָא דְּקִשְׁיָא מְלָה עֲלִיּוּכוּ. כָּל נְדִיב לְבוֹ
יְבִיאָהּ.

מַהוּ יְבִיאָהּ. אֲלֵא מִהַכָּא אוּלְפִנָּא רְזָא
לְצִלוּתָא. דְּבַר נֶשׁ דְּדַחִיל לְמֵאֲרִיָּה
וּמִכּוֹן לְבִיָּה וּרְעוּתִיָּה בְּצִלוּתָא, אֶתְקִין תְּקוּנָא
דְּלְעִילָא, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא. בְּקַדְמִיתָא בְּשִׁירִין
וְתוֹשְׁבָחוֹ, דְּקֶאֱמָרִין מְלֹאכִין עֲלֵאִין לְעִילָא.

עריכת התשפחות שאומרים
ישׂראל למטה, היא מקשטת את
עצמה ומתקנת בתקונייה כמו
אשה שמתקשטת לבעלה.

ובסודור התפלה, באותו התקון
של תפלת מישב, מתקנים את
עלמותיה וכל אלו שלה.
ומתקשטות כל עלמותיה, ואחר
כך הכל מתקנים ומסדירים.
וכשמגיעים לאמת ויציב, אז הכל
מתקנים, היא ועלמותיה, עד
שמגיעים לגאל ישׂראל, ואז צריך
לעמד הכל על מקומם.

משום שכאשר מגיע אדם לאמת
ויציב והכל מתקן, עלמותיה
נוטלות אותה, והיא נוטלת את
עצמה למלך העליון. פיון
שמגיעים לגאל ישׂראל, אזי
המלך הקדוש העליון נוסע
בדרגותיו ויוצא לקבל אותה.

ואנו מלפני המלך העליון צריכים
לעמד על מקומנו באימה
ברעדה, שהרי אז הוא מושיט
ימינו אליה, ואחר כך את שמאלו
ששם לה תחת ראשה, ואחר כך
מתחבקים שניהם כאחד
בנשיקה. ואלה הן השלש
הראשונות, וצריך אדם לשים לבו
ורצונו ולכונן בכל התקונים
והסדורים הללו של התפלה, פיו
ולבו ורצונו כאחד.

עכשו שהמלך העליון והגבירה
הם בחבור אחד בשמחה באותן
נשיקות - מי שצריך לבקש
בקשות, יבקש, שהרי אז שעת
רצון היא. פיון ששואל אדם
שאלותיו מלפני המלך והגבירה,
אז יתקין עצמו ברצונו ולבו
לשלש אחרות לעורר שמחה
שבפסתר, שהרי מאלו השלש הוא
מתברך בדבקות אחרת. ויתקין
אדם את עצמו לצאת מפניהם,
ולהניחם בשמחה גנוזה של אלו
השלש. ועם כל זה, שיהיה רצונו

ובהוא סדורא דתושפחן דקא אמרי ישׂראל
לתתא, איהי קשיטת גרמהא, ואתתקנת
בתקונהא. כאתתא דאתקשטת לבעלה.

ובסדורא דצלותא, בההוא תקונא דצלותא
דמיושב, אתקינו עולמתהא וכל
אינון דילה. ומתקשטן כל אינון בהדה, לבתר
דאתתקן כלא ואתסדרו, כד מוטו לאמת ויציב,
כדין כלא מתתקנא, איהי ועולמתהא, עד
דמוטו לגאל ישׂראל, כדין אצטריך למיקם
כלא על קיומיהו.

בגין דכד בר נש מטי לאמת ויציב, וכלא
אתתקן. עולמתהא נטלי לה, ואיהי
נטילת גרמה לגבי מלכא עלאה. פיון דמטו
לגאל ישׂראל, כדין מלכא קדישא עלאה נטיל
בדרגוי, ונפיק לקבלא לה.

ואנו, מקמי מלכא עלאה בעינון לקיימא על
קיומנא, באימתא ברעדה. דהא כדין
אושית ימיניה לגבה, ולבתר שמאליה, דשוי
לה תחות רישה, ולבתר אתחבקו תרווייהו
כחדא בנשיקו. ואלין אינון תלת קדמיתא,
ובעי בר נש לשוואה לביה ורעותיה, ולכוונא
בכל הני תקונין וסדורין דצלותא. פומיה
ולביה ורעותיה כחדא.

השתא דמלכא עלאה ומטרוניתא אינון
בחבורא כחדוה באינון נשיקין. מאן
דאצטריך למשאל שאלתין, ישאל. דהא כדין
שעתא דרעותא איהו. פיון דשאל בר נש
שאלתוי מקמי מלכא ומטרוניתא, כדין יתקין
גרמיה ברעותיה ולביה לתלתא אחרנין,
לאתערא חדוה דטמירו, דהא מאלין תלת
אתברכא בדבקותא אחרא. ויתקין בר נש
גרמיה למיפק מקמיהו, ולאנחא לון בחדוה
גניזא דאלין תלת. ועם כל דא, דיהא רעותיה,

שיתברכו התחתונים מאותן ברכות של שמחה נסתרת.

ואז צריך לפל על פניו ולמסר את נפשו בשעה שהיא לוקחת את הנפשות והרוחות. אז זו השעה למסר נפשו בתוך אותן נפשות שהיא לוקחת, שהרי אז צרור החיים הוא כראוי.

דבר זה שמעתי בסודות של המנורה הקדושה, ולא נתנה לי רשות לגלות, פרט לכם חסידים עליונים. שאם באותה שעה שהיא לוקחת נפשות ורוחות ברצון של דבקות אחת, הוא ישים לבו ורצונו לזה, ונותן נפשו בדבקות באותו הרצון להכלילה באותה הדבקות. אם מתקבלת באותה שעה באותו הרצון של אותן נפשות ורוחות ונשמות שהיא לוקחת, זהו אדם שנצטרך בצרור החיים בעולם הזה ובעולם הבא.

ועוד, שצריך להפיל מפל הצדדים, המלך והגבירה, מלמעלה ומלמטה, ולהתעטר בנשמות בכל הצדדים. מתעטרת בנשמות מלמעלה, ומתעטרת בנשמות מלמטה. ואם אדם כזו לבו ורצונו לכל זה וימסר נפשו מלמטה בדבקות וברצון כמו שנאמר, אזי הקדוש ברוך הוא קורא לו שלום למטה, כמו שאותו השלום שלמעלה, לאותו שמברך את הגבירה ומכליל אותה ומעטר אותה בכל העטרות.

אף כן, לאיש הזה הקדוש ברוך הוא קורא לו שלום למטה, כמו שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום. וכל ימיו כן קוראים לו למעלה - שלום, משום שהכליל ועטר את הגבירה למטה כמו שאותו שלום למעלה.

דיתברכון תתאי, מאינון ברפאן דחדוה טמירא.

וכדין אצטריך למנפל על אנפוי, ולממסר נפשיה, בשעתא דאיהי נקטא נפשין ורוחין. כדין איהי שעתא לממסר נפשיה בגו אינון נפשין דאיהי נקטא, דהא כדין צורא דחיי איהו כדקא יאות.

מלה דא שמענא ברזין דבוצינא קדישא, ולא אתיהיב לי רשו לגלאה, בר לכו חסידי עליונים. דאי בההיא שעתא דאיהי נקטא נפשין ורוחין ברעו דדביקותא חדא, איהו ישוי לביה ורעותיה לדא, ויהיב נפשיה בדבקותא, בההוא רעותא, לאכללא לה בההוא דבקותא. אי אתקבלת בההיא שעתא בההוא רעותא, דאינון נפשין ורוחין ונשמתין דאיהי נקטא. האי איהו בר נש דאתצריך בצורא דחיי בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

ותו דבעיא לאתפללא מפל סטרין, מלפא ומטרוניתא, מלעילא ומתתא, ולא תעטרא בנשמתין בכל סטרין. אתעטרת בנשמתין מלעילא, ואתעטרת בנשמתין מתתא. ואי בר נש יכוין לביה ורעותיה לכל דא, וימסר נפשיה מתתא בדבקותא ברעותא כמה דאתמר. כדין קדשא בריך הוא קארי ליה שלום לתתא, פגוונא דההוא שלום דלעילא. ההוא דברין לה למטרוניתא ואכליל לה ואעטר לה בכל עטרין.

אוף הכי, האי בר נש קדשא בריך הוא קרי ליה שלום לתתא, כמה דאתאמר (שופטים ו) ויקרא לו יי' שלום. וכל יומי הכי קראן ליה לעילא, שלום. בגין דאכליל ואעטר למטרוניתא לתתא, פגוונא דההוא שלום לעילא.

וְכַאֲשֶׁר אוֹתוֹ הָאָדָם מִסְתַּלֵּק מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה, נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה
וּבֹקֶעֶת אֶת כָּל אוֹתָם הַרְקִיעִים
וְאֵין מוֹחָה בִּידָה. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא קוֹרֵא לָהּ וְאוֹמֵר, (ישעיה נז)
יָבוֹא שְׁלוֹם. וְהַשְׂכִּינָה אוֹמֵרֵת,
יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם וְגו'. וַיִּפְתְּחוּ
לָהּ שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר נְהוֹרֹת אֶפְרָסִמוֹן
טְהוֹר, וְלֹא יָהִי מִי שְׁיִמְחָה
בִּידָה. וְעַל כֵּן, אֲשֶׁרֵי מִי שְׁיִשִּׁים
לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְזֶה, וְעַל זֶה כְּתוּב,
כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיאֶה אֶת תְּרוּמַת
ה' לְמִלְךָ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁנֹתָבָר.
הַרִים רַבִּי אַבָּא אֶת קוּלוֹ וְאָמַר,
אוֹי, רַבִּי שְׁמַעוֹן, אַתָּה בְּחַיִּים,
וְאֲנִי בּוֹכָה עֲלֶיךָ. לֹא עֲלֶיךָ אֲנִי
בּוֹכָה, אֲלֵא אֲנִי בּוֹכָה עַל הַחֲבָרִים
וּבּוֹכָה עַל הָעוֹלָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן
הוּא כְּמוֹ מְנוּחָה שֶׁל נֵר שְׂדוּלֵק
לְמַעַלָּה וְדוּלֵק לְמַטָּה, וּכְאוּר
שְׂדוּלֵק לְמַטָּה מֵאִירִים לְכָל
הָעוֹלָם. (מאיר לַמַּעֲלָה) אוֹי לְעוֹלָם
כְּשִׁיִּסְתַּלֵּק הָאוּר שְׁלִמְטָה לְאוּר
שְׁלִמְטָלָה, מִי יֵאִיר לָנוּ אֶת אוּר
הַתּוֹרָה לְעוֹלָם? קָם רַבִּי אַבָּא
וְנָשַׁק אֶת רַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר לוֹ,
הַדְּבָרִים הַלְלוּ הֵיוּ תַחַת יָדְךָ, וְעַל
כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַחֲנֵי עַד
לְכָאן לְהַתְחַבֵּר עִמָּכֶם. אֲשֶׁרֵי
חֲלָקֵי.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח פְּסוּק אַחֲרָיו וְאָמַר,
וְכָל חֲכָם לֵב בְּכֶם יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ
וְגו'. פְּסוּק זֶה פֶּרְשׁוּהוּ. אַבְל בֹּא
וּרְאֵה, בְּשַׁעֲה שְׁאָמַר הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְמַשָּׁה, (דברים א) הָבוּ
לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנְבוֹנִים, בְּחֵן
אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וְלֹא מִצָּא נְבוֹנִים.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֶקַּח אֶת רֵאשִׁי
שְׁבֻטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וַיְדַעִים,
וְאֵלוּ נְבוֹנִים לֹא כְּתוּב. וְאִם תֹּאמַר
שְׁנֹבוֹן הִיא דְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה
מְחֻכָּם - כֵּן זֶה וַדָּאִי!

מַה בֵּין זֶה לְזֶה? חֲכָם, הָרִי
פֶּרְשׁוּהוּ, שְׁאִפְלוּ תְלָמִיד הַמְּחַכֵּים

וְכַר אֶסְתַּלֵּק הַהוּא בַר נֶשׁ מֵהָאִי עֲלָמָא,
נִשְׁמָתִיהָ סִלְקָא וּבִקְעָא בְּכָל אֵינוֹן
רְקִיעִין, וְלִית מָאן דִּימְחֵי בִידָה. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא קָרִי לָהּ וְאָמַר (ישעיה נז) יָבֹא שְׁלוֹם.
וְשְׂכִינְתָא אָמְרָה, יְנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֵם וְגו'.
וַיִּפְתְּחוּ לָהּ (דף ר"א ע"א) תְּלִיסַר טוּרֵי
דְּאֶפְרָסִמוֹנָא דְכִינָא, וְלֹא יָהִי מָאן דִּימְחֵי
בִידָה. וְעַל דָּא, זִפְאָה אִיהוּ מָאן דִּישׁוּי לְבִיָּה
וּרְעוּתִיהָ לְדָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, כָּל נָדִיב לְבוֹ
יְבִיאֶה אֶת תְּרוּמַת יְי' לְגַבֵּי מִלְכָּא עֲלָאָה, כְּמָה
דְּאֶתְמַר.

אַרְיִים רַבִּי אַבָּא קָלִיָּה, וְאָמַר, וְוִי רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אַנְתָּ בְּחַיִּין, וְאֲנָא בְּכִינָא עֲלֶיךָ. לֹא עֲלֶיךָ
בְּכִינָא, אֲלֵא בְּכִינָא עַל חֲבַרְיָא, וּבְכִינָא עַל
עֲלָמָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּבוֹצִינָא דְשַׁרְגָּא, דְּאֶדְלִיק
לְעֵילָא וְאֶדְלִיק לְתַתָּא. וּבְנֵהוּרָא דְאֶדְלִיק
לְתַתָּא, נִהִירִין כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, (נ"א נְהִיר לְעֵילָא) וְוִי
לְעֲלָמָא, כַּד יִסְתַּלֵּק נֵהוּרָא דְלְתַתָּא בְּנֵהוּרָא
דְלְעֵילָא. מָאן יְנֵהִיר נֵהוּרָא דְאוּרִייתָא
לְעֲלָמָא. קָם רַבִּי אַבָּא וְנָשִׁיק לְרַבִּי חֲזִיָּא. אָמַר
לִיָּה מְלִין אֵלִין הוּוּ תַחַת יָדְךָ, וְעַל דָּא קְדֻשָּׁא
בְרִיךְ הוּא שְׂדַרְנֵי עַד הָכָא, לְאַתְחַבְרָא עִמָּכוֹן
זִפְאָה חוּלְקֵי.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח קָרָא אַבְתְּרִיָּה וְאָמַר, (שמות לה) וְכָל
חֲכָם לֵב בְּכֶם יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ וְגו', הָאִי קָרָא
אוּקְמוּהָ. אַבְל תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר קְדֻשָּׁא
בְרִיךְ הוּא לְמַשָּׁה, (דברים א) הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים
חֲכָמִים וְנְבוֹנִים, אֲשַׁגַּח בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא
אֲשַׁפַּח נְבוֹנִים, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְאֶקַּח אֶת
רֵאשִׁי שְׁבֻטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וַיְדַעִים, וְאֵלוּ
נְבוֹנִים לֹא כְּתִיב. וְאִי תִימָא דְנְבוֹן אִיהוּ דְרָגָא
עֲלָאָה מְחַכָּם, הָכִי אִיהוּ וַדָּאִי.

מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי. חֲכָם, הָאִי אוּקְמוּהָ,

את רבו נקרא חכם. חכם, שיודע לעצמו כל מה שצריך. בנכון יש כמה דרגות - שמסתפל בכל, ויודע בשלו ובאחרים, וסימנה - (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו. (שמואל ב-ב כג) צדיק מושל יראת אלהים. וכאן חכם לב דוקא. בלב חכם, ולא במקום אחר, משום שעומד בלב, ונכון למעלה ולמטה, מסתפל בעצמו ובשלו אחרים.

פתח ואמר, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה וגו'. כאן בתפלה שצריך אדם להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, שהיא עבודה אחת גדולה ונכבדה מאותן העבודות של רבונו. בא וראה, יש עבודה של הקדוש ברוך הוא שעומדת במעשה, שהיא עבודה שעומדת במעשה הגוף והיא עבודה. ויש עבודה של הקדוש ברוך הוא שהיא עבודה יותר פנימית, שהיא עקר הכל, ועומדת באותה עבודה פנימית שהיא עקר הכל.

בגוף יש שנים עשר איברים שעומדים במעשה הגוף, כמו שבארנו, ואלו הם אברי הגוף ועבודת הקדוש ברוך הוא שהמעשה עומד בהם. משום שעבודת הקדוש ברוך הוא היא בשני צדדים, באברי הגוף החיצוניים, ויש שנים עשר איברים אחרים פנימיים לפני מהגוף. והם תקונים פנימיים לפני מהגוף לתקן בהם התקון של הרוח, שהיא עבודה נכבדה פנימית של הקדוש ברוך הוא, כמו שבארנו בתוך הסודות הפנימיים שאמר רבי שמעון, והם סוד החכמה העליונה, ונדעו בין החברים, אשרי חלקם.

הפלת האדם היא עבודת הרוח, והיא עומדת בסודות עליונים, ואנשים לא יודעים, שהרי תפלת

דאפילו תלמיד המחפים לרביה אקרי חכם. חכם, יודע לגרמיה כל מה דאצטריך. נכון כמה דרגין אית ביה, דאסתפל בכלא, וידע בדיליה ובאחרנין. וסימנה, (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו. (שמואל ב כג) צדיק מושל יראת אלהים. והכא חכם לב דייקא. בלב חכם, ולא באתרא אחרא, בגין דקיימא בלב, ונכון לעילא ותתא, אסתפל בדיליה ובאחרנין.

פתח ואמר, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה וגו', הכא בצלותא דבעי בר נש לצלאה קמיה דקודשא בריך הוא, דאיהי פולחנא חדא רבא ויקרא, מאינן פולחנין דמאריה. תא חזי, אית פולחנא דקודשא בריך הוא, דקיימא בעובדא, דאיהו פולחנא דקיימא בעובדא דגופא, ואיהו פולחנא. ואית פולחנא דקודשא בריך הוא, דאיהו פולחנא פנימאה יתיר, דאיהו עקרא דכלא, קיימא בההוא פולחנא פנימאה, דאיהו עקרא דכלא.

בגופא אית תריסר שייפין, דקיימין בעובדא דגופא, כמה דאוקימנא. ואינן שייפין דגופא, ופולחנא דקודשא בריך הוא, דעובדא קיימא בהו. בגין דפולחנא דקודשא בריך הוא, בתרין סטרין, שייפין דגופא לבר, ואית תריסר שייפין אחרנין, פנימאין לגו מן גופא. ואינן תקונין פנימאין לגו מן גופא, לאתתקנא בהו תקונא דרוחא, דאיהו פולחנא יקירא פנימאה דקודשא בריך הוא, כמה דאוקימנא גו רזין פנימאין דקאמר רבי שמעון, ואינן רזא דחכמתא עלאה, ואתידיעו ביני חבריא, זפאה חולקיהון.

צלותא דבר נש, איהו פולחנא דרוחא, ואיהו קיימא ברזין עלאין, ובני נשא לא

הָאָדָם בּוֹקֵעַת אַוִירִים וּבּוֹקֵעַת
רְקִיעִים וּפּוֹתַחַת פְּתָחִים וְעוֹלָה
לְמַעְלָה.

בְּשַׁעַה שְׁמַאִיר הָאוֹר וּנְפָרֵד הָאוֹר
מִן הַחֹשֶׁכָה, אַזִּי הַפְּרוֹז הוֹלֵךְ בְּכָל
הַרְקִיעִים: הַתְּתַקְנוּ בְּעֲלֵי
הַפְּתָחִים, בְּעֲלֵי הַהִיכָלוֹת, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד עַל מִשְׁמֶרְתּוֹ, מִשׁוּם
שְׂאוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים בַּיּוֹם אִינָם
שׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה. וּכְשֶׁנִּכְנַס
הַלַּיְלָה, מַעֲבְרִים שְׁלִיטֵי הַיּוֹם,
וּמִתְמַנִּים שְׁלִיטִים אַחֲרֵים
שְׁשׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה, וּמִתְחַלְּפִים
אֵלָה בְּאֵלָה.

וְסוּד זֶה - (בְּרֵאשִׁית א) אֵת הַמָּאוֹר
הַגָּדֵל לְמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וְגו'.
וּמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וּמַמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה,
יֵשׁ שְׁלִיטִים שְׁמֻמָּנִים בַּיּוֹם, וְיֵשׁ
שְׁלִיטִים שְׁמֻמָּנִים בַּלַּיְלָה. וְאֵלוֹ
נִקְרְאוּ מַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם, וְאֵלוֹ
נִקְרְאוּ מַמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה.

כְּשֶׁנִּכְנַס הַלַּיְלָה, יוֹצֵא כְּרוֹז:
הַתְּתַקְנוּ שְׁלִיטֵי הַלַּיְלָה כָּל אֶחָד
וְאֶחָד לְמִקוּמוֹ. וּכְשֶׁמַּאִיר הַיּוֹם,
כְּרוֹז יוֹצֵא: הַתְּתַקְנוּ שְׁלִיטֵי הַיּוֹם
כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמִקוּמוֹ. (אז מַעֲבְרִים
שְׁלִיטֵי הַלַּיְלָה וּמִתְמַנִּים שְׁלִיטֵי הַיּוֹם)
וּכְשֶׁהַפְּרוֹז מִכְרִיז, אֵז כָּלֵם, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד נִפְקֵד עַל אוֹתוֹ מִקוּם
שְׂרָאוֹי לוֹ. אַזִּי הַשְּׂכִינָה מִקְדִּימָה
וְיוֹרֶדֶת, וְיִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְבֵית
הַכְּנֶסֶת לְשַׁבַּח אֵת רַבּוֹנָם
וּפּוֹתַחִים בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

שְׂצָרִיךְ לוֹ לְאָדָם, שְׁפִינֵן שֶׁהַתְּקִין
עֲצָמוֹ לְעִבּוּדֵת הַמַּעֲשֵׂה בְּתַקּוּנֵי
מִצְוָה וּקְדוּשָׁה, לִיחַד לְבוֹ בְּתַקּוּן
שֶׁל הַעֲבוּדָה הַפְּנִימִית שֶׁל אָדוֹנוֹ,
וְלִשְׁמֵי אֵת לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ בְּאוֹתָהּ
עֲבוּדָה שֶׁל אוֹתָם דְּבָרִים (שְׂאוּמֵר),
שֶׁהָרִי הַדְּבּוּר עוֹלָה.

וְאוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁעוֹמְדִים בְּאוֹר,
הַתְּמַנּוּ לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם.

יְדַעִין, דִּהָא צְלוֹתָא דְּבַר נֶשׁ בְּקֵעַת אַוִירִין,
בְּקֵעַת רְקִיעִין, פְּתַחַת פְּתָחִין, וְסִלְקָא לְעִילָא.

בְּשַׁעַתָּא דְּנִהִיר נְהוֹרָא, וְאַתְּפָרֵשׁ נְהוֹרָא מִן
חֹשׁוּכָא, כְּדִין כְּרוֹזָא אֲזֵלָא בְּכָלְהוּ
רְקִיעִין, אַתְּתַקְנוּ מְאִירֵי דְּפְתָחִין, מְאִירֵיהוּן
דְּהִיכְלוּן, כָּל חַד וְחַד עַל מְטְרִיָּה. בְּגִין דְּאִינוּן
דְּשִׁלְטַנְיָהוּן בִּימְמָא, לָאו אִינוּן דְּשִׁלְטַנְיָהוּן
בְּלִילָא. וְכַד עָאל לִילָא, אַתְּעַבְרוּ שׁוֹלְטַנִּין
דִּימְמָא, וְאַתְּמַנּוּן שִׁלְטַנִּין אַחֲרֵנִין, דְּשִׁלְטִין
בְּלִילָא, וְאַתְּחַלְּפֵן אֵלִין בְּאֵלִין.

וְרוֹזָא דָּא, (בְּרֵאשִׁית א) אֵת הַמָּאוֹר הַגָּדוֹל לְמַמְשַׁלֵּת
הַיּוֹם וְגו'. וּמַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם וּמַמְשַׁלֵּת
הַלַּיְלָה, שׁוֹלְטַנִּין אִינוּן דִּי מְמַנְן בִּימְמָא,
וְשׁוֹלְטַנִּין אִינוּן דִּי מְמַנְן בְּלִילָא. וְאֵלִין
אֶקְרוּן מַמְשַׁלֵּת הַיּוֹם. וְאֵלִין אֶקְרוּן מַמְשַׁלֵּת
הַלַּיְלָה.

בַּד עָאל לִילָא, כְּרוֹזָא נִפְקָא, אַתְּתַקְנוּ
שׁוֹלְטַנִּין דְּלִילָא, כָּל (דַּר"א ע"ב) חַד וְחַד
לְאַתְרִיָּה. וְכַד נְהִיר יְמַמָּא, כְּרוֹזָא נִפְקָא,
אַתְּתַקְנוּ שׁוֹלְטַנִּין דִּימְמָא, כָּל חַד וְחַד
לְאַתְרִיָּה. (כְּדִין מַתְעַבְרֵי שִׁלְטַנִּין דְּלִילָא וְאַתְּתַקְנוּן שִׁלְטַנִּין דִּימְמָא)
וְכַד כְּרוֹזָא אַכְרִיז, כְּדִין כָּלְהוּ כָּל חַד וְחַד,
אַתְּפַקֵּד עַל הַהוּא אַתְרֵהּ דְּאַתְחַזִּי לִיהּ. כְּדִין
שְׂכִינְתָּא קְדָמָא, וְנַחְתָּא, וְיִשְׂרָאֵל עָאלִין לְבִי
כְּנִישְׁתָּא, לְשַׁבְּחָא לְמַאֲרִיָּהוּן, פְּתַחִין בְּשִׁירִין
וְתוֹשְׁבַחִין.

דְּבַעִי לִיהּ לְבַר נֶשׁ, פִּינוּן דְּאַתְתַּקִּין גְּרַמִּיָּה
כְּפוֹלְחָנָא דְּעוֹבְדָא, בְּתַקּוּנֵי דְּמִצְוָה
וּקְדוּשָׁה, לִיחַדָּא לְבִיָּה בְּתַקּוּנָא דְּפוֹלְחָנָא
פְּנִימָאָה דְּמַאֲרִיָּה, וְלִשְׁוֹאָה לְבִיָּה וְרַעוּתִיָּה
בְּהַהוּא פּוֹלְחָנָא דְּאִינוּן מְלִין, (ר"א דְּקַאמֵר) דִּהָא
מְלָה סִלְקָא.

וְאִינוּן מְמַנְן דְּקִימִין בְּאוֹרָא, אַתְּמַנּוּן לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא. לְסְטְרֵי מִזְרַח

לְצַד מְזַרְחָה הַתְּמַנָּה מִמֶּנָּה אָחַד
שְׁעוֹמֵד בְּאֹיֵר לְאוֹתוֹ צַד, וְשָׁמוּ
גִזְרֵי־א, וְעָמוּ שָׂרִים מִמֶּנִּים
אֲחֵרִים, שֶׁהֵם מַחֲכִים לְאוֹתוֹ דְּבוּר
שֶׁל תְּפִלָּה, וְעוֹלָה בְּאֹיֵר בְּאוֹתוֹ
צַד, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ הַמִּמֶּנָּה.

אִם הַדְּבוּר הַזֶּה הוּא פְּרָאוִי, וְכֹל
אוֹתָם שָׂרִים נוֹשְׁקִים אֶת אוֹתוֹ
דְּבוּר וְעוֹלִים עִמּוֹ עַד לְאוֹתוֹ אֹיֵר
שֶׁל הַרְקִיעַ לְמַעְלָה, שֶׁשָּׁם מִמֶּנִּים
שָׂרִים אֲחֵרִים - בְּשַׁעַת שְׁנוֹשְׁקִים
אֶת אוֹתוֹ דְּבוּר, פּוֹתְחִים
וְאוֹמְרִים: אֲשַׁרְיֶכֶם יִשְׂרָאֵל
שְׁאַתֶּם יוֹדְעִים לְעֵטֵר אֶת אֲדוֹנְכֶם
בְּעֵטְרוֹת קְדוֹשׁוֹת. אֲשַׁרְי הַפֶּה
שֶׁדְּבוּר שֶׁל הַעֲטָרָה הַזֶּה יֵצֵא
מִמֶּנּוּ.

וְאִי פּוֹרְחוֹת הַאוֹתִיּוֹת שְׁעוֹמְדוֹת
בְּאֹיֵר שֶׁבִשְׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, שְׁאוֹתוֹ שֶׁם שׁוֹלֵט
בְּאֹיֵר, וְזֶהוּ שֶׁם שְׁהִיָּה טָס בּוֹ
אֵלָיְהוּ עַד שְׁעֵלָה לְשָׁמַיִם. וְזֶהוּ
מֵה שְׁאָמַר עוֹבְדֵיָה לְאֵלָיְהוּ,
(מַלְכִים-א יח) וְרוּחַ ה' יִשְׁאָף. מִשׁוּם
שֶׁבִשְׁם הַזֶּה הִיָּה טָס בּוֹ אֵלָיְהוּ
בְּאֹיֵר, וְזֶהוּ הַשֵּׁם שֶׁשׁוֹלֵט בְּאֹיֵר.
וְאוֹתָן הַאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת וְעוֹלוֹת
בְּאוֹתוֹ דְּבוּר, וְאוֹתוֹ הַמִּמֶּנָּה
שֶׁמִּפְתָּחוֹת הָאֹיֵר בְּיָדוֹ, וְכֹל
אוֹתָם הַמִּמֶּנִּים הָאֲחֵרִים, כֻּלָּם
עוֹלִים בּוֹ עַד לְרַקִּיעַ, וְנִמְסָר בְּיַד
מִמֶּנָּה אַחַר לְהַעֲלוֹתוֹ לְמַעְלָה.

לְצַד דְּרוֹם יֵשׁ מִמֶּנָּה אַחַר שְׁשׁוֹלֵט
בְּאֹיֵר לְאוֹתוֹ הַצֵּד, וְכַמָּה מִמֶּנִּים
וְשָׂרִים אֲחֵרִים עִמּוֹ, וְשָׁמוּ
פְּסוּגֵי־ה, וְבוֹ נֶאֱחָזִים (וְלוֹ נִמְסָר)
מִפְתָּחוֹת הָאֹיֵר שֶׁל אוֹתוֹ צַד. וְכֹל
אוֹתָם בְּעֲלֵי צָרָה שְׁמֵתִפְלְלִים
תְּפִלָּה לְאֲדוֹנָם מִתּוֹךְ צָרָה, מִתּוֹךְ
שְׁכֻרוֹן הַלֵּב - אִם אוֹתוֹ הַדְּבוּר
פְּרָאוִי, הוּא עוֹלָה לְאֹיֵר בְּאוֹתוֹ
צַד, וְהַמִּמֶּנָּה הַזֶּה נוֹטֵל אוֹתוֹ
וְנוֹשֵׁק אוֹתוֹ (מִשׁוּם שְׁעֵלָה בְּאוֹתוֹ צַד).
וְכַשְׁנוֹשֵׁק אוֹתוֹ, פּוֹתֵחַ וְאוֹמֵר:

אֶתְמַנָּא מִמֶּנָּא חַד, דְּקִיִּמָּא בְּאֹיֵרָא לְהֵוּא
סְטָרָא, גִּזְרֵי־א שְׁמִיָּה, וְעַמִּיָּה סְרַכִּין מִמֶּנָּן
אֲחֵרְנִין, דְּאִינוּן מְחַפְּאֵן לְהֵיָּא מְלָה דְּצִלוֹתָא,
וְסִלְקָא בְּאֹיֵרָא בְּהֵוּא סְטָרָא, וְנָטִיל לָהּ הָאִי
מִמֶּנָּא.

אִי הִיא מְלָה כְּדָקָא יְאוֹת, הוּא, וְכֹל אִינוּן
סְרַכִּין נִשְׁקִין לְהֵיָּא מְלָה, וְסִלְקִין עִמָּה
עַד הֵוּא אֹיֵרָא דְּרַקִּיעָא לְעִילָא, דְּתַמֵּן מִמֶּנָּן
סְרַכִּין אֲחֵרְנִין. בְּשַׁעַתָּא דְּנִשְׁקִי לְהֵיָּא מְלָה,
פְּתַחִי וְאֹמְרִי, זַפְּאִין אֶתּוּן יִשְׂרָאֵל, דִּידְעִיתוּ
לְאֵעֲטָרָא לְמֵאֲרִיכוֹן בְּעֵטְרִין קְדִישִׁין זַפְּאָה
אִיהוּ פּוּמָא, דְּמְלָה דְּעֵטְרָא דָּא נִפְקָא מִנִּיהּ.

בְּרִין פְּרַחִין אֶתּוּן דְּקִיִּמִין בְּאֹיֵרָא, דְּבִשְׁמָא
קְדִישָׁא דְּתַרִּיסָר אֶתּוּן, דְּהֵוּא שְׁמָא
שְׁלִיט בְּאֹיֵרָא, וְהָאִי אִיהוּ שְׁמָא, דְּהֵוּ טָאס
בִּיהּ אֵלָיְהוּ, עַד דְּאֶסְתַּלַּק לְשַׁמְיָא. וְהִיָּנוּ
דְּקָאמַר עוֹבְדֵיָה לְאֵלָיְהוּ, (מַלְכִים א יח) וְרוּחַ יְיָ
יִשְׁאָף. בְּגִין דְּבִשְׁמָא דָּא, הָוּה אֵלָיְהוּ טָאס בִּיהּ
בְּאֹיֵרָא, וְהָאִי אִיהוּ שְׁמָא דְּשְׁלִיט בְּאֹיֵרָא.

וְאִינוּן אֶתּוּן פְּרַחִין וְסִלְקִין בְּהֵיָּא מְלָה,
וְהֵוּא מִמֶּנָּא דְּמִפְתָּחֵן דְּאֹיֵרָא בִּידֵיהּ,
וְכֹל אִינוּן מִמֶּנָּן אֲחֵרְנִין, כֻּלָּהוּ סִלְקִין בִּיהּ עַד
רַקִּיעָא, וְאֶתְמָסַר בְּיַד דְּמִמֶּנָּא אֲחֵרָא, לְסִלְקָא
לְעִילָא.

לְסֵטֵר דְּרוֹם, אִית מִמֶּנָּא אֲחֵרָא דְּשְׁלֵטָא
בְּאֹיֵרָא לְהֵוּא סְטָר, וְכַמָּה מִמֶּנָּן
אֲחֵרְנִין וְסְרַכִּין עִמִּיָּה. פְּסוּגֵי־ה שְׁמִיָּה, וְבִיהּ
מִתְאַחַדֵּן (כ"א וְלִיָּה אֶתְמָסַר) מִפְתָּחֵן דְּאֹיֵרָא לְהֵוּא
סְטָר. וְכֹל אִינוּן מֵאֲרִי דְּעָקוּ, דְּצִלְאֵן צִלוֹתָא
לְמֵאֲרִיָּהוּן מִגּוֹ עֲקֵתָא, מִגּוֹ תְּבִירוֹ דְּלִבָּא, אִי
הִיא מְלָה כְּדָקָא יְאוֹת, סִלְקָא לְאֹיֵרָא
בְּהֵוּא סְטָרָא, וְנָטִיל לָהּ הָאִי מִמֶּנָּא, וְנִשְׁיָק
לָהּ (כ"א בְּגִין דְּסִלְקָא בְּהֵוּא סְטָרָא) כַּד נִשְׁיָק לָהּ, פְּתַח